

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

İLKOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ
SERBEST OKUMA VE DİNLEME METİNLERİNİN
DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Onur ERGÜN

Danışman
Prof. Dr. Necdet TOZLU

HAZİRAN 2024, ERZİNCAN

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

“İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” isimli “**Yüksek Lisans**” tezim tarafımda incelenmiştir. Buna göre tezimde bilimsel etik ihlali ve intihal olarak nitelendirilebilecek herhangi bir durum olmadığını taahhüt ederim. Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir biçimde elde edildiğini; aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Onur ERGÜN

T.C.
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Ana Bilim Dalı: Temel Eğitim Ana Bilim Dalı

Program Adı: Tezli Yüksek Lisans Programı

Tez Başlığı: İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş, b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 256 sayfalık kısmına ilişkin 28/06/2024 tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı: % 7'dir.

Filtrelemeye alıntılar dahil edilmiştir. Filtrelemede yedi (7) kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 28/06/2024

Danışman: Prof. Dr. Necdet TOZLU

Öğrenci: Onur ERGÜN

KILAVUZA UYGUNLUK

“İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” başlıklı Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Onur ERGÜN

Danışman

Prof. Dr. Necdet TOZLU

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Prof. Dr. Necdet TOZLU danışmanlığında **Onur ERGÜN** tarafından hazırlanan “**İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi**” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı’nda **Yüksek Lisans** tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

28/06/2024

JÜRİ:

Danışman : **Prof. Dr. Necdet TOZLU** (İmza)
Üye : **Prof. Dr. Ahmet Ragıp ÖZPOLAT** (İmza)
Üye : **Doç. Dr. Tuğba AKKOYUN** (İmza)

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun /.... /2024 tarih vesayılı kararı ile onaylanmıştır.

..... /..... / 2024

Prof. Dr. Necdet TOZLU

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Değerler, insanların tavır ve davranışlarına yön veren kılavuzlardır. Toplumlar sahip oldukları kültürel birikimleriyle birtakım değerleri inşa etmişlerdir. Her birey içerisinde yaşadığı toplumdan edindiği bazı değerlere sahiptir. “İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” isimli bu araştırma ile değerler eğitiminde birer araç olarak kullanılan ilkokul Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ele alınarak öğretmen görüşleriyle beraber incelenmiştir. Değerler eğitimi, bireyin kendisinden başlayarak çevresi ve içerisinde yaşadığı topluma faydalı bir insan olarak yetişmesini hedeflemektedir. Bu araştırma ile okullarda uygulanan değerler eğitiminde materyal olarak da kullanılan ilkokul Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinleri incelenerek iyi bir değerler eğitimi noktasında tespitler yapılmış ve öneriler sunulmuştur.

Araştırmanın her aşamasında desteklerini esirgemeyen, verdiği fikirler ile akademik ve bilimsel anlamda yol gösterici olan danışmanım Prof. Dr. Necdet TOZLU hocama teşekkür ederim.

Bu günlere gelmemde üzerimde emeği olan ve eğitim hayatım boyunca da hiçbir zaman desteklerini esirgemeyen çok değerli anneme ve çok değerli rahmetli babama sonsuz teşekkür ederim.

Lisansüstü eğitimim boyunca her zaman sabır ve anlayış göstererek bana destek olan kıymetli eşim Radiye ERGÜN'E sonsuz teşekkür ederim. Yine tez yazım sürecinde yeterince ilgilenemediğim canım oğluma, manevi anlamda her zaman yanımda olan ve beni destekleyen değerli kardeşlerime de teşekkür ederim.

Onur ERGÜN, Erzincan, 2024

TEŞEKKÜR

Araştırmanın hazırlık süreci ve tezin düzenlenmesindeki yol göstericiliği ve desteklerinden ötürü tez jürimde yer alan Prof. Dr. Ahmet Ragıp ÖZPOLAT hocama teşekkürü bir borç bilirim. Yine tez jürimde yer alan ve tezimin son halini almasında önemli katkıları bulunan Doç. Dr. Tuğba AKKOYUN hocama da şükranlarımı sunarım.

Araştırma için görüşmeler yaptığım öğretmenlerimize çalışmaya olan katkılarından ötürü teşekkür ederim. Lisansüstü eğitimi alırken kendilerinden akademik ve bilimsel anlamda faydalandığım üniversite hocalarımıza, kaynaklarından yararlandığım tüm yazar hocalarımıza da teşekkür ederim.

Onur ERGÜN

İLKOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ SERBEST OKUMA VE DİNLEME METİNLERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Onur ERGÜN

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Haziran 2024

Danışman: Prof. Dr. Necdet TOZLU

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, İlkokul Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinin, değerler eğitimi açısından ne kadar etkili olduğunun öğretmen görüşleriyle birlikte incelenmesidir. Çalışmanın problem cümlesini “İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri Değerler Eğitimi Açısından Ne Kadar Etkilidir?” sorusu oluşturmaktadır.

Nitel araştırma yöntemiyle hazırlanan çalışmada öncelikle Bayburt ilinde 2022-2023 eğitim öğretim yılında ilkokul 1.2.3.4. sınıflarda Türkçe ders kitabı olarak okutulan kitaplardaki bu metinler ve etkinlikleri doküman analizi yöntemiyle incelenmiş ve kitaplardaki metinlerde var olan değerler ortaya koyulmuştur. Daha sonra ise yine Bayburt ilindeki devlet ilkokullarında çalışan 69 sınıf öğretmeniyle, araştırma için hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu üzerinde görüşme sağlanmış ve öğretmenlerin konuyla ilgili cevaplarının analizinde betimsel analiz ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada günümüzde önemi giderek artan değerler eğitimi ve değerler eğitimi yaklaşımlarından da bahsedilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre serbest okuma ve dinleme metinlerinde on kök değerlerin tamamına yer verildiği ancak değerler verilirken eşit bir dağılım yapılmadığı bazı değerlerin daha az verildiği ve bu metinlerin değerler eğitimi açısından bazı yetersizliklerinin olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Değer, Değerler Eğitimi, Türkçe Ders Kitapları, Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri

**INVESTIGATION OF FREE READING AND LISTENING TEXTS IN
PRIMARY SCHOOL TURKISH COURSE BOOKS IN TERMS OF VALUES
EDUCATION**

Onur ERGÜN

Erzincan Binali Yıldırım University

Graduate School of Social Sciences

Master Thesis, June 2024

Supervisor: Prof. Dr. Necdet TOZLU

ABSTRACT

The aim of this study is to examine how effective the free reading and listening texts in primary school Turkish textbooks are in terms of values education, together with teachers' opinions. The problem statement of the study is "How Effective Are the Free Reading and Listening Texts in Primary School Turkish Textbooks in Terms of Values Education?" It constitutes the question.

In the study prepared with the qualitative research method, first of all, primary school 1.2.3.4 in the 2022-2023 academic year in Bayburt province. These texts and their activities in the books taught as Turkish textbooks in classrooms were examined by document analysis method and the values existing in the texts in the books were revealed. Later, 69 classroom teachers working in public primary schools in Bayburt were interviewed on the semi-structured interview form prepared for the research, and descriptive analysis and content analysis methods were used to analyze the teachers' answers on the subject. In the study, values education and values education approaches, which are increasingly important today, were also mentioned. According to the results of the research, it was seen that all ten root values were included in free reading and listening texts, but there was no equal distribution when giving values, some values were given less and these texts had some inadequacies in terms of values education.

Key Words: Value, Values Education, Turkish Textbooks, Free Reading and Listening Texts

İÇİNDEKİLER

İLKOKUL TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDAKİ SERBEST OKUMA VE DİNLEME METİNLERİNİN DEĞERLER EĞİTİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ ÖZGÜNLÜK SAYFASI.....	ii
KILAVUZA UYGUNLUK.....	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iv
ÖN SÖZ.....	v
TEŞEKKÜR.....	vi
ÖZET.....	vii
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xxvi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

PROBLEM DURUMU

1.1.Problem.....	4
1.1.1.Alt Problemler	4
1.2.Amaç.....	5
1.3.Önem.....	7
1.4.Sınırlılıklar.....	8
1.5.Tanımlar.....	8

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Değer Kavramı Nedir?.....	10
2.2.Değerlerin Sınıflandırılması.....	11
2.2.1.Spranger Tarafından Yapılan Değer Sınıflaması.....	11
2.2.2. M.Rokeach Tarafından Yapılan Değer Sınıflaması.....	12
2.2.3. Schwartz Tarafından Yapılan Değer Grupları.....	13
2.2.4. Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Tarafından Belirlenen On Kök Değer	14
2.3.Değerler Eğitimi.....	16
2.3.1.Değerler Eğitiminin Önemi	16
2.3.2. Türkçe Dersi ve Değerler Eğitimi.....	20
2.4. Değerler Eğitimi Yaklaşımları.....	21
2.4.1.Değerlerin Doğrudan Öğretimi / Değerlerin Telkin Edilmesi Yaklaşımı	23
2.4.2.Değer Belirginleştirme/ Açıklama Yaklaşımı	24
2.4.3.Değer Analizi Yaklaşımı	25
2.4.4.Ahlaki Muhakeme Yaklaşımı	25
2.4.5.Eylem/Davranış Öğrenme Yaklaşımı	27
2.4.6.Gözlem Yoluyla Öğrenme Yaklaşımı	27
2.5.Benzer Araştırmalar.....	28

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1.Yöntem.....	32
3.1.1.Araştırmanın Modeli.....	32
3.1.2.Çalışma Grubu	33

3.1.3. Veri Toplama Araçları	34
3.1.3.1. İlkokul 1-4. Sınıf Türkçe Ders Kitapları	34
3.1.3.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	35
3.1.4. İşlem	37
3.1.4.1. Türkçe Ders Kitaplarının Doküman Analizinin Yapılması.....	38
3.1.4.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunun Uygulanması	38
3.1.5. Verilerin Analizi	39
3.1.5.1. Türkçe Ders Kitaplarının İçerik Analizinin Yapılması	39
3.1.5.2. Görüşme Formuna Ait Verilerin Analiz Edilmesi	39
3.2. Bulgular.....	40
3.2.1. İlkokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinin Analizine Ait Bulgular	40
3.2.1.1. İlkokul Birinci Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinin Analizine Ait Bulgular	41
3.2.1.2. İlkokul İkinci Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinin Analizine Ait Bulgular	56
3.2.1.3. İlkokul Üçüncü Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinin Analizine Ait Bulgular	85
3.2.1.4. İlkokul Dördüncü Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinin Analizine Ait Bulgular	115
3.2.2. Görüşme Formuna Ait Verilerin Analizinden Elde Edilen Bulgular	151
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	247
KAYNAKÇA.....	257
EKLER.....	262
ÖZ GEÇMİŞ.....	267

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

Akt.	: Aktaran
Çev.	: Çeviren
Ed.	: Editör
METK	: Milli Eğitim Temel Kanunu
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
s.	: Sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDÖP	: Türkçe Dersi Öğretim Programı
TTKB	: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1: Spranger(1928) Tarafından Yapılan Değer Sınıflaması.....	12
Tablo 2.2: Rokeach(1973) Tarafından Yapılan Değer Sınıflaması	12
Tablo 2.2: Rokeach(1973) Tarafından Yapılan Değer Sınıflaması (Devamı).....	13
Tablo 2.3: Schwartz’ın (1992) Değer Grupları Listesi	13
Tablo 2.3: Schwartz’ın (1992) Değer Grupları Listesi (Devamı).....	14
Tablo 2.4: Yenilenen Müfredatlarda Kök Değerler ve Değerlerle İlişkili Tutum ve Davranışlar.....	15
Tablo 3.1: Araştırma Katılımcılarının Yaş, Kıdem, Hizmet İçi Eğitimi Alma Durumu ve Okuttukları Sınıf Düzeylerine İlişkin Değişkenler	33
Tablo 3.1: Araştırma Katılımcılarının Yaş, Kıdem, Hizmet İçi Eğitimi Alma Durumu ve Okuttukları Sınıf Düzeylerine İlişkin Değişkenler (Devamı).....	34
Tablo 3.2: 5.Tema “Bedenim Ne Anlatıyor?” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	42
Tablo 3.3: 5.Tema “Kırmızı Balon” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler.....	44
Tablo 3.4: 6.Tema “Ağaç Sevgisi” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	46
Tablo 3.5: 6.Tema “Bahar Her Yıl Gelecek” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler	47
Tablo 3.6: 7.Tema “Çanakkale” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	49
Tablo 3.7: 7.Tema “Atatürk Ne Demek?” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler	50
Tablo 3.8: 8.Tema “Kalın Camlı Mavi Saplı” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	53
Tablo 3.9: 8.Tema “Elektrikler Kesildi! Kırçıl Nasıl Kitap Okuyacak?” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler	54

Tablo 3.10: İlkokul 1.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Tespit Edilen Kök Değerler	55
Tablo 3.11: İlkokul 1.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Tespit Edilen Alt Değerler	55
Tablo 3.12: 1.Tema “Şenlikli Bir Akşam Yemeği” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	57
Tablo 3.12: 1.Tema “Şenlikli Bir Akşam Yemeği” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler (Devamı)	58
Tablo 3.13: 1.Tema “Sevgi Bir Kuştur” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler	59
Tablo 3.14: 2.Tema “29 Ekim” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	60
Tablo 3.15: 2.Tema “Çocukluğumdaki Bayramlar” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler	61
Tablo 3.16: 3.Tema “İstiklal Marşı’mız” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	63
Tablo 3.17: 3.Tema “Ülkemi Seviyorum” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler	65
Tablo 3.18: 4.Tema “En Güzel Yarıyıl Tatili” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	67
Tablo 3.19: 4.Tema “Farklı Arkadaşım” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler	68
Tablo 3.20: 5.Tema “Çocuk Mu Robot Mu?” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	70
Tablo 3.21: 5.Tema “Aklımdaki İcatlar” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler	71
Tablo 3.22: 6.Tema “Kazalardan Korunma ve İlk yardım” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	74
Tablo 3.23: 6.Tema “Futbolcu Efe” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler	76

Tablo 3.24: 7.Tema “Ben Ne Zaman Doğdum?” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	78
Tablo 3.25: 7.Tema “Tarzan” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler	80
Tablo 3.26: 8.Tema “Kırmızı Domatesin Yolculuğu” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	82
Tablo 3.27: 8.Tema “Bölüşmek Kolay Değildir” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler	83
Tablo 3.28: İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Tespit Edilen Kök Değerler	84
Tablo 3.29: İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Tespit Edilen Alt Değerler	84
Tablo 3.29: İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Tespit Edilen Alt Değerler (Devamı).....	85
Tablo 3.30: 1.Tema “Kentlerde Yaşayan Çocuklar da oyun Oynamak İsterler” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	86
Tablo 3.31: 1.Tema “Çocuk Memur” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler ...	88
Tablo 3.32: 2.Tema “Cumhuriyet Çocukları Marşı” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	89
Tablo 3.33: 2.Tema “Daima Hür” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler.....	92
Tablo 3.34: 3.Tema “En İyi Buğday” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	94
Tablo 3.35: 3.Tema “Ben Bir Ağacım” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler	96
Tablo 3.36: 4.Tema “Dede Korkut” Dinleme/İzleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	97
Tablo 3.37: 4.Tema “Üç Kardeş” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler.....	99
Tablo 3.38: 5.Tema “Konuşmak İsteyen Çocuk” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	101

Tablo 3.39: 5.Tema “Anneme İlk Mektup” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler	103
Tablo 3.40: 6.Tema “Bir Anı” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	105
Tablo 3.41: 6.Tema “Telefonun İcadı” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler	107
Tablo 3.42: 7.Tema “Ağaç” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	109
Tablo 3.43: 7.Tema “Atatürk ve Çocuklar” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler	110
Tablo 3.44: 8.Tema “Hapşu” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	112
Tablo 3.45: 8.Tema “Meyve ve Sebzeleri Yıkayalım” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler	113
Tablo 3.46: İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Tespit Edilen Kök Değerler	114
Tablo 3.47: İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Tespit Edilen Alt Değerler	115
Tablo 3.48: 1.Tema “Nane ile Limon Kütüphane” Dinleme/İzleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	116
Tablo 3.49: 1.Tema “Stardi’nin Kitapları” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler	118
Tablo 3.50: 2.Tema “Küçük Nezahat” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	121
Tablo 3.51: 2.Tema “Vecihi HÜRKUŞ” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler	123
Tablo 3.52: 3.Tema “Akıllı Güvercin Matuka” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	126
Tablo 3.53: 3.Tema “Kaşığı” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler	130

Tablo 3.54: 4.Tema “Bilim İnsanı Nasıl Olunur?” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	131
Tablo 3.55: 4.Tema “İbni Sina” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler	133
Tablo 3.56: 5.Tema “Akdeniz’le Röportaj” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	135
Tablo 3.57: 5.Tema “Deniz çok Uzak” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler	137
Tablo 3.58: 6.Tema “Şiir Şiir Türkiye” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	139
Tablo 3.59: 6.Tema “Oğuz Kaan Destanı” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler	141
Tablo 3.60: 7.Tema “Bir İlaç Masalı” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	143
Tablo 3.61: 7.Tema “Mezgit Mehmet” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler	145
Tablo 3.62: 8.Tema “Resimdeki Kuşlar” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler	147
Tablo 3.63: 8.Tema “Bahar Neşesi” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler ...	149
Tablo 3.64: İlkokul 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Tespit Edilen Kök Değerler	150
Tablo 3.65: İlkokul 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Tespit Edilen Alt Değerler	150
Tablo 3.66: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin Dağılımına İlişkin Görüşleri.....	151
Tablo 3.67: İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin Dağılımına İlişkin Görüşleri.....	152
Tablo 3.68: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin Dağılımına İlişkin Görüşleri.....	153
Tablo 3.69: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin Dağılımına İlişkin Görüşleri.....	154

Tablo 3.70: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Bulunan Değerlerin MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DA Yer Alan On Kök Değerle Uyumlu Olduğuna Dair Görüşleri.....	156
Tablo 3.71: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Bulunan Değerlerin MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DA Yer Alan On Kök Değerle Uyumlu Olmadığına Dair Görüşleri.....	156
Tablo 3.72: İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Bulunan Değerlerin MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DA Yer Alan On Kök Değerle Uyumlu Olduğuna Dair Görüşleri.....	157
Tablo 3.73: İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Bulunan Değerlerin MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DA Yer Alan On Kök Değerle Uyumlu Olmadığına Dair Görüşleri.....	158
Tablo 3.74: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Bulunan Değerlerin MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DA Yer Alan On Kök Değerle Uyumlu Olduğuna Dair Görüşleri.....	159
Tablo 3.75: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Bulunan Değerlerin MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DA Yer Alan On Kök Değerle Uyumlu Olmadığına Dair Görüşleri.....	160
Tablo 3.76: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Bulunan Değerlerin MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DA Yer Alan On Kök Değerle Uyumlu Olduğuna Dair Görüşleri.....	161
Tablo 3.77: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Bulunan Değerlerin MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DA Yer Alan On Kök Değerle Uyumlu Olmadığına Dair Görüşleri.....	162
Tablo 3.78: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Etkinliklerinin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olduğuna İlişkin Görüşleri.....	163
Tablo 3.79: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Etkinliklerinin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olmadığına İlişkin Görüşleri.....	164

Tablo 3.80: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Etkinliklerinin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olabilmesi İçin Önerileri	165
Tablo 3.81: İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Etkinliklerinin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olduğuna İlişkin Görüşleri	167
Tablo 3.82: İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Etkinliklerinin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olmadığına İlişkin Görüşleri	168
Tablo 3.83: İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Etkinliklerinin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olabilmesi İçin Önerileri	170
Tablo 3.84: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Etkinliklerinin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olduğuna İlişkin Görüşleri	171
Tablo 3.85: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Etkinliklerinin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olmadığına İlişkin Görüşleri	172
Tablo 3.86: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Etkinliklerinin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olabilmesi İçin Önerileri	174
Tablo 3.87: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Etkinliklerinin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olduğuna İlişkin Görüşleri	175
Tablo 3.88: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Etkinliklerinin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olmadığına İlişkin Görüşleri	176
Tablo 3.89: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Etkinliklerinin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olabilmesi İçin Önerileri	178

Tablo 3.90: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olduğuna İlişkin Görüşleri	180
Tablo 3.91: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitaplarındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olmadığına İlişkin Görüşleri	181
Tablo 3.92: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olması İçin Önerileri. 182	
Tablo 3.93: İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olduğuna İlişkin Görüşleri	184
Tablo 3.94: İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olmadığına İlişkin Görüşleri	185
Tablo 3.95: İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olabilmesi İçin Önerileri	187
Tablo 3.96: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olduğuna İlişkin Görüşleri	188
Tablo 3.97: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde	

Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olmadığına İlişkin Görüşleri 190

Tablo 3.98: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olabilmesi İçin Önerileri 191

Tablo 3.99: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olduğuna İlişkin Görüşleri 192

Tablo 3.100: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olmadığına İlişkin Görüşleri 193

Tablo 3.101: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olabilmesi İçin Önerileri 194

Tablo 3.102: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin niçin öncelikli olarak bulunması gerektiğine ilişkin Görüşleri 196

Tablo 3.103: İlkokul 1.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Öncelikli Olarak Yer alması İstenen Değerler 198

Tablo 3.104: İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin niçin öncelikli olarak bulunması gerektiğine ilişkin Görüşleri 199

Tablo 3.105: İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Öncelikli Olarak Yer alması İstenen Değerler 201

Tablo 3.106: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitaplarındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Hangi Değerlerin Niçin Öncelikli Olarak Bulunması Gerektiğine İlişkin Görüşleri	202
Tablo 3.107: İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Öncelikli Olarak Yer alması İstenen Değerler	204
Tablo 3.108: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Hangi Değerlerin Niçin Öncelikli Olarak Bulunması Gerektiğine İlişkin Görüşleri	205
Tablo 3.109: İlkokul 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Öncelikli Olarak Yer alması İstenen Değerler	206
Tablo 3.109: İlkokul 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Öncelikli Olarak Yer alması İstenen Değerler (Devamı)	207
Tablo 3.110: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlandıkları Yöntem ve Teknikleri Seçimine İlişkin Bulgular	208
Tablo 3.111: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlandığı Yöntem ve Tekniklere İlişkin Bulgular	209
Tablo 3.111: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlandığı Yöntem ve Tekniklere İlişkin Bulgular (Devamı)	210
Tablo 3.112: İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlandıkları Yöntem ve Teknikleri Seçimine İlişkin Bulgular	211
Tablo 3.113: İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlandığı Yöntem ve Tekniklere İlişkin Bulgular	212

Tablo 3.114: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlandıkları Yöntem ve Teknikleri Seçimine İlişkin Bulgular	214
Tablo 3.115: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlandığı Yöntem ve Tekniklere İlişkin Bulgular	215
Tablo 3.115: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlandığı Yöntem ve Tekniklere İlişkin Bulgular (Devamı).....	216
Tablo 3.116: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlandıkları Yöntem ve Teknikleri Seçimine İlişkin Bulgular	217
Tablo 3.117: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlandığı Yöntem ve Tekniklere İlişkin Bulgular	218
Tablo 3.117: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlandığı Yöntem ve Tekniklere İlişkin Bulgular (Devamı).....	219
Tablo 3.118: İlkokul 1.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin Eğitimiyle Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Yer Alan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşanmadığına İlişkin Bulgular.....	220
Tablo 3.119: İlkokul 1.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin Eğitimiyle Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Yer Alan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşandığına İlişkin Bulgular.....	221
Tablo 3.120: İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin Eğitimiyle Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Yer Alan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşanmadığına İlişkin Bulgular.....	223
Tablo 3.121: İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin Eğitimiyle Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Yer Alan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşandığına İlişkin Bulgular.....	224

Tablo 3.122: İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin Eğitimiyle Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Yer Alan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşanmadığına İlişkin Bulgular.....	226
Tablo 3.123: İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin Eğitimiyle Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Yer Alan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşandığına İlişkin Bulgular.....	227
Tablo 3.124: İlkokul 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin Eğitimiyle Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Yer Alan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşanmadığına İlişkin Bulgular.....	228
Tablo 3.125: İlkokul 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin Eğitimiyle Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Yer Alan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşandığına İlişkin Bulgular.....	229
Tablo 3.126: İlkokul 4.sınıf Türkçe Ders kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin Eğitimiyle Kitapta Yer Alan Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Bulunan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşanmaması İçin Öneriler	230
Tablo 3.126: İlkokul 4.sınıf Türkçe Ders kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin Eğitimiyle Kitapta Yer Alan Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Bulunan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşanmaması İçin Öneriler (Devamı).....	231
Tablo 3.127: İlkokul 1.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavrı ve Davranışlarında Gözlemlenmediğine İlişkin Bulgular	232
Tablo 3.128: İlkokul 1.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavrı ve Davranışlarında Gözlemlenebildiğine İlişkin Bulgular	233
Tablo 3.129: İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavrı ve Davranışlarında Gözlemlenmediğine İlişkin Bulgular	235

Tablo 3.130: İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavrı ve Davranışlarında Gözlemlenebildiğine İlişkin Bulgular	236
Tablo 3.131: İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavrı ve Davranışlarında Gözlemlenmediğine İlişkin Bulgular	238
Tablo 3.132: İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavrı ve Davranışlarında Gözlemlenebildiğine İlişkin Bulgular	240
Tablo 3.133: İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavrı ve Davranışlarında Gözlemlenebilmesi İçin Öneriler	241
Tablo 3.133: İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavrı ve Davranışlarında Gözlemlenebilmesi İçin Öneriler (Devamı).....	242
Tablo 3.134: İlkokul 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavrı ve Davranışlarında Gözlemlenmediğine İlişkin Bulgular	243
Tablo 3.135: İlkokul 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavrı ve Davranışlarında Gözlemlenebildiğine İlişkin Bulgular	244

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1: Eğitimin İşlevi.....	16
---------------------------------	----

GİRİŞ

Günümüzde bilim, teknoloji ve iletişim gibi alanlarda yaşanan hızlı değişim ve gelişim, dünya üzerinde yaşayan insanlığın günlük yaşantısını da çeşitli yönlerden etkilemektedir. Yaşanan bu hızlı değişim ve yeni teknolojik gelişmelerin sonucu olarak toplumların sosyal yaşantılarında, eğitim öğretim kurumları olan okullarda da bireyler bazı farklı olay ve olgularla karşılaşmaktadır (MEB, 2019, s.3). Karşı karşıya kalınan bu olay ve olguların bazıları ise olumsuz durumları içermektedir.

Toplumlar, kendi kültürel birikimleriyle meydana getirdikleri bazı davranışlara sahiptir. Toplumların yüzyıllardır sahip oldukları ve nesilden nesile taşıya geldikleri bu davranışlar, esasında bireylerin toplum içerisinde huzurlu bir şekilde yaşantısına devam etmesini ve toplumun genelinde de bu huzurun hâkim olmasını amaçlamaktadır (Yılmaz, M., 2018, s.11).

Son yıllarda dünya genelinde yaşanan ve giderek artan savaşlar, kıtlık olayları, iç kargaşa, bireysel şiddet olayları, toplumsal düzenin ve bir arada yaşama kültürünün bozulması gibi durumlar bir takım değer ve becerilerin öğretimini daha da gerekli ve önemli kılmaktadır (MEB, 2005; Akt. Kaymakcı & Yiğittir, 2012). Toplumsal bozulmanın ve kültürel yozlaşmanın önüne geçilmesinde, huzurun ve asayişin, anlayış sahibi olmanın sağlanmasında birtakım değerlere bağlı olarak yaşamak en az yasalar kadar etkilidir (Aydın & Akyol Gürler, 2020, s.15).

Birer eğitim öğretim kurumları olan okullar, öğrencilerin değerler kazanmaları, bazı tavır ve davranışları edinmelerinde öneme sahiptir. Yukarıda bahsedilen ve dünya üzerindeki tüm insanlığı etkileyebilen olumsuz olay ve olgular karşısında okullar, öğrencilerini yönlendirmede ve iyi bir seçim yapabilmelerinde onlara yol gösterici olmalı çeşitli örnekler sunabilmelidir. Yine okullar öğrencilerine örnekler üzerinden iyi seçim yapabilmelerinde onlara yardımcı olacak birtakım yol ve yöntemleri de ortaya koyabilmelidir (Sağlam, 2021, s.2).

Duygu ve düşünce dünyası şekillenmeye devam eden bir insan için doğru ve yanlış davranışlar hakkında bilgi sahip olması ve bu hususta nelere dikkat etmesi gerektiği okul ders öğretim programlarında doğrudan ya da dolaylı olarak yer almaktadır.

Ülkemizde de 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu genel amaçları arasında değerler eğitiminden de bahsedilmektedir (Aydın & Akyol Gürler, 2020, s.iii-iv).

Hazırlanan bu çalışmada araştırma konusu belirlenirken yukarıda bahsedilen hususlardan yola çıkılarak önemi giderek artan değerler eğitiminin, aileden sonra verildiği ikinci yer olan ilkokullarda materyal olarak kullanılan Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinin değerler eğitimi bağlamında öğretmen görüşleriyle birlikte incelenmesi amaçlanmıştır.

Değerler eğitimiyle çocukların kendilerine ve topluma faydalı olacak temel değerlerin, zihinsel, sosyal ve psikolojik gelişimlerine uygun olarak kazanması amaçlanmaktadır. Bu nedenle değerler eğitiminin örtük programdan ziyade planlı ve programlı bir anlayışla yapılması gerekmektedir. Değerler eğitiminin amacı; çocukların doğuştan sahip oldukları iyi yanlarını ortaya çıkarmak, sağlıklı bir kişilik gelişimine sahip olmalarını sağlamak ve bu sayede bireyi ve içerisinde yaşadığı toplumu kötü davranışlardan kurtarmaktır (Aydın & Akyol Gürler, 2020, s.15).

2010 yılında toplanan 18.Millî Eğitim Şûrası kararlarını incelendiğinde değerler eğitimi üzerinde ayrıca durulduğu görülmektedir. Toplantı karar metninde değerler eğitimi ile ilgili olarak şu ifadelere yer verilmiştir.

“29. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından, çocuklarımızın ve gençlerimizin sahip olduğu değerleri belirlemeye yönelik ülke çapında alan araştırması yapılmalı ve bu araştırma her 4 yılda bir güncellenmelidir.

30. Öğretim programlarında, değerler eğitiminde değer aktarımı yerine ulusal ve evrensel değerler birlikte düşünülerek farkındalık kazandıracak yaklaşımlara öncelik verilmelidir.

31. Değerin bir tercih olduğu ve toplumların benzer tercihlere sahip kişilerden oluştuğu vurgulanarak öğretmenlere değer eğitimi bilinci kazandırılmalıdır.

32. Öğretmen yetiştiren tüm programlara değerler eğitimine yönelik bir ders konulmalı ve sistemdeki öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarında değerler eğitimine yer verilmelidir.

33. Ortak değerlerin vurgulanması ve değer farklılıklarının zenginlik olduğu bilincinin kazandırılması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.” (TTKB, 2010, ss.11-12).

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan programlara göre eğitim öğretim yapan okullarımızın genel hedefleri incelendiğinde adil olma, vatan sevgisi, girişimci olma, sağlığını korumaya çalışma gibi birçok değer okullarımızın genel hedeflerinde yer aldığı görülmektedir. Okullarda bu değerlerin öğretimiyle öğrencilere yaşamlarında nelerin önemli olabileceğine karar verebilmelerinde yardımcı olmak amaçlanmaktadır (Akbaş, 2008, s.10).

Yine MEB Türkçe Dersi Öğretim Programı (TDÖP) incelediğinde ise programın hazırlanırken değerler eğitiminin de dikkat edilen hususlardan olduğu görülmektedir. Toplumların oluşması ve geçekte de varlıklarını sürdürmesinde başrol oynayan insanın, topluma ait eğitim kurumlarında kendi kültürel değerlerini benimsemiş ve yine bu değerleri sahip olduğu bilgi ve becerileriyle hayatına da yansıtmış bireyler olarak yetişmesi son derece önemlidir (MEB, 2019, s.4).

Eğitim programları merkeze alınarak hazırlanan ve okullarda ders materyalleri olarak kullanılan ders kitapları da değerler eğitimi noktasında son derece önemli bir araçtır. Ders kitaplarında öğrencilere kazandırılmak istenen değerler ve bu değerlerin öğrenciler tarafından özümseyenerek tavır ve davranışlarında görülebilmesinde faydalı olacak etkinlikler bulunması önem arz etmektedir. Çünkü ders kitapları aracılığıyla değerler toplumun tamamına öğrenciler aracılığıyla ulaşabilecektir. Bu sayede değerler topluma mal olup bütünleşecek ve geleceğe taşınacaktır (Ersoy & Şahin, 2012, s.1537).

Yukarıda bahsedilen nedenlerden ötürü eğitim sistemimizin temel amacı üyesi olan her bir bireye uygun becerileri ve ahlaki değerleri kazandırmayı ve bunları bireylerin yaşamlarında birer davranış olarak yer edinmesini sağlamaktır. Eğitim sistemimiz tek başına ders başarısı odaklı bir sistem değildir. Bunun yerine eğitim sistemimiz bireylerin hem akademik yönden başarılı olmalarını hem de bazı temel beceri ve değerleri kazanma yönünden de başarılı olmalarını hedeflemektedir (MEB, 2019, s.4).

BİRİNCİ BÖLÜM

PROBLEM DURUMU

Bu bölümde araştırmanın ortaya çıkmasına esas teşkil eden hususlar ve problem durumu belirtilmektedir. Yapılan araştırmanın alanyazında daha önce yapılmış araştırmalardan farkı ve alanyazına katkısından da yine bu bölümde bahsedilmiştir.

1.1.Problem

Araştırma problemini “İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri Değerler Eğitimi Açısından Ne Kadar Etkilidir?” sorusu oluşturmaktadır.

1.1.1.Alt Problemler

Araştırmaya ait alt problemler aşağıdaki şekildedir:

1. İlkokul kademesindeki(1-4.sınıf) Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerler bulunmaktadır?
2. İlkokul kademesindeki Türkçe ders kitaplarında bulunan serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerler, Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki on kök değerle uyumlu mudur?
- 3.İlkokul kademesindeki Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinlikler değerler eğitimi açısından yeterli midir?
- 4.İlkokul kademesindeki Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerler öğrenciler tarafından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir midir?
- 5.İlkokul kademesindeki Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerler öncelikli olarak bulunmalıdır?

6.İlkokul kademesindeki Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin öğretiminde sınıf öğretmenleri hangi yöntem ve teknikleri kullanarak değerleri öğrencilere kazandırmaya çalışmaktadır?

7.İlkokul kademesindeki Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri ile kitaplarda yer alan diğer metinler (Öyküleyici ve bilgilendirici metinler, şiirler vb.) arasında değerler eğitimi açısından farklılık/zorluk yaşanmakta mıdır?

8.İlkokul kademesindeki Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metnindeki değerler, uygulanan değerler eğitimi sonrasında öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenebilmekte midir?

1.2.Amaç

Değer kavramı, elle tutulur bir varlığı bulunmayan ancak insanların hayatına yön verip şekillendiren, onlar için önem arz eden hedefledikleri şeyler olarak ifade edilmektedir (Aydın & Akyol Gürler, 2020, s.3). Bireyin ortaya koyduğu davranışlara bakıldığında, değerlerin bu davranışları direkt ya da dolaylı bir biçimde şekillendirdiği görülmektedir (Sağlam, 2021, s.47). Değerler insan davranışlarını yönlendiren birer rehber gibidir.

İnsan hayatının devam ettiği hemen her yerde bazı değerlerin bulunması kaçınılmazdır. Bu nedenle değerler eğitimi önem arz etmektedir. Türkiye’de 1990’lı yıllardan sonra değerler eğitiminin daha çok konuşulduğu ve tartışıldığı bir döneme girilmiştir (Erkılıç, 2021, s.2).

Dünya genelindeki eğitim sistemleri incelendiğinde hepsinin temel hedefinin *iyi insan yetiştirmek* olduğu görülmektedir. Bu amaç doğrultusunda eğitim sistemleri *bireylerde kalıcı izli davranış değişikliği* olarak tanımlanan öğrenmeyi sağlamaya çalışmaktadır. Öğrenmeyi sağlayabilmenin yolu da bireylere zihinsel, duygusal ve davranışsal nitelikte bazı eğitimler almalarının sağlanmasından geçmektedir. Buradan hareketle birer eğitim öğretim kurumu olan okullarda değerler eğitimi uygulamalarının öne çıkan bir husus olduğu belirtilebilir (Yılmaz, 2018, s.12).

Bu kapsamda ülkemizde de 2010 yılında toplanan 18.Milli Eğitim Şurasında değerler eğitimiyle ilgili önemli hususlara değinilmiş çeşitli öneri ve tavsiyelerde bulunulmuştur. Bunlardan,

“35.Değerler eğitimine, okul öncesinden başlayarak yaygın eğitim dâhil olmak üzere eğitim öğretimin her kademesinde, tüm dersler ve okul kültürü içerisinde yer verilmeli ve bu konuda öğretmen, yönetici, öğrenci, aile ve çevre ile iş birliğine gidilmeli, farkındalık oluşturulması için kitle iletişim araçlarından faydalanılması amacıyla gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. 38. Öğrencilerin akademik başarıları yanında değerlerin oluşumunda önemli yeri olan duygusal, sosyal ve ruhsal zekâ gelişimlerine yönelik de yatırım yapılmalıdır.”(TTKB, 2010, s.12).

ifadeleri değerler eğitimine okulöncesi eğitimden başlayarak ilkokulda da önem verilmesi gerektiğini göstermektedir.

2019 yılında yayımlanan İlkokul ve Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı’na bakıldığında “Değerlerimiz” başlığına yer verildiği ve bu başlık altında birtakım değerlerin öğretim programlarında yer almasının ülkemiz ve milletimiz için ne kadar önemli olduğuna dair açıklamalara yer verilmiştir. Yine aynı başlık altında değerlerin program veya öğrenme alanı şeklinde öğretim programlarında yer almadığına bunun tam aksine örtük bir program anlayışıyla değerlerin eğitim programlarının tamamına her birimine ve bölümüne yayılarak programlarda yer aldığına değinilmiş ve “Adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik.” şeklinde açıklanan on kök değer üzerinde durulmuştur (MEB, 2019, s.4).

Yapılan çalışma ile yukarıda ülkemiz için önemi üzerinde durulan değerler eğitimiyle ilgili olarak öncelikle ilkokul 1- 4. Sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan serbest okuma ve dinleme metnlerindeki değerlerin tespit edilerek sonrasında da serbest okuma ve dinleme metnlerinin değerler eğitimi açısından sınıf öğretmenlerinin görüşleriyle ele alınarak incelenmesi amaçlanmıştır. Yine yapılan bu çalışma ile serbest okuma ve dinleme metnlerinin öğrencilere değer iletimindeki rolünün de sınıf öğretmenlerinin gözüyle ortaya koyulması amaçlanmıştır.

1.3.Önem

İlkokul çağındaki bireylerin okullarda, eğitim öğretim programlarında belirtildiği şekilde bazı bilgi, istidat ve değerleri edinmiş olmaları hedeflenmektedir (Yağan Güder, 2015, s.113). Okullar aracılığıyla bireylere sadece kuru bir değer öğretimi yapılmamakta aynı zamanda çocuklara içerisinde bulundukları çevrede cereyan eden olayları ve olguları değerlendirebilme ve bunlara eleştirel bakabilme ufku da kazandırılmaya çalışılmaktadır (Dam, 2019, s.19).

Okullarda değerler eğitimi sağlamakla görevli olan öğretmenler bunun için öğretim programlarına göre hazırlanmış olan ders materyallerinden olan ders kitaplarından yararlanmaktadır (TTKB, 2010, s.12). İlk ve ortaokullarda Türkçe dersi okuma parçaları değerler eğitimde kullanılabilmekte ve fayda sağlayabilmektedir (Kaya & Taşkın, 2019, s.101).

İlkokul Türkçe ders kitapları incelendiğinde serbest okuma metinleriyle ilgili metin sonrası herhangi bir etkinlik bulunmadığı görülmektedir. Yapılan çalışmada kendisiyle ilgili ders kitaplarında herhangi bir etkinlik bulunmayan serbest okuma metinleri değerler eğitimi açısından ele alınarak incelenmiştir. Ayrıca yapılan çalışmada derslerde materyal olarak kullanılan ders kitaplarındaki bu metinlerin değerler eğitimi açısından ne kadar etkili olduğunun öğretmen görüşleriyle birlikte incelenmiş olması önemlidir. Yine bu çalışma, okuma anlama becerisine hitap eden serbest okuma metinlerinde yer alan değerlerin sınıf öğretmenleri tarafından nasıl ele alındığı hakkında bilgi vermesi, bu metinlerde var olan değerlerin, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda tavsiye edilen on kök değerle uyumu hakkında bilgi vermesi ve bu değerlerin öğrencilere kazandırılmasında öğretmenlerin uyguladıkları yöntem ve tekniklerin ortaya konulmuş olması ile değerler eğitimi uygulamalarına dair fikirler vermiş olması açısından önemlidir.

Yine İlkokul Türkçe ders kitapları incelendiğinde, dinleme metinlerinin kitaplarda yazılı olarak yer almadığı görülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin bu metinlere olan ilgisinin çekilmesi ve bu metinlerin anlaşılır kılınması diğer yazılı metinlere göre farklılık göstermektedir. Bu çalışma, dinleme ve anlama becerisine dayanan dinleme metinlerinde yer alan değerlerin sınıf öğretmenleri tarafından nasıl ele alındığı hakkında bilgi vermesi, bu metinlerde var olan değerlerin, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda tavsiye edilen on

kök değerle uyumu hakkında bilgi vermesi ve bu değerlerin öğrencilere kazandırılmasında öğretmenlerin uyguladıkları yöntem ve tekniklerin ortaya konulmuş olması ile değerler eğitimi uygulamalarına dair fikirler vermiş olması açısından önemlidir.

1.4.Sınırlılıklar

Yapılan bu araştırma;

- 2022-2023 Eğitim Öğretim Yılı Bahar Yarıyılı,
- Bayburt ilindeki ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenleri,
- Araştırmada kullanılan görüşme formu,
- MEB tarafından Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda belirlenen kök değerler ve bunlara bağlı alt değerler,
- İlkokul 1-4.sınıflarda okutulan Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleriyle sınırlıdır.

1.5.Tanımlar

Değer: Toplumun var olmasında temel unsur olan bireylerin, yaşamlarında nelere dikkat ederek nasıl yaşayabileceklerine dair bilgileri taşıyan hususlara değer denilmektedir (Akbaş, 2008, s. 10).

Değerler Eğitimi: Değerler eğitiminde öğrencilerin, kendilerinden başlamak üzere daha sonra da topluma faydalı olacak temel değerleri psikolojik, bilişsel ve sosyal gelişimlerine uygun olarak kazanmış olmaları hedeflenir. Bu açıdan bakıldığında değerler eğitimi için örtük programdan ziyade sistemli ve planlı bir program uygulanmasının önemi ortaya çıkmaktadır. Değerler eğitimi iyi insan temelinde bireylere sevgi, karakter eğitimi gibi değerleri vermeye çalışırken bir taraftan da temel insani değerleri benimsemiş kendisi ve çevresiyle barışık bireylerin yetişmesini ve bu sayede güvenli okul iklimiyle beraber huzurlu bir toplum oluşturmayı sağlamayı amaçlamaktadır. (Aydın & Akyol Gürler, 2020, s. 15).

Değerler eğitimi, öğrencilerin yaşamlarında sorumluluklarının bilincinde olmalarını, içinde bulundukları şartlara uygun tercih yapabilmelerini sağlayacak her türlü bilgi, beceri ve kabiliyetlerinin geliştirilmesidir (Ryan ve Bohlin, 1999; Akt. Güven, 2014, s.28).

Değerler Eğitimi Yaklaşımları: Literatürde değer eğitime yönelik çalışmalar genellikle strateji, yaklaşım, yöntem veya uygulama kavramları ile birlikte kullanılarak “Değer eğitimi yaklaşımları”, “Değer eğitimi yöntemleri”, veya “Değer eğitimi uygulamaları” şeklinde ifade edilmektedir. Değerler eğitimi yaklaşımları değerlerin bireylere öğretiminde hangi yol ve yöntemlerin izleneceğini anlatan yaklaşımlardır (Korkmaz, 2019, s.53).

Serbest Okuma Metinleri: İlkokul Türkçe ders kitapları içerisinde bulunan öğrenme alanlarında yer alan yazılı okuma metinleridir.

Dinleme Metinleri: İlkokul Türkçe ders kitapları içerisinde bulunan öğrenme alanlarında yer alan ve yazılı olmayan dinlemeye dayalı etkinlik metinleridir.

Dinleme Becerisi: Dinleme becerisinin ne olduğuyla ilgili birçok tanım yapılmıştır. İnsanların birbirleriyle iletişimde vazgeçilmez bir unsur olan dinleme, bir anlatıcıdan gelen mesajların anlaşılıp anlamlandırılma süreci, insanın seçme iradesinin de bir yansıması olan birçok boyutlu zihinsel etkinlikleri içerisinde barındıran bilişsel bir süreçtir (Epçayan, 2013, s.335).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu kısımda araştırmanın içerdiği ana konular başlıklar halinde açıklanmaktadır. Bu konular; değer tanımı, değerlerin tarihsel temelleri ve sınıflandırılması, değerler eğitimi ve önemi, Türkçe dersi ve değerler eğitimi (Türkçe Dersi Öğretim Programı ile İlkokul Türkçe ders kitaplarında bulunan serbest okuma ve dinleme metinleri ile bağ kurularak), değerler eğitimi yaklaşımlarıdır. Problem durumuyla ilgi olan her konu ve bu konuların birbirleriyle olan ilişkileri bu başlıklar altında ortaya çıkartılmaktadır. Bu sayede problem durumuyla ilgili olarak ortaya koyulacak çözüme ilişkin verilen alanların birbirlerine olan etkileri ve sağlayacakları fayda meydana çıkartılmaktadır.

2.1.Değer Kavramı Nedir?

Türk Dil Kurumu (2023) Genel Türkçe Sözlüğü 'nde değer kavramının “Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık; fehamet, kadir (I), kıymet; üstün, yararlı nitelikleri olan kimse ya da bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi öğelerin bütünü.” olarak tanımlandığı görülmektedir. Değer kavramı başlangıçta felsefe bilimine ait bir konu olarak; iyi, kötü, hakikat, fazilet gibi başlıklar altında filozoflar tarafından tartışılmış olduğu görülmektedir (Tahiroğlu & Tay, 2020, s.3). Ancak değerler sadece felsefe bilim dalıyla değil psikoloji, antropoloji, ekonomi, din, sosyoloji gibi daha başka birçok bilim dalıyla da ilişkilidir. Her bilim dalı değerleri kendi bakış açısıyla ele almış ve tanımlamasını yapmıştır (Sağlam,2021, s.45).

“Değer” hakkında birçok tanım yapılmıştır. Herhangi bir şeyin önemini ortaya koyarken kullanılan ve var olan durum ile aslında olması gereken durumu ayıracak ölçütü içeren değer kavramı sosyal bilimlerin birçok alanında bahsi geçen bir kavramdır (Aydın& Akyol Gürler,2020, s.1). Değerler; İnsanın yaşamında kendisine hangi amaç ve

gayeleri belirleyeceğini, kendi davranışlarını düzenlemede ölçütlerinin neler olacağını, insanları ve bu insanlarla yaşayacağı olayları değerlendirirken nelere dikkat edeceğini belirleyen birer araç olarak tanımlanmıştır (Demirhan İşcan, 2021, s.36).

Kluckhohn (1951) değeri, “Bir grubun veya bireyin özelliğini gizli veya açık olarak ortaya koyan, eylemin biçim araç ve amaçları arasında tercih yapmayı etkileyen bir kavram” olarak tanımlamıştır (Akt. Fidan, 2009, s. 2).

“Değerlerin çeşitli özellikleri vardır. Schwartz (2006), değerlerle ilgili bazı özellikleri şöyle sıralar:

- a) Değer bir kavram, ilke veya inançtır,
- b) Değer, arzu edilen sonuçlar, durumlar veya davranışlarla ilişkilidir,
- c) Değer, davranış ve olayların seçimi veya değerlendirilmesinde bireye yol göstericidir,
- d) Değerler görelidir ve hiyerarşik öneme göre sıralanırlar” (Akt. Güneş, 2016, ss.3-4).

Değerler, toplumun yapı taşı olan bireylere yaşamlarında nelere değer verip iyi olarak kabul edeceklerini, nelere önem vererek yaşamaları gerektiğini belirtir (Akbaş, 2008, s.10).

2.2.Değerlerin Sınıflandırılması

Alanyazına bakıldığında değerlerin sınıflandırılması ile ilgili farklı bilim insanları tarafından birçok farklı sınıflandırma yapıldığı görülmektedir. Bu sınıflandırmaların bazılarında bireysel yön vurgulanırken bazılarında ise toplumsal veya ekonomik yöne de vurgu yapıldığı görülmektedir (Sapsağlam, 2016; Akt. Sağlam, 2021, s.48). Değerlerin tanımında olduğu gibi sınıflandırılmalarında da farklılıklar bulunduğundan bu başlık altında en çok bilinen ve kabul gören sınıflandırmalara yer verilmiştir.

2.2.1.Spranger Tarafından Yapılan Değer Sınıflaması

Değerler konusunda yapılan sınıflamalardan en çok kabul görenlerden birisi de Spranger (1928) tarafından yapılmıştır (Akt. Akbaş, 2004, s.55). Aşağıda verilmiş olan Tablo 2.1’de bu sınıflandırmayla ilgili bilgiler bulunmaktadır.

Tablo 2.1: Spranger(1928) Tarafından Yapılan Değer Sınıflaması

Bilimsel Değer	Gerçeğe, bilgiye, muhakemeye ve eleştirel düşünceye önem verir. Bilimsel değerleri olan insan deneysel, eleştirici, akılcı ve entelektüeldir.
Ekonomik Değer	Yararlı ve pratik olana önem verir. Ekonomik değerlerin hayatta önemsenmesi gerektiğini belirtir.
Estetik Değer	Simetri, uyum ve forma önem verir. Birey hayatı olayların bir çeşitliliği olarak görür. Sanatın toplum için zorunluluk olduğunu düşünür.
Sosyal Değer	Başkalarını sevmeye, yardım ve bencil olmama esastır. En yüksek değer insan sevgisidir. Bu insan sevgisini insanlara sunar. Nazik ve sempattır, bencil değildir.
Politik Değer	Her şeyin üstünde kişisel güç, etki ve şöhret vardır. Esas olarak kuvvetle ilgilidir.
Dini Değer	Evreni bir bütün olarak kavrar ve kendisini onun bütünlüğüne bağlar. Dini uğrunda dünyevi hazları feda eder.

Kaynak: Akbaş, 2004, s.56

Spranger(1928), yaptığı çalışmalar sonrasında değerleri altı gruba ayırmıştır. Bunlar; Estetik, Teorik (Bilimsel), Ekonomik, Siyasi, Sosyal ve Dini değer gruplarıdır (Akt. Akbaş, 2004, s.55).

2.2.2. M.Rokeach Tarafından Yapılan Değer Sınıflaması

Değerlerin kazandırılması için yapılan sınıflandırmalardan birisi de M. Rokeach tarafından 1973 yılında yapılmış olan sınıflandırmadır. Bahsedilen bu sınıflamaya ait değerler aşağıda verilen Tablo 2.2’de belirtilmiştir.

Tablo 2.2: Rokeach(1973) Tarafından Yapılan Değer Sınıflaması

Gaye (Amaç) Değerler	Vasıta (Araç) Değerler
Aile Güvenliği	Affedici
Barış içinde bir dünya	Bağımsızlık
Başarma hissi	Cesaretli
Bilgelik/Hikmet	Dürüst
Eşitlik	Entelektüel
Gerçek dostluk	Hayal gücü kuvvetli
Gerçek sevgi	Hırslı / İstekli
Güzellikler dünyası	İtaatkar
Heyecanlı bir hayat	Kabiliyetli
İç huzuru	Kibar

Tablo 2.2: Rokeach(1973) Tarafından Yapılan Değer Sınıflaması (Devamı)

Kurtuluş	Mantıklı
Mutluluk	Neşeli
Öz saygı	Öz kontrol
Özgürlük	Sevgi dolu/Sevecen
Rahat bir yaşam	Sorumlu
Sosyal tanınma	Temiz
Ulusal güvenlik	Ufku geniş olma
Zevk	Yardımsever

Kaynak: Yiğittir & Öcal, 2010, s.210

Rokeach'ın kapsamı geniş tutarak yapmış olduğu çalışma, bu alanda çalışma yapan diğer araştırmacılar tarafından da kabul görmüştür. Yapılan bu sınıflandırmada değerler; “gaye/amaç değerler” ile bu değerlerin ortaya çıkmasına yardımcı olacak nitelikler olan “Vasıta/araç değerler” olarak iki gruba ayrılmıştır. (Rokeach, 1973: 28; Akt. Yiğittir & Öcal, 2010, s.410).

2.2.3. Schwartz Tarafından Yapılan Değer Grupları

Değerlerin sınıflandırılmasıyla ilgili çalışma yapanlardan birisi de Schwartz 'tır. Schwartz'ın tespit ettiği değerler ve bunlara ilişkin örnek değerler aşağıdaki tablo 2.3'te verilmiştir (Schwartz,1992; Akt. Akbaş, 2004, s.59).

Tablo 2.3: Schwartz'ın (1992) Değer Grupları Listesi

Değer Grupları		Değerler
Güç (power): Toplumsal konum, insanlar ve kaynaklar üzerinde denetim gücü		Sosyal güç sahibi olmak, Otorite sahibi olmak, Zengin olmak, Toplumdaki görüntümü koruyabilmek, İnsanlar tarafından benimsenmek
Başarı (achievement): Toplumsal standartları temel alan kişisel başarı yönelimi		Başarılı olmak, Yetkin (muktedir) olmak, Hırslı olmak, Sözü geçen biri olmak, Zeki olmak.
Hazcılık (hedonism): Bireysel zevke ve hazzıya yönelim		Zevk, Hayattan tat almak
Uyarılma (stimulation): Heyecan ve yenilik arayışı		Cesur olmak, Değişken bir hayat yaşamak, Heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak
Özyönelim (self-direction): Düşünce ve eylemde bağımsızlık		Yaratıcı olmak, Merak duyabilmek, Özgür olmak, Kendi amaçlarını seçebilmek, Bağımsız olmak, Kendine saygısı olmak,

Tablo 2.3: Schwartz'ın (1992) Değer Grupları Listesi (Devamı)

Evrenselcilik (universalism): Anlayışlılık, hoşgörü ve tüm insanların ve doğanın iyiliğini gözetmek		Açık fikirli olmak, Erdemli olmak, Toplumsal adalet, Eşitlik, Dünyaya barış istemek, Güzelliklerle dolu bir dünya, Doğayla bütünlük içinde olma, Çevreyi koruma, İç uyum
İyilikseverlik (benevolence): Kişinin yakın olduğu kişilerin iyiliğini gözetme ve geliştirme		Yardımsever olmak, Dürüst olmak, Bağışlayıcı olmak, Sadık olmak, Sorumluluk sahibi olmak, Gerçek arkadaşlık, olgun sevgi, Manevi bir hayat, Anlamlı bir hayat, Alçak gönüllü olmak
Geleneksellik (tradition): Kültür ya da dinsel töre ve fikirlere saygı ve bağlılık		Alçakgönüllü olmak, Dindar olmak, Hayatın bana verdiklerini kabullenmek, Geleneklere saygılı olmak, ılımlı bir hayat (Dünyevi işlerden elayak çekmek), Mahremiyet
Uyma (confirm): Başkalarına zarar verebilecek ve toplumsal beklentilere aykırı olabilecek dürtü ve eylemlerin sınırlandırılması		Kibarlık, İtaatkar olmak, Anne-Babaya ve yaşlılara değer vermek, Kendini denetleyebilmek
Güvenlik (security): Toplumun varolan ilişkilerin ve kişinin kendisinin huzuru ve sürekliliği		Ulusal güvenlik, toplumsal düzenin sürmesini istemek, Temiz olmak, Aile güvenliği, İyiliğe karşılık vermek, Bağlılık duygusu, Sağlıklı olmak

Kaynak: Akbaş, 2004, s.59

Schwartz değerleri öz yönelim, uyarılım, hazcılık, başarı, güç, güvenlik, uyma, geleneksellik, iyilikseverlik, evrenselcilik ve maneviyat olmak üzere 11 grupta ele alınırsa da maneviyat değeri çalışma grubundaki kriterleri tam olarak karşılayamadığı için değer listesinde yer almamıştır. Schwartz, 20 ayrı ülkede 10 değer tipiyle ilgili araştırma yapmış ve araştırma sonucunda evrensel 10 değer ile bunların barındırdığı alt değerleri tespit etmiştir (Schwartz,1992; Akt. Çelikkaya, 2022, s.30).

2.2.4. Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Tarafından Belirlenen On Kök Değer

18.Milli Eğitim Şurası kararlarında aşağıdaki ifadeye yer verilmiştir.

“Değerler eğitime, okul öncesinden başlayarak yaygın eğitim dâhil olmak üzere eğitim öğretimin her kademesinde, tüm dersler ve okul kültürü içerisinde yer verilmeli ve bu konuda öğretmen, yönetici, öğrenci, aile ve çevre ile iş birliğine gidilmeli, farkındalık oluşturulması için kitle iletişim araçlarından faydalanılması amacıyla gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.” (TTKB, 2010, s.12).

Daha sonra 2017 yılında TTKB tarafından yapılan yeni müfredat çalışmalarıyla on kök değer belirlenmiştir. Belirlenen on kök değerle ilgili tutum ve davranışlar aşağıdaki Tablo 2.4’ te belirtilmiştir (TTKB, 2017, s.24).

Tablo 2.4: Yenilenen Müfredatlarda Kök Değerler ve Değerlerle İlişkili Tutum ve Davranışlar

Değerler	Değerlerle İlişkili Bazı Tutum ve Davranışlar
Adalet	Adil olma, eşit davranma, paylaşma...
Dostluk	Diğerkâmlık, güven duyma, anlayışlı olma, dayanışma, sadık olma, vefalı olma, yardımlaşma...
Dürüstlük	Açık ve anlaşılır olma, doğru sözlü olma, güvenilir olma, sözünde durma...
Öz Denetim	Davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, öz güven sahibi olma, gerektiğinde özür dileme...
Sabır	Azimli olma, tahammül etme, beklemeyi bilme...
Saygı	Alçakgönüllü olma, başkalarına kendine davranılmasını istediği şekilde davranma, diğer insanların kişiliklerine değer verme, muhatabının konumunu, özelliklerini ve durumunu gözetme...
Sevgi	Aile birliğine önem verme, fedakârlık yapma, güven duyma, merhametli olma, vefalı olma...
Sorumluluk	Kendine, çevresine, vatanına, ailesine karşı sorumlu olma; sözünde durma, tutarlı ve güvenilir olma, davranışlarının sonuçlarını üstlenme...
Vatanseverlik	Çalışkan olma, dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma, sadık olma, tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma, toplumu önemseme...
Yardımseverlik	Cömert olma, iş birliği yapma, merhametli olma, misafirperver olma, paylaşma...

Kaynak: TTKB, 2017, s.24

2.3.Değerler Eğitimi

Değerler eğitimi kısaca ifade edilecek olursa bireylerde değerlerin geliştirilerek gerçekleştirilmesidir denilebilir (İşcan, 2021, s.44). Değerler eğitimiyle vatandaşlık bilgisiyle ahlaki değerlerin uygulama boyutuyla ortaya koyulması kastedilmektedir (Halstead ve Taylor; Akt. İşcan, 2021, s.44).

Değerler eğitimi genel bir bakış açısıyla tarif edilecek olursa; bireysel, ruhsal, ahlaki, kültürel ve evrensel değerler için bireylerde farkındalık oluşturmaya ve devamında bu değerlerin bireyler tarafından benimsenerek davranışlarında görülür hale gelmesini sağlamaktır denilebilir. Değerler öğrenilmesi ve öğretilmesi mümkün olmakla beraber günümüz dünyasında bu daha da zor bir hal almıştır. Değerler toplum içerisinde nesilden nesle kültür aktarımı şeklinde öğrenilmektedir ancak bu yeterli olmamaktadır. Bu nedenle değerler eğitimi kavramı ortaya çıkmıştır (Kaya & Taşkın, 2019, s.90).

Değerler, yapılacak olan eğitim çalışmalarlarıyla nesilden nesle aktarılabilen ve bütün insanlığa yararlı kişiler yetiştirilmesine katkı sunarken yine bu sayede kültürel devamlılığı sağlayarak geçmişle gelecek arasında bir köprü olabilmektedir. İşte bu da yapılacak olan değerler eğitimiyle söz konusu olabilir (Gökdoğan Bayır, 2015, s.151).

2.3.1.Değerler Eğitiminin Önemi

Tüm eğitim sistemlerinin temel amacı *iyi insan* yetiştirmektir. Eğitim sistemleri bu amaca ulaşmak için istendik davranışları ortaya çıkarmak adına bireylerde bilişsel, duygusal ve davranışsal yönlerden birtakım işlemlerde bulunur (Yılmaz, 2018, s.12).

Şekil 2.1: Eğitimin İşlevi

Kaynak: Yılmaz, Muhammet (2014, s.12)

Değerler eğitimiyle çocukların başta kendileri daha sonra aileleri ve topluma faydalı olacak kök değerleri; yaşlarının gerektirdiği bilişsel, psikolojik ve sosyal gelişim özellikleri de dikkate alınarak içselleştirmeleri hedeflenir. Değerler eğitiminin amacı, çocuğun içerisinde taşıdığı öze ait olan en iyiyi ortaya çıkarmak; sağlam bir kişilikle yetişmesini sağlamak, mükemmel insan olmasını sağlamak ve bu sayede kişiyi ve toplumu kötü alışkanlıklardan ve kötü ahlaktan korumak ve tüm bunların işleyen bir çark gibi devamlılığını sağlamaktır (Aydın & Akyol Gürler, 2020, s.15).

Günümüzde toplumumuzda karşılaştığımız ve giderek artan şiddet olayları, uyuşturucu ve alkol bağımlılıkları, çeşitli saygısızlık davranışları ve bunlara benzer daha birçok sorun toplumu oluşturan aileler ile eğitimcilerde endişe oluşturmaktadır. Yukarıda bahsedilen çeşitli olumsuz davranışlar toplumun genelini kapsayacak ve toplumu oluşturan bireyler üzerinde etkili olacak bir değerler eğitimi gerekli kılmaktadır (Hökenekli, 2010, s.4).

Değerler eğitimi ilk olarak ailede başlar. Ailesi ile birlikte yaşamını sürdüren çocuk, ailesinde yardımlaşma, dürüstlük vb. değerleri öğrenerek sonrasında da gündelik yaşamında uygulamaya ve içselleştirmeye başlar. Çocuk, zamanla toplumun huzurlu bir şekilde birlikte yaşamasına kaynaklık teşkil eden hak, adalet gibi kavramları öğrenir ve bunlar üzerinde düşünmeye başlar. Tüm bu öğrenmeler çocukta zihinsel düşünme süreci ve çatışma sürecini meydana getirir ve devamında da değerler bazı eylemlerle hayatta davranış olarak ortaya çıkar (Güneş, 2016, s.6).

Değerler eğitimi için en uygun ortam ailedir ancak ailelerde de değerler eğitimi tam olarak yapılamamaktadır. Bu nedenle değerler eğitiminin formal eğitim planlamasıyla verilebileceği ilk yer okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Ancak ülkemizde okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğrenci sayısı henüz yeterli çoğunluğa ulaşamadığından değerler eğitiminin, zorunlu eğitimin başlangıcı olan ilkokullarda uygulanması gerekmektedir (Yılmaz, 2018, s.17).

Eğitim kurumları ve eğitim sistemleri incelendiğinde; adil olma, vatansever olma, dürüst olma, yardımsever olma, girişimci olma, düzenli olma gibi birçok değerın öğrencilere kazandırılması gereken genel hedefler içerisinde yer aldığı görülmektedir. İşte bu ve benzeri diğer değerler ile eğitim kurumları öğrencilerine hayatta nelere dikkat

etmeleri gerektiği, nelerin onlar için dikkat edilecek hususlar olduğu konusunda rehberlik eder (Akbaş, 2008, s.10).

Türkiye’de değerler eğitimiyle ilgili ilk uygulamaların, Birleşmiş Milletler ’in 50.yıldönümü kutlamaları nedeniyle hazırlanan ve UNESCO tarafından desteklenen bir program olan “Yaşayan Değerler Eğitim Programı (YDEP)” ismiyle 1995 yılında uluslararası düzeyde uygulanan bir projeye dayanmaktadır. Sonrasında 2004-2005 eğitim öğretim yılında yapılan pilot uygulamadan sonra Türkiye genelinde, 2005-2006 yılında uygulamaya koyulan yapılandırmacı yaklaşımla beraber eğitimde esaslı değişiklikler söz konusu olmuştur. Yeni programda değerler ile ilgili eski programdan farklı olarak hangi değerlerin hangi öğrenme alanlarında hangi kazanımlarla verileceğini ve değerlerin nasıl kazandırılacağına içeriyor olmasıdır (Çelikkaya, 2022, s.45).

Ülkemizde bütün eğitim öğretim programlarına kaynak teşkil eden 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’na baktığımızda da kanunun 2.maddesinde ifade edilen “...Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek” hedefi ve bunun sonucunda da toplumun huzur ve mutluluğunu artırmak idealinden bahsedilerek değerler eğitimi üzerinde durulmuştur (METK, 1973, Madde 2).

Ülkemizde düzenlenen Milli Eğitim Şuralarında da değerler eğitimiyle ilgili olarak birçok tavsiye niteliğinde kararlar aldığı görülmektedir. Örneğin 2010 yılında toplanan 18.Milli Eğitim Şurasında değerler eğitimiyle ilgili olarak aşağıdaki hususlar tavsiye edilmiştir.

“29. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından, çocuklarımızın ve gençlerimizin sahip olduğu değerleri belirlemeye yönelik ülke çapında alan araştırması yapılmalı ve bu araştırma her 4 yılda bir güncellenmelidir. 30. Öğretim programlarında, değerler eğitiminde değer aktarımı yerine ulusal ve evrensel değerler birlikte düşünülerek farkındalık kazandıracak yaklaşımlara öncelik verilmelidir. 31. Değerin bir tercih olduğu ve toplumların benzer tercihlere sahip kişilerden oluştuğu vurgulanarak öğretmenlere değer eğitimi bilinci kazandırılmalıdır. 32. Öğretmen yetiştiren tüm programlara değerler eğitimine

yönelik bir ders konulmalı ve sistemdeki öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarında değerler eğitimine yer verilmelidir. 33. Ortak değerlerin vurgulanması ve değer farklılıklarının zenginlik olduğu bilincinin kazandırılması için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. 34. Tüm eğitim-öğretim kademelerinde değerler eğitimine yönelik, STK'larla iş birliği yapılarak alan öğretmenlerinin ortak kullanabileceği program ve materyal geliştirilmelidir. 35. Değerler eğitimine, okul öncesinden başlayarak yaygın eğitim dâhil olmak üzere eğitim öğretimin her kademesinde, tüm dersler ve okul kültürü içerisinde yer verilmeli ve bu konuda öğretmen, yönetici, öğrenci, aile ve çevre ile iş birliğine gidilmeli, farkındalık oluşturulması için kitle iletişim araçlarından faydalanılması amacıyla gerekli düzenlemeler yapılmalıdır³⁶. Ödüllendirme kriterlerinde, değerler eğitimi açısından örnek davranışlar sergileyen öğrencilere yönelik düzenlemeler yapılmalıdır. 37. Medya ve değerler eğitimi ilişkisi konusunda farkındalık kazandırmaya yönelik araştırma ve eğitim çalışmalarına önem verilmeli; bu konuda gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır. 38. Öğrencilerin akademik başarıları yanında değerlerin oluşumunda önemli yeri olan duygusal, sosyal ve ruhsal zekâ gelişimlerine yönelik de yatırım yapılmalıdır.”(TTKB, 2010, ss.11-12).

18.Milli Eğitim Şurasında alınan tavsiye niteliğindeki kararlara bakıldığında değerler eğitiminin eğitim kurumları olan okullarda öğretim programlarında yapılacak belirli bir planlama dahilinde öğrencilere kazandırılmaya çalışılmasının önemi üzerinde durulduğu görülmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2017 yılında tüm eğitim kademelerinde öğretim programlarında çeşitli güncellemelerde bulunmuştur. Yenilenen öğretim programlarında değerler ve değerler eğitimi kavramları merkeze alınarak güncellemeler yapılmıştır (TTKB, 2017, s.7).

Milli Eğitim Bakanlığı Türkçe Dersi Öğretim Programı incelendiğinde değerler ile ilgili direkt bir başlık bulunmadığı ancak programın bazı kısımlarında değerler ile ilgili açıklamaların bulunduğu görülmektedir. Genel amaçlarda yer alan ahlaki, milli ve tarihi değerlere önem vererek milli duyguların geliştirilmesi, okuma yazma sevgisinin çocuklara kazandırılması gibi bahsedilen hususlar değerler eğitimi vurgulamaktadır (MEB, 2019, s.4).

Eğitim programlarımızın öğrencilere kazandırılması düşünülen genel hedefleri incelendiğinde vatansever olma, yardımseverlik, adaletli olma gibi birçok değer yer aldığı görülmektedir. Eğitim programlarında yer alan bu değerler ile öğrencilerin okullarda alacakları eğitimlerde, gündelik yaşamda nelerin önemli olup olmayacağı hususunda onlara rehber olmak hedeflenmektedir (Akbaş, 2008, s.10).

Eğitim programlarına göre hazırlanarak okullarda ders materyalleri olarak kullanılan ders kitapları değerler eğitimi noktasında oldukça önemli bir yere sahiptir. Öğrencilerin değerler eğitimi yoluyla kazanması hedeflenen değerlerin, ders kitaplarında yer alması ve değerler eğitimi için birer araç olarak kullanılması neticesinde değerlerin gelecek kuşaklara aktarılabilmesi söz konusu olabilmektedir. Bunun nedeniyse ders kitaplarının ülkemizin dört bir tarafındaki okullara ve dolayısıyla da ülke genelindeki eğitim çağında bulunan tüm öğrencilere ulaşabilir olmasıdır (Ersoy & Şahin, 2012, s. 1537).

2.3.2. Türkçe Dersi ve Değerler Eğitimi

Türkçe Dersi Öğretim Programı'na bakıldığında öğrencilerin yaşamları boyunca kullanabilecekleri dinleme/izleme, konuşma ve okuma yazma ile ilgili dil becerilerini ve zihinsel becerilerini kazanmaları ve yaşantılarında bu beceriler ile bireysel ve sosyal gelişim göstermeleri, Türkçeyi ve okuma yazmayı sevmeleri, okuyan araştıran ve sorgulayan birer bireyler olmaları amaçlanmıştır. Yine programda Türkçe dersi ile milli, manevi, ahlaki, tarihi, kültürel değerleri öğrenerek önem vermesi amaçlanmıştır (MEB,2019, s.8).

Yine programda değerler başlığı altında; değerlerin öğretim programını oluşturan temel dayanaklardan birisi olduğu, toplumun geleceğinin, değerlerini benimsemiş ve bu değerleri hayatına yansıtabilen bireylere bağlı olduğu vurgulanmaktadır. Programda eğitim sistemimizin sadece öğretim yapmayarak aynı zamanda eğitim yoluyla temel insani değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmesi gerektiği belirtilmiştir. 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda hangi değerlerin hangi kazanımla nasıl öğretileceğine dair bir bilgi verilmeyip öğrenme alanlarında yer alan temalarda yer alabilecek konu önerilerinden değerlerin de ele alındığı görülmektedir (MEB,2019, s.15-16).

İlkokul ve ortaokullarda Türkçe dersinde yer alan okuma metinleri değerler eğitimi açısından yararlı olabilmektedir. Bu bağlamda hikâye türündeki metinler değerler

eğitimi açısından incelenmiş ve sadece bir tanesinde azim, alışkanlık, mütevazilik vb. gibi on yedi değer tespit edilmiştir (Emek, 2010, s.317).

İşte böylesine önemli görülerek ders kitaplarında içerik olarak kendisine yer bulan değerler ve değerler eğitiminde amaç; çocukların öncelikle kendilerine ve ailelerine daha sonra da içerisinde yaşadıkları topluma karşı var olan sorumluluklarının farkına ererek; evde, okulda uyumlu ilişkiler geliştirerek, paylaşmayı öğrenmiş, çevresindekilere karşı saygılı bireyler olarak yetişmelerini sağlamaktır (Yılmaz,2010:66; Akt. Aydın, Akyol Grlер, 2020, s.17).

2.4. Değerler Eğitimi Yaklaşımları

Toplumu oluşturan bireyler ve toplum için önem arz eden değerlerin nasıl ve ne şekilde kazanılıp benimseneceği konusunda birçok yaklaşımdan söz edilebilir. Okullardan önce ailede başlayan değer eğitimi zamanla toplumsal evre ile devam eder sonrasında ise bu eğitim okullarda devam eder (Akbaş, 2008, s.251). Değerler eğitimi yaklaşımlarıyla kastedilen, okulda değerler eğitimi yapılırken hangi yol ve yöntemlerin kullanılacağı ve ne şekilde bir eğitim yapılacağının ortaya koyulmasıdır. Dünya genelindeki eğitim sistemleri incelendiğinde değerler eğitimi noktasında farklı yaklaşımların olduğu görülmektedir. Ancak tüm bu yaklaşımların ortak amacı yeni nesillere değerlerin aktarılabilmesidir. Değerler eğitimi yaklaşımlarını doğuran esas husus eğitim felsefeleridir (Aydın & Akyol Grlер, 2020, s.67).

Değerler eğitimi üzerine ilk sınıflamalardan birisini yapmış olan Superka, 1973 yılında hazırladığı doktora tezinde değerler eğitimi yaklaşımlarını beş başlık altında ele almıştır. Bu başlıklar; değerleri telkin etme, analiz etme, ahlaki gelişim, aydınlatma/belirginleştirme ve son olarak eylem/davranış öğrenmedir (Superka ve diğerleri, 1976; Akt. Güven, 2014, ss. 36-37).

Değerler eğitimi yaklaşımları araştırmacılar tarafından çeşitli şekillerde sınıflandırılmıştır. Meydan (2014)'nın bu sınıflandırmalara bakış açısı şu şekildedir:

“Değerler eğitimi yaklaşımları;

- a) İnsanın doğasını ve insan-toplum/evre ilişkilerini tanımlamaları,*
- b) Değer kazanma süreçlerini açıklamaları,*
- c) Değerlerin kaynağı üzerine görüşleri,*

- d) Değerler eğitiminde belirledikleri temel ve ileri amaçları,
- e) Uyguladıkları metotlar, açısından birbirlerinden farklılıklar göstermekte ve bu farklılıklara bağlı olarak da sınıflandırmalar yapılmaktadır.”(s.96).

Howerd, Berkowitz ve Schaeffer’in değerler eğitimi yaklaşımlarını üç grupta ele alarak bunları; geleneksel, yapılandırmacı ve bilişsel yaklaşımlar olarak isimlendirmişlerdir. Geleneksel yaklaşımlar klasik eğitim anlayışı taşımakta ve davranışçı bir yapıya sahiptir. Bu yaklaşım modellerinde değerle ilgili davranışın gösterilip yaptırılması, değerın açıklanması vb. söz konusudur. Bilişsel yaklaşımlarda ise değerlerin düşünce yoluyla öneminin farkına varılması; değerlerin olumlu ve olumsuz açılardan düşünülmesi vb. amaçlanmaktadır. Yapılandırmacı yaklaşımda ise değerler eğitime sosyal çevre ve etkileşim konusu üzerinden yaklaşılmakta ve bireylerin birbirleriyle olan etkileşimleri üzerinden değerler eğitimi açıklanmaktadır (Alberta Education, 2005; Akt. Güneş, 2016, s. 6).

Amerika Birleşik Devletleri’nde yaşanan ahlaki sorunlara karşı çözüm olarak okullarda uygulanabilecek bazı değerler eğitimi yaklaşımları belirtilmiştir (Mesa,2008: Akt. Altıntaş, 2012, ss.32-33). Amerika’da ortaya çıkan bu değerler eğitimi yaklaşımlarıyla ilgili genel anlayışlar değer gerçekleştirme, karakter eğitimi, vatandaşlık eğitimi ve ahlak eğitimi gibi ortak aklı tavsiye eden anlayışlardır. Tüm bunlardan hareketle değerler eğitim yaklaşımları olarak daha net ifade edilebilecek; değerleri telkin etme, değerlerin analizi, değerleri belirginleştirme, ahlaki muhakeme ve karakter eğitimi gibi yaklaşımlar ortaya çıkmıştır (Kirschenbaum, H. (1995); Akt. Korkmaz,2019, s.52).

Amerika’da en çok dikkat çeken iki yaklaşımdan söz etmek mümkündür. Bunlar; Değerin çözümlenmesi süreci üzerinde duran değerleme süreci ve değer açıklama diğeri ise Kohlberg’in ahlak eğitiminin bilişsel gelişim açısından açıklandığı görüştür (Bacanlı, 1999, ss.19-21; Akt. Aydın & Akyol Gürlü, 2020, s.69).

Doğanay (2009), yapmış olduğı tasnifte değerler eğitimi yaklaşımlarını; değerlerin doğrudan öğretimi yaklaşımı, sınıf içi yaklaşımları temel alan yaklaşımlar ve bütüncül yaklaşımlar olarak üç başlıkta ele almıştır (Doğanay, 2009; Akt. Güven, 2014, s.37). Literatürdeki genel yaklaşıma ve programlarda değerlerin ele alınışına baktığımızda, değerler eğitimi yöntem ve yaklaşımlarının, toplumda kabul edilmiş genel

değerlerin öğrencilere doğrudan öğretimi dediğimiz davranışa dayalı yaklaşım (Tümdengelimci) ile değerlerin öğrenciler tarafından oluşturulmasının amaçlandığı değer gerçekleştirme yaklaşımı (Tümevarımcı) olarak iki gruba ayrıldıkları görülmektedir (Meydan & Kaymakcan, 2011, s.35).

“Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi” isimli kitapta değerler eğitimi yaklaşımları iki ana başlık halinde ele alınmıştır. Bunlar; a.) Çoğunlukla geleneksel felsefelerle beslenen, konu-öğretmen merkezli yaklaşımlar adı altındaki değerleri telkin yöntemi ve davranış değiştirme yöntemi ile b.) Öğrencinin merkezde olduğu ve kendisinin değer üretmesinin amaçlandığı öğrenci merkezli yaklaşımlar adı altında değerleri belirginleştirme yöntemi, değer analizi yöntemi ve ahlaki muhakeme yöntemidir (Korkmaz,2019, ss.53-58).

Yukarıdaki verilen bilgilerden hareketle değerler eğitimi yaklaşımlarının genelini kapsayacak şekilde değerler eğitimi yaklaşımları 6 başlıkta ele alınmış ve aşağıda verilmiştir.

2.4.1.Değerlerin Doğrudan Öğretimi / Değerlerin Telkin Edilmesi Yaklaşımı

Eğitim sistemlerinin var olduğu yüzlerce yıldır hemen hemen her eğitim kurumunda uygulanmış olan değerlerin doğrudan öğretimi yaklaşımında yapılan eğitimde; önceden eğitimini tamamlamış olan neslin, yeni yetişmekte olan nesle bilgi, tecrübe ve değerlerini aktarması söz konusudur. Bu yaklaşımın merkezinde eğitim kurumlarının ve yetişkinlerin görevi, çocuklara içerisinde yaşadıkları toplumun değerlerini doğrudan öğretip benimseterek bu sayede erdemli bireyler olmalarını sağlamaktır (Aydın& Akyol Gürler,2020, s.70).

Bu yaklaşımın uygulanma mantığına bakıldığında, değerlerin öğrencilere sözel olarak beyan edilmesi ve sonrasında öğrencilerin bu değerleri benimsemesi vardır. Bu yaklaşımın esasını bir şeyi yeteri kadar söyler ve gösterirseniz karşınızdakiler de sonunda sizin istediğiniz gibi davranacaktır mantığı yatmaktadır (Korkmaz,2019, s.54). Buradan hareketle değerleri telkin yönteminde öğrencilere değerlerin sözel olarak ifade edilmesi ve zamanla öğrencilerin de o değerleri benimsemesi söz konusudur denilebilir.

Okullarda değer öğretiminde sıkça kullanılan değerlerin doğrudan öğretimine dayalı değerleri telkin yaklaşımında yetişkinler tarafından doğru olarak kabul edilmiş

değerler öğrencilere çeşitli örneklerle sunulur ve öğrencilerinde sorgulamaya başvurmadan bu değerleri öğrenmesi sürecini içerir (Dilmaç, 2007, s.36).

Değerler eğitimiyle ilgili çalışmaları bulunan Superka (1976), değerlerin telkin yoluyla öğretimi yapılırken uyulması gereken işlemler sıralaması oluşturmuştur. Bu işlem basamakları şu şekildedir:

- “a. Telkin yaklaşımı olabilecek değerleri belirleme.
- b. Değer seviyelerini belirleme.
- c. Davranışsal amaçları belirleme
- d. Uygun metotları seçme
- e. Metotları uygulama
- f. Sonuçları değerlendirme” (Akt. Whitney, 1986; Akt. Dilmaç, 2007, s.36).

2.4.2. Değer Belirginleştirme/ Açıklama Yaklaşımı

Değer belirginleştirme ya da diğer adıyla değer açıklama yaklaşımı, değer aktarma yaklaşımının savunduklarını kabul etmemiş ve farklı bir anlayışla ortaya çıkmıştır. Değer açıklama yaklaşımına göre bireyler neye değer vereceklerini başkalarının telkinleriyle değil alternatiflere kendisinin bakarak olasılıkları değerlendirip ona göre değerlerini belirlemesine dayanır. (Doğanay, 2009; Akt. Sağlam, 2021, ss.79-80). Bu yaklaşım, gençlerin kitle iletişim araçlarından ve arkadaş çevrelerinden olumsuz olarak etkilendiğini bu nedenle de gençlerin bocaladığını bunun en büyük nedenlerden birinin de gençlerin kendi değerlerini belirleyememesi ve davranışlarını sergilerken karar verme sürecinde kendi oluşturduğu değerlerden yararlanamaması olarak açıklamaktadır (Tok, 2019, ss.23-24).

Bu yaklaşım özünde öğrencilerin kendi değerlerini kendilerinin seçerek oluşturması esasına dayanır. Bunun için öğretmenin görevi öğrencilere değer aktarmak yerine onların kendi değerlerini inşa etmesine yardımcı olmak bunun için etkinlikler ortaya koymaktır. Öğrenci bu yaklaşımla gerek kendi değerlerinin gerekse başkalarının değerlerinin farkına varacak ve bu değerler hakkında başkalarıyla açık bir şekilde iletişim kurabilecek bu sayede de değerler ile ilgili sahip olduğu bilişsel farkındalıklarını artıracaktır (Meydan, 2014, s.102).

2.4.3.Değer Analizi Yaklaşımı

Toplum içerisinde yaşamını sürdüren insanlar hayatları boyunca birçok ahlaki durumla karşı karşıya kalmaktadır. Bunlar; apartmanda bir arada yaşama kültürü, tren, otobüs ve uçak gibi seyahat araçlarıyla birlikte seyahat etme kültürü gibi vb. birçok ahlaki durum olabilir. Ahlak eğitimcileri içerisinde bulunduğumuz yüzyılda yaşayan çocukların eskiye göre daha fazla ahlaki olayla karşılaşarak seçim yapmak zorunda kaldıklarını belirtmektedir. Çocukların yaşadığı bu durum beraberinde çocukların değer oluşturma-seçme sürecinde daha fazla mantıksal düşünme ile çatışma süreci yaşamalarına ve sorgulama yapmalarına neden olmaktadır. Değer analizi denilen yöntem de tam da bu noktada devreye girerek bu zihinsel karmaşa ve sorgulama süreçlerinde çocuklara yardımcı olunursa onların kendi değerlerini kolaylıkla farkına varabilecekleri görüşünü savunmaktadır. Değer analizi yöntemi bireylerin kendi değerlerini kendi başlarına tam olarak fark edemeyeceklerinden değerleri içeren çeşitli durumlarla karşılaştıklarında akıl ve mantıklarını bilimsel bir çerçevede ele alıp kullanarak kendi değerlerini kavramsallaştırıp benimsemelerine rehberlik etmeyi amaçlamaktadır (Korkmaz, 2019, s.57).

Değer belirginleştirme yaklaşımı, değer öğretimi yapılırken dikkatli olmayı, düşünmeyi ve seçenekler arasında ayırt edebilmeyi hedefleyen bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımda öğrenci gündelik yaşamında karşılaştığı sorunlarla duygusallıktan uzak akılcı bir yaklaşımla mantıksal düşünme becerilerini devreye sokarak sorunu çözmeye çalışmaktadır (Aydın & Akyol Gürlü, 2020, ss.78-79).

Yine değer analizi yaklaşımı, bireyin değerlerini inşa etmesine ve yaşama ait beceri ve kazanımlar elde etmesine yardımcı amaçlayan bir yaklaşımdır (Naylor ve Diem,1987; Akt. Sağlam,2021, s.79). Öğretmenler bu yaklaşımla öğrencilere değerler eğitimi yaparken çeşitli örnek olaylardan da yararlanmaktadır ancak bu ahlaki gelişim yaklaşımından farklı olarak kişisel ahlaki ikilemler üzerinde durmak yerine daha çok sosyal problemlere odaklanır (Superka ve diğ., 1976; Akt. Kurtde Fidan, 2021, s.98).

2.4.4.Ahlaki Muhakeme Yaklaşımı

Ahlaki ikilem tartışması yaklaşımı ya da ahlaki gelişim yaklaşımı olarak da isimlendirilen ahlaki muhakeme yaklaşımı, Kohlberg'in ahlaki gelişimi açıklamak üzere

belirttiği örnek olayların tartışılarak ahlaki değerlerin öğretilmesi temeline dayanmaktadır (Aydın& Akyol Gürler, 2020, s.73).

Kohlberg, Dewey ve Piaget'in eğitim anlayışını incelemiş ve oradan hareketle ilerlemeci eğitim felsefesini de merkeze alarak ahlaki gelişimi açıklamıştır. Dewey'in, eğitimin hedefinin, gelişim olduğu düşüncesinden yola çıkan Kohlberg, bu düşünceyle Piaget'in gelişimle ilgili olarak ortaya koyduğu ve gelişimin değişmeyen aşamalardan geçtiğine dayanan düşüncüyü birleştirerek ahlaki gelişimi açıklamıştır. Kohlberg, doğal bir yola benzettiği gelişimin insanlar tarafından takip edildiğini ve bu bireysel gelişim sürecinde çocuğun gelişimini etkileyecek baskılardan uzak bir şekilde özgüveni desteklenerek özgür bırakılması gerektiğini savunmaktadır. Dolayısıyla eğitimde girişim için tek hedefin yukarıda bahsedilen gelişim yolcuğunda bireyleri desteklemek olduğu söylenebilir (Kohlberg,1981; Munsey, 1980; Akt. Altıntaş, 2012, s.43).

Bu yaklaşımın amacı; öğrencilerin ahlaki konularla ilgili olarak yaşadıkları ikilemleri çözmelerinde onlara rehberlik etmektir. Ahlaki ikilem yaklaşımının dayandığı temel değer adalet olduğu ve bireysel çıkarlarla toplumsal çıkarların çatıştığı durumlarda değere uygun olacak davranışların geliştirilerek ortaya koyulması hedeflenmektedir (Yılmaz, 2018, s.19).

Kohlberg'in ortaya koyduğu ahlaki ikilem yaklaşımına göre öğretmenlerin görevi, etik konularda öğrencilerine rehberlik ederek yol gösterici olmak onların düşünme becerilerini kolaylaştırmaya çalışmak ve tüm bunların sağlanabilmesi için gerekli toplumsal tartışmaları oluşturarak öğrencilere sunmaktır (Leming, 1999'dan aktaran Aladağ,2009;25; Akt. Aydın & Akyol Gürler, 2020, s.73).

Öğretmenler ahlaki muhakeme yaklaşımıyla öğrencilerde değer inşası sürecinde adalet, cezalandırma, suçluluk, otoriteye itaat gibi yaşanmış ve kurgulanmış ikilemleri kullanabilir (Meydan, 2014, s.101).

Öğretmen sınıfta demokratik bir ortam sağlamaya çalışarak öğrencilerin örnek olay karşısında fikirlerini özgürce ifade etmelerine, karşıt fikirlerle ilgili olarak empati yapmalarına, böylece farklı fikirleri duymalarına yardımcı olur. Bunun için de sınıfı belli gruplara bölerek onlara belirttiği örnek olayda yapılacak en iyi davranışın ne olduğunu sorar. Öğrenciler gerekçeleriyle beraber düşüncelerini ifade eder ve demokratik bir ortamda tartışma sonucu ahlaki düşünce ve değer sahibi olunur (Korkmaz, 2019, s.59).

2.4.5.Eylem/Davranış Öğrenme Yaklaşımı

Jones ve Newmann tarafından geliştirilmiş olan bu yaklaşım esasında eğitimde sıkça kullandığımız bir ifade olan yaparak yaşayarak öğrenme dediğimiz eğitim yaklaşımıdır (Aladağ,2009, s.31; Akt. Aydın & Akyol Gürlü, 2020, s.89). Bu yaklaşım modelinde öğrencilerin uygulama ve tecrübe etmesine olanak tanıyan faaliyetler önem arz etmektedir (Alıcı, 2019, s.29).

“Hareket öğrenimi” olarak da isimlendirilebilen bu yaklaşımın amacı, bireylerin kendilerine ait kişisel ve toplumsal birtakım değerlerinin ortaya çıkması için bazı imkanların sunulması ile birlikte bireye bazı seçenekler arasından seçim yapma imkanının verilmesi ile değerlerin öğretilmesidir (Tezcan, 2018; Akt. Çelikkaya, 2022, s.117).

Değerler eğitimi yaklaşımları içerisinde en az gelişmiş olanı olarak ifade edilen davranış öğrenme yaklaşımı ile öğrenciler gerek kişisel gerekse sosyal davranışlarını geliştirme fırsatı bulmaktadır. Bu yaklaşım öğrenciye kendi değerleri ile hareket ederek karar vermesinde yardımcı olmayı amaçlar. Davranış öğrenme yaklaşımının diğer yaklaşımlardan ayrılan en önemli yanı değerler eğitimi okul ve sınıfla sınırlandırmadan içerisinde yaşadığı ve okuldaki hayatını devam ettirdiği toplum içerisinde de seçimlerine ve davranışlarına sürekli olarak devam ettiğinden hareketle öğrencilerle sürekli olarak ilgilenilmesi gerektiğini savunur (Çelikkaya, 2022, s.117).

2.4.6.Gözlem Yoluyla Öğrenme Yaklaşımı

Model alma yoluyla öğrenme yaklaşımı olarak da isimlendirilebilen gözlem yoluyla öğrenme yaklaşımı insanların davranışlarının birçoğunu sosyal çevrelerindeki diğer insanları gözlemleyerek ve kendilerine model alarak oluşturduğundan hareketle ortaya çıkmıştır. Bu yaklaşımda önemli olan husus öğrencilerin doğru davranışlara sahip doğru kişilerin davranışlarını rol model alacak çeşitli etkinliklerin düzenlenmesidir (Yılmaz, 2018, s.19).

Öğrencilerin kendilerine model aldığı kişiler sosyal çevrelerinden olabildiği gibi çeşitli sosyal medya araçları ve televizyonlar aracılığıyla da olabilir. Öğrenciler gözlem yoluyla değerlerini inşa sürecinde anne babalarından başlayarak bazen bir öğretmenin, bazen bir sanatçının, bazen bir devlet adamının davranışlarını kendisine model olarak alabilir. Bu noktada önemli olan husus eğitimciler tarafından bu kişilerin olumlu

davranışların ön plana çıkartılarak öğrencilere örnek davranışlar olarak sunulmasıdır (Tahiroğlu,2014; Akt. Alıcı, 2019, ss.29-30).

2.5.Benzer Araştırmalar

Bu kısımda alanyazında yer alan araştırma konusuyla benzer çalışmalar kronolojik olarak sıralanmış ve yapılan çalışmalar hakkında bilgiler verilmiştir.

Karagöz (2009) tarafından betimsel alan araştırması yöntemiyle yapılmış olan “Yapılandırmacı Yaklaşım Göre İlköğretim 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Değerlerin İncelenmesi (Muğla İli Örneği)” isimli yüksek lisans tez çalışmasında Muğla ilinde 2006-2007 eğitim öğretim yılında okutulan 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki değerlerin tespiti çalışması yapılmıştır. Yapılan çalışmada öncelikle Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarıyla ilköğretim kurumlarının amaçlarındaki maddelerden değerler oluşturulmuş ve daha sonra bu değerlerin 2006-2007 eğitim öğretim yılında Muğla ilinde okutulan 6. ve 7. sınıf Türkçe ders kitaplarında hangi oranda yer aldığına bakılmıştır. Yapılan araştırma sonucuna göre ders kitaplarındaki metinlerde en çok çalışkan olma, zorluklar karşısında yılmama vb. değerlere yer verilirken ağırbaşlı olma, bayrağa saygılı olma, kanunlara itaat etme değeri, misafirperver olma değeri, tarihi eserlerimizi koruma/ sevmeye değerlerine ise hiç yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Koç (2013) tarafından hazırlanan “8.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Değerler Bakımından İncelenmesi” isimli yüksek lisans tez çalışmasında 1981 yılı Türkçe Eğitim Programı çerçevesinde hazırlanmış olan ve 2006-2007 eğitim öğretim yılında okutulan 8.sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerle 2006 Türkçe Öğretim Programı’na göre hazırlanarak 2011-2012 eğitim öğretim yılında okutulan 8.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinler değerler bakımından incelenerek karşılaştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2006-2007 eğitim öğretim yılı ile 2011-2012 eğitim öğretim yılında Türkiye’de 8.sınıflarda okutulan ve MEB Yayınevi tarafından basılan Türkçe ders kitapları oluşturmuştur. Yapılan çalışma belge taraması ve doküman inceleme yöntemiyle hazırlanmıştır. Çalışma sonucunda 2006-2007 eğitim öğretim yılında kullanılmış olan 8.sınıf MEB Türkçe ders kitabının genel anlamda daha fazla farklı değere sahip olduğu ancak metin başına düşen değer çeşidi oranına bakıldığında 2011-2012 eğitim öğretim yılında kullanılan 8.sınıf MEB Türkçe ders kitabındaki metinlerde metin başına daha fazla farklı değere sahip olduğu görülmüştür.

“İlkokul 1. 2. 3. 4. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Öyküleyici Metinlerin Değer Analizi Yaklaşımına Göre Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında ilkokul 1. 2. 3. 4. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan öyküleyici metinlerin değer analizi yaklaşımına göre inceleyip, metinlerin bu yaklaşıma uygunluğunun tespit edilmesini amaçlamıştır. Çopur (2018), çalışmasında nitel araştırma yöntemlerinden belge (doküman) analizini kullanmıştır. Araştırmancın çalışma grubunu Türkiye’deki devlet okullarında 2017- 2018 yılında okutulan ilkokul 1. 2. 3. 4. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan 73 öyküleyici metin oluşturmaktadır. Yapılan çalışma sonucunda İlkokul 1. 2. 3. 4. Sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan öyküleyici metinlerde toplam 66 değer yer aldığı görülmüştür. İncelenen Türkçe ders kitaplarındaki öyküleyici metinlerin hiçbirinin değer analizi yaklaşımına tamamen uygun olmadığı görülmüştür (Çopur, 2018).

“İlkokul 1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Metinlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında MEB tarafından baskısı yapılmış olan ve 2017-2018 eğitim öğretim yılında ülke genelinde okutulan ilkokul 1.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde yer alan değerlerin incelemesi yapılmıştır. İlkokul 1. Sınıf Türkçe kitaplarına genel bir bakış açısıyla dinleme, okuma, anlama gibi etkinliklerde yer alan değerler tespit edilmiş ve tezde ortaya koyulmuştur. Metin analizleri sonucunda “Sevgi” değerinin metinlerde üzerinde en çok durulan değer olduğu tespit edilmiştir. En az tespit edilen değerler ise hoşgörü, adalet, merhamet gibi değerler olmuştur (Soylu, 2019).

“İlkokul 2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı Metinlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında MEB tarafından basılan 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Dikey Yayıncılık’ın okutulan Türkçe ders kitabındaki tüm metinler incelenmiştir. Çalışmada tespit edilen değerler, Milli Eğitim Bakanlığının değerler eğitimi açısından belirlediği değerler çerçevesinde değerlendirilmiştir. Tüm metinler ele alındığında sevgi değeri en çok saptanan değer olduğu görülmüştür. Yine kitaplarda empati ile bağımsız ve özgür düşünebilme değerlerine ise hiç rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular ve iletilmek istenen değerler sonuç bölümünde sunulmuştur. Araştırmancın ortaya koyduğu sonuca göre, incelenen metinlerde bulunan değerlerin orantılı bir şekilde dağılımının bulunmadığı, ancak temaların içeriğindeki metinlerle alakalı olduğu ve değer aktarımına uygun metinler olduğu saptanmıştır (Alicı,2019).

Aydın (2019) tarafından hazırlanan “Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine Yönelik Görüşleri (Isparta İli Örneği)” isimli yüksek lisans tez çalışmasında çalışma grubunu 2018-2019 eğitim öğretim yılında Isparta merkez ve ilçede bulunan ilkokullarda görev yapan 19 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Çalışma grubuyla daha önceden uzman görüşü alınmış olan 9 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu üzerinden görüşmeler yapılmıştır. Öğretmen görüşlerinden elde edilen nitel veriler betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler, başarılı odaklı bir eğitimdense değerlerle iç içe bir eğitimin verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Ketenalp (2020) tarafından hazırlanmış olan “İlkokul 1-4. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Değerler İletimi Açısından İncelenmesi (Bingöl İli Örneği)” adlı yüksek lisans tez çalışmasında 2018-2019 eğitim öğretim yılında Bingöl ilinde okutulan İlkokul Türkçe ders kitaplarını değerlendirmek için bahar yarıyılında Bingöl ili merkeze bağlı okullarda çalışan 70 sınıf öğretmeniyle görüşmeler yapılmıştır. Nitel araştırma yöntemiyle hazırlanan çalışmada olgubilim deseni kullanılmıştır. Yapılan çalışmada verileri analiz etmek için betimsel analiz ve içerik analizi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda programda yer alan kök değerlerin hepsine yer verilmediği, sevgi değerinin de ilkokul 1.2. ve 4.sınıflarda en fazla yer verilen değer olduğu tespit edilmiştir.

Karabacak (2023) tarafından hazırlanan “Türkçe Ders Kitapları Üzerine Değerler Eğitimi Bağlamında Karşılaştırmalı Bir İnceleme” isimli yüksek lisans tez çalışmasında, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türkçe Dersi Öğretim Programı (TDÖP) ’nda yer alan ve öğrencilere kazandırılması istenen değerlerin, 2020-2021 eğitim öğretim yıllarında okullarda Türkçe ders kitabı olarak okutulmak üzere dağıtılan MEB ve Ekoyay yayınlarına ait 6.sınıf Türkçe ders kitaplarında ne kadar yer aldıkları incelenmiştir. Araştırma nitel desenlerden durum çalışması modeliyle hazırlanmıştır. Yapılan çalışmada doküman incelemesiyle toplanan veriler daha sonra Schwartz’ın 10 motivasyonel değer sınıflandırmasına göre içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Çalışma sonucunda, 6. sınıf Türkçe ders kitaplarında Schwartz’ın 10 motivasyonel değerine yer verildiği ve bu kitaplarda en fazla özyönetim değerine en az ise uyum değerine rastlandığı görülmüştür. Yine çalışmada özyönetim değerinden sonra en fazla gelenek değerine yer verildiği tespit edilmiştir.

Albayrak (2023) tarafından hazırlanan “2019 Türkçe Dersi Öğretim Programının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi ve Türkçe Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine İlişkin Görüşleri (Muğla İli Örneği)” isimli yüksek lisans çalışmasında nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılında Muğla ili Menteşe ilçesindeki devlet okullarında görev yapan 10 öğretmen oluşturmaktadır. Toplanan veriler doküman incelemesi ve betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. Çalışma sonucunda, öğretim programlarında değerler eğitimi daha fazla yer verilmesi gerektiği, öğretmenlere verilen değerler eğitimiyle ilgili hizmet içi eğitimlerinin artması gerektiği, eğitim fakültelerinde değerler eğitimi ile ilgili derslerin verilmesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yapılan araştırma, yukarıda bahsedilen alanyazındaki diğer çalışmalardan ilkokul Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinin ele alınarak konuyla ilgili olarak Bayburt ilindeki sınıf öğretmenlerinin görüşlerine başvurulması yönlerinden ayrılmaktadır.

Ayrıca çalışma sonucunda alanyazındaki benzer çalışmalardan farklı sonuçlara da ulaşılmıştır. Bu sonuçlardan ilk dikkat çeken incelenen ilkokul Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinleriyle metinlere ait etkinliklerde bazen farklı değerlere yer verilmiş olmasıdır. Yapılan çalışmada bazı etkinliklerdeki değerlerle metinlerdeki değerlerin örtüşmediği görülmüştür. Metinlerde yer alan değerlerin içselleştirilmesi ve davranış haline dönüşmesinde metinler ve metinlerin devamı sayılan etkinliklerde de aynı değerlerin yer alması önemli bir husustur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmada kullanılan yöntem ve bulgular yer almaktadır. Araştırma öncesinde, süresince ve sonrasında yapılmış olan çalışmalardan bahsedilerek bu çalışmalara ait planlamalar ve çalışmaların yürütülmesi, uygulama aşamaları ve analizler de bu bölümde verilmektedir.

3.1.Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde çalışmanın nasıl yapıldığına dair bilgilerin yer aldığı araştırma modeli, çalışma grubuna ait verilerin yer aldığı evren ve örneklem, verileri toplamada kullanılan araçlar ve izlenen yol ile verilerin nasıl analiz edildiği ile araştırmanın uygulama basamaklarına yer verilmiştir.

3.1.1.Araştırmanın Modeli

Araştırma konusu, ilkokul 1-4. Sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinin, değerler eğitimi açısından öğretmen görüşleriyle incelenmesidir. Bu çalışmada ilkokul 1-4.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinin değerler eğitimindeki rolünün öğretmen görüşleriyle ortaya koyulması hedeflenmiştir. Yapılan araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, dünyayı daha anlaşılır ve de görünür hale getiren çeşitli materyallerin uygulamalarından oluşmaktadır (Denzin & Lincoln, 2001, s.3; Akt. Creswell, 2013, ss.43-44).

Görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı nitel araştırma, olay ve olguların kendi doğal ortamında doğru ve genel bir şekilde ortaya konmasına yönelik bir sürecin takip edildiği araştırmadır (Erdem & Tutar, 2020, s.151). Nitel araştırma, bireylerin olaylara ne şekilde anlam yüklemesi yaptıkları ve olayları nasıl

niteledikleri sorularına cevap aramaktadır (Robson, 2001; Akt. Erdem & Tutar, 2020, s.152).

Yapılan çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan olgu bilim(fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Olgu bilim(fenomenoloji), birkaç kişinin bir fenomen ya da kavramla ilgili olarak yaşanmış tecrübelerinin ortak olarak ifade ettiği anlamını tanımlar. Fenomenolojinin temel amacı, bir fenomenle ya da kavramla ilgili bireylerin yaşamış oldukları tecrübelerini evrensel nitelikteki bir açıklamayla buluşturmadır (Van Manen,1990, s.177; Akt. Creswell, 2013, s.77).

Fenomenolojik araştırma deseni, meydana gelen olayların gerçekçi ve bütüncül bir şekilde araştırılmasına imkân tanır. Fenomenolojik araştırma, araştırmada ele alınan konuların kişisel tecrübeler üzerinden bilginin anlaşılmasına yardımcı olur (Moustakas,1994; Akt. Erdem & Tutar, 2020, s.196).

Yapılan çalışmada araştırmaya esas teşkil eden olgu, İlkokul 1-4. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinin değerler eğitimi noktasındaki rolünün öğretmen görüşleriyle ortaya koyulmasıdır.

3.1.2.Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma gurubu, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Bayburt'ta devlet ilkokullarında okutulan ilkokul 1-4.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma metinleri ve dinleme metinleri ile Bayburt ili ve ilçelerinde çalışan ve amaçlı örneklem tekniklerinden olan kolay ulaşılabilir durum örnekleme yoluyla seçilen ilkokul 1-4. sınıf öğretmenlerinden oluşmaktadır.

Araştırmaya katılan ve görüşme yapılan katılımcıların yaş, kıdem, değerler eğitimiyle ilgili hizmet içi eğitim durumları ve okuttukları sınıf düzeyine ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.1: Araştırma Katılımcılarının Yaş, Kıdem, Hizmet İçi Eğitimi Alma Durumu ve Okuttukları Sınıf Düzeylerine İlişkin Değişkenler

Değişkenler	Değer Aralığı	Frekans	Yüzde (%)
Yaş	25-35	40	58
	36-45	19	28
	46-55	9	13
	56-65	1	1

Tablo 3.1: Araştırma Katılımcılarının Yaş, Kıdem, Hizmet İçi Eğitimi Alma Durumu ve Okuttukları Sınıf Düzeylerine İlişkin Değişkenler (Devamı)

	1-5	12	17
	6-10	20	29
Kıdem Yılı	11-15	19	28
	16-20	6	9
	21-25	6	9
	26 ve üzeri	6	9
Hizmet İçi Eğitimi Alma Durumu	Hizmet içi eğitim alanlar	22	32
	Hizmet içi eğitim almayanlar	47	68
Okutulan Sınıf Düzeyi	1.Sınıf	19	28
	2.Sınıf	13	19
	3.Sınıf	20	29
	4.Sınıf	17	25
Toplam	Belirtilen Görüş Sayısı	69	100

Tablo 3.1 incelendiğinde görüşme yapılan ilkokul 1-4. sınıf öğretmenlerinin, %58'inin 25-35 yaş, %28' inin 36-45 yaş, %13'ünün 46-55 yaş, %1'inin ise 56-65 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Yine görüşme yapılan ilkokul 1-4 sınıf öğretmenlerinin meslekteki çalıştıkları sürelerinin, %17' sinin 1-5 yıl, %29'unun 6-10 yıl, %28' inin 11-15 yıl, %9' unun 16-20 yıl, %9'unun 21-25 yıl, %9'unun ise 26 ve üzeri yıl şeklinde dağılım gösterdiği görülmektedir. Tablo 3.1 incelendiğinde görüşme yapılan ilkokul 1-4. sınıf öğretmenlerinin %32'sinin daha önce değerler eğitimiyle ilgili hizmet içi eğitim aldığı, %47' sinin ise daha önce değerler eğitimiyle ilgili herhangi bir eğitim almadığı görülmektedir. Yine görüşme yapılan öğretmenlerin %28' inin 1.sınıf, %19' unun 2.sınıf, %29' unun 3.sınıf, %25'inin ise 4.sınıf okuttuğu görülmektedir.

3.1.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada nitel veri toplama araçları kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları aşağıda yer almaktadır:

1.İlkokul 1-4. Sınıf Türkçe Ders Kitapları

2.Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

3.1.3.1.İlkokul 1-4. Sınıf Türkçe Ders Kitapları

Yapılan araştırmada ilkokul Türkçe ders kitaplarında bulunan serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerler ile ilgili konuların ve etkinliklerin ortaya çıkarılması için

doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda bilgi ve mesaj taşıyan her çeşit belge “doküman” olarak isimlendirilmektedir (Corbetta, 2003; Akt. Erdem & Tutar, 2020, s.378). Bu çalışmada da 2022-2023 eğitim öğretim yılında Bayburt ilinde okutulan ilkokul 1-4.sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri doküman olarak kabul edilip incelenmiştir. Araştırmada incelenen ilkokul 1-4.sınıf Türkçe ders kitaplarına ait bilgiler şu şekildedir.

- Civelek, D., Yılmaz Gündüz, D. & Karafilik, F. (2022). *İlkokul Türkçe 1 Ders Kitabı*. MEB Yayınları.
- Erdal, N. (2022). *İlkokul Türkçe 2 Ders Kitabı*. Ada Matbaacılık Yayıncılık.
- Karaduman, B. E., Özdemir, E. & Yılmaz, O. (2022). *İlkokul Türkçe 3 Ders Kitabı*. MEB Yayınları.
- Kaftan Ayan, H., Arslan, Ü., Kul, S. & Yılmaz, N. (2022). *İlkokul Türkçe 4 Ders Kitabı*. MEB Yayınları.

Araştırmada incelenen Türkçe ders kitaplarındaki metinler, MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın 18 Temmuz 2017 tarihinde yayımlamış olduğu değerler baz alınarak incelemeye tabi tutulmuştur. Doküman analizi, araştırılan olgu ve olaylar ile ilgili bilgi veren yazılı, sözlü ve görsel kısaca her türden materyalin analizini kapsamaktadır (Meriam,2001; Akt. Erdem & Tutar, 2020, s.378).

Doküman analizi yönteminin bazı aşamaları bulunmaktadır. Bu aşamalar aşağıdaki şekilde belirtilmiştir.

- “1.Dokümanlara ulaşma,
- 2.Orijinalliğini kontrol etme,
- 3.Dokümanları anlama,
- 4.Veriyi analiz etme,
- 5.Veriyi kullanma” (Forster,1995; Akt. Şimşek & Yıldırım,2021, s.194).

3.1.3.2.Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

İlkokul 1-4.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin tespitinden sonra bu metinlerin değerler eğitimindeki rolü hakkında öğretmen görüşlerine başvurulmuştur. Burada önemli olan hususlardan birisi serbest okuma ve dinleme metinlerinin değer iletimindeki rolünün ortaya koyulmasıdır. Serbest okuma ve dinleme metinleri okuma/anlama becerisiyle dinleme/anlama becerisini

gerektirdiğinden öğretmenlerin bu metinlerde yer alan değerleri öğrencilere değer aktarmada nasıl ve ne şekilde kullandıkları ve bu metinlerin öğrencilerde değer iletimi noktasında gözlemlerinin neler olduğunun tespiti için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Görüşme, genellikle iki ya da daha fazla kişi arasında gerçekleşen veri toplama tekniğidir. Görüşme bazen odak grup görüşmelerinde olduğu gibi araştırmacı ile yapılan araştırmaya veri toplanmasına imkân sağlayacak bir grup insan arasında da gerçekleşebilmektedir (Bentsson, 2016; Akt. Erdem & Tutar, 2020, s.309). Görüşme, yapılan araştırmada çözüm bulmaya çalışılan sorular ile ilgili olarak konuyla ilgili kişilerden veri toplanması sürecidir (Büyüköztürk, vd., s.158, 2021). Yarı yapılandırılmış görüşme formları, önceden hazırlanmış olan soruları sormakla birlikte açıklığa kavuşmamış hususlara netlik kazandırmak ve derinlik katmak için ilave soruların sorulduğu veri toplama tekniğidir. (Büyüköztürk, vd., s.159, 2021). Yarı yapılandırılmış görüşmeyi amacı araştırılan olgu ile ilgili olarak katılımcıların iç dünyalarında konuya bakış açılarının ne olduğunun tespit edilmesidir (Erdem & Tutar, 2020, s.310.).

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde araştırmacı görüşme sorularını önceden hazırlar. Görüşme sırasında yapılandırılmış görüşmeden farklı olarak araştırma yapılan kişilere bazı esneklikler tanınarak sorular üzerinde de düzenleme ve tartışma imkânı verilir. Araştırılan kişiye tanınan bu esneklik de yarı yapılandırılmış görüşme tekniğini nitel araştırma içerisine dahil eder (Ekiz, 2017, s.63).

Hazırlanan görüşme formu 2 bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde yaş, kıdem, yıl, mezuniyet ve hizmet içi eğitimi bilgilerinin yer aldığı kişisel bilgiler bölümü yer alırken ikinci bölümde değerler eğitimiyle ilgili sorular yer almıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken öncelikle literatür taranmış daha sonra Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı'ndan 1 öğretim üyesi, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Sınıf Eğitimi Bilim Dalı'ndan 2 öğretim üyesi olmak üzere toplam 3 öğretim üyesinin görüşleri ile Bayburt İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nde sınıf öğretmeni olarak görev yapan 2 uzman sınıf öğretmenin görüşü alınmış daha sonra 2 sınıf öğretmeniyle pilot uygulama yapılmış ve görüşme formuna (EK-3) son şekli verilmiştir. Görüşmede katılımcılara aşağıdaki sorular sorulmuştur.

1.Okutmuş olduğunuz sınıf düzeyine ait Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerler bulunmaktadır?

2.Okutmuş olduğunuz sınıf düzeyine ait Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerler Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirlediği ve Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan değerlerle uyumlu mudur?

3. Okutmuş olduğunuz sınıf düzeyine ait Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?

4.Okutmuş olduğunuz sınıf düzeyine ait Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerler öğrencilerinizin sınıf düzeyi düşünüldüğünde onlar açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir midir? Neden?

5.Siz, okutmuş olduğunuz sınıf düzeyine ait Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin öncelikli olarak bulunmasını isterdiniz? Neden?

6.Okutmuş olduğunuz sınıf düzeyine ait Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerleri, değerler eğitimi bağlamında öğrencilerinize kazandırmak için sınıfta hangi uygulamalardan (Yöntem ve tekniklerden) yararlanıyorsunuz?

7. Okutmuş olduğunuz sınıf düzeyindeki Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin eğitimiyle diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) yer alan değerlerin eğitiminde bir farklılık/zorluk yaşıyor musunuz? Cevabınız evetse nedenlerini açıkla mısınız?

8.Okutmuş olduğunuz sınıf düzeyine ait Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerleri, uyguladığınız değerler eğitiminden sonra öğrencilerinizin tavır ve davranışlarında gözlemleyebiliyor musunuz? Cevabınız evetse örnek verir misiniz?

3.1.4.İşlem

Araştırmanın uygulama aşamasında ilk olarak ilkokul Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinin doküman analizi yapılmıştır. Daha sonra öğretmenlerin konu hakkındaki görüşlerini almak için hazırlanan görüşme formu Bayburt

merkez ve ilçelerinde devlet okullarında çalışan ilkokul 1-4.sınıf öğretmenleriyle yüz yüze görüşme ve telefon görüşmesi şeklinde yapılmıştır. Yapılan görüşme formları içerik analizine tabi tutularak kod ve temalar oluşturulması şeklinde analiz edilmiştir.

3.1.4.1.Türkçe Ders Kitaplarının Doküman Analizinin Yapılması

Araştırmada ele alınan ilkokul Türkçe ders kitapları çalışmada rahat ifade edilebilmesi ve anlaşılır olabilmesi için 1.sınıftan 4.sınıfa kadar kodlanarak ele alınmıştır. Yapılan kodlama; 1.Sınıf Türkçe Ders Kitabı: T1, 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabı: T2, 3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı: T3, 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabı: T4 şeklindedir.

Yapılan araştırmada Bayburt ilinde MEB'e bağlı ilkokullarda okutulan T1, T2, T3, T4 kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri Türkçe Dersi Öğretim Programı (TDÖP)'nda yer alan on kök değer (adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik) ile bu değerlerin altında yer alan alt değerler de göz önünde bulundurularak her sınıf düzeyini okutan bir sınıf öğretmeniyle incelenerek tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular frekans tablosuna dönüştürülmüştür. Ortaya çıkan tablolardan hareketle her sınıf düzeyindeki Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan hangi değerler bulunduğu bu değerlerle kaç kez karşılaştığı belirtilmiştir.

3.1.4.2.Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formunun Uygulanması

Hazırlanan görüşme formunun uygulanabilmesi için Bayburt İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izin alınmış ve sonrasında uygulama yapılmıştır. Uygulama kapsamında Bayburt il merkezi ve ilçelerinde çalışan 69 sınıf öğretmeniyle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerin tamamı gönüllülük esasına göre yapılmıştır. Görüşmecilere cevaplarını yazılı ya da ses kayıt cihazı üzerinden sözlü olarak verebilecekleri belirtilmiş ancak görüşmecilerin tamamı yazılı olarak cevap vermeyi uygun görmüştür.

Görüşmeler ortalama 20-25 dakika sürmüştür. Görüşmelerde öğretmenlerin dersleri aksatmayacağı ve müsait oldukları zaman dilimleri seçilmiştir. Görüşme esnasında, görüşme sorularına paralel olarak öğretmenlerden daha ayrıntılı cevaplar alabilmek adına sonda soruları da sorulmuştur.

3.1.5.Verilerin Analizi

Verilerin analizi, ders kitaplarının ve görüşme formalarının analizi olarak iki başlıkta ele alınmıştır.

3.1.5.1.Türkçe Ders Kitaplarının İçerik Analizinin Yapılması

Araştırmada kaynak olarak kullanılan ilkökul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri içerik analizi yöntemiyle ele alınıp incelenmiştir. Yapılan çalışmada tespit edilen değerler MEB'İN belirlemiş olduğu kök değerler ve alt değerler ile örtük değerler çerçevesinde değerlendirilerek tespit edilmiştir.

Her sınıf düzeyindeki Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri ayrı ayrı ele alınmıştır. Bu metinler içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analiziyle tespit edilen değer ifade eden kelimeler ya da değer aktarımıyla ilgili olan kelime ve cümleler kodlanarak belirlenmiştir. Belirlenen bu ifadeler tablolaştırılarak belirtilmiştir. Daha sonra ilgili sınıf düzeyini okutan sınıf öğretmenlerinin görüşleri alınarak iç güvenirlik ve geçerlilik artırılması amaçlanmıştır.

Yapılan işlemler aşağıdaki şekildedir:

- Metinler dikkatli bir şekilde okunarak metinlerde değer olarak tanımlanabilecek ifadeler taşıyan cümleler alt alta yazılmıştır.
- Görüşü alınan sınıf öğretmenlerinin değer olarak nitelendirilebilecek ifadeleri yazması istenmiştir.
- Daha sonra elde edilen tüm veriler birlikte değerlendirilerek her cümlenin sahip olduğu değerler ortaya koyulmuştur.
- Belirlenen değerler tablolara aktarılarak liste haline getirilmiş ve frekans tablosuna dönüştürülmüştür.

Araştırma problemlerinden olan serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlere yer verildiği ve bu değerlerin MEB tarafından belirtilen kök değerlerle ne kadar uyumlu olduğu metinlerin incelenmesi ve yorumlanması yapıldıktan sonra tablolar şeklinde verilmiştir.

3.1.5.2.Görüşme Formuna Ait Verilerin Analiz Edilmesi

Araştırma sonucunda, ilkökul 1-4.sınıf öğretmenleriyle ilkökul Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin eğitimiyle ilgili

olarak yapılan görüşmelerden elde edilen veriler betimsel analiz ve içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. İçerik analiziyle amaçlanan, toplanan verileri açıklayabilmek için öncelikle kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu nedenle ilk olarak toplanana verilerin kavramsallaştırılıp, sonrasında da elde edilen kavramlara göre mantıklı bir düzenleme yapılması arkasından verileri açıklayacak temaların ve örüntülerin ortaya koyulması gerekmektedir (Şimşek & Yıldırım, 2021, s.249).

Buradan hareketle görüşme sonrası katılımcıların vermiş olduğu bilgiler incelemeye tabi tutularak alt kodlara ulaşılmıştır. Belirtilen alt kodlamalar yapılırken tüm öğretmen görüşme formları (Ö.1.1., Ö.2.1., Ö.3.1. Ö.4.1....şeklinde) numaralandırılarak verilmiştir. Görüşme formu incelendikçe görüşme formlarından elde edilen alt kodlar öğretmen numaralarıyla numaralandırılmıştır. Bu aşamadan sonra içerik analiz türlerinden birisi olan tümevarımcı analiz yöntemi kullanılarak işlemlere devam edilmiştir.

Tümevarımcı analizde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilmek adına anlamlı kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaçtan hareketle toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması ve bu kavramların düzenlenmesi ile verileri açıklayacak temaların ve örüntülerin belirlenmesi gerekmektedir (Şimşek & Yıldırım, 2021, s.249).

“Nitel araştırmalarda içerik analizi yapılırken şu dört aşama takip edilir:

- Verilerin kodlanması
- Temaların bulunması
- Kodların ve temaların düzenlenmesi
- Bulguların tanımlanması ve yorumlanması” (Şimşek & Yıldırım, 2021, s.251)

3.2.Bulgular

Araştırmanın nitel veri analizlerinden elde edilen bulgular, araştırmanın alt problemlere göre analiz edilerek yorumlanmıştır.

3.2.1.İlkokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinin Analizine Ait Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi olan ilkokul Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin tespit edilmesine yönelik olarak ders

kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinin içerik analizinden elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

3.2.1.1.İlkokul Birinci Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinin Analizine Ait Bulgular

İlkokul birinci sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri tema sırasına göre incelenmiş ve analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

3.2.1.1.1.Tema 5: Çocuk Dünyası

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): Bedenim Ne Anlatıyor? (Banu BİNBAŞARAN TÜYSÜZOĞLU)

BEDENİM NE ANLATIYOR?

“Duygu ve düşüncelerimizi, birbirimize yalnızca sözcüklerle mi anlattığımızı düşünüyorsunuz? Öyleyse yanılıyorsunuz. Biz fark etmesek de, konuşurken bize eşlik eden ikinci bir dil var: Beden dili. Bu dilde, beden duruşları, hareketler, yüz ifadeleri ve göz hareketleri birer araç. Bu araçları çoğu zaman farkında olmadan kullanırız. Beden dilimizden, mutlu olduğumuz anlaşılabilir. Örneğin mutluyken gülümseriz. Çok sevindiğimizde, gözlerimizi kocaman açar ve gülümseriz. Bir arkadaşımıza arkamızı dönüp oturduğumuzda, arkadaşımız onu umursamadığımızı düşünebilir.

Diyelim ki derstesiniz ve öğretmeniniz sınıfa bazı sorular soruyor. Soruların yanıtlarını çok iyi bilmediğinizi düşünüyorsunuz. Bu nedenle öğretmeninizin size soru sormasını istemiyorsunuz. Gözlerinizi öğretmenden kaçırıyorsunuz ve önünüzdeki defterin sayfalarını çevirmeye başlıyorsunuz. Diğer elinizle de yüzünüzü kapamaya çalışıyorsunuz. Bir şey söylemeseniz de soruları yanıtlamaya hazır olmadığınızı öğretmeniniz anladığı bile.”(s.10).

Metinde beden dilinin ne olduğuyla ilgili bilgi verilmiş ve farkındalık oluşturulmaya çalışılmıştır. Beden dilinin duygu ve düşüncelerimizi yansıtan önemli bir araç olduğu vurgulanmıştır. Metinde geçen “*Beden dilimizden, mutlu olduğumuz anlaşılabilir. Örneğin mutluyken gülümseriz. Çok sevindiğimizde, gözlerimizi kocaman açar ve gülümseriz. Bir arkadaşımıza arkamızı dönüp oturduğumuzda, arkadaşımız onu umursamadığımızı düşünebilir.*” ifadeleriyle mutlu olmak, tebessüm etmek, sevinmek ve

saygısız bir ifade sayılabilecek arkamızı dönüp oturmak yani umursamama anlamları geçmektedir. Bu ifadelerden saygı değerine vurgu yapıldığı anlaşılmaktadır.

Yine metinde geçen “*Diyelim ki derstesiniz ve öğretmeniniz sınıfa bazı sorular soruyor. Soruların yanıtlarını çok iyi bilmediğinizi düşünüyorsunuz. Bu nedenle öğretmeninizin size soru sormasını istemiyorsunuz. Gözlerinizi öğretmenden kaçırıyorsunuz ve önünüzdeki defterin sayfalarını çevirmeye başlıyorsunuz. Diğer elinizle de yüzünüzü kapamaya çalışıyorsunuz. Bir şey söylemeseniz de soruları yanıtlamaya hazır olmadığınızı öğretmeniniz anladı bile.*” ifadelerinde beden dili ile iç dünyamızda yaşadığımız değerlerimizi dışa yansıtabildiğimiz vurgulanmıştır. Yine aynı ifadelerde çalışkanlık ve sorumluluk değerlerine de dolaylı olarak vurgu yapıldığı da anlaşılmaktadır. Aşağıdaki tabloda “Bedenim Ne Anlatıyor?” isimli dinleme metni ve etkinliklerinde tespit edilen değerler verilmiştir.

Tablo 3.2: 5.Tema “Bedenim Ne Anlatıyor?” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Saygı	1	3
	Çalışkanlık	1	
	Sorumluluk	1	
6.Etkinlik	Sevgi	3	5
	Dostluk	2	

“Bedenim Ne Anlatıyor?” adlı dinleme metnine ait etkinlikler incelendiğinde sadece 1 etkinlikte değer ifadelerine yer verildiği görülmüştür. Metin içerisinde ise 3 adet değere rastlanılmıştır. Sonuç olarak metin içi ve metne ait etkinliklerde toplam 8 defa değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Metinle ilgili olarak verilen etkinliklerden sadece 1 tanesinde değerler tespit edilmiştir.

6.Etkinlik: (S.14) Dinleme metnine ait etkinliklerden değerlerle ilişkili olarak tespit edilen 6.etkinlikte; “*Hayvanlara yardım ettiğimde mutlu olurum*”, “*Hiç beklemediğim anda arkadaşım bana sarıldığında heyecanlanırım.*”, “*Arkadaşım benimle oynamadığımda üzülürüm.*” İfadelerine yer verilmiştir. Bu ifadelerle sevgi, dostluk değerlerine vurgu yapıldığı görülmektedir.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Kırmızı Balon (Necati ZEKERİYA)

KIRMIZI BALON

“Erhan pek keyifli. Bugün onun doğum günü. Erhan sokağa çıktı, bizim sokağın çocuklarını öğleden sonra evine çağırdı.

-Ama gelin, dedi annem çikolatalı pasta yapacak...

Bütün çocuklar bu haberi sevinçle karşıladılar. Yalnız küçük Orhan köşede durmuş susuyordu, İki üç gün önce top oynarlarken istemeden Erhan'ın ayağına basmış, darılmışlardı.

Öğleden sonra beş çocuk Erhanlara geldiler, Saracın çocuğu Erhan'a çanta getirdi.

Doğramacıninki kalem kutusu.

Demircininki pergel.

Memuruniki kalem.

Hava subayıninki de uçak.

Beş konuk, bir de Erhan uzun zaman gülip türkü söylediler, oynayıp eğlendiler.

-Orhan da burada olsaydı! dedi saracın çocuğu.

-Orhan iyi arkadaştır! Dedi doğramacıninki.

-Arkadaşını bataкта bırakmaz Orhan! dedi demircininki.

-Öyle ise çağıralım! dedi memuruniki.

-Gelmez dedi subayınki.

Erhan kalktı, Orhan'ı çağırmak için kapıya koştu,

Kapıyı açınca, ne görsün? Elinde kırmızı bir balon, gözlerinde yaş, Orhan tam karşısında.

-Ben, ben dargın değilim. İşte benim armağanım! dedi Orhan ağlayarak elindeki kırmızı balonu Erhan'a uzattı.

Erhan hiçbir şey demedi kucakladı, doyasıya öptü Orhan'ı.”(ss.47-48).

Metin incelendiğinde bir doğum günü kutlamasına davet edilen arkadaş grubunun yaşadıklarının ele alındığı görülmektedir. Doğum günü olan Erhan arkadaşlarını doğum günü kutlaması için evine davet etmiş ancak davetin öncesinde top oynadıkları sırada Orhan, Erhan'ın ayağına basmış ve darılmışlardır. Metinde geçen ve bu durumu anlatan

“Yalnız küçük Orhan köşede durmuş susuyordu, İki üç gün önce top oynarlarken istemeden Erhan'ın ayağına basmış, darılmışlardı.” ifadesi dargın olmanın aslında insanlarda bıraktığı ruhsal durumu da göstermektedir. Metnin devamında Erhan'ın arkadaşlarının kutlamaya hediyelerle geldiği sonrasında türkü söyleyerek eğlendikleri belirtilmiştir. Metinde geçen “-Orhan da burada olsaydı! dedi saracın çocuğu.

-Orhan iyi arkadaşdır! Dedi doğramacınıninki.

-Arkadaşını bataktan bırakmaz Orhan! dedi demircinininki.” ifadeleri dost olmanın önemine vurgu yapıldığı ve dostluk değerine yer verildiği görülmektedir.

Yine metinde geçen “Kapıyı açınca, ne görsün? Elinde kırmızı bir balon, gözlerinde yaş, Orhan tam karşısında.

-Ben, ben dargın değilim. İşte benim armağanım! dedi Orhan ağlayarak elindeki kırmızı balonu Erhan'a uzattı.

Erhan hiçbir şey demedi kucakladı, doyusıya öptü Orhan'ı.” ifadeleriyle de dargın kalmanın iyi bir şey olmadığından hareketle sevgi ve dostluk değerlerine vurgu yapılmıştır.

Tablo 3.3: 5.Tema “Kırmızı Balon” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Sevgi	1	3
	Dostluk	2	

İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde metinle ilgili herhangi bir etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgili bilgi verilmemiştir. Metin içeriğine bakıldığında sevgi değeriyle birlikte dostluk değerine de metinde yer verildiği görülmüştür.

3.2.1.1.2.Tema 6: Doğa ve Evren

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): Ağaç Sevgisi (Mehmet Zekai ERYALAZ)

AĞAÇ SEVGİSİ

“Fidan çocuk gibidir,

Sevgiyle bakım ister.

*Suda balık gibidir,
Toprağa dikim ister.*

*Karaya vuran balık,
Ölürse nasıl hemen.
Fidan da dalı kırık,
Yok olur gelişmeden.*

*Her ağaçta hayat var,
Yüreğidir toprağa.
Yeri göğü kaplarlar,
Orman olur da yarın.*

*Dikeceğin her fidan,
Ülkene değer katar.
Toprağa vererek can,
Birlikte mutlu yaşar.”(s.50.)*

“Ağaç Sevgisi” dinleme metninde genel olarak çocuklarda doğaya karşı sevgi ve doğayı koruma bilincinin oluşmasının vurgulandığı görülmektedir. Metnin başlığından başlayarak birçok yerinde sevgi değerine yer verildiği görülmektedir. Metinde geçen “Fidan çocuk gibidir, Sevgiyle bakım ister.” ifadesi sevgi değerine vurgu yapmaktadır. Yine metinde geçen “Dikeceğin her fidan, Ülkene değer katar. Toprağa vererek can, Birlikte mutlu yaşar.” ifadeleriyle fidan dikme sonucu ülkeye değer katmanın esasında vatan sevgisinden kaynaklandığı ve vatanseverlik değerine vurgu yapıldığı görülmektedir. Birlikte mutlu yaşamayla da aslında sevgi değerine yer verildiği görülmektedir.

“Ağaç Sevgisi” dinleme metninde 4 etkinlik bulunmaktadır. Metinde ve bu etkinliklerde geçen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.4: 6.Tema “Ağaç Sevgisi” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Sevgi	2	5
	Doğa Sevgisi	1	
	Vatanseverlik	2	
2.Etkinlik	Sevgi	2	5
	Doğa Sevgisi	2	
	Vatanseverlik	1	
4.Etkinlik	Sevgi	1	2
	Doğa Sevgisi	1	

Tablo 3.4.’e bakıldığında dinleme metnine ait 4 etkinlikten 2’sinde değerlerle ilgili bulgulara rastlandığı görülmektedir. Bu etkinlikler 2. ve 4. etkinliklerdir.

2.Etkinlik: (S.51) Dinledim, anladım, cevaplıyorum başlığıyla verilen etkinlikte dört adet soruya yer verilmiş ve öğrencilerin bu soruları dinledikleri metne göre cevaplaması istenmiştir. Bu sorulardan birincisinde “Çocuk gibi olan nedir?” şeklinde sorulmuştur. Bu ifadenin cevabı olan “Fidan çocuk gibidir, sevgiyle bakım ister.” ifadeleriyle sevgi değeri vurgulanarak bir alt değer olan doğa sevgisi de belirtilmiştir. İkinci soruda ifade edilen “Fidanın dalı kırılırsa ne olur?” sorusunun cevabı olan “Fidan da dalı kırık, Yok olur gelişmeden.” ifadelerinde de doğa sevgisi alt değerine vurgu yapılmaktadır. Aynı etkinlikte yer alan dördüncü soruda sorulan “Ülkeye ne değer katar?” sorusunun cevabı olarak verilen “Dikeceğin her fidan, Ülkene değer katar. Toprağa vererek can, Birlikte mutlu yaşar.” cümleleriyle sevgi değeri ile vatanseverlik değeri verilmiştir.

4.Etkinlik: (S.53) Bu etkinlikte ağaç ile fidan arasındaki konuşmanın verilen konuşma balonlarına öğrenciler tarafından yazılması istenmektedir. Verilen 1. konuşma balonunda “Minik fidan, bahar geldi. Yaprakların ne güzel yeşeriyor.” ifadesiyle de sevgi değerinin verildiği anlaşılmaktadır. Yine alt değer olarak doğa sevgisine yer verildiği de görülmektedir.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Bahar Her Yıl Gelecek (Resul RIZA)

BAHAR HER YIL GELECEK

*“Gökyüzüne baktım,
Lapa lapa kar yağıyor.
İster çok yağsın kar, ister az.
Diner vakti gelince.
Güneş daha sevecen,
Daha cana yakın.
Dağ tepeler biraz sisli,
Kır çayır rengarenk
Meltem daha bir yumuşak esecek.
Böylece her yıl
Kış gidip bahar gelecek.”(s.82).*

İncelenen serbest okuma metninde mevsimlerden baharın elbet geleceğinden bahsedilmekte ve buradan hareketle arka planda her zorluk sonunda bir kolaylık geleceği mesajı da işlenmektedir. Metinde sevgi değeri ile ilgili olgulara yer verildiği görülmüştür. Aşağıda verilen tabloda metinde tespit edilen değerlerle ilgili sayısal bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 3.5: 6.Tema “Bahar Her Yıl Gelecek” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Sevgi	1	2
	Estetik Değer	1	

Metinde yer alan “*Güneş daha sevecen, Daha cana yakın.*” ifadelerinde sevecen ve cana yakın olma kelimeleriyle sevgi değerinin ifade edildiği anlaşılmaktadır. Yine metinde yer alan “*Kır çayır rengarenk, Meltem daha bir yumuşak esecek.*” ifadeleriyle estetik değere vurgu yapıldığı görülmektedir.

İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde metinle ilgili herhangi bir etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgili bilgi verilmemiştir.

3.2.1.1.3.Tema 7: Milli Mücadele ve Atatürk

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): Çanakkale

ÇANAKKALE

“Ali ve Ayşe çok iyi anlaşılan iki arkadaşdır. Aynı sınıfta okumaktadırlar. Bir gün öğretmenleri Çanakkale Geçilmez sözünün anlamını sorar. Sınıfta hiç kimse bu sözün anlamını bilmemektedir. Öğretmenleri bu sözün anlamını Çanakkale’de öğrenebileceklerini söyler. Hafta sonu hep birlikte Çanakkale gezisine giderler.

Öğretmenleri dedelerimizin Çanakkale’de nasıl savaştığını anlatır. Düşman gemileri Çanakkale’yi bombalamaya başladı. Seyit Onbaşı çok ağır olan top mermisini sırtına alarak topa taşıdı. Düşman gemisini vurdu. Nusrat isimli gemimiz düşman gemisini patlattı. Kahraman askerlerimizden korkan ve gemileri batan düşman askerleri geri çekilmek zorunda kaldı. Düşman askerleri karaya çıkararak tekrar saldırıya geçti. Savaşı yöneten Mustafa Kemal Atatürk’ün başarılı komutanlığıyla savaşı kazandılar ve düşmanı yendiler. Düşman askerleri Çanakkale’nin geçilemeyeceğini anlamış oldu.

Hikâyeyi dinleyen çocuklar mutluluk ve gururla Çanakkale’den ayrılırlar.”(s.84).

Çanakkale Savaşı ve kahraman askerlerimizin anlatıldığı dinleme metninde değerlerle ilgili olarak; dostluk, vatan için fedakârlık, vatan sevgisi, cesaret ve kahramanlık gibi hususlardan bahsedildiği görülmüştür. Metin incelendiğinde “*Ali ve Ayşe çok iyi anlaşılan iki arkadaşdır*” cümlesiyle dostluk değerinin belirtildiği görülmektedir. “*Öğretmenleri dedelerimizin Çanakkale’de nasıl savaştığını anlatır.*” ve “*Seyit Onbaşı çok ağır olan top mermisini sırtına alarak topa taşıdı.*” ifadeleriyle atalarımızın vatanımızın savunmasında göstermiş oldukları fedakârlık ve kahramanlık değeri üzerinde durulmuştur. “*Kahraman askerlerimizden korkan ve gemileri batan düşman askerleri geri çekilmek zorunda kaldı. Düşman askerleri karaya çıkararak tekrar saldırıya geçti. Savaşı yöneten Mustafa Kemal Atatürk’ün başarılı komutanlığıyla savaşı kazandılar ve düşmanı yendiler.*” cümlesiyle de kahramanlık ve cesaret değerleri üzerinde durulmuştur.

Dinleme metninde 5 etkinlik bulunmaktadır. Verilen etkinliklerden değerlerle ilgili olanlar aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.6: 7.Tema “Çanakkale” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Dostluk	1	5
	Kahramanlık	1	
	Cesaret	1	
	Fedakârlık	1	
	Vatanseverlik	1	
3.Etkinlik	Vatanseverlik	2	5
	Kahramanlık	1	
	Cesaret	1	
	Fedakârlık	1	
4.Etkinlik	Kahramanlık	1	3
	Vatanseverlik	1	
	Cesaret	1	
5.Etkinlik	Estetik Değer	1	1

Tablo 3.6’da görüldüğü üzere 7.temada verilen dinleme metnine ait etkinliklerden 3 tanesinde değerlerle ilgili bulgulara rastlanmıştır. Metnin içeriğinde ve etkinliklerinde 14 defa değer ifadesine rastlanmıştır. Dinleme metnine ait etkinliklerde en fazla değere metin içeriği ile soru cevap etkinliği olan 3.etkinlikte rastlanılmıştır.

3.Etkinlik: (S.86) Bu etkinlikte yer alan 2.soruda “*Öğretmenleri dedelerimizle ilgili ne anlatmış?*” diye sorularak vatanseverlik, kahramanlık, fedakârlık ve cesaret değerleri verilmek istenmiştir. Aynı etkinlikte 3.soruda “*Çanakkale Savaşı’nı kim yönetiyormuş?*” diye sorularak kahramanlık değeri verilmek istenmiştir. 4 soruda ise “*Düşman askerleri neyi anlamış?*” şeklinde sorularak Çanakkale’nin geçilemeyeceğinden hareketle vatanseverlik değeri verilmek istenmiştir.

4.Etkinlik: (S.86) Bu etkinlikte yer alan “*Düşman gemilerini kim batırmış?*” şeklindeki soruyla Çanakkale Savaşı’yla özdeşleşmiş olan Seyit Onbaşı ve onun gösterdiği kahramanlık, cesaret ve vatanseverlik değerleri vurgulanmıştır

5.Etkinlik: (S.87) Etkinlikte dinlenen Çanakkale metniyle ilgili olarak Çanakkale şiiri verilmiştir. Verilen şiirde geçen “*Masmavi bir denizin, Yemyeşil kırların var.*” dizeleri estetik değere vurgu yapmaktadır.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Atatürk Ne Demek? (Aziz SİVASLIOĞLU)

ATATÜRK NE DEMEK?

“Atatürk demek,

Sevmek demektir.

Yurdunu ulusunu,

Bayrağını çok sevmek.

Atatürk demek,

Okumak demektir.

Bilimin ışığında,

Okumak insan olmak.

Atatürk demek,

Çalışmak demektir.

Karınca kardeş gibi,

Çalışmak mutlu olmak.”(s.112).

İncelenen serbest okuma metninde Mustafa Kemal ATATÜRK’ÜN tanıtılması için şiir kullanılmıştır. Metin incelendiğinde sevgi, vatan sevgisi, çalışkanlık değerlerinin metinde belirtildiği anlaşılmaktadır.

Tablo 3.7: 7.Tema “Atatürk Ne Demek?” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Sevgi	1	4
	Çalışkanlık	1	
	Vatanseverlik	1	
	Bilimsel Değer	1	

Tablo 3.7 incelendiğinde metinde toplam 4 değere yer verildiği anlaşılmaktadır. “Atatürk demek, Sevmek demektir. Yurdunu ulusunu, Bayrağını çok sevmek.” ifadeleriyle sevgi değerine ve vatanseverliğe vurgu yapılmıştır. “Bilimin ışığında, Okumak insan olmak.” ifadeleriyle bilimsel değer belirtilmiştir. “Atatürk demek, Çalışmak demektir. Karınca kardeş gibi, Çalışmak mutlu olmak.” ifadeleriyle de çalışkanlık değeri

belirtilmiştir. İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde metinle ilgili herhangi bir etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgili bilgi verilmemiştir.

3.2.1.1.4.Tema 8: Bilim ve Teknoloji

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): Kalın Camlı, Mavi Saplı (Rabia GÜLCAN)

KALIN CAMLI MAVİ SAPLI

“Kulaklarının üzerine binen en güzel yüküdür gözlük sapları. Zaten gözlük dediğin, burun ve kulakla yakın dosttur. Onlar olmazsa nerede durur? Tak çıkar tak çıkar... Gör bakalım dünya nasıl da çabuk değişebilir.

Gözlükle rahat görürken, gözlüksüz zor görür bazı gözler. O yüzden kalın veya ince camlar yazılır reçetenize. Zaten reçeteyi yazarken de doktorların gözlükleri olur gözünde. Hiç uzaktaki bir nesneye gözlerini teker teker kırıp baktın mı? İki gözle görmekle, tek gözle görmek ne kadar farklı değil mi? Bir gözünü kırpabilen diğerini kırpamazmış. Ben solu kırpabiliyorum. Sağa gelince beceremiyorum. İşaret parmaklarını kullan ve “tık tık” sırayla kapat gözlerini. Eşyalar ne kadar çabuk kayıyorlar bir sağa bir sola, hayret edeceksin.

Dedem babaanneme mektup yazarken “İki gözüm.” dermiş. Telefonda konuşurken “Kara gözlerinden öpüyorum.” diyor bana. İnsanlar birbirlerinin gözlerini seviyorlar. Ben de seviyorum gözlerimi, daha iyi görmeme sağlayan gözlüklerimi de. Camları kalın sapları da mavi. Biraz ağır geliyordu ilk başta ama zamanla alışıyor insan. Taa karşı binadaki balkona konan güvercini, güvercini görünce ağaca tırmanan kediye izleyebilmek ne kadar da güzel. Bunun için teşekkür ediyorum, mavi saplı gözlüğümü bulan gözlükçü amcaya.

Gözlükler iyi bakım ister. Kullandıkça kirlenir onlar da. Nasıl ellerimizi, saçlarımızı yemek yediğimiz tabaklarımızı yıkıyor, temizliyorsak gözlüklerimizi de temizlememiz gerekir. Öncelikle suyla yıkanır, sonra güzelce silinir. Silmek için gözlükçü amcanın verdiği bez kullanılır. Çünkü iyi temizler. Her tarafını güzelce silmek, kir, leke bırakmamak gerekir. İlk başta zorlansanız da herkes kendi gözlüğünü temizleyebilmeli değil mi? Temizlikle bitmedi her iş. Bir de gece bakımı vardır gözlüklerin. Bu iş için de gözlükçü amcaya müracaat edin. Size muhakkak bir gözlük kabı vermiştir. Vermediyse isteyin. Almadan

hiçbir yere gitmeyin. Biz uyumak için başımızı yastığa koymak isteriz ya, gözlükler de gözlük kabına uzanmak isterler. Yoksa uyurgezer biri yanlışlıkla üzerine basabilir. Sabah olunca “Ahhh neredeydi?” diye aramaya başlayabiliriz. Gözlükleri uykudan önce evine göndermeli, dinlenmesine izin verilmelidir.

Görmek ne güzel ne hoş ne renkli...”(s.114).

Dinleme metni incelendiğinde, görme duyusunun insanlar için ne kadar önemli olduğunun üzerinde durulduğu görülmektedir. Metinde görme güçlüğü yaşayan insanların görmesine yardımcı bir araç olarak gözlüklerin de ne kadar önemli olduğu belirtilmiştir. Metne bu anlamda bakıldığında ilk etapta göze çarpan değer bilimsel değerdir. Metnin içeriğinde küçük çocuğun görmesine yardımcı olan gözlüklerini çok sevdiğini hatta gözlüklerini bulan gözlükçü amcaya kadar teşekkür etmesinden bahsedilmektedir. Metinde “*Dedem babaanneme mektup yazarken “İki gözüm.” dermiş. Telefonda konuşurken “Kara gözlerinden öpüyorum.” diyor bana.*” gibi çeşitli hitap şekillerinden bahsedilmesi estetik değerlere vurgu yapmaktadır. Çocuğun gözlük taktıktan sonra kendi işlerini becerebiliyor ve doğada etrafında olup bitenleri gözlemleyebiliyor hale gelmesi de öz denetim değeri kazanmasına örnektir.

Yine metinde geçen “*Nasıl ellerimizi, saçlarımızı yemek yediğimiz tabaklarımızı yıkıyor, temizliyorsak gözlüklerimizi de temizlememiz gerekir. Öncelikle suyla yıkanır, sonra güzelce silinir. Silmek için gözlükçü amcanın verdiği bez kullanılır. Çünkü iyi temizler. Her tarafını güzelce silmek, kir, leke bırakmamak gerekir.*” ifadeleriyle temizlik değerine vurgu yapılmıştır. Metinde geçen “*Biz uyumak için başımızı yastığa koymak isteriz ya, gözlükler de gözlük kabına uzanmak isterler. Yoksa uyurgezer biri yanlışlıkla üzerine basabilir. Sabah olunca “Ahhh neredeydi?” diye aramaya başlayabiliriz. Gözlükleri uykudan önce evine göndermeli, dinlenmesine izin verilmelidir.*” ifadeleriyle de gözlüklerin her akşam koruma kabına koyulması sorumluluğu hatırlatılmış ve sorumluluk değerine yer verilmiştir.

Metin içeriğinde, bilimsel değer, estetik değer, öz denetim, temizlik ve sorumluluk olmak üzere 5 değer bulunmuştur. Dinleme metninde 6 etkinlik bulunmaktadır. Verilen etkinliklerden değerlerle ilgili olanlar aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.8: 8.Tema “Kalın Camlı Mavi Saplı” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçerisinde	Bilimsel Değer	1	5
	Estetik Değer	1	
	Öz Denetim	1	
	Temizlik	1	
	Sorumluluk	1	
2.Etkinlik	Bilimsel Değer	1	1
4.Etkinlik	Estetik Değer	1	1
5.Etkinlik	Temizlik	1	1

Tablo 3.8’de görüldüğü üzere 8.temada verilen dinleme metnine ait etkinliklerden 3 tanesinde değerlerle ilgili bulgulara rastlanmıştır.

2.Etkinlik: (S.115) Dinleme metniyle ilgili soruların cevaplanmasından oluşan etkinlikteki 2.soruda “Çocuk kime teşekkür ediyor?” sorusu sorularak gözlüğü bulan bilim insanına teşekkür etmesi üzerinden bilimin önemine ve bilimsel değere vurgu yapılmıştır.

4.Etkinlik: (S.117) 4.Etkinlikte öğrencilerden gözleri bozulan birisine bir gözlük tasarlamaları istenerek estetik değer belirtilmiştir.

5.Etkinlik: (S.117) Bu etkinlikte öğrencilerin verilen kelimeleri uygun cümlelerdeki boşlukları doldurarak tamamlaması istenmiştir. Bu cümlelerden “Gözlüğümü su ile yıkarım. Gözlüğümü nemli bir bezle silerim.” cümleleri temizlik değerine vurgu yapmaktadır.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Elektrikler Kesildi! Kırçıl Nasıl Kitap Okuyacak? (Zeynep OLGUN)

ELEKTRİKLER KESİLDİ! KIRÇIL NASIL KİTAP OKUYACAK?

“Kırçıl bir pazar günü, çok sevdiği bir kitabı okuyordu. Kitabı okumaya Güneş doğduğunda başlamıştı. Hava karardığında kitabı henüz bitmemişti. Bir masa lambası açtı ve okumaya devam etti. Kitabın en heyecanlı yerinde elektrikler kesildi. Kırçıl bir süre elektriklerin gelmesini bekledi. Sonunda mutfığa gidip bir mum aldı. Mumu yaktı ve kitabını açtı. Biraz okuduktan sonra gözleri yoruldu. Mum ışığı kitap okumak için yeterli değildi. Aklına gaz lambası geldi. Evin kilerine gitti. Gaz lambası kilerde olmalıydı. Yerde duran gaz

lambasını gördü. O da ne? Gaz lambasının içinde gaz yoktu. Bu durumda gaz lambası işe yaramazdı. Tam ümidini kesmek üzereyken duvarda asılı bir el feneri gözüne çarptı. Bir elinde el feneri diğer elinde kitap tekrar okumaya başladı. Birkaç sayfa sonra, bir elinde el feneri tutarak okumanın çok zor olduğunu anladı. Kırçıl o kadar yorulmuştu ki sonunda uyuyakaldı. Sabah uyandığında perdeleri açıp odaya gelen güneş ışığıyla okumaya devam etti.” (ss.151-152).

Metinde “Kırçıl” isimli karakterin kitap okurken başından geçenler anlatılmaktadır. Serbest okuma metnine genel bir bakış açısıyla bakıldığında ışık kaynaklarının teknolojik gelişim serüveninin okuma parçası üzerinden anlatıldığı görülmektedir. Aşağıda verilen tabloda metinde tespit edilen değerlerle ilgili sayısal bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 3.9: 8.Tema “Elektrikler Kesildi! Kırçıl Nasıl Kitap Okuyacak?” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Sevgi	1	5
	Sabır	1	
	Çalışkanlık	1	
	Öz Denetim	1	
	Bilimsel Değer	1	

Tablo 3.9 incelendiğinde metinde toplam 5 değere yer verildiği görülmüştür. Metinde geçen “*Kırçıl bir pazar günü, çok sevdiği bir kitabı okuyordu.*” ifadesiyle sevgi değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Yine metinde geçen “*Kırçıl bir süre elektriklerin gelmesini bekledi*” ifadesiyle de sabır değerine vurgu yapıldığı görülmüştür.

Metin incelendiğinde “Kırçıl” isimli karakterin kitap okumak için pes etmeden kendi başına ışık kaynağı aradığı ve bu arayış sırasında hayatımızı kolaylaştıran ışık kaynaklarının gelişim serüvenini bizlere hatırlattığı görülmektedir. Buradan hareketle metinde öz denetim, çalışkanlık ve bilimsel değer vurgulandığı görülmüştür. İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde metinle ilgili herhangi bir etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgili bilgi verilmemiştir. İlkokul 1.sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde on kök değerle ilgili olarak tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.10: İlkokul 1.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Tespit Edilen Kök Değerler

Sınıf Düzeyi	Tespit Edilen Kök Değerler	Frekans
1.Sınıf	Sevgi	11
	Vatanseverlik	7
	Dostluk	4
	Öz Denetim	2
	Sorumluluk	2
	Sabır	1
	Saygı	1
	Adalet	0
	Dürüstlük	0
	Yardımseverlik	0

Tablo 3.10 incelendiğinde ilkökul 1.sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde MEB tarafından belirlenen on kök değerden en fazla sevgi değerine ve vatanseverlik değerine yer verildiği görülmüştür. Metinlerde en az yer verilen değerlerin sabır ve saygı değerleri olduğu görülmüştür. Adalet, dürüstlük ve yardımseverlik değerlerine ise hiç yer verilmediği görülmüştür. İlkokul 1.sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde on kök değerle ilgili olarak tespit edilen alt değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.11: İlkokul 1.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Tespit Edilen Alt Değerler

Sınıf Düzeyi	Tespit Edilen Alt Değerler	Frekans
1.Sınıf	Doğa Sevgisi	4
	Kahramanlık	4
	Bilimsel Değer	3
	Cesaret	3
	Çalışkanlık	3
	Estetik Değer	3
	Fedakârlık	2
	Temizlik	2

Tablo 3.11 incelendiğinde ilkökul 1.sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde on kök değer haricinde bazı alt değerlere de yer verildiği

görülmüştür. Metinlerde en çok yer verilen alt değerlerin doğa sevgisi ve kahramanlık değerleri olduğu görülmüştür.

3.2.1.2.İlkokul İkinci Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinin Analizine Ait Bulgular

İlkokul ikinci sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri tema sırasına göre incelenmiş ve analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

3.2.1.2.1.Tema 1: Erdemler

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): Şenlikli Bir Akşam Yemeği (Ayla ÇINAROĞLU)

ŞENLİKLİ BİR AKŞAM YEMEĞİ

“O gün akşam yemeğe misafir gelecekti. İki kardeş anne babaları işten gelmeden onlara sürpriz yapmak istediler. Bunun için yardımlaşarak yemek hazırlamaya başladılar. Ablam salataları yıkarken ben sofrayı hazırlamaya başladım. Serap teyzeler dört kişi. Dört de biz, eder sekiz. Sekiz kişilik bir sofraya hazırlamak kolay mı sanıyorsunuz? Masa örtüsünü düzgünce örtmek bile ne kadar zor. Üstelik tabakları, çatalları, bıçakları, bardakları nasıl dizeceğimi de bilmiyordum. Ablama sordum. — Önce tabakları diz. Sonra çatalları tabakların sağına... hayır soluna koy. Bıçaklar tabakların sağında duracak. Peçeteleri güzelce üçgen katlayıp tabakların içine yerleştir. Bardakları da tabakların önüne sırala. Ben de aynen onun dediklerini yapmaya çalıştım. Sofra güzel gözüksün diye salondaki vazoyu da masanın ortasına koydum. Bu arada ablam da kocaman bir tabak salata hazırlamıştı. Ablam: — Şimdi de köftelerle patatesleri kızartacağım, dedi. — Ben kızartayım, diye atıldım ama ablam kesin bir tavırla: — Olmaz, dedi, kızartma çok tehlikeli bir iş, çok dikkat etmem gerekir. Sen ayağımın altında dolaşma. Git odanı topla. Ablam, kendisini iyiden iyiye annem sanmaya başlamıştı anlaşılan. Neyse, köfte ve patatesler bir an önce kızarsın da yiyelim diye sesimi çıkarmadım. Annem ve babam nerde kalmışlardı canım? Neredeyse konuklar gelecekti. Ben bunları düşünürken mutfaktan kızartma kokuları yayılmaya başlamıştı bile. O sırada annem telaş içinde geldi. — Ah, çok geciktim. Canım, neler yaptınız bakalım? — Her şeyi hazırladık anne. Ablam köfteleri kızartıyor! — Aman Allah’ım, ne diyorsun! Babanız gelmedi mi daha?

Bir tarafını yakacaksın kızım, diye mutfığa koştu annem. — Yavrucuğum, neler yaptın sen? Bak sen şuna! Tüh tüh tüh! Aaa, kızartmış bile. Ama canım, ya bir tarafını yaksaydın? Annem paniklemiş bir durumda işe el koyarken babam da geldi. — Ne oluyor yahu? Nedir bu telaş, diye girdi içeri. — Bu akşam Serap teyzeler yemeğe geleceklermiş ya, ablamla ben her şeyi hazırladık işte, diye övünçle özetledim olayı. — Yoo, dedi babam, bu akşam değil ki yarın akşam gelecekler. Annem elinde kızartma maşasıyla öylece kalakalmıştı: — Neee? Yarın akşam mıydı? Sonra ikisi birden gülmeye başladılar. Bugün hepimiz çok çalışmış ve kurt gibi acıkmıştık. Soframız da her şeyiyle hazırdu işte. Hemen oturduk. Masa örtüsü biraz yamuk örtülmüştü; tabak, çatal ve bıçaklar pek de düzgün sıralanmamıştı. Köfteler şekilsizdi, içleri de pek iyi pişmemişti, patatesler eğri büğrü kesilmiş ve fazla kızarmıştı, salata da zeytinyağının içinde yüzüyordu ama olsun. Önemli olan lezzetleriydi. Lezzetleri? Eh, ne yalan söylemeli, annemin yaptıklarına pek benzemiyordu ama annem de babam da çok beğendiler. Çoktandır böyle şenlikli bir yemek yememiştik.”(s.14).

Dinleme metni başlangıcında verilen hazırlık sorusu olan “*Evde, ailenizle hangi işleri yardımlaşarak yapıyorsunuz?*” ifadesiyle yardımseverlik değeri üzerinde durulmuştur. Metin içeriğinde geçen “*Bunun için yardımlaşarak yemek hazırlamaya başladılar.*” cümlesi kardeşlerin hem annelerine yemek hazırlamada yardım etmesi hem de birbirleriyle yardımlaşması açısından yardımseverlik değerini vurgulamaktadır. Yine metinde geçen “*Ablam salataları yıkarken ben sofrayı hazırlamaya başladım.*” ifadesiyle de temizlik değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. “*Sofra güzel gözüksün diye salondaki vazoyu da masanın ortasına koydum.*” cümlesi ile masada da estetik açıdan var olan örtü bozuklukları, köftelerin şekilsiz oluşu vb. ifadelerle de estetik değer belirtilmektedir.

Tablo 3.12: 1.Tema “Şenlikli Bir Akşam Yemeği” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Yardımseverlik	3	6
	Temizlik	1	
	Misafirperverlik	1	
	Estetik Değer	1	
2.Etkinlikte	Yardımseverlik	1	2
	Misafirperverlik	1	
3.Etkinlikte	Estetik Değer	1	1

Tablo 3.12: 1.Tema “Şenlikli Bir Akşam Yemeği” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler (Devamı)

4.Etkinlikte	Temizlik	1	1
--------------	----------	---	---

Dinleme metniyle ilgili 4 etkinlik verilmiştir. Verilen etkinliklerin 3’ünde değerler ile ilgili olgulara rastlanılmıştır. Dinleme metni ve etkinliklerinin genelinde toplam 10 kez değer ifadesine yer verildiği görülmüştür.

2.Etkinlik: (S.15) Verilen soruların cevaplanmasının istendiği bu etkinlikte “*Hikâyede anlatılan olay nedir?*” sorusuyla öğrencilerin metinde geçen olaydan bahsedecek olmasıyla misafirperverlik ve yardımseverlik değerlerine vurgu yapılmıştır.

3.Etkinlik: (S.16) 3.etkinlikte “*Dinlediğiniz hikâyede çocuk masayı nasıl hazırladı?*” ifadesiyle masanın düzgün hazırlanamayışı örtünün yamuk olması, tabak, çatal ve bıçakların düzgün sıralanamayışı, köftelerin şekilsiz oluşu gibi durumlardan hareketle estetik değere yer verildiği anlaşılmaktadır.

4.Etkinlik: (S.17) Bu etkinlikte öğrencilerden hazırlayabildikleri bir yiyecek ya da içeceğin tarifini yapmaları istenmiştir. Bununla ilgili yönergede geçen “*Dinlediğiniz hikâyede önce sebzeleri yıkadı. Sonra da koca bir tabak salata hazırladı.*” ifadeleriyle temiz olma ve temizlik değeri vurgulanmıştır.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Sevgi Bir Kuştur (Gökhan AKÇİÇEK)

SEVGİ BİR KUŞTUR

“Dün okulda

Sevgi nedir, diye

Sordu öğretmenimiz.

Parmağımı kaldırıp

Usulca dedim ki:

Sevgi bir kuştur.

Öğretmenim,

Sevgi bir kuştur.

Biz uyuyunca

Yüreğimize konan,

Uyanınca

Maviliklere uçan.”(s.38).

Şiir şeklinde verilmiş olan serbest okuma metninde ağırlıklı olarak sevgi değerinden bahsedildiği görülmektedir. Metinde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.13: 1.Tema “Sevgi Bir Kuştur” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçerğinde	Sevgi	1	1

İncelenen serbest okuma metninde sevgi değerinin öğrencinin gözünden tanımı yapılmış ve öğrenci sevgiyi bir kuşa benzeterek açıklamıştır. İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde metinle ilgili herhangi bir etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgili bilgi verilmemiştir.

3.2.1.2.2.Tema 2: Milli Kültürümüz

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): 29 Ekim (Mehmet ÇAVUŞ)

29 EKİM

“Yirmi dokuz Ekim bugün

Cumhuriyet Bayramı var,

Türk milleti, sen de övün

Göğü öpsün al bayraklar!

Bu tarihî, büyük günde

Aslanca koşan en önde,

Atatürk vardı dümende

Göğü öpsün al bayraklar!

Bugün bayram günümüzdür

Büyük yurdun bayramı var,

Edirne'den Kars'a kadar

Göğü öpsün al bayraklar. (...)"(s.42).

Şiir şeklinde verilmiş olan dinleme metninde konu olarak 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'na yer verilmiştir. Metinde Cumhuriyet Bayramı nedeniyle Türk Milleti'nin övünmesi gerektiği belirtilirken Cumhuriyet'in ilanına Atatürk'ün kaptanlık yaptığı vurgulanmıştır. Metin incelendiğinde vatanseverlik, politik değer gibi değerlere yer verildiği görülmüştür. Metinde ve metne ait etkinliklerde değerlerle ilgili tespit edilen olgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Dinleme metniyle ilgili olarak kitapta 5 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerden 3 tanesinde değerlerle ilgili bulgulara rastlanılmıştır. Metin içeriğinde ve metne ait etkinliklerde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.14: 2.Tema “29 Ekim” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Vatanseverlik	1	2
	Politik Değer	1	
1.Etkinlik	Vatanseverlik	1	1
2.Etkinlik	Vatanseverlik	1	2
	Politik Değer	1	
3.Etkinlik	Çalışkanlık	1	1

1.Etkinlik: (S.43) Dinlenen şiirin konusunun yazılmasının istendiği etkinlikte cevap olarak 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı ifadesiyle birlikte kutlanan bayramlardan hareketle vatandaş olma bilincine yani vatanseverlik değerine vurgu yapılmıştır.

2.Etkinlik: (S.43) Etkinlikte şiirde geçen “*Atatürk vardı dümeninde.*” ifadesinin açıklanması istenmektedir. Dümen deniz araçlarına yön verilmesini sağlayan kara taşıtlarındaki direksiyonun bir benzeridir. Dolayısıyla dümenin başındaki kişiye kaptan denir ve gemiyi o yönetir. Buradan hareketle Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı ve devamında Cumhuriyet'in kurulmasına öncülük eden bir lider olduğu vurgulanmak istenmiştir. Nitekim aynı etkinliğin devamında “*Şiirde Atatürk'ün dümeninde olması sözüyle Atatürk'ün milletimize önderlik etmesi ve doğru kararlar alarak cumhuriyet yönetimini kurması anlatılıyor.*” şeklinde yapılan açıklamadan da anlaşılacağı üzere bu etkinlikte vatanseverlik ve politik değere vurgu yapılmıştır.

3.Etkinlik: (S.45) Etkinlikte yer alan “Cumhuriyet’in ilan edilmesinde Atatürk’ün gösterdiği çaba hangi dizede anlatılmış?” ifadesiyle de çalışkanlık değerine vurgu yapılmıştır.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Çocukluğumdaki Bayramlar (Ülkü TAMER)

ÇOCUKLUĞUMDAKİ BAYRAMLAR

“Bayram öncesi annem bizi terziye götürürdü. Kardeşlerimle bana bayramlık elbise diktirirdi. Babam da bayram tebriği için kartlar hazırlardı. Bayram arifesinde doyduğum için Kurban Bayramı’nı, Ramazan Bayramı’ndan birazcık daha fazla severdim. Perşembe günleri banyo günümüzdü. Arife günleri de tepeden turnağa yıkanırđık. Babam Kuran okurdu sessizce. Bayramlarda güneş doğmadan kalkardık. Uyandığımızda babam, bayram namazına gitmiş olurdu. O döner dönmez bayramlaşma töreni başlardı evde. Önce babamızın elini öper bayram harçlıklarımızı alırdık. Sonra annemizin, ninemizin ellerini öperdik. Derken ilk misafirler gelirdi, Kahvelerini içer, şekerlerini alıp giderlerdi, (...) Ben, Şükrü ağabeyin yolunu gözlerdim hep, Bayram yerine o götürürdü beni, Orada atlıkarıncaya biner, Karagöz oyunu seyrederdik. Sonra da sinemada film izlerdik, (...) Ertesi günkü bayram gezmelerine annemle babam beni de götürürlerdi, Akriba ve tanıdıklarımıza giderdik. (...)”(ss.67-68).

Metinde yazar çocukluğundaki bayramları özlemle anlatmaktadır. Bayramlara olan özlemi anlatırken kendi kültürel etkinliklerimizden de bahsedilmektedir. Metin incelendiğinde bir ailede bayram günleri ve öncesinde başlayan hazırlıklar anlatılırken sevgi, saygı, yardımlaşma davranışları, vefa duygusu, temizlik, misafirperverlik gibi değerlerin ele alındığı görülmüştür. Metinde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.15: 2.Tema “Çocukluğumdaki Bayramlar” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Yardımlaşma	1	5
	Temizlik	1	
	Sevgi	1	
	Saygı	1	
	Misafirperverlik	1	

Metinde geçen “*Bayram öncesi annem bizi terziye götürürdü. Kardeşlerimle bana bayramlık elbise diktirirdi. Önce babamızın elini öper bayram harçlıklarımızı alırdık.*” ifadeleriyle yardımseverlik değeri vurgulanmıştır. “*Perşembe günleri banyo günümüzdü. Arife günleri de tepeden tırnağa yıkanırdık.*” ifadeleriyle de temiz olmanın öneminden hareketle temizlik değeri belirtilmiştir. Saygı ve sevgi değerleriyle ilgili olarak da “*Önce babamızın elini öper bayram harçlıklarımızı alırdık. Sonra annemizin, ninemizin ellerini öperdik.*” ifadeleri kullanılmıştır. Metinde geçen başka bir ifadede ise “*Derken ilk misafirler gelirdi, Kahvelerini içer, şekerlerini alıp giderlerdi.*” ifadeleriyle misafirperverlik değeri vurgulanmıştır.

3.2.1.2.3.Tema 3: Milli Mücadele ve Atatürk

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): İstiklal Marşı’mız(Nefise AKÇAKARLAR)

İSTİKLAL MARŞIMIZ

“Biz, Can ile Canan. İkiz kardeşleriz. Babamız, annemiz, kardeşimizle birlikte İstanbul’daki yuvamızda yaşıyoruz. Akşamları ailemizle bir araya geldiğimizde en sevdiğimiz şey onlara şiir okumak. (...) En çok da İstiklal Marşı’nı okumak hoşumuza gider. Misafirlerimiz geldiğinde de böyle yaparız. İstiklal Marşı’nın bize hissettirdiği duyguları sevdiklerimizle paylaşmaya bayılırız. İstiklal Marşı’nı ezberlemek kolay olmadı. Bazen okumakta zorlansak bile misafirlerimiz bizi ayakta alkışlar. İşte o an kendimizi en usta sanatçılar gibi hissederiz. İstiklal Marşı’mız niçin yazılmış, biliyor musunuz? En iyisi o günlerde yaşananlardan söz ederek anlatalım: Osmanlı Devleti uzun savaşlar sonunda zayıf düşmüş. Düşmanlar topraklarımızı işgal etmeye başlamışlar. İşgal ne demektir? Bunu derste öğretmenimiz anlatmıştı. İşgal, başkasına ait bir toprağı almak, ele geçirmek anlamına geliyordu. Düşünsenize, birileri (...) evimizi bizden almaya çalışsa izin verir miyiz? Düşmanlar, dedelerimizin elinden evini değil, vatanlarını almaya çalışıyorlardı. (...) Atalarımız, bu durum karşısında birlik olmuşlar. Düşmanları yurdumuzdan çıkarmak için Millî Mücadele’yi başlatmışlar. Ankara’da Büyük Millet Meclisi’ni açarak yeni bir devlet kurmuşlar. Bu devletin bir marş ihtiyacı varmış. Bu marşın yazılması için bir yarışma düzenlenmiş. Büyük şair Mehmet Âkif Ersoy’un “Korkma!” diye başlayan şiiri birinci seçilmiş. Sonra da bestelenip marş hâline getirilmiş. Günümüzde okullarda, millî bayramlarda, askerlerin törenlerinde hep İstiklâl

Marşı okunur. O bizim kahramanlık destanımızdır. Atalarımızın Kurtuluş Savaşı'nda hissettikleri acıyı, açlığı, korkuyu ve daha nice duyguyu anlatan muhteşem bir eserdir.”(s.72).

İncelenen dinleme metninde İstiklal Marşı'mızın nasıl yazıldığı ve bizler için önemi ile İstiklal Marşı'mızı nerelerde okuduğumuza yer verilmiştir. Bir kahramanlık destanı sayılabilecek İstiklal Marşı'mız şüphesiz ki milletimiz için oldukça önemli bir değerdir.

Dinleme metninde yer alan “*İstiklal Marşı'nın bize hissettirdiği duyguları sevdiklerimizle paylaşmaya bayılırız.*” ifadesi sevgi değerine vurgu yapmıştır. Metin incelendiğinde ikiz kardeşlerin İstiklal Marşı'mızı ezberleme sürecinden bahsederken kullandıkları “*İstiklal Marşı'nı ezberlemek kolay olmadı. Bazen okumakta zorlansak bile misafirlerimiz bizi ayakta alkışlar. İşte o an kendimizi en usta sanatçılar gibi hissederiz.*” ifadeleri öz denetim değerine vurgu yapmıştır. Yine metinde geçen “*Düşmanlar, dedelerimizin elinden evini değil, vatanlarını almaya çalışıyorlardı. (...) Atalarımız, bu durum karşısında birlik olmuşlar. Düşmanları yurdumuzdan çıkarmak için Millî Mücadele'yi başlatmışlar.*” ifadeleriyle vatanseverlik, yardımseverlik ve kahramanlık değerlerine vurgu yapılmıştır. “*O bizim kahramanlık destanımızdır.*” ifadesiyle de yine kahramanlık değerine vurgu yapılmıştır. Dinleme metniyle ilgili olarak kitapta 6 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerden 2 tanesinde değerlerle ilgili bulgulara rastlanmıştır. Metin içeriğinde ve metne ait etkinliklerde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.16: 3.Tema “İstiklal Marşı'mız” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Sevgi	1	5
	Öz Denetim	1	
	Vatanseverlik	1	
	Yardımseverlik	1	
	Kahramanlık	1	
3.Etkinlik	Saygı	1	1
4.Etkinlik	Sevgi	1	3
	Vatanseverlik	1	
	Kahramanlık	1	

3.Etkinlik: (S.74) Verilen etkinliğe ait açıklama kısmında geçen “İstiklal Marşı’nı duyduğunuz zaman yerinizde hareket etmeden saygıyla dinleyiniz.” cümlesi ile saygı değerine vurgu yapıldığı görülmüştür.

4.Etkinlik: (S.74) Soru cevap etkinliği olan bu etkinlikte yer alan “Can ile Canan misafirlerine niçin İstiklal Marşı’nı okuyorlar?” sorusuyla sevgi değerine vurgu yapılmıştır. Etkinlikte yer alan 2. soruda verilen “Milli Mücadele niçin başlatılmış?” ifadesine cevap olarak verilecek ifadeyle de kahramanlık ve vatanseverlik değerlerine vurgu yapılmıştır.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Ülkemi Seviyorum (Üzeyir GÜNDÜZ)

ÜLKEMİ SEVİYORUM

“Altı arkadaş kendi aramızda “Sevgi Çemberi” adlı çok yararlı bir oyun icat ettik. Her hafta birimizin evinde toplanıp seçtiğimiz konu üstüne konuşuyoruz. O haftaki konumuz ülke sevgisiydi. İsmail, ülke sevgisiyle ilgili bir anısını anlattı. Geçen yaz, ailece sahil bölgelerini kapsayan uzun bir tatile çıkmıştık. Gezimizin son durağı Çanakkale’ydi. Araba vapurunda tanıştığımız yaşlı bir amca, bize Şehitler Abidesini gezdirdi. Sorduğumuz her soruya sabırla cevap veriyordu. Bir ara yol kenarında, bir insan heykeline rastladık. Meraklanmıştım: “Amca bu kimin heykeli?” diye sordum, Yaşlı adam derin bir iç geçirdikten sonra, “Bu heykel, başka canları yaşatmak için kendi canını feda eden bir kahramana aittir.” dedi. Sonra hikâyeyi anlattı. Heykel bir orman müdürüne aitmiş. Bölgede çıkan büyük bir orman yangınına söndürmeye çalışırken alevler çevresini sarmış ve kurtulamamış. (...) Yaşlı amca, öyküyü bitirdikten sonra bana dönüp: “Bu bir sevgi işidir evlat,” dedi. “Bir şeyi çok seversen onun uğruna mücadele edebilirsin.” Bir süre sonra çevresinde anıtların yer aldığı bir tepeye ulaştık. Tepenin eteklerinde, yeşillikler içine kurulmuş kocaman bir şehitlik vardı. Yaşlı amca: “İşte burası Bomba Sırtı.” dedi. “Çanakkale savaşlarının en yoğun çarpışmaları burada yaşandı. Burası, bu toprağı vatan yapan şehitlerimize aittir.” Yaşlı amca, bunları anlatırken duygulanmıştı, Ellerini açıp şehitlerimiz için dua etti. Biz de onunla birlikte “amin” dedik. (...) Babamın kolundan tutup: “Baba, insanlar niçin savaşır?” diye sordum, “Kendilerine ait olan toprağı korumak için,” dedi babam. “Peki, kendimize ait olan toprak hangisidir? Bir toprak nasıl kendimize ait olur?”

“Emek verip geliştirdiğimiz, üzerinde kendi uygarlığımızı kurduğumuz topraklar bizimdir oğlum,” O gün vatan sevgisi ve fedak rlıkla ilgili çok Şey  ğrenmiştim. Ne mutlu bize ki üç tarağı denizlerle çevrili cennet gibi bir ülkemiz var. Bayrağımız özgürce dalgalanıyor. Doğrusu,  lkemi çok seviyorum.””(ss.96-99).

Serbest okuma metni incelendiğinde metin içerisinde on kök değer ve alt değerlerle ilgili birçok değere yer verildiği görülmüştür. Metinde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde metinle ilgili herhangi bir etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgili bilgi verilmemiştir.

Tablo 3.17: 3.Tema “ lkemi Seviyorum” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Sevgi	2	11
	Sabır	1	
	Kahramanlık	1	
	Fedakârlık	2	
	Vatanseverlik	5	

Metinde geçen “*“Altı arkadaş kendi aramızda “Sevgi  emberi” adlı çok yararlı bir oyun icat ettik.*” ifadeleriyle sevgi değerine vurgu yapılmıştır. Yine metinde geçen “*O haftaki konumuz ülke sevgisiydi. İsmail,  lke sevgisiyle ilgili bir anısını anlattı.*” ifadeleriyle de vatanseverlik değerinin belirtildiği anlaşılmaktadır. “*Araba vapurunda tanıştığımız yaşlı bir amca, bize şehitler Abidesini gezdirdi. Sorduğumuz her soruya sabırla cevap veriyordu.*” ifadesinde de sabır değerine vurgu yapılmıştır. Metinde geçen bir başka ifade olan “*Bu heykel, başka canları yaşatmak için kendi canını feda eden bir kahramana aittir.*” cümlesiyle de kahramanlık ve fedakârlık değerleri üzerinde durulmuştur. Sevgi değerine ile ilgili olarak “*Yaşlı amca, öyküyü bitirdikten sonra bana dönüp: “Bu bir sevgi işidir evlat,” dedi. “Bir Şeyi çok seversen onun uğruna mücadele edebilirsin.*” cümleleri ifade edilmiştir. Metinde geçen “*Çanakkale savaşlarının en yoğun çarpışmaları burada yaşandı. Burası, bu toprağı vatan yapan şehitlerimize aittir.*” ifadeleriyle de vatanseverlik değerine vurgu yapıldığı görülmektedir. “*Baba, insanlar niçin savaşırlar?*” diye sordum, “*Kendilerine ait olan toprağı korumak için,*” dedi babam.” ifadeleriyle de yine vatanseverlik değerine vurgu yapılmıştır. “*O gün vatan sevgisi ve fedak rlıkla ilgili çok Şey öğrenmiştim.*” cümlesinde de vatanseverlik ve

fedakârlık değerlerine yer verilmiştir. “Doğrusu, ülkemi çok seviyorum.” cümlesiyle de yine vatanseverlik değerine vurgu yapılmıştır.

3.2.1.2.4.Tema 4: Birey ve Toplum

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): En Güzel Yarıyıl Tatili (Savaş ÜNLÜ)

EN GÜZEL YARIYIL TATİLİ

“Burcular yarıyıl tatilinden yararlanarak anneannesinin oturduğu küçük ilçeye gideceklerdi. Annesi, kardeşi Yiğit ve kendisi. (...) Son olarak ilköğretim birinci sınıfta iken uğramışlardı. İlk kez kış mevsiminde anneannesinin yanında bulunacaktı. (...) Burcu, karnesini aldıktan sonra çıktılar. Kısa süre sonra anneannesinin evindeydiler. Anneanesi, sarılıp sarılıp öptü Burcu’yu, kardeşini...

— Yoldan geldiniz, karnınız açıtır. Sizler için neler yaptım, diyerek kahvaltıya çağırdı Burcuları.

Geldiklerinden beri burunlarına hoş kokular geliyordu. Ellerini, yüzlerini buz gibi suyla yıkadılar. (...) Gürül gürül yanan sobanın yanına kurulmuş sofranın başına geçtiler. Öğleye doğru, komşular gelmeye başladılar. “Gözünüz aydın, hoş geldiniz!” demek için. Komşu çocuklarıyla sokağa çıkıp oynadılar. Oturdıkları kentle kıyasladı Burcu. Kentte, sokakta oyun oynamanın ne denli tehlikeli bir şey olduğunu çok iyi biliyordu. Saatlerce koşturdular, oynadılar. Tek bir araba geçmedi sokaktan. (...) Anneannesinin yaptıkları yetmezmiş gibi, komşular da getirmişlerdi bir şeyler. Ne güzel geleneklerimiz var, diye düşündü Burcu. Kendi oturdukları on beş daireli koca apartmanda, çoğu komşularını tanımıyorlardı bile... Günleri çok güzel geçiyordu. Gündüzü ayrı güzel, geceleri bir başka güzeldi. İnsanı güzel, gelenekleri güzeldi. Burcu, niçin burada yaşamıyoruz, diye soruyordu kendi kendine. Dönüş günü Burcu’nun içi iyice burulmuştu. Orada edindiği arkadaşları onu yalnız bırakmadılar. Armağanlar verildi, adresler alındı. Burcu’nun gözleri dolmuştu. Kendisini ağlamamak için ne denli zor tutsa da boşalıverdi gözyaşları. Otogara dek götürdüler Burcuları. Yolda yemeleri için, yolluk getirmişti komşuları. Güzel bir dinlence sonunda, gözyaşları da ne oluyordu? Bu gözyaşları sevginin kanıtıydı. (...)” (s.104).

Metninde Burcu isimli bir öğrencinin yarıyıl tatilinde yaşadıkları anlatılmıştır. Metinde günümüzde büyükşehirlerdeki kalabalık apartmanlarda eskisi gibi yaşanılmayan komşuluk ilişkilerine dikkat çekilerek eski komşuluk ilişkilerine olan özlem vurgulanmıştır. Metinde geçen “*Öğleye doğru, komşular gelmeye başladılar. “Gözünüz aydın, hoş geldiniz!” demek için.*” ifadeleriyle misafirperverlik değeri belirtilmiştir. Yine metinde geçen “*Anneannesinin yaptıkları yetmezmiş gibi, komşular da getirmişlerdi bir şeyler. Ne güzel geleneklerimiz var, diye düşündü Burcu.*” ifadeleriyle de yardımseverlik değerine yer verilmiştir. “*Yolda yemeleri için, yolluk getirmişti komşuları.*” ifadesiyle de yine yardımseverlik değerine vurgu yapılmıştır. Metinde “*Bu gözyaşları sevginin kanıtıydı.*” cümlesiyle sevgi değerinden de bahsedilmiştir. Metin içeriğinde ve metne ait etkinliklerde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.18: 4.Tema “En Güzel Yarıyıl Tatili” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Misafirperverlik	1	4
	Yardımseverlik	2	
	Sevgi	1	
1.Etkinlik	Saygı	1	1
3.Etkinlik	Sevgi	1	3
	Saygı	1	
	Yardımseverlik	1	
5.Etkinlik	Yardımseverlik	1	1

Dinleme metniyle ilgili olarak kitapta 6 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerden 3 tanesinde değerlerle ilgili bulgulara rastlanılmıştır.

1. Etkinlik: (S.105) Bu etkinlikte geçen “*Konuşanların sözünü kesmeden, söz alarak konuşunuz.*” ifadesiyle saygı değerine yer verilmiştir.

3.Etkinlik: (S.106) Etkinlikte öğrencilerden dinleme metniyle ilgili verilen soruları cevaplamaları istenmiştir. Verilen sorulardan “*Burcu, anneannesinin komşuluk ilişkilerini görünce ne düşündü?*” ifadesinin cevabı olarak metinde komşuluk hakkında bahsedilen, sevgi, saygı ve yardımseverlik değerleri belirtilmiştir.

5.Etkinlik: (S.108) Bu etkinlikte yer alan bilgi kutusunda verilen “*Ev alma komşu al. Komşu komşunun külüne muhtaçtır.*” cümleleriyle yardımseverlik değerine vurgu yapılmıştır.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Farklı Arkadaşım (Fanny JOLY, Claire FRANEK, Çev. Egemen DEMİRCİOĞLU)

FARKLI ARKADAŞIM

“Amandin, doğuştan engelliydi. “Down (Daun) sendromu” denen bir hastalığı vardı. Bize geldiklerinde ona nasıl davranacağımı bilmediğim için biraz tedirgindim. Annesi, Amandin ve diğer engellilerle ilgili şunları anlattı: Amandin senin gibi değil arkadaşların gibi de değil. Sen yürürsün, konuşursun, görürsün, işitirsin. Doktora ancak zaman zaman gidersin, Bazı insanlar içinse durum farklıdır: Onlar yürüyemezler, göremezler veya işitemezler. Daha yavaş anlarlar, çok sık doktora veya terapistle giderler. Bu çocuklar farklıdır, çünkü onların bir engelleri vardır. Engelli olmak, insanın yapmak istediği hâlde yapamadığı şeyler olması demektir. Başka bir deyişle, bir insanın kısıtlanmış olması durumudur. Engelliler de birbirinden farklıdır. Bazıları yürüyemez, tekerlekli sandalyeyle hareket eder. Bazılarının zihinsel engeli vardır. Bazılarının görme ve işitme gibi duyuşsal engelleri vardır. Ancak engelli bir kişi, her şeyden önce senin gibi kişilik sahibi bir insandır. (...) Engellilerle bir aradayken daha dikkatli davranmalısın. Örneğin bir görme engellinin karşıdan karşıya geçmesine yardımcı olabilirsin. Tekerlekli sandalye kullananların girip çıkmasına yardımcı olmak için kapıyı tutabilirsin. Bir engelli çocuğun oyundan dışlandığına tanık olursan duruma müdahale edip onun da oynamaya hakkı olduğunu söyleyebilirsin. (...) Farklı bir kişiyle birlikte olduğumuzda, birbirimizi keşfetmek için kendimize zaman tanımalıyız. O zaman anlarız ki herkesin kendine göre diğerlerine katabileceği birçok şey vardır.”(ss.129-130).

Metinde engelli bireylerin de insani değerler bağlamında diğer insanlar gibi bir insan olduğu vurgulanarak toplumdan dışlanmamaları gerektiği belirtilmiştir. Serbest okuma metninde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde metinle ilgili herhangi bir etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgili bilgi verilmemiştir.

Tablo 3.19: 4.Tema “Farklı Arkadaşım” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Sabır	1	3
	Saygı	1	
	Yardımseverlik	1	

Metinde geçen “Engellilerle bir aradayken daha dikkatli davranmalısın. Örneğin bir görme engellinin karşıdan karşıya geçmesine yardımcı olabilirsin. Tekerlekli sandalye kullananların girip çıkmasına yardımcı olmak için kapıyı tutabilirsin. Bir engelli çocuğun oyundan dışlandığına tanık olursan duruma müdahale edip onun da oynamaya hakkı olduğunu söyleyebilirsin. (...)” ifadeleriyle sabır ve yardımseverlik değerlerinin vurgulandığı görülmektedir. Yine metinde geçen “(...) Farklı bir kişiyle birlikte olduğumuzda, birbirimizi keşfetmek için kendimize zaman tanımalıyız. O zaman anlarız ki herkesin kendine göre diğerlerine katabileceği birçok şey vardır.” ifadeleriyle de saygı değerine yer verildiği görülmüştür.

3.2.1.2.5.Tema 5: Bilim ve Teknoloji

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): Çocuk Mu Robot Mu? (Ahmet EFE)

ÇOCUK MU ROBOT MU?

Yengem diyor ki:

— Ne kadar marifetli şu robotlar

Kuruyorsun bulaşığı yıkıyor

Ayarlıyorsun temizliyor evi

Öyle hünerleri var ki

Düğmesine basman yeter!..

Dedim ki:

—Yengeciğim

Yanağı var mı onun?

Yüreği var mı?

Söyler misin?

Çocuklar mı,

Robotlar mı?(s.134).

Şiir şeklinde verilmiş olan dinleme metni incelendiğinde gelişen teknolojiyle birlikte hayatımıza giren robotlarla işlerimizin kolaylaşabileceğinden bahsedilirken

bunun yanında robotların insan olmadığından ve insani yönlerimizin öneminden bahsedilmiştir. Metinde geçen “*Kuruyorsun bulaşığı yıkıyor, Ayarlıyorsun temizliyor evi.*” ifadeleriyle temiz olmanın öneminden bahsedilerek temizlik değerine vurgu yapılmıştır. Yine metinde geçen “—*Yengeciğim Yanağı var mı onun? Yüreği var mı? Söyler misin? Çocuklar mı, Robotlar mı?*” ifadeleriyle de insan olmanın öneminden hareketle insanlığın sahip olduğu fiziksel ve duygusal özellikleriyle ne kadar önemli bir varlık olduğu belirtilirken ifade edilen “Yüreği var mı?” ifadesi de sevgi değerine vurgu yapmaktadır.

Metin içeriğinde ve metne ait etkinliklerde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.20: 5.Tema “Çocuk Mu Robot Mu?” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Temizlik	1	2
	Sevgi	1	
2.Etkinlik	Sevgi	1	1
3.Etkinlik	Saygı	1	1
6.Etkinlik	Sevgi	1	1

Kitapta dinleme metnine ait 7 etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinliklerden 3 tanesinde değerlerle ilgili ifadeler yer verildiği görülmüştür. Değerlerle ilgili ifadelerin yer aldığı etkinlikler aşağıda açıklanmıştır.

2.Etkinlik: (S135) Soru cevap etkinliği olan bu etkinlikte verilen “*Çocuk robotlarda olmayan neleri söylüyor?*” sorusuyla çocuktan robotlarda olmayan yürek (kalp)ten hareketle sevgi değerinin belirtilmesi istenmiştir.

3.Etkinlik: (S.136) Etkinlikte verilen açıklama kısmında yer alan “*Konuşan arkadaşlarınızı, sözlerini kesmeden dinleyiniz. Söylemek istedikleriniz varsa söz alarak konuşunuz.*” ifadeleriyle saygı değeri belirtilmiştir.

6.Etkinlik: (S.138) Etkinlikte yer alan “*Yüreği var mı? Söyler misin? Çocuklar mı, Robotlar mı?*” ifadeleriyle de yine sevgi değerine vurgu yapıldığı görülmüştür.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Aklımdaki İcatlar (Şebnem Güler KARACAN)

AKLIMDAKİ İCATLAR

“Adım Zeynep. İlçemizde yapılacak icat yarışmasına katılacağım. Herkes bana güveniyor. Tam bir şeyler bulmuşken okulda düştüm. Bunun üzerine biraz aklım karıştı. Yine de ne icat edebilirim diye düşünüyorum. Bir gün arkadaşım Dilara bana çok güzel bir kalem hediye etti. Işıklı... Evet evet, tam tepesinde bir ışığı var. Ne kadar da güzel. Dilara bana bu ışığı verince aklıma parlak bir fikir geldi, ışıklı terlik yapmak. Yaşasın! Daha önce neden aklıma gelmedi. Gece yataktan kalkıp su içmek isteyen biri olduğunda, ışıklı terlikle, karanlık evde yolunu bulabilir. Ne kadar güzel ve yararlı bir icat, öyle değil mi? Artık işe koyulmalıyım. Öğretmenimin yanına koştum ve fikrini aldım. Işıklı terlikle ilgili çalışmalara hemen başladık. (...) Bir hafta içinde öğretmenimle beraber el ele vererek güzel bir ışıklı terlik yaptık. Başka bir zaman da uçan terlik yapsak ne güzel olur. Öğretmenime söyledim, gülümsedi. Uçan bir terliğim olsa ayağıma takar, sabahtan akşama kadar uçar dururdum. -Çocukların hayalleri çok geniş oluyor, dedi öğretmenim. Ama senin hayallerinin ucu bucağı yok, diye de ekledi. Ben biraz daha tuhaf bir çocuktum demek. Ne yapayım işte ben de böyle biriydim. İcadımı tanıtmaya zamanına kadar güzel bir sunuş hazırlamam gerekiyordu. (...) Bu icadın ne kadar faydalı olduğunu jüri üyelerine anlatmalıydım. (...) İnşallah bu işin altından kalkabilirim. Çünkü icat yapmakla iş bitmiyor. Bir de icadını anlatmak ve karşındakini ikna etmek gerekiyor. (...) Sonunda icadımı tanıttım. Yarışmaya katıldım ve birinci oldum!”(ss.160-162).

Serbest okuma metni incelendiğinde “Zeynep” isimli karakterin insanlığa faydalı olacak buluşlar ve icatlar yapmayı istediği ve bu amaçla yaptığı çalışmalardan bahsedildiği görülmüştür. Metinde geçen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde metinle ilgili herhangi bir etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgili bilgi verilmemiştir.

Tablo 3.21: 5.Tema “Aklımdaki İcatlar” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Dostluk	1	7
	Yardımseverlik	1	
	Bilimsel Değer	2	
	Yardımseverlik	2	
	Başarma Hissi	1	

Metne bakıldığında ana düşüncenin insanlara faydalı olmak ve bu doğrultuda icatlar yapmak olduğu görülmüştür. Metin içerisinde değer ifadesi olabilecek olgulara 7 kez rastlanılmıştır. Metinde bilimsel değer, başarıma hissi ve yardımseverlik değerlerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Metinde geçen “*Bir gün arkadaşım Dilara bana çok güzel bir kalem hediye etti.*” ifadesiyle dostluk ve yardımseverlik değerlerinin ifade edildiği anlaşılmıştır. Yine metinde geçen “*Dilara bana bu ışığı verince aklıma parlak bir fikir geldi, ışıklı terlik yapmak.*” ifadesiyle bilimsel değer vurgulanmıştır. Yine metinde geçen “*Gece yataktan kalkıp su içmek isteyen biri olduğunda, ışıklı terlikle, karanlık evde yolunu bulabilir.*” ifadesiyle yardımseverlik değerine yer verildiği görülmüştür. Metinde geçen “*Bir hafta içinde öğretmenimle beraber el ele vererek güzel bir ışıklı terlik yaptık.*” ifadesiyle de bilimsel değer ve yardımseverlik değerine vurgu yapılmıştır. Metinde son paragrafta geçen “*Sonunda icadımı tanıttım. Yarışmaya katıldım ve birinci oldum!*” ifadesiyle de başarıma hissi değerinin ifade edildiği görülmüştür.

3.2.1.2.6.Tema 6: Sağlık ve Spor

**İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): Kazalardan Korunma ve İlk Yardım
(Meral Tuna PARKAN & Asya Çağlar ÖZTÜRK)**

KAZALARDAN KORUNMA VE İLK YARDIM

“Sevgili çocuklar merhaba. Ben ilk yardım acil serviste çalışan bir doktorem. Size ev kazalarını önlemek için alınması gereken önlemleri anlatacağım. Bu konuda hem büyüklerinize hem de size düşen görevler var. Evinize gittiğinizde bu konuda büyüklerinize gerekli uyarıları yapın olur mu? Evde dikkat etmeniz gereken başlıca kurallar şunlardır:

— *Elektrikli ev aletlerini ve elektrikli oyuncakları ıslak elle kullanmamalısınız. Prizlerle oynanmamalıdır. Büyükleriniz, prizleri mutlaka priz koruyucularla kapatmalıdır.*

— *Kıvrık halı kenarları düzeltilmelidir.*

— *Oyununuz bittikten sonra oyuncak gibi ayağa takılacak malzemeleri ortada bırakmamalısınız.*

— *Merdivenlerin ıslak ve kaygan olmamasına dikkat etmek gerekir ve ayrıca buralar iyi aydınlatılmalıdır.*

— *Banyo küvetinin tabanına kaymayı engelleyen malzeme konmalıdır.*

— Yere dökülen sıvı sabun, yağ, boya, yiyecek gibi maddelerin hemen temizlenip silinmesi gerekir.

Yoksa yanlışlıkla basıldığında kayıp düşülebilir.

— İlaç ve besinlerin son kullanma tarihini kontrol etmeli ve kullanma süresi bitmiş olanları asla kullanmamalıyız.

— Ev ve apartman merdivenlerinden inerken trabzanlara tutunmalısınız.

— Yüksek yerlere ulaşmak için masa ve iskemle benzeri şeyleri üst üste koymamak gerekir. Onun yerine güvenli bir merdiven kullanılmalıdır.

— Elinde herhangi bir kesici ya da delici alet bulunan çocuk, koşup oynamamalıdır.

— Özellikle yeni yürümeye başlayan çocukların eline şişe ve cam eşya, kesici ve yutabileceği oyuncaklar verilmemelidir. Bu uyarıları dikkate almak sizleri birçok ev kazasından koruyacaktır. Şimdi de ev kazalarında nasıl bir ilk yardım uygulamamız gerektiğini anlatayım size.

— Kesici ve delici alet yaralanmalarında en önemli sorun kanamalardır. Bu gibi durumlarda kanayan yer üzerine temiz bir bezle bastırılır ve bir süre kaldırmadan tutulur. Böylece kanama durdurulmaya çalışılır.

— Yaralanmada vücuda batan nesne kesinlikle çıkarılmamalı, etrafı bandajla sarılarak hemen en yakın hastaneye gidilmelidir. Kazasız günler dilerim çocuklar.”(s.166).

Dinleme metninde evde meydana gelebilecek bazı kazalara karşı alınacak önlemler ile bu kazalarda uygulanabilecek ilk yardım kurallarından bahsedilmiştir. Metinde geçen “Size ev kazalarını önlemek için alınması gereken önlemleri anlatacağım. Bu konuda hem büyüklerinize hem de size düşen görevler var.” ifadeleriyle sorumluluk değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Metinde geçen “Şimdi de ev kazalarında nasıl bir ilk yardım uygulamamız gerektiğini anlatayım size.” ifadesiyle yardımseverlik değerinin belirtildiği görülmüştür. Dinleme metni ve metne ait etkinliklerde yer alan değerlerle ilgili bilgiler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.22: 6.Tema “Kazalardan Korunma ve İlk yardım” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Sorumluluk	1	2
	Yardımseverlik	1	
2.Etkinlik	Yardımseverlik	1	1
3.Etkinlik	Yardımseverlik	1	1
4.Etkinlik	Yardımseverlik	1	1
5.Etkinlik	Yardımseverlik	1	1

Tablo 3.22’ye baktığımızda dinleme metninde toplam 6 değere yer verildiği görülmektedir. Ders kitabında dinleme metnine ait 5 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerden 4 tanesinde değerler ile ilgili ifadeler yer verilmiştir.

2.Etkinlik: (S.167) Bu etkinlikte yer alan ifadelerden “*Ev kazalarında vücuttaki kanamayı durdurmak için ne yapılmalıymış?*” sorusuyla yardımseverlik değeri vurgulanmıştır.

3. Etkinlik: (S.168) Etkinlikte verilen “*“İlk yardım” kelimesinin anlamını sözlüğünüzden araştırınız. Cümle içinde kullanıp aşağıya yazınız.*” ifadesiyle yardımseverlik değeri ifade edilmiştir.

4.Etkinlik: (S.169) Etkinlikte günlük yaşantımızda gördüğümüz bazı şekil, sembol ve işaretler olduğu belirtilerek 3 adet işaret levhası verilmiştir. Verilen levhalarda engelli birey, yaşlı kişi ve hamile bayan görselleri bulunmaktadır. Bunlarla öğrencilerden bu kişilere karşı dikkatli olarak yardımcı olmaları istenmiştir. Bu nedenle yardımseverlik değerine vurgu yapılmıştır.

5. Etkinlik: (S.170) Verilen etkinlikte “*Oyu oynarken hiç düşüp yaralandınız mı? Yaşadığınız bir olayı ve size yapılan ilk yardımı sırasıyla yazınız.*” ifadeleri verilmiş ve yine ilk yardım yapma yani yardımsever olma değeri vurgulanmıştır.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Futbolcu Efe (Hikmet ULUSOY)

FUTBOLCU EFE

“Efe futbolu çok sevdiği halde bir türlü oynayamazdı. Bu nedenle arkadaşları onun mahalle takımında oynatmaz, ancak yedek oyuncu yaparlardı. Bir gün Efe’ye yeni bir futbol ayakkabısı alındı. Ama bu ayakkabı farklıydı.

Çünkü konuşuyordu! Efe'nin üzüntüsünü anlamıştı. Ona, iyi bir futbolcu nasıl olur, öğretecekti. Bunun için Efe'yle anlaşma yaptı. Antrenman için bahçeye çıktılar. "Efe, her işte olduğu gibi futbolda da kurallar vardır," dedi yeni futbol ayakkabısı. "Bu kuralları yerine getirmedeğin sürece başarılı olamazsın. Yıllar önce, dünyaca ünlü futbolcu Pele'nin de antrenörüydüm. İlk antrenörlüğüm böyle başlamıştı. Pele de tıpkı senin gibiydi. Düzenli çalışma, düzenli uyku ve düzenli beslenmeden sonra başarılı oldu. Şimdi sıra sende." diye ekledi.

Günlerce çalıştılar. Sonuçta Efe disiplinli bir futbolcu oldu. Uzun zamandır arkadaşlarının mahalle maçlarını izlemeye gidememişti. (...) Ertesi gün forması ile ayakkabılarını giyip arkadaşlarının yanına gitti. Maçta oynamak istediğini söyledi. "Bu iş sana göre değil. Şu anda final maçı var." dedi arkadaşları. "Siz bilirsiniz. Bana ihtiyaç duyarsanız buradayım." diye cevap verdi Efe.

Sonunda beklenen maç başladı.

Efe'nin arkadaşları komşu mahallenin takımı karşısında çok zor durumdaydı. Bir bir yedikleri goller yetmiyor gibi sık sık sakatlananlar oluyordu. Derken üçüncü oyuncu da sakatlanarak maçı bırakmak zorunda kaldı. Yedek oyuncusu kalmayan hoca çaresizlikten Efe'yi oyuna aldı.

Efe, sahaya girmesiyle birlikte fırtına gibi esmeye başladı. Karşısında hiçbir rakip dayanmıyor, gol üstüne gol atıyordu. İzleyiciler onu ayakta alkışlıyor, "Efe! Efe!" Ciddiye tezahürat yağıdırıyorlardı. Bu durumu görev arkadaşları şaşkınlık içerisinde onu izlemekten kendilerini alamıyorlardı. Yenilirken Efe'nin attığı golle şampiyon oldular. Arkadaşları Efe'yi sevinçle kucakladılar. Çalıştır hoca:

"Efe, yıllardır beklediğimiz kupaya senin sayende sahip olduk. Bu kupa ancak senin ellerine yakışır." dedi.

Efe arkadaşlarının omzundan indi. Hayallerini süsleyen kupayı alıp öptü. Sonra da onu havaya kaldırıp seyircileri selamladı. (...)

Efe, başarının programlı çalışmayla birlikte geldiğini, konuşan ayakkabıları sayesinde öğrendi."(ss.190-194).

Serbest okuma metninde "Futbolcu Efe" ve futbol üzerinden başarıyı elde etmenin yolları anlatılmaktadır. Başlangıçta başarılı bir oyuncu olmayan Efe'nin konuşan

ayakkabılarının verdiği öğütlerle nasıl başarılı olduğu ve bu süreçte yaşadıkları başarıdaki en önemli unsur olan çalışma, düzenli uyku ve düzenli beslenmenin önemi üzerinde durulmuştur. Metinde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.23: 6.Tema “Futbolcu Efe” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Sorumluluk	1	7
	Çalışkanlık	1	
	Sabır	1	
	Yardımseverlik	1	
	Sevgi	1	
	Dostluk	1	
	Başarma Hissi	1	

Tablo 3.23’e bakıldığında serbest okuma metninde toplam 7 değer bulunduğu görülmektedir. İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde metinle ilgili herhangi bir etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgili bilgi verilmemiştir.

Metnin genelinde bir bütün halinde sabır ve çalışkanlık değeri üzerinde durulmuştur. Metin incelendiğinde “*Bu kuralları yerine getirmediğin sürece başarılı olamazsın.*” ifadesiyle sorumluluk değerine yer verildiği görülmüştür. Yine metinde geçen “*Düzenli çalışma, düzenli uyku ve düzenli beslenmeden sonra başarılı oldu. Şimdi sıra sende.*” diye ekledi.” ifadeleriyle sabır ve çalışkanlık değerleri belirtilmiştir.

Metinde geçen ““*Siz bilirsiniz. Bana ihtiyaç duyarsanız buradayım.*” diye cevap verdi Efe.” ifadesiyle yardımseverlik ifade edilmiştir. “*Arkadaşları Efe’yi sevinçle kucakladılar.*” ifadesiyle dostluk ve sevgi değeri vurgulanmıştır. Yine metinde geçen “*Efe arkadaşlarının omzundan indi. Hayallerini süsleyen kupayı alıp öptü. Sonra da onu havaya kaldırıp seyircileri selamladı. (...) Efe, başarının programlı çalışmayla birlikte geldiğini, konuşan ayakkabıları sayesinde öğrendi.*” ifadeleriyle başarma hissi değerine yer verilmiştir.

3.2.1.2.7.Tema 7: Doğa ve Evren

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): Ben Ne Zaman Doğdum? (Behiç AK)

BEN NE ZAMAN DOĞDUM?

“Pencerenin önündeki yumurta birdenbire çatladı. Memo günlerdir o yumurtayı gözliüyordu. İşte beklenen an gelmişti.

Memo, “Bir kuş doğdu!” diye bağırarak mutfığa koştu.

“Olabilir.” dedi annesi. (...)

Memo sürdürmeye kararlıydı.” Bugünü kaydetmeliyiz. Kuşun doğum günü olarak tarihe geçmeli.”

“Sen kendi doğum tarihini biliyor musun peki?” dedi annesi gülererek. Memo öylece kalakaldı. Doğum tarihini unutmuştu.

“Sahi, ben ne zaman doğmuştum?” diye sordu heyecanla.

“Şimdi çok meşgulüm.” dedi annesi, bulaşıkları kurularken. “Bunları büyükannene sor.”

Büyükannenin bilmediği şey yoktu. Her zaman olduğu gibi, yumuşak koltuğuna kurulmuş, dantel örüyordu.

“Büyükanne, ben ne zaman doğdum?” diye sordu Memo. Büyükanne, sanki bu soruyu bekliyordu; hiç şaşırmadı. Ayağa kalktı, salondaki yemek masasına doğru yürüdü.

Masanın örtüsü, büyükannenin ördüğü küçük dantel parçalarından oluşuyordu. İşaret parmağını dantel parçalarından birinin üstüne bastırarak, “İşte.” dedi “Sen tam bunu ördüğüm gün doğdun.” Memo büyülenmişti. Demek ki bu küçük dantel parçası, kendisiyle aynı yaşıyordu.

Büyükannenin cevabı, Memo’nun çok hoşuna gitmişti. Bu soruyu, abisine de sordu.

Abisi, gülümseyerek Memo’yu salonun duvarlarından birinin önüne götürdü. Duvarda üst üste çekilmiş çizgilerden birini göstererek “İşte.” dedi, “Sen tam bu duvara bu çizgiyi çektiğim gün doğdun.”

Bu cevap da Memo’nun hoşuna gitmişti. Hoplaya zıplaya bahçeye çıktı. (...) Aynı soruyu güneşe ve elma ağacına sordu.

Güneş, “Sen doğduğunda, sabah yeni olmuştu.” dedi gülümseyerek.

Elma ağacı ise, “Sanırım, ilkbahardı. Dallarım yeni çiçek açmıştı.” dedi.
(...)

Memo, bu cevaplardan da çok hoşlanmıştı. Keyifle yürümeye başladı. O ne? Karşıdan en sevdiği arkadaşı Tombiş geliyordu. Bakalım o, sorusuna nasıl bir cevap verecekti?

Tombiş yanına gelince, “Sıkı dur, şimdi sana çok önemli bir soru soracağım.” dedi Memo. “Bil bakalım ben ne zaman doğdum?”

“Bunu bilmeyecek ne var?” dedi Tombiş. “Yirmi altı nisan iki bin onda.”

Memo şaşırıp kalmıştı. Doğrusu daha anlamlı bir cevap verebilirdi Tombiş...

“Ne yani bu kadar mı? Sen çıldırmışsın!” diye bağırdı Memo.

“Evet” dedi Tombiş. “Yirmi altı nisan iki bin on.”

Gerçekten çok şaşırmıştı Memo. “Bizim Tombiş, bu işlerden hiç ama hiç anlamıyor...” diye düşündü.”(s.198).

Dinleme metninde Memo isimli karakterin doğum tarihini merak edip öğrenme çabasına ilişkin cevaplar yer almıştır. Metinde geçen “Pencerenin önündeki yumurta birdenbire çatladı. Memo günlerdir o yumurtayı gözliyordu. İşte beklenen an gelmişti.” ifadeleriyle sevgi ve sabır değerlerine vurgu yapılmıştır. Yine metinde geçen “Karşıdan en sevdiği arkadaşı Tombiş geliyordu.” ifadesiyle de sevgi ve dostluk değerleri belirtilmiştir. Dinleme metni ve metne ait etkinliklerde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.24: 7.Tema “Ben Ne Zaman Doğdum?” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Sevgi	2	4
	Sabır	1	
	Dostluk	1	
2.Etkinlik	Saygı	1	1

Tablo 3.24’te görüldüğü üzere dinleme metni ve etkinliklerinde toplam 5 kez değer ifadesiyle karşılaşılmıştır. Dinleme metnine ait 5 etkinlik verilmiştir. Bunlardan 1 tanesinde değer ifadesine rastlanılmıştır.

2.Etkinlik (S.200) Bu etkinlikte verilen açıklamada yer alan “*Konuşan arkadaşlarınızı sözlerini kesmeden, nezaket kurallarına uygun dinleyiniz.*” ifadesiyle saygı değerine vurgu yapılmıştır.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Tarzan (Tekin ÖZERTEM)

TARZAN

*“Bir zamanlar bir Tarzan,
Memnun mutlu yaşarmış.
Yok olunca ormanlar
Tarzan ormansız kalmış.
Filler, maymunlar, aslanlar,
Kaplanlar, gergedanlar...
Tüm hayvanlar toplanmış,
Tarzancığa yalvarmış:
Aman Tarzan, can Tarzan!
Derdimize bir çare,
Ormanımız olmadan
Nasıl yaşarız böyle?*

*Gece gündüz demeden
Bir ömür boyu uğraşmış;
Fidanlar dikip Tarzancık
Bozkırı orman yapmış.*

*Yeniden başlamış yaşam
Tarzan’ın ormanında.
Hayvanlar huzur bulmuş,*

Yemyeşil ağaçlarla.

Ders olmalı bu öykü,

Büyük küçük herkese.

Yaşanmaz olur dünya,

Ormanlar yeşermese.”(ss.225-226).

Şiir şeklinde verilmiş olan serbest okuma metninde bir ormanda yaşayan hayvanlar ve Tarzan arasında geçen olay anlatılmaktadır. Ormanların yok olması üzerine hayvanlar Tarzan’dan yardım istemiş ve Tarzan da hayvanlara yardım ederek yeniden orman oluşturup hayvanların ormanda yaşamalarına katkı sağlamıştır. Metinde geçen değerler aşağıdaki tabloda verilmiştir. İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde, metinle ilgili etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgili bilgi verilmemiştir.

Tablo 3.25: 7.Tema “Tarzan” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçerisinde	Çalışkanlık	1	5
	Sabır	1	
	Yardımseverlik	1	
	Doğa Sevgisi	2	

Tablo 3.25’e bakıldığında serbest okuma metninde toplam 5 değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Metinde geçen “*Gece gündüz demeden, Bir ömür boyu uğraşmış; Fidanlar dikip Tarzancık, Bozkırı orman yapmış.*” ifadeleriyle çalışkanlık, sabır ve yardımseverlik değerlerinin vurgulandığı görülmüştür. Yine metinde geçen “*Hayvanlar huzur bulmuş, Yemyeşil ağaçlarla.*” ifadeleriyle alt değer olan doğa sevgisine vurgu yapılmıştır. Doğa sevgisi alt değerini vurgulayan bir başka ifadeler ise “*Yaşanmaz olur dünya, Ormanlar yeşermese.*” ifadeleridir.

3.2.1.2.8.Tema: Vatandaşlık

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): Kırmızı Domatesin Yolculuğu
(Zeynep DOYMUŞ & Yeliz SAZAK)

KIRMIZI DOMATESİN YOLCULUĞU

“Güzel bir ilkbahar sabahıydı. Güneş doğaya gülümsemeye başlamıştı. Toprak, bitkiler ve tüm hayvanlar sevinç içindeydi.

Tarladaki yeşil domatesler de kızaracakları günü bekliyordu. Sonunda o günler de gelmişti. Domatesler her gün biraz daha kızarıyordu. Nihayet olgunlaştılar.

Tarlaya gelen işçiler, kırmızı domatesleri tek tek toplamaya başladılar. Domatesler neler olduğunu anlamaya çalışıyorlardı ama bir anlam veremiyorlardı.

Kırmızı Domates de olanları şaşkınlıkla izliyordu. Arkadaşlarından biri: “Neden bizi dallarımızdan ayırıyorlar?” dedi üzülerek. Bir diğeri: “Nereye gidiyoruz?” diye korkuyla bağırdı. “Ben de bilmiyorum.” dedi Kırmızı Domates. Sözlerini bitirmemişti ki bir el onu koparıp kasaya attı. Onun gibi bütün arkadaşları da kasalara doldurulmuştu. Ama o en üstte olduğu için tüm olanları görebiliyordu.

İşçiler: “Kasaları kamyonu yükleyelim.” dediler. Kırmızı Domates ve arkadaşlarını kamyonun arkasına koydular. Kamyon büyük bir gümbürtüyle hareket etti. Domatesler karanlıktan çok korkmuştu. Her kafadan bir ses çıkıyordu. Acaba nereye gidiyorlardı?

Kamyon saatler sonra durdu. Kapak açıldı. En önde duran Kırmızı Domates arkadaşlarına seslendi: “Heey, arkadaşlar! Burada bizim gibi birçok sebze ve meyve var. Yalnız değiliz.”

Kasalar birer birer indirildi. Bütün sebze ve meyveler artık bir aradaydı. Kırmızı Domates yanında duran yuvarlak ve turuncu arkadaşına: “Merhaba, senin adın ne?” diye sordu. “Ben bir meyveyim. Adım da Portakal. Buraya sıcak yerlerden geldim.” (...)

Daha sonra limon, ıspanak, incir, üzüm gibi diğer sebze ve meyvelerle de tanıştı.

Kırmızı Domates bütün arkadaşlarını çok sevmişti. Ama yine gitme zamanı gelmişti. Bir el onu aldı. Bu defa bir filenin içindeydi.

İşte Naz ve Can’ın annesi çocuklarına domatesin yolculuğunu böyle anlattı.

“Çocuklar, bütün bu taze meyve ve sebzeler sizin sağlığınız ve güçlenmeniz için buradalar.” dedi. Bu sözleri duyan Kırmızı Domates, çok sevdiği çocukların sağlığına katkıda bulunduğu için artık mutluydu.”(s.230).

Dinleme metninde sebze ve meyvelerin yetiştirme serüveninden bahsedilmiştir. Metinde geçen “*Tarladaki yeşil domatesler de kızaracakları günü bekliyordu. Sonunda o günler de gelmişti.*” ifadeleriyle sabır değeri vurgulanmıştır. Metinde geçen “*Tarlaya gelen işçiler, kırmızı domatesleri tek tek toplamaya başladılar.*” ifadeleriyle de çalışkanlık değerine yer verildiği görülmüştür. Yine metinde geçen “*Kırmızı Domates bütün arkadaşlarını çok sevmiştir.*” ifadesiyle sevgi değeri ile dostluk değerine vurgu yapılmıştır. Dinleme metninde ve metne ait etkinliklerde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.26: 8.Tema “Kırmızı Domatesin Yolculuğu” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Sabır	1	4
	Çalışkanlık	1	
	Sevgi	1	
	Dostluk	1	
1.Etkinlik	Dostluk	1	1
2.Etkinlik	Saygı	1	1

Tablo 3.26’ya bakıldığında metinde ve metne ait etkinliklerde toplam 6 kez değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Kitapta dinleme metnine ait 6 etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinliklerden 2 tanesinde değerle ilgili olgulara rastlanılmıştır.

1.Etkinlik: (S.231) Verilen etkinlikte bulunan sorulardan “*Kırmızı domates arkadaşlarına ne söylemiş olabilir?*” sorusuyla dostluk değerine vurgu yapıldığı görülmüştür.

3.Etkinlik: (S.233) Etkinlikte yer alan “*Nezaket kurallarına uygun konuşmayı alışkanlık haline getiriniz. Günlük yaşamınızda her konuşmanızda bu kuralları uygulayınız.*” ifadeleriyle saygı değeri belirtilmiştir.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Bölüşmek Kolay Değildir (Brigitte LABBE & Michel PUECH & Çev. Azade ASLAN)

BÖLÜŞMEK KOLAY DEĞİLDİR

“Günde kaç kez “Bu haksızlık!” diyoruz acaba? Haksızlıkları ortadan kaldırmak için bir kural olmalı. Kimseyi kayırmayan bir kural...”

Kendi doğum günümde pastadan herkes kadar yemem adil mi? Bu benim doğum günüm olduğuna göre, belki de başkalarından daha büyük bir parça almam daha adil olur.

Ama en iyi arkadaşlarım da daha fazla yemeli. Çünkü onları daha çok seviyorum ve küçükler daha az almalı. Çünkü onların mideleri daha küçük. Üç saattir yemek yemeyenler, bir saat önce yiyenlere göre daha fazla almalı. Off! Bölüşmek gitgide karmaşıklaşıyor. Sonuç olarak, herkesin aynı miktarda almasına karar vermek. Böylesi kolay ve hızlı. Öbür türlü tartışmayı bitiremezdik.

Adalet, öncelikle bir paylaşım meselesi. Çünkü paylaşım kötü yapılırsa adalet sağlanamıyor.”(ss.253-254).

Serbest okuma metni incelendiğinde metinde dostluk, sevgi, adalet gibi değerlerin üzerinde durulduğu görülmüştür. Metinde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde, metinle ilgili etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgi bilgi verilmemiştir.

Tablo 3.27: 8.Tema “Bölüşmek Kolay Değildir” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Dostluk	1	4
	Sevgi	1	
	Adalet	2	

Serbest okuma metninde toplam 4 kez değer ifadesinin vurgulandığı görülmüştür. Metinde geçen “Ama en iyi arkadaşlarım da daha fazla yemeli.” ifadesiyle dostluk değerinin vurgulandığı görülmüştür.

Yine metinde geçen “Çünkü onları daha çok seviyorum ve küçükler daha az almalı.” ifadesiyle sevgi değerine yer verildiği görülmüştür.

Metinde adalet değerine de yer verilmiştir. Metinde geçen “Çünkü onların mideleri daha küçük. Üç saattir yemek yemeyenler, bir saat önce yiyenlere göre daha fazla almalı.” ifadelerinde adaletli olma vurgulanmıştır. “Adalet, öncelikle bir paylaşım

meselesi. Çünkü paylaşım kötü yapılırsa adalet sağlanamıyor.” ifadeleriyle de adalet değerine vurgu yapılmıştır.

İlkokul 2.sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde on kök değerle ilgili olarak tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.28: İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Tespit Edilen Kök Değerler

Sınıf Düzeyi	Tespit Edilen Kök Değerler	Frekans
2.Sınıf	Yardımseverlik	21
	Sevgi	19
	Vatanseverlik	9
	Dostluk	6
	Sabır	6
	Saygı	6
	Adalet	2
	Sorumluluk	2
	Öz Denetim	1
	Dürüstlük	0

Tablo 3.28 incelendiğinde ilkokul 2.sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde MEB tarafından belirlenen on kök değerden en fazla yardımseverlik ve sevgi değerine yer verildiği görülmüştür.

Yine tabloya bakıldığında İlkokul 2.sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde MEB tarafından belirlenen on kök değerden dostluk, sabır, saygı gibi değerlere de çok kez yer verildiği görülmüştür. Metinlerde en az yer verilen değer öz denetim olduğu görülmüştür. Dürüstlük değerlerine ise hiç yer verilmediği görülmüştür.

İlkokul 2.sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde on kök değerle ilgili olarak tespit edilen alt değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.29: İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Tespit Edilen Alt Değerler

Sınıf Düzeyi	Tespit Edilen Alt Değerler	Frekans
--------------	----------------------------	---------

Tablo 3.29: İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Tespit Edilen Alt Değerler (Devamı)

2.Sınıf	Çalışkanlık	4
	Misafirperverlik	4
	Kahramanlık	3
	Temizlik	3
	Başarma Hissi	2
	Bilimsel Değer	2
	Doğa Sevgisi	2
	Estetik Değer	2
	Fedakârlık	2
	Politik Değer	2

Tablo 3.29 incelendiğinde ilkokul 2.sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde on kök değer haricinde bazı alt değerlere de yer verildiği görülmüştür. Metinlerde en çok yer verilen alt değerlerin misafirperverlik ve çalışkanlık değerleri olduğu görülmüştür.

3.2.1.3.İlkokul Üçüncü Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinin Analizine Ait Bulgular

İlkokul üçüncü sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri tema sırasına göre incelenmiş ve analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

3.2.1.3.1.Tema 1: Birey ve Toplum

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): Kentlerde Yaşayan Çocuklar da oyun Oynamak İsterler (Mehmet Eray CANBERK)

KENTLERDE YAŞAYAN ÇOCUKLAR DA OYUN OYNAMAK İSTERLER

“Kentler daralıyor yollar daralıyor.

Kaldırımlar daralıyor.

Daralıyor bahçeler bile,

Daralıyor masallara sığmayan evrenimiz,

Yüreklerimiz daralıyor gün geçtikçe,

Oynayacak yer bırakın bize.

*Önce cadde kenarları sonra kaldırımlar,
 Bahçeli apartmanların bahçeleri,
 Size ayrıldı sizin otomobillerinizle doldu.
 Okulumuzun önü düşlerimizin içi,
 Oynayacak yer bırakın bize.
 Caddelere şimşek gibi fırlıyorsak,
 Haşarılıktan değil, yaramazlıktan değil,
 Bizim olması gereken yerler bize yasak.
 Büyükler söz anlamaz, büyükler bencil,
 Oynayacak yer bırakın bize.
 Hey, babalar abiler amcalar yöneticiler!
 Bir makina yığınının kurban etmeyin bizi.
 Aklınıza gelsin boş arsalar da oynadığınız günler,
 Ama şimdi boş arsalar bile otomobil sergileri,
 Oynayacak yer bırakın bize...”(s.31).*

Şiir şeklinde verilmiş olan dinleme metninde şehirde yaşayan çocukların oyun alanı bulmakta zorlanmasından ötürü yaşadıkları anlatılmaktadır. Metin geneline bakıldığında çocukların yaşadığı durumla ilgili yine çocukça bir üslupla eleştirel bir tavır görülmüştür. Metinde bilimsel değer ile sosyal değere vurgu yapıldığı görülmüştür. Yine metinde geçen “Ama şimdi boş arsalar bile otomobil sergileri, Oynayacak yer bırakın bize...” ifadeleriyle de yardımseverlik değerine vurgu yapılmıştır. Dinleme metni ve metne ait etkinliklerde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.30: 1.Tema “Kentlerde Yaşayan Çocuklar da oyun Oynamak İsterler” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Bilimsel Değer	1	3
	Sosyal Değer	1	
	Yardımseverlik	1	
5.Etkinlik	Sosyal Değer	1	2
	Yardımseverlik	1	

Tabloya 3.30'a baktığımızda dinleme metninde ve etkinliklerinde toplam 5 defa değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Kitapta dinleme metnine ait 8 etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinliklerden 1 tanesinde değerlerle ilgili olguya yer verilmiştir.

5.Etkinlik: (S.33) Etkinlikte verilmiş olan “Yaşadığınız yerin yönetici olsaydınız çocuklar için hangi oyun alanlarını hazırlardınız? Arkadaşlarınıza anlatınız.” sorusuyla sosyal değer ve yardımseverlik değerlerine vurgu yapıldığı görülmüştür.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Çocuk Memur (Muzaffer İZGÜ)

ÇOCUK MEMUR

“Benim annem de çalışıyor babam da. Sabahları birlikte çıkıyoruz evden. Babam kendi çalıştığı yere gidiyor, annem kendi çalıştığı yere. Ben de okuluma gidiyorum.

Bu yıl üçüncü sınıftayım. İki önemli değişiklik oldu. Sabahçı oldum, bir de müdür değişti. Okul müdüründen değil, annemin müdüründen söz ediyorum. Geçen yılki müdür, Galip amca, ne iyiydi.

Annemin iş yerindeki arkadaşı Şermin teyzesidir. Şermin teyzenin kızı Füsün, benim gibi her gün gelmiyor iş yerine. Haftada iki üç kez geliyor. Teyzesine gidiyormuş okuldan çıkınca. Teyzesi kursta olduğu günler iş yerine geliyormuş. Benim teyzem yok ki, anneannem de yok, babaannem de. Okuldan çıkınca doğrudan annemin yanına geliyorum. Annem köşeye bir sandalye koyuyor pencerenin yanına. Orada tostumu yiyorum, sonra dersim çoksa ödevlerimi hazırlıyorum.

Ben evde yalnız kalamam ki... Soba yakamam, evde kalsam üşürüm, hasta olurum. Hasta olunca okula gidemem, peki o zaman ben nasıl dördüncü sınıf olurum gelecek yıl?

Annemin eski müdürü Galip amca ne iyiydi. Her geçişte saçımızı okşardı, gözlerini kırpardı:

-Hadi bil bakalım Kaan, bir kilo demir mi ağır yoksa bir kilo pamuk mu?

-Eşittir, derdim.

-Bravo, bravo! diye bağırırdı. Bana ödül olarak limonlu ıhlamur söylerdi.

Arada bir kalem de verirdi Galip amca, hem de en güzelinden. Bir keresinde kocaman bir çikolata bile vermişti. Bana hep:

-23 Nisan da seni bir günlüğüne bu iş yerine müdür yapacağım, derdi. Hep göz kırpardı, hep gülerdi.”(ss.36-37).

Metinde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde, metinle ilgili etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgili bilgi verilmemiştir.

Tablo 3.31: 1.Tema “Çocuk Memur” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Sevgi	2	7
	Sorumluluk	2	
	Yardımseverlik	3	

Tablo 3.31’de görüldüğü üzere metinde toplam 7 defa değer ifadesine yer verilmiştir. Metinde geçen “*Geçen yılki müdür, Galip amca, ne iyiydi.*” ifadesiyle iyi insan olmanın önemi üzerinde durulmuş ve sevgi değerinden bahsedilmiştir. Yine metinde geçen “*Orada tostumu yiyorum, sonra dersim çoksa ödevlerimi hazırlıyorum.*” ifadeleriyle ödev yapmaktan hareketle sorumluluk değerine vurgu yapılmıştır. Sorumluluk değerine “*Hasta olunca okula gidemem, peki o zaman ben nasıl dördüncü sınıf olurum gelecek yıl?*” ifadeleriyle de vurgu yapıldığı görülmüştür. Yine metinde geçen “*Annemin eski müdürü galip amca ne iyiydi. Her geçişte saçımızı okşardı, gözlerini kırpardı:*” ifadeleriyle de Galip Amca’ya duyulan sevgi belirtilerek sevgi değeri vurgulanmıştır. Metinde geçen “*Bana ödül olarak limonlu ıhlamur söylerdi.*” ifadesi ile “*Arada bir kalem de verirdi Galiba amca, hem de en güzelinden. Bir keresinde kocaman bir çikolata bile vermişti.*” ifadeleriyle yardımseverlik değeri birçok kez belirtilmiştir.

3.2.1.3.2.Tema 2: Milli Mücadele ve Atatürk

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): Cumhuriyet Çocukları Marşı

CUMHURİYET ÇOCUKLARI MARŞI

“Bilgili akıllı ve çalışkanız,

İlimden fenden hiç şaşmayız.

Cumhuriyet çocuğuyuz,

Bilgiyi arar buluruz,
Hem çalışkan hem mutluyuz cumhuriyet.
1923'te bir güneş doğdu ÷lkeme,
Özgürce yaşadık bizde cumhuriyet,
Başarı ve bilgide hep ilerdeyiz,
Sanatta sporda yetenekliyiz.
Kendimize güveniriz,
Ülkemizi çok severiz,
Atatürk'ün izindeyiz cumhuriyet.
Aydınlık yarınlar için,
Akıl için bilim için,
Güzel bir gelecek için cumhuriyet.”(s.66).

Marş şeklinde verilen dinleme metni cumhuriyet çocuklarının bazı özelliklerini anlatmıştır. Dinleme metninde ve metne ait etkinliklerde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.32: 2.Tema “Cumhuriyet Çocukları Marşı” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Çalışkanlık	2	7
	Bilimsel Değer	2	
	Estetik Değer	1	
	Öz Denetim	1	
	Vatanseverlik	1	
1.Etkinlik	Bilimsel Değer	1	3
	Estetik Değer	1	
	Çalışkanlık	1	
2.Etkinlik	Çalışkanlık	1	4
	Öz Denetim	1	
	Vatanseverlik	1	
	Bilimsel Değer	1	
3.Etkinlik	Çalışkanlık	1	2
	Vatanseverlik	1	

Metinde geçen “*Bilgili akıllı ve çalışkanız, İlimden fenden hiç şaşmayız.*” ifadeleriyle çalışkanlık ve bilimsel değer vurgulanmıştır. Metinde geçen “*Bilgiyi arar buluruz, Hem çalışkan hem mutluyuz cumhuriyet*” ifadeleriyle de yine çalışkanlık değerine vurgu yapılmıştır. Metinde geçen “*Başarı ve bilgide hep ilerleyiz,*” dizesiyle de bilimsel değer belirtilmiştir. Metinde estetik değere de vurgu yapılmıştır. Metinde geçen “*Sanatta sporda yetenekliyiz.*” ifadesiyle estetik değere vurgu yapılmıştır. Metinde yer alan “*Kendimize güveniriz,*” ifadesiyle öz denetim değerine yer verildiği görülmüştür. Metinde geçen “*Ülkemizi çok severiz,*” ifadesiyle de vatanseverlik değerine vurgu yapıldığı görülmüştür.

Dinleme metni ve metne ait etkinliklerde toplam 16 kez değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Kitapta dinleme metnine ait 7 etkinliğe yer verilmiş ve bu etkinliklerden 3 tanesinde değerlerle ilgili bulgulara rastlanılmıştır.

1.Etkinlik: (S.67) Kelime anlamlarını tahmin etmeye dayalı olan bu etkinlikte verilen “Fen, sanat, çalışkan” kelimeleriyle bilimsel değer, estetik değer ve çalışkanlık değeri vurgulanmıştır.

2.Etkinlik: (S.67) Metinle ilgili verilen soruların cevaplanmasına dayalı olan bu etkinlikte 1.soruda verilen “*Cumhuriyet çocuklarının özellikleri nelerdir?*” şeklindeki soruya verilmesi beklenen cevapla çalışkanlık, özgüven ve vatanseverlik değerlerine vurgu yapılmıştır. Aynı etkinliğin 2. sorusunda verilen “*Cumhuriyet çocukları hangi konularda hep ileridedir?*” ifadesine verilmesi beklenen cevapla da başarı ve bilgide ilerde olmadan hareketle bilimsel değere yer verildiği görülmüştür.

3.Etkinlik: (S.68) Verilen etkinlikte marşın ana fikrinin ne olduğu sorulmuş ve verilecek cevaptan hareketle bu etkinlikte çalışkanlık ve vatanseverlik değerlerinin vurgulandığı görülmüştür.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Daima Hür (MEB 15 Temmuz Milli İrade Destanı)

DAİMA HÜR

“*Hürriyet ve bağımsızlık benim karakterimdir.*”

M. Kemal ATATÜRK

15 Temmuz, bizim tarihimizdeki kahramanlık silsile senin son halkasıdır. O gece ülkemizin dört bir yanında şahit olduğumuz bu bilinç ve ruh olduğu müddetçe, devletimizi ve milletimizi hedef alanlar asla amaçlarına ulaşamayacaklardır.

Böyle bir milleti, vatani ve iradesini korumak için canını dahi feda etmeyi göze alan bir toplumu durduracak, korkutacak, geri adım attıracak dünyada hiçbir kuvvet yoktur. İnancın ve azmin önünde hiçbir engel duramaz.

“Ben ezelden beridir hür yaşadım hür yaşarım,

Hangi çılgın bana zincir vuracakmış şaşarım!”

M. Akif ERSOY

Bir milletin bağımsızlığa olan düşkünlüğü ancak bu kadar güzel dile getirebilirdi. Türk milleti tarih boyunca hür yaşamış, başka milletlerin egemenliği altına asla girmemiştir. Cumhurbaşkanlığı forsundaki 16 yıldız, tarihteki 16 büyük Türk Devleti'ni, ortadaki güneş ise son devletimiz Türkiye Cumhuriyeti'ni simgeler. Türkiye Cumhuriyeti çatısı altında hür yaşayan bu millete kimse zincir vuramaz ve vuramayacaktır. Milli iradenin önünde hiçbir kuvvet duramaz ve duramayacaktır. 15 Temmuz gecesi darbe yapmaya çalışan hainler, milletimizin geçmişten gelen bu karakterini unutmuş olanlardır.

SORULARLA 15 TEMMUZ

Ne oldu?

Devleti ele geçirmek için darbe yapmaya kalkışıldı.

Kime karşı yapıldı?

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne meclise ve seçilmiş hükümete karşı, yani milli iradeye karşı yapıldı.

Ne zaman yapıldı?

15 Temmuz 2016 tarihinde.

Amaçları ne idi?

Devleti ele geçirmektir.

Nasıl yayıldılar?

Kendilerini iyilik timsali insanlar olarak göstererek gerçek yüzlerini sakladılar.

Kim durdurdu?

Meydanları dolduran millet, siyasetçiler, basın, polis ve asker önledi.

Hangi dersleri çıkardık?

Aklını kullanmayan insanı başkaları kullanır. Bağımsızlığa sahip çıkanı kimse esir edemez.

Sevgili çocuklar,

Sizlerden derslerinizde, eğitiminize ve hayatınıza bu anlayışla yaklaşmanızı bekliyoruz. Bu ülkenin size ihtiyacı var. Şimdi çalışma zamanı...Ülkemizi büyütmek, demokrasimizi güçlendirmek için hepimizin çok çalışması gerekiyor. Dışa bağımlılığı ortadan kaldıran, büyük projelerini, yatırımlarını kesintisiz hayata geçiren bir Türkiye olma yolunda hep birlikte yürüyeceğiz. Bu yolda en büyük güvencemiz sizlerin varlığı ve gayretleridir.”(ss.70-71).

Serbest okuma metninde 15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü’nün ne olduğu ve önemi tarihsel bir bakış açısıyla ele alınarak anlatılmıştır. Metinde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde, metinle ilgili etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgili bilgi verilmemiştir.

Tablo 3.33: 2.Tema “Daima Hür” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçerisinde	Kahramanlık	1	6
	Yardımseverlik	1	
	Vatanseverlik	1	
	Sabır	1	
	Çalışkanlık	2	

Serbest okuma metninde toplam 6 kez değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Metinde geçen “*Böyle bir milleti, vatani ve iradesini korumak için canını dahi feda etmeyi göze alan bir toplumu durduracak, korkutacak, geri adım attıracak dünyada hiçbir kuvvet yoktur*” ifadeleriyle kahramanlık, yardımseverlik ve vatanseverlik değerlerinin vurgulandığı görülmüştür. Metinde yer verilen “*İnancın ve azmin önünde hiçbir engel*

duramaz.” pes etmeden azimle ve sabırla çalışmanın önemi vurgulanarak sabır ve çalışkanlık değerlerine yer verilmiştir. Yine metinde geçen “Şimdi çalışma zamanı...Ülkemizi büyütmek, demokrasimizi güçlendirmek için hepimizin çok çalışması gerekiyor.” ifadeleriyle de çalışkanlık değerine yer verildiği görülmüştür.

3.2.1.3.3.Tema 3: Erdemler

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): En İyi Buğday (Saide Nur DİKMEN)

EN İYİ BUĞDAY

“En iyi buğday yarışmasını üst üste 2 defa kazanmıştı. Televizyonlar gazeteler kapısının önündeydi. Çiftçi bütün misafirlerine bir bardak ayran ikram etti. Sonra da röportaj için serin bir yere davet etti gazetecileri. Gazeteciler kendisine ilk olarak iyi buğday yetiştirmenin en büyük sırrı nedir? sorusunu sordular.

Çiftçi onlara gülmüştü.

Sonra da şaşırtıcı cevabı verdi. (1)

Sahip olduğum iyi buğday tohumlarını komşularımla paylaşıyorum.

Gazeteciler bu cevaba hem şaşırdılar hem de bir anlam veremediler.

Hımm nasıl yani rakiplerinize yardım mı ediyorsunuz?

En iyi tohumlarınızı onlara mı veriyorsunuz diye hayretle sordu bir muhabir.

Evet aynen öyle evlat diye cevap verdi kendinden emin bir şekilde çiftçi.

Ama neden dedi başka bir gazeteci meraklı meraklı.

Çok basit bir sebebi var dedi çiftçi kendisine meraklı gözlerle bakan gazetecilere anlatmaya başladı. (2)

Rüzgâr büyümüş buğday polenlerini alır ve bir tarladan ötekine taşır. Eğer komşularım kötü buğday yetiştirirlerse onların tarlalarından gelen kötü polenler benim ürünümü de etkiler.

Böylece buğdayımın kalitesi düşer. İşte bu yüzden ben iyi buğday yetiştirmek istiyorsam komşularıma yardım etmeliyim Allah’ın kanunu böyle.

Bu haberi hemen gazetesine gönderen gazetecilerden biri diğer arkadaşlarından farklı olarak yazısının sonuna şöyle bir not düşti.

Bizler barış içinde ve mutlu yaşamak istiyorsak komşularımızın da barış içinde mutlu yaşamasına yardım etmeliyiz. İşte bu yüzden fedakâr olmalıyız.”(s.99).

Dinleme metninde buğday yarışmasına katılan ve en iyi buğdayı yetiştirerek birinci olan bir çiftçinin hikayesi anlatılmıştır. Metinde geçen “*Çiftçi bütün misafirlerine bir bardak ayran ikram etti.*” ifadesiyle cömertlik ve misafirperverlik değerlerine yer verilmiştir. Yine metinde geçen “*Sahip olduğum iyi buğday tohumlarını komşularımla paylaşıyorum.*” ifadesiyle paylaşmanın öneminden hareketle yardımseverlik değerine vurgu yapılmıştır. Yine metinde geçen “*İşte bu yüzden ben iyi buğday yetiştirmek istiyorsam komşularıma yardım etmeliyim Allah’ın kanunu böyle.*” ifadesiyle de yardımseverlik değerinin belirtildiği görülmüştür. Metinde geçen “*Bizler barış içinde ve mutlu yaşamak istiyorsak komşularımızın da barış içinde mutlu yaşamasına yardım etmeliyiz. İşte bu yüzden fedakâr olmalıyız.*” ifadeleriyle “Barış içinde bir dünya” değeriyle yardımseverlik ve fedakârlık değerlerine yer verildiği görülmüştür. Dinleme metninde ve metne ait etkinliklerde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.34: 3.Tema “En İyi Buğday” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Cömertlik	1	7
	Misafirperverlik	1	
	Yardımseverlik	3	
	Barış İçinde Bir Dünya	1	
	Fedakârlık	1	
1.Etkinlik	Fedakârlık	1	1
2.Etkinlik	Yardımseverlik	1	1
3.Etkinlik	Yardımseverlik	1	1
5.Etkinlik	Yardımseverlik	1	1

Tablo 3.34’ de görüldüğü üzere dinleme metninde toplam 11 kez değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Dinleme metnine ait 8 etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinliklerden 4 tanesinde değerlerle ilgili olgulara rastlanılmıştır.

1.Etkinlik: (S.100) Kelime anlamlarını tahmin ederek yazmayı içeren etkinlikte verilen “Fedakâr” kelimesiyle fedakârlık değerine vurgu yapılmıştır.

2.Etkinlik: (S.100) Verilen soruların metne göre cevaplanmasının istendiği etkinlikte yer alan 4. soruda ifade edilen “Çiftçi buğdayın kalitesini nasıl arttırır?” sorusuna verilecek cevapla yardımseverlik değeri üzerinde durulmuştur.

3.Etkinlik: (S.101) Bu etkinlikte metnin ana fikri ve konusunun bulunması istenmiştir. Metnin ana fikri sorusunda verilecek cevap olan “İyilik iyilik doğurur.” ifadesiyle yardımseverlik değerinin vurgulandığı görülmüştür.

5.Etkinlik: (S.101) Verilen etkinlikte “Komşularımıza yardım etmek neden önemlidir? Arkadaşlarınıza anlatınız.” sorusunun cevaplanması istenmektedir. Bu soru ve soruya verilecek cevaptan hareketle yardımseverlik değerinin belirtildiği görülmüştür.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Ben Bir Ağacım (Sabahattin BAYRAMÖZ)

BEN BİR AĞACIM

“Ben bir ağacım

Köklerim toprağım bağrında

Dallarım yurdumun

Sonrasız baharında...

Ben de her insan gibi

Sadece seviler taşırım

Kardeşler, kardeşlikler içinde.

Dallarım çiçekler,

Çiçeklerim güneşler içimde;

Dallarla çiçeklerle

Güneşlerle haşır neşirim...

Akan seller köklerimi toprağımdan

Sökemez...

Ben bir ağacım

Köklerim toprağımın bağrında

Hiç kimse bana

Göz dikemez...”(s.105).

Şiir şeklinde verilmiş olan serbest okuma metninde bir ağaç konuşarak kendisini ve vatanına bağlılığını anlatmaktadır. Metinde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde, metinle ilgili etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgili bilgi verilmemiştir.

Tablo 3.35: 3.Tema “Ben Bir Ağacım” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Doğa Sevgisi	1	4
	Sevgi	1	
	Dostluk	1	
	Vatanseverlik	1	

Tablo 3.35’e bakıldığında metinde toplam 4 kez değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Metin incelendiğinde ilk göze çarpan değer, doğa sevgisi olmaktadır. Metinde geçen “*Kardeşler, kardeşlikler içinde. Dallarım çiçekler,*” ifadeleriyle sevgi ve dostluk değerlerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Yine metinde geçen “*Ben bir ağacım, Köklerim toprağımın bağrında, Hiç kimse bana, Göz dikemez...*” ifadeleriyle de vatanseverlik değeri ifade edilmiştir.

3.2.1.3.4.Tema 4: Milli Kültürümüz

İncelenen Metnin Adı (Dinleme/İzleme Metni): Dede Korkut

Çizgi film şeklinde verilmiş olan dinleme/izleme metninde Dede Korkut Hikâyeleri’nden bir bölüm anlatılmaktadır. Çizgi filmde geçen “*Aybüke, Uruz dikkat edin! Tutuyorum sizi. Aybüke sıkı tutunun yine geliyor.*” ifadelerinde yardımseverlik değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Yine filmde geçen “*Çekiyoruz sizi dayanın. Dikkat edin geliyor. Dayanın az kaldı*” ifadeleriyle de yardımseverlik değeri üzerinde durulmuştur. Çizgi filmde geçen bir başka ifade olan “*Merak etme onlar güvende. Ben senin dostunum. Sana zarar vermem. Korkmanıza gerek yok.*” ifadesiyle de dostluk değerinin belirtildiği görülmüştür. Çizgi filmde geçen “*Lütfen, siz benim gibi değilsiniz biliyorum. İyi çocuklarsınız. Çok üzgünüm ben öfkeme yenik düştüm. fakat beni kurtarırsanız iyi bir dost kazanmış olursunuz.*” ifadeleriyle yardımseverlik ve dostluk değerlerine yer verildiği görülmüştür. Çizgi filmde aynı sahnenin ilerleyen bölümünde geçen “*Hadi yardım edin! Onun böyle aşağı düşmesini bekleyemeyiz.*” ve “*Haklısın ona yardım etmezsek ondan bir farkımız kalmaz. Üstelik düşene yardım etmek gerek.*”

ifadeleriyle de yardımseverlik değerin iki kez vurgulandığı görülmüştür. Çizgi filmde yer alan “*Bundan böyle beni en yakın dostunuz bilin. Her birinize can borcumu ödeyeceğim. Bu benim size dostluk yeminimdir.*” ifadeleriyle de dostluk değerin belirtildiği görülmüştür. Çizgi filmde geçen “*Şimdi sizi kestirmeden götüreceğim.*” ifadesiyle de yardımseverlik değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Dinleme/izleme metninde ve metne ait etkinliklerde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.36: 4.Tema “Dede Korkut” Dinleme/İzleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Dostluk	3	9
	Yardımseverlik	6	
2.Etkinlik	Yardımseverlik	1	1
3.Etkinlik	Yardımseverlik	1	1
4.Etkinlik	Yardımseverlik	1	1
6.Etkinlik	Yardımseverlik	1	1
8.Etkinlik	Yardımseverlik	1	1

Kitapta dinleme/izleme metnine ait 9 etkinlik yer almaktadır. Tablo 3.36’ya bakıldığında kitapta dinleme/izleme metninde toplam 14 defa değer ifadesine yer verildiği görülmektedir. Dinleme/izleme metniyle ilgili 9 etkinlik verilmiş ve bunlardan 5 etkinlikte değerlerle ilgili olgulara yer verildiği görülmüştür.

2.Etkinlik: (S.133) Etkinlikte dinleme/izleme metniyle ilgili verilen soruların cevaplanması istenmiştir. 4 numaralı soruda verilen “*Çocuklar düşmek üzere olan Deli Dumrul’a nasıl davranmıştır?*” ifadesine verilecek cevapta yer alacak “Onu yukarı çekip hayatını kurtarmışlardır.” ifadesiyle yardımseverlik değerine yer verildiği görülmüştür.

3.Etkinlik: (S.134) Metnin konusunun ve ana fikrinin belirlenerek yazılmasının istendiği etkinlikte ana fikir; “*Sizlere kötülük yapanlara karşı en güzel cevap onlara iyilik yapmaktır.*” ifadesi olduğundan hareketle yardımseverlik değerine vurgu yapıldığı görülmüştür.

4.Etkinlik: (S.134) Dinleme/izleme metniyle ilgili görüşlerin anlatılmasının istendiği bu etkinlikte cevap olarak verilecek kısa ve genel ifade olan “*Bizlere kötülük yapmayı düşünenlere iyilikle karşılık vermemiz gerektiği*” ifadesiyle yardımseverlik değeri ifade edilmiştir.

6. Etkinlik: (S.135) Bu etkinlikte verilmiş olan “*Siz çocukların yerinde olsanız Deli Dumrul’a yardım eder miydiniz? Neden?*” sorusuyla yardımseverlik değeri vurgulanmıştır.

8.Etkinlik: (S.136) Verilen etkinlikte yer alan “*Görselleri inceleyerek yardımlaşmayla ilgili duygu ve düşüncelerinizi anlatan bir hikâye yazınız.*” ifadesiyle yardımseverlik değerinin belirtildiği görülmüştür.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Üç Kardeş (Kemal BUNARCİEV)

ÜÇ KARDEŞ

“Bir ilkbahar günü dağ eteğinin bayır yerinde üç çam fidanı belirdi. Üçüzler misali burada özgürce yaşamaya koyuldular. Aralarından biri köklerini toprağın damarlarına öyle sapladı ki damarın özünü emmeye başladı. Emdikçe de diğerlerinden daha fazla yükseldi. Yükseldikçe de etrafına dal-budak saldı. Kardeşleri gölgede kaldı:

–Aman kardeş, dediler, dallarını üzerimize uzatma, güneşi göremiyoruz!

O hiç oralı olmadı. Tırnakladığı damarları hep öyle emmeye devam etti. Büyüdü, yüksek bir çam ağacı oldu. Kardeşleri bile onunla övünmeye başladı:

– Ne güzel ne yakışıklı kardeşimiz var, diyorlardı.

Bu övgüleri duydukça büyük çam böbürlenmeye, etrafındakilere yukarıdan bakmaya başladı:

– Buralarda benden daha endamlı çam yok, diye söyleniyordu. Bu kadarla da kalmayarak eteklerinde büyüyip yetiştiği dağa bile meydan okumaya başladı:

– Merak etme ulu dağ, dedi, gün gelir, senin suyunu da çekerim!

Hayat bu şekilde akıp giderken dağın tepesinde ak pak bir bulutçağız belirdi. Bulutçağız bir kartopu misali büyüyerek dağın eteklerine doğru yuvarlanıyordu. Yuvarlandıkça kabarıyor, kabardıkça da kararıyordu. Gele gele üçüz çamların bulunduğu yere gelerek yüksek çamın tepesine takıldı. Olan da o zaman oldu. Bulut, önce caneviden vurulmuş canavar gibi gürlledi, sonra da çatladı. Ardından yeri göğe katan bir gürültü koptu. Gökyüzünü ikiye bölercesine

şimşek çaktı. Büyük çamın tepesi çelinip budandı. Bulut küçülerek bir sünger gibi kaldı. Hava açıldı, gökyüzü masmavi oldu. Güneş alabildiğine kızdırmaya başladı. Ağustos sıcaklığı ortalığı kasıp kavurdu. Tepesi budanan çam susuzluktan yandı da yandı:

– Aman kardeşlerim, dedi, nerelerdesiniz? Bir yudum su yok mu?

Ama ne sağdan ne soldan ses seda gelmedi. Öteki kardeşler susuzluktan çoktan kurumuşlardı. Tek başına kaldığını anlayan büyük çam o kayrak yerde için için ağlamaya başladı. Yaralı vücudundan sızan sular o zamandan beri gözyaşı gibi damla damla çorak toprağa akıyor.”(ss.138-139).

Üç kardeş çam ağacının hikayesinin anlatıldığı dinleme metninde kendini beğenme, bencillik ve böbürlenmenin ne kadar kötü bir davranış olduğu anlatılmıştır. Metinde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde, metinle ilgili etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgili bilgi verilmemiştir.

Tablo 3.37: 4.Tema “Üç Kardeş” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Saygı	1	3
	Adalet	1	
	Yardımseverlik	1	

Tablo 3.37’ye bakıldığında serbest okuma metninde 3 defa değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Dinleme metninde geçen “–*Aman kardeş, dediler, dallarını üzerimize uzatma, güneşi göremiyoruz!*” ifadesiyle başkasının yaşam alanına saygı gösterilmemesinden hareketle saygı değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Yine aynı cümlelerin devamında yer alan “*O hiç oralı olmadı. Tırnakladığı damarları hep öyle emmeye devam etti.*” ifadesiyle de adaletsiz bir durumdan söz edilmektedir. Çam ağacı var olan kaynakları sadece kendisi için kullanarak adil davranış sergilememiştir. Buradan hareketle adalet değerine yer verildiği görülmüştür.

Metinde geçen “– *Aman kardeşlerim, dedi, nerelerdesiniz? Bir yudum su yok mu?*” ifadesiyle kardeşlerinden yardım isteyen çam ağacından hareketle yardımseverlik değerine vurgu yapmıştır.

3.2.1.3.5.Tema 5: İletişim

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): Konuşmak İsteyen Çocuk (Gölsüm CENGİZ)

KONUŞMAK İSTEYEN ÇOCUK

“Ali artık konuşmayı öğrenmişti. Duyduğu her sözü tekrarlıyor, yeni öğrendiği sözcükleri de kullanmak istiyordu. En çok, gel gel bak bak koş koş sözcüklerini duymuştu. Bir sabah Ali öğrendiği sözcükleri kullanarak evdekilerle konuşmak istedi.

Annesine:

- Anne anne gel gel dedi. Annesi telaşla Ali'ye bir öpücük kondurup, hızla kapıdan çıkarken:

- İşe geç kaldım Aliciğim, bana gel gel değil git git demen gerekir. Dedi.

Ali banyoda traş olan babasının yanına gitti.

-Baba baba bak bak.

Babası:

- Aliciğim şimdi sana bakamam ki, hemen çıkmam gerek. Dedi babası.

Ali düş kırıklığıyla banyodan çıktı. Koridorda Karabaş köpek, miskin miskin uzanmış yatıyordu.

Ali köpeğin önünde diz çöküp seslendi:

-Koş Koş.

Karabaş üşengeç üşengeç bir gözünü açıp baktı. Rahatsız edilmekten hiç hoşlanmamıştı.

Kafasını bile kaldırmadan Ali'yi yanıtladı:

-Hav hav.

Ali orda da umduğunu bulamamıştı. Tam o sırada kafesinde sabah şarkısına başlamış olan kuşu gördü. Kuş Ali'ye:

-Cik cik cik diye seslendi.

Ali de hiç düşünmeden kuşu yanıtladı:

-Cik cik.

Bir süreden beri Ali'yi izleyen dede:

Gülerek ona yaklaştı. Ali'yi kucağına alıp öptü, okşadı.

-Ah canım, demek konuşacak kimseyi bulamadın ha! Hadi gel konuşalım.

Benim de canım sıkılıyor.

Dede, Ali'yi dizine oturtup onunla güzel bir sohbete başladı.”(s.164).

Verilmiş olan dinleme metninde, ailesi sabah işe gitme hazırlığında olan küçük bir çocuk olan Ali'nin, onlarla iletişim kurma çabası ve ailesiyle aralarında geçen konuşmalar yer almaktadır. Metinde yer alan “*Duyduğu her sözü tekrarlıyor, yeni öğrendiği sözcükleri de kullanmak istiyordu.*” ifadesiyle çalışkanlık değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Metinde yer verilen “*Annesi telaşla Ali'ye bir öpücük kondurup, hızla kapıdan çıkarken:*” ifadesiyle sevgi değeri belirtilmiştir. Yine metinde geçen “*Bir süreden beri Ali'yi izleyen dede: Gülerek ona yaklaştı. Ali'yi kucağına alıp öptü, okşadı.*” ifadeleriyle de yine sevgi değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Dinleme metninde ve metne ait etkinliklerde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.38: 5.Tema “Konuşmak İsteyen Çocuk” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Çalışkanlık	1	3
	Sevgi	2	
3.Etkinlik	Sevgi	1	1
7.Etkinlik	Sevgi	1	2
	Saygı	1	
9.Etkinlik	Saygı	1	2
	Sevgi	1	

Tablo 3.38’e baktığımızda dinleme metninde ve metne ait etkinliklerde toplam 8 kez değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Kitapta dinleme metniyle ilgili 9 etkinliğe yer verilmiştir. Bu etkinliklerden 3 tanesinde değerlerle ilgili olgulara yer verildiği görülmüştür.

3.Etkinlik: (S.166) Metnin konusu ve ana fikrinin bulunmasının istendiği etkinlikte ana fikir olarak yazılabilecek “*Aile bireylerinin, aile içi iletişimi güçlü tutmak ve birbirlerine olan sevgilerini göstermek için birbirleriyle konuşmaya zaman ayırması gerekir.*” şeklindeki ifadeyle sevgi değeri belirtilmiştir.

7.Etkinlik: (S.166) Etkinlikte verilen ve öğrenciler tarafından cevaplanması istenen “*İnsanlarla iletişim kurmak neden önemlidir? Arkadaşlarınıza anlatınız.*” sorusuna verilecek cevaplar arasında olan “İnsanlarla iletişim kurmak birbirlerine olan sevgi ve saygı duygularını artırır.” ifadesiyle sevgi ve saygı değerlerinin belirtildiği görülmüştür.

9.Etkinlik: (S.168) Etkinlikte verilen atasözlerinden olan “*Ev alma, komşu al.*” atasözüyle iyi komşuluk ilişkisi geliştirmenin önemiyle saygı ve sevgi değerlerine vurgu yapıldığı görülmüştür.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Anneme İlk Mektup (Mustafa Ruhi ŞİRİN)

ANNEME İLK MEKTUP

“Bir çiçek resmi çiz bana anne.

Anne çiçeği koyacağım adını.

Ben yaşadıkça hiç solmayacak.

Sevinç gözyaşlarımla sulayacağım onu.

Bugün yüzüncü günüm.

Doğduğum günden beri süt, uyku ve annem arasında büyüyorum.

Annemin ninnileri getiriyor uykuyu.

Uyku, hep çiçek.

Hep kelebek.

Hep bal.

Gözlerimin baktığı her yerde sen varsın.

Her uyanışında, yine sen oluyorsun yanımda.

Yeni açmış bir ilkbahar çiçeği gibisin.

Cennetim sensin anne.

Hep yanımda kal anne

Üstüme ört

Kuş tüyünden hafif kalbini

İpek yorgan yerine.”(s.169).

Şiir şeklinde verilmiş olan serbest okuma metninde annesine ilk mektubunu yazan bir çocuğun gözüyle anne sevgisi işlenmiştir. Metinde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde, metinle ilgili etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgi bilgi verilmemiştir.

Tablo 3.39: 5.Tema “Anneme İlk Mektup” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Estetik Değer	1	7
	Sorumluluk	1	
	Sevgi	3	
	Fedakârlık	2	

Tablo 3.39’a bakıldığında serbest okuma metninde toplam 7 kez değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Metinde geçen “*“Bir çiçek resmi çiz bana anne. Anne çiçeği koyacağım adını.”* ifadeleriyle estetik değere vurgu yapıldığı görülmüştür. Metinde yer alan “*Sevinç gözyaşlarımla sulayacağım onu.*” ifadesiyle sevgi değerine yer verildiği görülmüştür. Metinde yer alan “*Doğduğum günden beri süt, uyku ve annem arasında büyüyorum. Annemin ninnileri getiriyor uykuyu.*” ifadeleriyle sevgi ve fedakârlık ve sorumluluk değerlerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Yine metinde geçen “*Gözlerimin baktığı her yerde sen varsın. Her uyanışında, yine sen oluyorsun yanımda.*” ifadeleriyle de sevgi ve fedakârlık değerlerine yer verildiği görülmüştür.

3.2.1.3.6.Tema 6: Bilim ve Teknoloji

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): Bir Anı (Süha ÜNSAL)

BİR ANI

“Cahit ARF çok yönlü bir bilim insanıydı. Yüksek matematik, onun işi ve bilimsel araştırma konusuydu. Cahit ARF gerek çalışma arkadaşları ile gerek öğrencileri ile çok iyi ilişkiler kurmuştu. Sık sık onları evine davet eder birlikte yemek yer, sohbet ederdi. Matematik gibi bir işle uğraşmasına rağmen elleriyle çalışmayı çok severdi. Elleriyle çalışan insanlara da büyük saygı duyardı. Ayrıca

çocukları da çok severdi. Onların oyunlarını bile dikkatle inceler, onlarda geleceğin bilimcilerini görürdü. Amerika'da çalışırken evinin bahçesinde bir piknik düzenlemişti. Davetlilerden bir çiftin iki küçük çocuğu vardı. Çocuklardan biri, bir ara ortadan kaybolmuştu. Babası iki yaşındaki çocuğunu evin salonunda bulmuştu...

Çocuk, bir masa lambasını almış neredeyse bütün parçalarını sökmüştü. Babası konuk oldukları evde çocuğunun yaptığı bu yaramazlığa çok üzülmüştü.

—Çabuk onları topla ve yerine tak! Diye çocuğuna bağırıyordu. Tam bu sırada Cahit ARF içeri girmişti.

Cahit ARF durumu görünce, kahkahalarla gülmeye başladı. İki yaşında bir çocuğun bunu yapabilmesine çok şaşırmıştı. Konuşuna:

-Bırak çocuğu kendi haline ne isterse yapsın, dedi.

Küçük Ali uğraşa didine bütün parçaları topladı ve eskisi gibi yerlerine taktı. Lambayı yeniden sehpanın üstüne koydu. Cahit ARF, bu olay üzerine küçük Ali'ye bir de isim takmıştı: Eli Akıllı Ali.”(s.195).

Dinleme metninde, ünlü bilim insanı Cahit ARF'İN kişilik özellikleri ve bir anısı anlatılmıştır. Metinde anlatılan Cahit ARF'İN hayatından hareketle bilimin önemi vurgulanmıştır. Metin yer verilen “*Cahit ARF çok yönlü bir bilim insanıydı*” cümlesiyle bilimsel değere vurgu yapılmıştır. Yine metinde geçen “*Yüksek matematik, onun işi ve bilimsel araştırma konusuydu.*” ifadesiyle de bilimsel değere vurgu yapılmıştır.

Metinde yer alan “*Cahit ARF gerek çalışma arkadaşları ile gerek öğrencileri ile çok iyi ilişkiler kurmuştu. Sık sık onları evine davet eder birlikte yemek yer, sohbet ederdi.*” ifadeleriyle de sevgi ve misafirperverlik değerlerine yer verildiği görülmüştür.

Metinde yer verilen “*Elleriyle çalışan insanlara da büyük saygı duyardı.*” ifadesiyle de saygı değerinin vurgulandığı görülmüştür. Metinde yer alan “*Ayrıca çocukları da çok severdi. Onların oyunlarını bile dikkatle inceler, onlarda geleceğin bilimcilerini görürdü.*” ifadeleriyle de sevgi ve bilimsel değer belirtilmiştir.

Metinde geçen başka bir cümledeki “*Cahit ARF durumu görünce, kahkahalarla gülmeye başladı. İki yaşında bir çocuğun bunu yapabilmesine çok şaşırmıştı.*” ifadesiyle de küçük çocuğun yaptığı yaramazlığa sabır gösterilmesi ile sabır değerine vurgu yapıldığı görülmüştür.

Metinde geçen başka bir ifade de ise “*Küçük Ali uğraşa didine bütün parçaları topladı ve eskisi gibi yerlerine taktı.*” ifadeleriyle de sabır ve çalışkanlık değerlerine yer verildiği görülmüştür.

Dinleme metninde ve metne ait etkinliklerde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.40: 6.Tema “Bir Anı” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Bilimsel Değer	3	12
	Sevgi	3	
	Misafirperverlik	2	
	Saygı	1	
	Sabır	2	
	Çalışkanlık	1	
1.Etkinlik	Bilimsel Değer	1	1
2.Etkinlik	Bilimsel Değer	2	2
5.Etkinlik	Bilimsel Değer	1	2
	Çalışkanlık	1	
6.Etkinlik	Bilimsel Değer	1	3
	Çalışkanlık	1	
	Sabır	1	
8.Etkinlik	Sevgi	1	5
	Çalışkanlık	3	
	Saygı	1	

Tablo 3.40’a bakıldığında dinleme metni ve metne ait etkinliklerde toplam 25 defa değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Dinleme metninde 8 etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinliklerden 5 tanesinde değer içeren ifadeler yer verildiği görülmüştür.

1.Etkinlik: (S.196) Bazı kelimelerin anlamlarının tahmin edilerek yazılmasının istendiği etkinlikte verilen “*Bilimsel*” ve “*Bilim insanı*” kelimeleriyle bilimsel değere vurgu yapılmıştır.

2.Etkinlik: (S.196) Metinle ilgili soruların cevaplanmasının istendiği etkinlikte yer alan 1. soruda verilen “*Cahit ARF kimdir?*” ifadesine verilecek cevap olan “*Çok yönlü bir bilim insanıdır.*” ifadesinden hareketle bilimsel değere yer verildiği görülmüştür. Yine aynı etkinlikte yer alan 2. soruda geçen “*Cahit ARF’İN ilgilendiği*

bilim dalı nedir?” sorusu ve bu soruya verilecek cevap olan “Yüksek matematiktir.” ifadesiyle de bilimsel değere vurgu yapıldığı görülmüştür.

5.Etkinlik: (S.197) *“Dinlediğiniz metinle ilgili görüşlerinizi yazınız.”* ifadesinin yer aldığı etkinlikte de bilimsel değere ve çalışkanlık değerine yer verildiği görülmüştür.

6.Etkinlik: (S.197) Bu etkinlikte verilen *“Bilim ve teknolojiyle ilgilenen insanların ortak özellikleri neler olabilir? Arkadaşlarınıza anlatınız.”* ifadesiyle bilimsel değer, çalışkanlık, sabır gibi değerlere vurgu yapıldığı görülmüştür.

8.Etkinlik: (S.199) Bu etkinlikte bir şiir verilmiş ve öğrencilerden bu şiiri kitaptaki uygun boşluğa yazmaları istenmiştir. Verilen şiirde geçen *“Çok severiz biz okulu, Kitabımız bilgi dolu. Okur, yazar her Türk oğlu, Yükselmenin budur yolu.”* ifadeleriyle sevgi ve çalışkanlık değerlerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Yine şiirde geçen *“Biz okullu çocuklarız; Hem çalışır hem oynarız.”* ifadesinin de çalışkanlık değeri belirtilmiştir. Metinde geçen *“Öğretmeni candan dinler, Öğreniriz pek çok şeyler.”* ifadesiyle de saygı değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Yine şiirde geçen *“Biz okullu çocuklarız; Hem çalışır hem oynarız.”* ifadesiyle de çalışkanlık değerinin belirtildiği görülmüştür.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Telefonun İcadı (Lionel BENDER & Çev. Nurettin ELHÜSEYNİ)

TELEFONUN İCADI

“İcat daha önce bulunmayan bir şeyin insan çabasıyla geliştirilmesidir. İcatların çoğu daha önce var olan teknolojinin yeni ve benzersiz biçimde bir araya getirilmesinin sonucudur. İcadı yapan kişiye mucit denir.

Yüzyıllar boyunca insanlar uzak yerlerle haberleşmeyi sağlayacak işaretler gönderme yollarını aradılar. Mesaj iletmek için başvurulmuş ilk yöntemler, açık havada yakılan ateşler ve parlayan aynalardı.

Fransız Claude Chappe (Kulod Şap) Bin Yedi Yüz Doksan Üç’ te icat ettiği mesaj iletmek makinesine, “uzaktan yazan” anlamına gelen “telgraf” adını verdi. Sonraki kırk yıl içinde elektrikli telgraf geliştirildi.

Bin Sekiz Yüz Yetmiş Altı’ da Alexander Graham Bell (Graham Bel) ilk kez konuşmayı teller aracılığıyla iletmeyi sağlayan telefonu icat etti. İşitme engellilerle ilgili çalışmaları, Bell’in seslerin havadaki titreşimlerle nasıl

oluşturduğunu merak etmeye yöneltmiş. Telefonla ilgili çalışmaların dayandığı ilke de buydu.

İlk telefon kablolarında camla kaplanmış bakır teller kullanılırdı. Telefon konuşmaları santrallerde çalışan görevliler aracılığıyla yapılıyordu.

Günümüzde ise artık telefonlar ile konuşmanın dışında birçok şey yapılmaktadır: İnternete girmek, mesaj göndermek, fotoğraf çekmek, video kaydetmek, müzik dinlemek, görüntülü görüşme yapmak bunlardan bazılarıdır. Artık telefon sadece telefon değildir.”(ss.200-201).

Serbest okuma metninde telefonun icadının tarihi sürecinden bahsedilmektedir. Metinde genel anlamda bilimsel çalışmaların insanlık için önemi ve bu çalışmaların hangi şartlarda ortaya çıktıklarından bahsedilmiştir. Serbest okuma metninde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde, metinle ilgili etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgili bilgi verilmemiştir.

Tablo 3.41: 6.Tema “Telefonun İcadı” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Çalışkanlık	1	3
	Bilimsel Değer	2	

Tablo 3.41’de görüldüğü üzere serbest okuma metninde toplam 3 değere yer verilmiştir. Metinde geçen “*Yüzyıllar boyunca insanlar uzak yerlerle haberleşmeyi sağlayacak işaretler gönderme yollarını aradılar.*” ifadesiyle çalışkanlık değerine vurgu yapılmıştır. Metinde yer alan “*Fransız Claude Chappe (Kulod Şap) Bin Yedi Yüz Doksan Üç’ te icat ettiği mesaj iletme makinesine, “uzaktan yazan” anlamına gelen “telgraf” adını verdi.*” ifadesiyle bilimsel değer belirtilmiştir. Metinde bilimsel değere bir diğer vurgu ise “*Bin Sekiz Yüz Yetmiş Altı’ da Alexander Graham Bell (Gıraham Bel) ilk kez konuşmayı teller aracılığıyla iletmeyi sağlayan telefonu icat etti.*” ifadesidir. Bu ifadeyle de bilimsel değer belirtilmiştir.

3.2.1.3.7.Tema 7: Çocuk Dünyası

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): Ağaç (Arif Nihat ASYA)

AĞAÇ

“Çocuk, çok sevdi ağacı...”

Verirdi ona, her kış

Çiçekleri olaydı!

Ağaç, çok sevdi çocuğu...

Öperdi altın saçlarından

Dudakları olaydı!

Ve ona öptürmek için,

Eğilirdi yerlere kadar;

Yanakları olaydı!

Dökerdi önüne hepsini

Gümüşten, altından, sedeften

Oyuncakları olaydı!

Ve çocuk gittikten sonra,

Böyle kalır mıydı ağaç?

Ne olurdu onun da

Bacakları olaydı,

Ayakları olaydı!”(s.226).

Şiir şeklinde verilmiş olan dinleme metninde çocuk ve ağacın birbirlerine olan sevgi dolu duyguları ele alınmıştır. Metinde yer verilen “Çocuk, çok sevdi ağacı...” ifadesiyle doğa sevgisi değerinin belirtildiği görülmüştür. Yine metinde geçen “Ağaç, çok sevdi çocuğu...” ifadesiyle de sevgi değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Yine şiirde yer alan “Dökerdi önüne hepsini, Gümüşten, altından, sedeften, Oyuncakları olaydı!” ifadeleriyle de estetik değere yer verildiği görülmüştür. Dinleme metninde ve metne ait etkinliklerde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.42: 7.Tema “Ağaç” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçerğinde	Doğa Sevgisi	3	7
	Sevgi	3	
	Estetik Değer	1	
2.Etkinlik	Doğa Sevgisi	1	1
3.Etkinlik	Doğa Sevgisi	1	1

Tablo 3.42’ye bakıldığında dinleme metni ve metne ait etkinliklerde toplam 9 kez değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Dinleme metninde 7 etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinliklerden 2 tanesinde değer içeren ifadelere yer verildiği görülmüştür.

2.Etkinlik: (S.227) Metinle ilgili verilen soruların cevaplanmasının istendiği etkinlikte yer alan 1.soruda “Ağacı kim sevmiştir?” ifadesiyle doğa sevgisi değerine vurgu yapıldığı görülmüştür.

3.Etkinlik: (S.228) Dinleme metninin konusu ve ana fikrinin yazılmasının istendiği etkinlikte ana fikir olan “Ağaç Sevgisi” ile doğa sevgisi değerinin verildiği görülmüştür.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Atatürk ve Çocuklar (Mükerrem Kâmil SU)

ATATÜRK VE ÇOCUKLAR

“Atatürk, çocukları ne kadar çok severdi! ... Yaşlandıkça çocukları daha çok arar oldu. Onlarla konuşmaktan zevk alırdı. Çevresinde toplanan çocuklarla bir olur; şakalaşır ve türküler söylerdi. Bu türküler, çocukluğunun o saf, o mutlu günlerini anımsatırdı.

Atatürk gezilerinin birinde İzmit’e uğradı. Öğrenciler, geçeceği yollara sıra sıra dizilmiş onu bekliyorlardı. Atatürk geçerken sıralar karışmasın diye öğretmenler dikkat kesilmişlerdi.

Çocuklara gülümseyip içtenlikle selam vererek önlerinden geçiyordu. Birden, sıraların birinden bir çocuk fırladı; Atatürk’e doğru koştu, önünde durdu. Sevgiyle onun yüzüne bakmaya başladı. Baktı, baktı ve kendisini tutamayıp Atatürk’ün kucağına atıldı. Küçük kollarıyla boynuna sarıldı, onu öpmeye başladı.

Onu gören sınıf arkadaşları arasında bir kaynaşma oldu. Hepsi birden sıradan çıktılar, Atatürk'ün çevresini sardılar. Birbirlerini iterek Atatürk'ü öpmeye başladılar.

Öğretmenler, bu durum karşısında ne yapacaklarını şaşırmışlardı. Atatürk ise gülümsüyor ve çocukların başını okşuyordu. İçinden, “Bu temiz yüreklerin sevgisi benim güç kaynağım.” diye geçirdi. Sonra yol arkadaşlarına “Görüyorsunuz ya, bu çocuklarla ben arkadaşız, aynı kuşaktanız.” dedi.

Evet, Kemal Atatürk bir çocuk dostuydu. Çocuklar onu mutlu ediyordu.”(s.231).

Serbest okuma metninde Atatürk'ün çocuklara olan sevgisi anlatılmıştır. Metinde Atatürk'ün çocuk sevgisiyle ilgili olarak bir gezisi sırasında yaşananlara yer verilmiştir. Serbest okuma metninde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.43: 7.Tema “Atatürk ve Çocuklar” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Sevgi	4	6
	Saygı	1	
	Dostluk	1	

İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metnlerinde, metnin ilgili etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgili bilgi verilmemiştir. Tablo 3.43'e bakıldığında serbest okuma metninde toplam 6 kez değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Metinde yer alan “Atatürk, çocukları ne kadar çok severdi! ...” ifadesiyle sevgi değerinin vurgulandığı görülmüştür. Metinde geçen “Atatürk'e doğru koştu, önünde durdu. Sevgiyle onun yüzüne bakmaya başladı.” ifadesiyle de yine sevgi değerine yer verildiği görülmüştür. Metinde geçen “Baktı, baktı ve kendisini tutamayıp Atatürk'ün kucağına atıldı. Küçük kollarıyla boynuna sarıldı, onu öpmeye başladı.” ifadesiyle de yine sevgi değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Sevgi değeriyle ilgili olarak bir başka ifadeyse “İçinden, “Bu temiz yüreklerin sevgisi benim güç kaynağım.” diye geçirdi.” ifadesidir. Metinde geçen “Görüyorsunuz ya, bu çocuklarla ben arkadaşız, aynı kuşaktanız.” ifadesi ile Atatürk çocuklara karşı alçakgönüllülük gösterip saygı davranışı sergilemiştir. Buradan hareketle saygı değerine de vurgu yapıldığı görülmüştür. Metinde yer alan “Evet, Kemal Atatürk bir çocuk dostuydu. Çocuklar onu mutlu ediyordu” ifadesiyle de dostluk değerine yer verildiği görülmüştür.

3.2.1.3.8.Tema 8: Sağlık ve Spor

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): Hapşu

HAPŞU

“Hapşu hapşu

Yine nezle oldum

Hapşu hapşu

Yine nezle oldum

Annem babam hep söylerler

Terliyken su içme derler

Dinlemedim onları

İçtim soğuk suları

Doktor amca çık kızdı

Bana ilaçlar yazdı

Hapşu hapşu

Yine nezle oldum

Hapşu hapşu

Yine nezle oldum

Ateş oldu otuz sekiz

Günler geçiyor neşesiz

Hasret kaldım oyuna

Öksürmekten boyuna

Doktor, iğne, ilaçlar

Yetti artık canıma

Hapşu hapşu

Yine nezle oldum

Hapşu hapşu

Yine nezle oldum”(s.255).

Şiir şeklinde verilen dinleme metninde anne ve babasının sözünü dinlemeyerek hasta olan bir çocuğun hasta olmayla ilgili duyguları belirtilmiştir. Metinde geçen “*Annem babam hep söylerler, Terliyen su içme derler*” ifadesiyle anne ve babaların çocuklarına olan sevgi kaynaklı koruma duygusundan hareketle sevgi değerinden ve çocuğa yüklenen sorumluluk değerinden bahsedildiği görülmüştür. Dinleme metninde geçen “*Dinlemedim onları, İçtim soğuk suları.*” ifadeleriyle öz denetim değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Dinleme metninde ve metne ait etkinliklerde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.44: 8.Tema “Hapşu” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Sevgi	1	3
	Sorumluluk	1	
	Öz Denetim	1	
2.Etkinlik	Sevgi	1	1

Tablo 3.44’e bakıldığında dinleme metni ve metne ait etkinliklerde toplam 4 defa değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Dinleme metninde 7 etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinliklerden 1 tanesinde değer içeren ifadelere yer verildiği görülmüştür.

2.Etkinlik: (S.256) Dinleme metniyle ilgili soruların cevaplanmasının istendiği etkinlikte yer alan 1.soruda “*Anne ve babası, çocuğa hep ne söylemiş?*” ifadesine verilecek cevapla sevgi değerine vurgu yapıldığı görülmüştür.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Meyve ve Sebzeleri Yıkayalım (Gökmen AKTUĞ)

MEYVE VE SEBZELERİ YIKAYALIM

“Meyve ve sebzeleri çok seviyor ve yiyoruz öyle değil mi? Çünkü hem sağlıklılar hem de çok lezzetliler. Ama bunları ymeden önce iyice temizlenebiliyor muyuz? Çünkü meyve ve sebzelerin üstünde taş, toprak, tarımsal

ilaç kalıntıları olabilir. Peki, bunları nasıl temizleyeceğiz? Haydi, birlikte öğrenelim!

Çilek, Yaban Mersini, Böğürtlen

Bu meyveler orman meyveleridir. Kabuksuz olduklarından kolayca ezilebilirler. Bu yüzden bunları temizlerken ovuşturmamalı, soğuk suyun altında bir süre bekletmeliyiz.

Yapraklı Sebzeler

Kıvırcık, marul, lahana, ıspanak gibi sebzeler yeşil yapraklı sebzeler olarak bilinirler. Bunları temizlerken yaprakları bir bütün halinde birbirinden ayırmalı, sirkeli suda süre bekletip durulamalıyız.

Kabuklular

Kavun, karpuz, muz, portakal, mandalina gibi meyveler kabuklular sınıfına girer. Bunlar soyularak yenildiği için kabukları suyla yıkamalıyız yoksa kirler meyveye geçebilir.

Kabuksuzlar

Elma, ayva, armut, biber gibi kabuksuzları iyice yıkamalı ve kurgulayarak yemeliyiz.”(ss.260-261).

Serbest okuma metninde, dengeli ve sağlıklı beslenme için gerekli olan meyve ve sebzelerin tüketilmeden önce temiz olmasının önemi üzerinde durularak bu temizliğin nasıl ve ne şekilde yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Serbest okuma metninde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde, metinle ilgili etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgili bilgi verilmemiştir.

Tablo 3.45: 8.Tema “Meyve ve Sebzeleri Yıkayalım” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Temizlik	6	6

Tablo 3.45’e bakıldığında serbest okuma metninde toplam 6 kez değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Metnin başlığına bakıldığında “*Meyve ve Sebzeleri Yıkayalım*” ifadesiyle temizlik değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Metinde yer alan “*Ama bunları yemeden önce iyice temizlenebiliyor muyuz? Çünkü meyve ve sebzelerin üstünde taş,*

toprak, tarımsal ilaç kalıntıları olabilir. Peki, bunları nasıl temizleyeceğiz? Haydi, birlikte öğrenelim!” ifadeleriyle de temizlik değerinin belirtildiği görülmüştür. Metinde yer verilen “*Bu yüzden bunları temizlerken ovuşturmamalı, soğuk suyun altında bir süre bekletmeliyiz.*” ifadesiyle yine temizlik değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Metinde geçen bir başka ifade de ise “*Bunları temizlerken yaprakları bir bütün halinde birbirinden ayırmalı, sirkeli suda süre bekletip durulamalıyız.*” denilerek yine temizlik değerine vurgu yapılmıştır. Metinde geçen “*Bunlar soyularak yenildiği için kabukları suyla yıkamalıyız yoksa kirler meyveye geçebilir.*” ifadesiyle de temizlik değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Metinde son paragrafta yer verilen “*Elma, ayva, armut, biber gibi kabuksuzları iyice yıkamalı ve kurgulayarak yemeliyiz.*” ifadesiyle de yine temizlik değeri üzerinde durulmuştur. İlkokul 3.sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde on kök değerle ilgili olarak tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.46: İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Tespit Edilen Kök Değerler

Sınıf Düzeyi	Tespit Edilen Kök Değerler	Frekans
3.Sınıf	Sevgi	24
	Yardımseverlik	15
	Dostluk	5
	Saygı	5
	Sabır	4
	Sorumluluk	4
	Vatanseverlik	4
	Öz Denetim	3
	Adalet	1
	Dürüstlük	0

Tablo 3.46 incelendiğinde ilkokul 3.sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde MEB tarafından belirlenen on kök değerden en fazla sevgi değerine yer verildiği görülmüştür. Metinlerde en az yer verilen değerlerin adalet ve öz denetim olduğu görülmüştür. Dürüstlük değerine ise hiç yer verilmediği görülmüştür.

İlkokul 3.sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde on kök değerle ilgili olarak tespit edilen alt değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.47: İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Tespit Edilen Alt Değerler

Sınıf Düzeyi	Tespit Edilen Alt Değerler	Frekans
3.Sınıf	Bilimsel Değer	15
	Çalışkanlık	15
	Doğa Sevgisi	6
	Temizlik	6
	Estetik Değer	4
	Fedakârlık	4
	Misafirperverlik	3
	Sosyal Değer	2
	Barış İçinde Bir Dünya	1
	Cömertlik	1
	Kahramanlık	1

Tablo 3.47 incelendiğinde ilkökul 3.sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde on kök değer haricinde bazı alt değerlere de yer verildiği görülmüştür. Metinlerde en çok yer verilen alt değerlerin bilimsel değer ve çalışkanlık değerleri olduğu görülmüştür.

3.2.1.4.İlkokul Dördüncü Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinin Analizine Ait Bulgular

İlkokul dördüncü sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri tema sırasına göre incelenmiş ve analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

3.2.1.4.1.Tema 1: Okuma Kültürü

İncelenen Metnin Adı (Dinleme/İzleme Metni): Nane ile Limon Kütüphanesi

Çizgi film şeklinde verilmiş olan dinleme/izleme metninde öğretmenin verdiği “Maddenin Özellikleri” konulu araştırma ödevi için kütüphaneye giden Limon ve Biber isimli kahramanların başından geçenler anlatılmıştır. Çizgi filmde geçen konuşmalarda Limon isimli karakter öğretmenin verdiği ödevi unutmadığını ve son gün olan yarına kadar yetiştirebileceğini söylemiştir. Limon’un söylediği “*En iyi ödevi biz hazırlayacağız. Yıldızlı pekiyi alacağız.*” ifadeleriyle sorumluluk ve çalışkanlık değerlerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Yine çizgi filmde geçen “*Ben laboratuvar da ders çalışmaya gidiyorum.*” ifadesiyle de çalışkanlık değerine yer verilmiştir. Çizgi

filimde kahramanlar kütüphanedeyken kütüphanede bulunan öğretmenin onlara söylediği “Çocuklar sessiz olun, başkalarını rahatsız etmeyin.” ifadesiyle saygı değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Limon ve Biber isimli öğrencilerin kütüphanede içerisinde fen deneylerinin olduğu kitabı bularak ondan “*Mesela tahtanın yoğunluğu sudan az olduğu için asla batmazmış. Kaç kilo olduğunun hiç önemi yokmuş ama demir 1 gram bile olsa hemen batarmış.*” gibi bazı bilimsel verileri okuması bilimsel değere vurgu yapıldığını göstermiştir. Çizgi filmde geçen “*Emek harcamadan asla başarıya ulaşamaz sevgili öğrenciler, bunu asla aklınızdan çıkarmayın. Araştırmaya devam edin.*” ifadeleriyle çalışmadan başarılı olunmayacağı belirtilmiş ve çalışkanlık değeri ile sabır değeri vurgulanmıştır. Çizgi filmin son kısmındaysa suda batan ve yüzen nesnelerden bazıları deney ortamında gösterilerek bilimsel değere yer verilmiştir. Dinleme/izleme metninde ve metne ait etkinliklerde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.48: 1.Tema “Nane ile Limon Kütüphane” Dinleme/İzleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Sorumluluk	1	8
	Çalışkanlık	3	
	Saygı	1	
	Bilimsel Değer	2	
	Sabır	1	
4.Etkinlik	Çalışkanlık	1	2
	Bilimsel Değer	1	
5.Etkinlik	Çalışkanlık	1	1
6.Etkinlik	Çalışkanlık	1	1

Kitapta dinleme/izleme metnine ait 10 etkinlik yer almaktadır. Tablo 3.48’e bakıldığında kitapta dinleme/izleme metninde toplam 12 defa değer ifadesine yer verildiği görülmektedir. Dinleme/izleme metniyle ilgili 10 etkinlik verilmiş ve bunlardan 3 etkinlikte değerlerle ilgili olgulara yer verildiği görülmüştür.

4.Etkinlik:(S.35) Metinle ilgili verilen soruların cevaplanmasının istendiği etkinlikte yer alan 7.soruda “*Bilgiye en iyi nasıl ulaşılır?*” sorusuna verilecek cevaptan hareketle çalışkanlık ve bilimsel değere vurgu yapıldığı görülmüştür.

5.Etkinlik:(S.35) Metnin konusu ve ana fikrinin bulunarak yazılmasının istendiği etkinlikte ana fikir olarak yazılacak cevap ifadesiyle çalışkanlık değeri belirtilmiştir.

6.Etkinlik: (S.36) Etkinlikte izlenen çizgi filmle ilgili görüş ve düşüncelerin yazılması istenmiştir. Bu etkinliğe yazılacak cevapla da çalışkanlık değerine vurgu yapıldığı görülmüştür.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Stardi'nin Kitapları (Edmondo DE AMİCİS)

STARDİ'NİN KİTAPLARI

“Stardiler bizim okulun karşısındaki evde oturuyorlar. Bugün okuldan çıkışta onlara gittim, kitaplarını çok görmek istiyordum. Ailesinin fazla parası yok, çocukcağız istediği gibi kitap alamıyor. Ama ders kitaplarını ve kendisine hediye edilen kitapları çok temiz tutuyor, iyi saklıyor, üzerlerine titriyor. Annesinin, babasının verdiği cep harçlığını tutumlu harcıyor, arta kalanlarla kitap alıyor.

Böylece, küçük bir kitaplık kurmuş. Babası da oğlunun kitabı çok sevdiğini görünce, ona ceviz bir kitaplık almış. Kitaplarını da onun en sevdiği renkler de ciltletmiş. Öykü, gezi, şiir kitapları. Resimli kitaplar da var. Satardı kitapları renklerine göre çok güzel bir sırayla dizilmiş. Uzaktan bakınca öyle güzel görünüyor ki!

Stardi bütün kitaplarını numaralanmış, deftere yazmış. Hangisini ararsa çabucak buluyor. Kitaplarının yanından ayrılmıyor, onları birer canlı varlıkmiş gibi seviyor. Tozlarını alıyor, okurken yapraklarına özenle açıyor, yıpranmaları için dikkat ediyor. Hepsini yeni.

Bilmem neden, bu çocuğa öbür arkadaşlarımdan daha başka bir duygu var içimde. Bunu babama söyledim. “Kişiliği olan bir çocuk” dedi “Sen de ona karşı bundan dolayı ilgi duyuyorsun.”

Bilmem ki dedim. “Bir saat yanında kaldım. Otuz kırk kelime ya konuştu ya konuşmadı. Bir kez olsun gülmedi. Öyleyken, yine de onunla geçirdiğim bu bir saatten büyük bir zevk aldım. Kendisiyle sık sık görüşmek istiyorum.

Babam gülümsedi:

-Aferin, oğlum. Bakıyorum insanların dış görünüşlerinin içindeki gizli değerleri anlamasını biliyorsun. Kitapları sevenlerin, kitap okuyanların içinde ayrı bir dünya oluşur. Bunlar değerlerine değer katan kimselerdir. Bunu anlayanlar onlara karşı saygı duyarlar. Sen de bu arkadaşının değerini çok iyi anlamışsın, ona saygı duyuyorsun.”(s.38.)

Serbest okuma metninde “Çocuk Kalbi” adlı eserde yer alan Enrico isimli öğrencinin Stardi’nin kitaplığını ziyaret etmesi anlatılmaktadır. Serbest okuma metninde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde, metinle ilgili etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgili bilgi verilmemiştir.

Tablo 3.49: 1.Tema “Stardi’nin Kitapları” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Temizlik	2	8
	Kitap Sevgisi	3	
	Estetik Değer	1	
	Sevgi	1	
	Saygı	1	

Tablo 3.49’a bakıldığında serbest okuma metninde toplam 8 kez değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Metinde geçen “Ama ders kitaplarını ve kendisine hediye edilen kitapları çok temiz tutuyor, iyi saklıyor, üzerlerine titriyor.” ifadeleriyle temizlik değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Metinde yer alan “Babası da oğlunun kitabı çok sevdiğini görünce, ona ceviz bir kitaplık almış. Kitaplarını da onun en sevdiği renkler de ciltletmiş.” ifadeleriyle kitap sevgisi değerine yer verildiği görülmüştür. Yine metinde yer alan “Satardı kitapları renklerine göre çok güzel bir sırayla dizilmiş. Uzaktan bakınca öyle güzel görünüyor ki!” ifadeleriyle de estetik değere vurgu yapıldığı görülmüştür. Metinde geçen “Kitaplarının yanından ayrılmıyor, onları birer canlı varlıkmiş gibi seviyor.” ifadeleriyle de kitap sevgisi değerine yer verilmiştir. Yine metinde geçen “Tozlarını alıyor, okurken yapraklarına özenle açıyor, yıpranmaları için dikkat ediyor.” ifadeleriyle de temizlik değerinin belirtildiği görülmüştür. Metinde sevgi değerine de yer verilmiştir. Metinde geçen “Bilmem neden, bu çocuğa öbür arkadaşlarımdan daha başka bir duygu var içimde.” ifadesiyle sevgi değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Metinde yer alan “Kitapları sevenlerin, kitap okuyanların içinde ayrı bir dünya oluşur.” ifadeleriyle de kitap sevgisi değerinin belirtildiği görülmüştür. Metinde yer alan “Bunu

anlayanlar onlara karşı saygı duyarlar. Sen de bu arkadaşının değerini çok iyi anlamışsın, ona saygı duyuyorsun.” ifadeleriyle de saygı değerine yer verildiği görülmüştür.

3.2.1.4.2.Tema 2: Milli Mücadele ve Atatürk

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): Küçük Nezahat (Ercan DOLAPÇI)

KÜÇÜK NEZAHAT

“Çanakkale savaşı esnasında annesini kaybetmiş, küçük yaşta babasıyla baş başa kalmıştı. Babası Albay Hafız Halit Bey, cepheden cepheye koşmak zorundaydı. Kızını bırakacağı bir yakını yoktu. Tek çare yanına almaktı. O da öyle yaptı. İstanbul'un işgalinden sonra yetmişinci alayla Anadolu'ya geçmiş ve burada milli kuvvetlere katılmıştı. Verilen her görevi canla başla yapıyordu. 9 yaşındaki kızı Nezahat babasının en büyük yardımcısıydı. Babasının birliği Gediz yakınlarında Yunan ordusunu gözetliyordu. Küçük Nezahat, ata binmeyi buradaki askerlerden öğrenmişti. Nezahat babasının günlük işlerine de koşuyor onun söküğünü dikeyor, postalını parlatıyor, yemeğini getiriyordu. Yedi yüz kişilik birliğin maskotu olmuştu. Herkes onu çok seviyordu. Gediz önlerinde Yunanlılarla savaş başlamıştı. Ordumuz tam manasıyla kurulmadan Yunan ordusu saldırmış ve onun zayıf anından yararlanarak belini kırmaya çalışıyordu. Mehmetçikler çetin cevizdi, öyle kolay kolay pes etmezlerdi, etmemişlerdi de. Askerlerimiz zor şartlar altında sonuna kadar direniyordu. Yunan ordusu bizim birliklerden kat be kat fazlaydı. Yer yer askerlerimiz arasında yılgınlık ve geri çekilme hissi doğuyordu. İşte tam bu anda devreye Küçük Nezahat giriyor ve askerlere bağıriyordu:

- Ben babamın yanına ölmeye gidiyorum, siz nereye gidiyorsunuz?

Bu sesi duyan askerler utaniyor ve tekrar gerisin geriye siperine gidiyordu. Nezahat asker kıyafeti içinde durmadan sağa sola koşuyor, askerlere moral veriyordu. Hatta onlara su bile taşıyordu. Yaralananlara ise sargı çantasıyla yardıma koşuyordu. Savaş olanca zorluğuyla sürerken Halit Albay birliğine geri çekilme emrini verdi. Birliğinin daha fazla kayıp vermesine göz yumamazdı. Geride tekrar toparlanıp savaşa öyle devam edilecekti. Yunanlılar bir hayli kayıp vermişti. En önemlisi de Albay Halit Bey'in birliği Yunan ordusunun Anadolu içlerine ilerlemesini geciktirmişti. Bundan dolayı takdir topladı. Kızı Nezahat de onbaşı rütbesiyle onurlandırıldı. Savaş sonrası cepheyi

denetlemek için Mustafa Kemal Paşa gelmişti. Halit Albayla görüşürken yanındaki Küçük Nezahat'ı görünce şaşırdı. Üzerinde hâkî asker elbisesi, kulağında küpeyle küçük bir kız onu selamlıyordu. Kemal Paşa da bu küçük askeri selamladı ve yanına çağırarak onun başını okşadı. İsmi nedir senin asker?

- Nezahat komutanım.

Ne arıyorsun sen burada?

- Ben askerlerin kalesiyim dönmek isterlerse karşılarında beni bulurlar.

Bu sözler Mustafa Kemal Paşa'yı çok sevindirmiş, Nezahat'ı yanına oturttarak onu sevmiştir.

-Aferin sana, işte Türk Kızı böyle olur. Bizlerin amacı da vatanımızı kurtararak daha iyi ve yaşanır bir hale getirerek sizlerin mutlu olmasını sağlamaktır haydi göreyim sizi diyerek yanından ayrılmıştı.

Mustafa Kemal Paşa cepheye her gelişinde Nezahat'ı yanına çağırıp ona küçük hediyeler veriyor sohbet ederek onu onurlandırıyor. Nezahat de o büyük komutanı gördükçe daha bir şevkle çalışıyordu.”(s.60).

Serbest okuma metninde “Küçük Nezahat” isimli bir çocuğun albay olan babasıyla Kurtuluş Savaşı'na katılması ile savaştaki davranışları neticesinde Mustafa Kemal ATATÜRK ile arasında geçenler belirtilmiştir. Metinde yer verilen “İstanbul'un işgalinden sonra yetmişinci alayla Anadolu'ya geçmiş ve burada milli kuvvetlere katılmıştı. Verilen her görevi canla başla yapıyordu. 9 yaşındaki kızı Nezahat babasının en büyük yardımcısıydı.” ifadeleriyle vatanseverlik ve yardımseverlik değerlerine yer verilmiştir. Yine metinde yer verilen “Nezahat babasının günlük işlerine de koşuyor onun söküğünü diyor, postalını parlatıyor, yemeğini getiriyordu.” ifadesiyle de yardımseverlik değerine vurgu yapılmıştır.

Metinde sevgi değerine de vurgu yapılmıştır. Bununla ilgili olarak metinde geçen “Yedi yüz kişilik birliğin maskotu olmuştu. Herkes onu çok seviyordu.” ifadesiyle sevgi değeri belirtilmiştir. Metinde geçen “Askerlerimiz zor şartlar altında sonuna kadar direniyordu.” ifadesiyle de kahramanlık değerine vurgu yapıldığı görülmüştür.

Yine metinde yer alan “İşte tam bu anda devreye Küçük Nezahat giriyor ve askerlere bağırdı: -Ben babamın yanına ölmeye gidiyorum, siz nereye

gidiyorsunuz?” ifadeleriyle de kahramanlık değerinin ifade edildiği görülmüştür. Yine metinde geçen “Hatta onlara su bile taşıyordu. Yaralananlara ise sargı çantasıyla yardıma koşuyordu.” ifadeleriyle de yardımseverlik değerine vurgu yapıldığı görülmüştür.

Metinde yer alan *“Bu sözler Mustafa Kemal Paşa’yı çok sevindirmiş, Nezahat’ı yanına oturtarak onu sevmişti.”* ifadeleriyle de sevgi değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Metinde geçen *“Mustafa Kemal Paşa cepheye her gelişinde Nezahat’ı yanına çağırıp ona küçük hediyeler veriyor sohbet ederek onu onurlandırıyor.”* ifadeleriyle de yardımseverlik değerine yer verildiği görülmüştür.

Dinleme metninde ve metne ait etkinliklerde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.50: 2.Tema “Küçük Nezahat” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Vatanseverlik	1	9
	Yardımseverlik	3	
	Sevgi	2	
	Kahramanlık	2	
	Yardımseverlik	1	
3.Etkinlik	Yardımseverlik	1	1
5.Etkinlik	Vatanseverlik	1	2
	Fedakârlık	1	
6.Etkinlik	Kahramanlık	1	1

Tablo 3.50’ye bakıldığında dinleme metni ve metne ait etkinliklerde toplam 13 defa değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Dinleme metninde 8 etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinliklerden 3 tanesinde değer içeren ifadelere yer verildiği görülmüştür.

3.Etkinlik: (S.62) Metinle ilgili soruların cevaplanmasının istendiği bu etkinlikte yer alan 2.soruda yer alan *“Küçük Nezahat, cepheye neler yapmaktadır?”* ifadesine verilecek cevapla yardımseverlik değerinin vurgulandığı görülmüştür.

5.Etkinlik: (S.63) Metnin konusu ve ana fikrinin bulunmasının istendiği etkinlikte ana fikir olarak verilecek cevapla vatanseverlik ve fedakârlık değerlerine yer verildiği görülmüştür.

6.Etkinlik: (S.63) Etkinlikte verilen “Kahraman Türk Kadını” ifadesiyle kahramanlık değerine vurgu yapıldığı görülmüştür.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Vecihi HÜRKUŞ (Suat TURGUT

VECİHİ HÜRKUŞ

“Benim adım Vecihi. Benim hikâyemi öğrenmek ister misin? İstanbul’da doğdum. (...) Okul çağına geldiğimde annem ve kardeşlerimle Üsküdar semtine taşındık. İlkokulu burada okudum. Sonra sanata olan ilgimden dolayı Tophane Sanat Okuluna geçtim.

(...) Bu sırada ülkemiz için zor günler başlamıştı. Çünkü ülkemiz savaşa girmişti. Ülkem için bir şeyler yapmalıyım. Bu yüzden bir komutan olan eniştemin yanında Balkan Savaşı’na katıldım. (...) Balkan Savaşı’nda gördüğüm tayyareler çok ilgimi çekti. (...) Ve sonunda Yeşilköy Tayyare Mektebine girdim. Burada ilk uçuşumu yaptım. (...) Sonunda okulumu bitirip usta bir pilot oldum. Şimdi bu yeteneğimi, işgal altında olan vatanımızı korumak için kullanmalıyım. Devletim beni Kafkas Cephesi’nde görevlendirdi. Burada Rus uçaklarıyla mücadele ettim. (...) Uçak düşüren ilk Türk pilotu ben olmuştum. Adım tarihe geçti. (...) Bu sıra da düşmanlar İstanbul’u işgal etmişti. Uçağımla İstanbul hava savunmasına katıldım. (...) Düşmanları vatanımızdan kovmaya çalışırken uçaklarımızın yetersiz olduğunu fark ettim. Hemen teknik olarak daha üstün bir avcı uçağı tasarladım. Artık göklerde daha güçlü olacaktık.

Düşmanı yurdumuzdan çıkarma mücadelemiz başarıyla sonuçlanıyordu. Ordumuz, düşmanı Ege Denizi’ne doğru kovalıyordu. Uçağımla İzmir Seydiköy Havaalanına indim ve buraya bayrağımızı diktim. Artık İzmir’de hiç düşman kalmamıştı. Sonunda Lozan Antlaşması imzalandı ve savaş bitti. Meclis, başarılarımdan dolayı bana üç tane takdirname ve kırmızı şeritli istiklal madalyası verdi. Üç kez takdirname verilen tek kişi bendim.

Savaştan dolayı geri kalmış ülkemizi geliştirmek ve insanları eğitmek en büyük amacımız olmalıydı. Bunun için Seydiköy’de açılan Tayyare Okulunda öğretmenliğe başladım. Burada pilotlar makinistler yetiştiriyordum. (...) Kendi uçaklarımızı kendimiz yapmalıydık. Bu hayalimi gerçekleştirmek için çok çalıştım ve sonunda ilk uçağımızı yaptım. Bu uçağa Vecihi-6 adını verdim.

(...) Ankara'ya gidip yeni kurulan Türk Tayyare Cemiyeti'ne katıldım. Burada önce ikinci uçağımız olan Ceyhan'ı yaptım. Daha sonra Avrupa'ya giderek oradaki uçakları inceledim. Birçok yeni bilgi öğrenip ülkemize geri döndüm. (...)

Daha sonra Atatürk'ün emriyle, Türk Kuşu adında bir okul açıldı. Ulu önder Atatürk, bu okulu açma fikri ilk aklına geldiğinde çevresindekilere şöyle der: — Vecihi'yi bulun ve bu okulun başına getirin. Onun bilgilerinden faydalanın!

(...) Bu habere çok sevindim. Türk Kuşu Okulunda yapılmak istenenler, be nim hayallerimle aynıydı. Türk Kuşu'nda başöğretmen oldum. Yetiştirdiğim birçok genç, usta pilotlar oldu ve yurt dışında ülkemizi başarıyla temsil ettiler.

Türk havacılığına katkı sağlaması amacıyla bilgi ve tecrübemi bir kitap haline getirdim. (...) Hayatım boyunca gözlerim, kalbim mavi göklerde oldu. Yeteneklerimi ve başarılarımı hep güzel ülkemizi geliştirmek, daha ileri götürmek, insanları bilgilendirmek için kullandım. Bir asır sonra siz çocuklar, benim hayatımı anlatan bu kitabı okuyorsanız bunu başarmışım demektir.”(ss.66-67).

Serbest okuma metninde Vecihi HÜRKUŞ'UN hayat hikayesi anlatılmıştır. Serbest okuma metninde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde, metinle ilgili etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgili bilgi verilmemiştir.

Tablo 3.51: 2.Tema “Vecihi HÜRKUŞ” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Vatanseverlik	4	7
	Fedakârlık	1	
	Çalışkanlık	2	

Tablo 3.51'e bakıldığında serbest okuma metninde toplam 7 kez değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Metinde geçen “Bu sırada ülkemiz için zor günler başlamıştı. Çünkü ülkemiz savaşa girmişti. Ülkem için bir şeyler yapmalıydım. Bu yüzden bir komutan olan eniştemin yanında Balkan Savaşı'na katıldım. (...)” ifadeleriyle vatanseverlik ve fedakârlık değerlerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Metinde yer alan “Sonunda okulumu bitirip usta bir pilot oldum. Şimdi bu yeteneğimi, işgal altında olan vatanımızı korumak için kullanmalıydım.” ifadeleriyle de vatanseverlik değerine vurgu

yapıldığı görülmüştür. Metinde geçen “Savaştan dolayı geri kalmış ülkemizi geliştirmek ve insanları eğitmek en büyük amacımız olmalıydı.” ifadesiyle de vatanseverlik ve çalışkanlık değerlerine yer verildiği görülmüştür. Metinde son paragrafta geçen “Yeteneklerimi ve başarılarımı hep güzel ülkemizi geliştirmek, daha ileri götürmek, insanları bilgilendirmek için kullandım. Bir asır sonra siz çocuklar, benim hayatımı anlatan bu kitabı okuyorsanız bunu başarmışım demektir.” ifadesiyle de vatanseverlik ve çalışkanlık değeri belirtilmiştir.

3.2.1.4.3.Tema 3: Erdemler

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): Akıllı Güvercin Matuka (Neslihan BEYHAN)

AKILLI GÜVERCİN MATUKA

“Uzun uzun ağaçların şırıl şırıl akan derelerin binbir çeşitli çiçekli ovaların petek petek lezzet olan arıların bulunduğu çok güzel bir yer vardı. Burada kuşlardan tutun da yırtıcı hayvanlara kadar pek çok canlı yaşamaktaydı. Bunun için olsa gerek avcılar özellikle bu güzel yerde avlanmayı tercih ederlerdi. İşte bu diyarlarda bir de çaylak kuşu yaşamaktaydı. Çaylak kuşu kendisine her günkü gibi yüksek bir ağaç seçmiş, ağacın tepesine konmuş, etrafını izlemekteydi. Keyfi yerinde şarkılar mırıldanırken kendisine doğru yaklaşmakta olan bir adam fark etti. Adam telaşla ağaca doğru ilerlediği için çaylak daha yüksekçe bir dala kondu. Bir süre sonra yaklaşan adamın bir avcı olduğunu anladı. Adam ağacın altına bir tuzak hazırladı ve üzerine kuş yemi serpti ardından bir kenara çekilip saklandı. Çok geçmeden on güvercin geldi. Fakat bu güvercinler diğerlerinden biraz farklıydı. On güvercinin onu da birbirinden ayrılmaz ve hep birlikte grup halinde yaşarlardı. İçlerinden birinin adı Matuka’ydi. Matuka grubun en akıllısıydı. Bu yüzden diğerleri her zaman onun sözünü dinlemeye gayret ederdi. Gel gelelim güvercinlerin karnı öyle acıkmıştı ki Matuka’nın uyarısını duymuyorlardı. Yanı başlarındaki yemlere yöneldiler. Matuka, onlara:

- Körü körüne bu yemlere saldırmayalım. Acaba bu tanecikler tuzak için serpilmiş olabilir mi? diye seslendi.

Ama diğerleri onu duymamışlar belki de dinlemişlerdi. Gözleri yemlerden başka hiçbir şey görmeyen güvercinlerden her biri yemleri yemiş ve

tuzağa yakalanmıştı. Ne yazık ki Matuka da tuzaklardan kendini kurtaramamıştı. Bu duruma çok üzülen Matuka arkadaşlarına şöyle dedi:

- Ben size acele etmeyelim demedim mi? İşte maalesef korktuğum şey başımıza geldi.

Bu sözlerin ardından o da arkadaşları gibi pişmanlık ateşiyle yandı hayıflandı durdu. Üzüntünün bu duruma bir faydası olmayacaktı elbette. Güvercinler üzüledursun avcı daha önce bu kadar avı bir arada yakaladığını hiç hatırlamıyordu. Bu yüzden oldukça mutluydu. Büyük bir sevinçle saklandığı yerden çıktı. Kuşlara doğru hızla yürümeye koyuldu. Kuşlar avcının yaklaşmakta olduğunu fark ettiler. Sağa sola kaçmaya çalıştılar fakat çırpınmaları nafile idi. Kaçma çabalarının hiçbir faydası olmadı. Bir türlü tuzaktan kendilerini kurtaramıyorlardı. Öte yandan Matuka, çıkmadık candan umut kesilmez düşüncesiyle aklını kullanmak istiyordu. Sonunda aklına bir fikir gelmişti. Matuka onlara döndü ve:

-Arkadaşlar bu defa olsun sözünü dinleyin. Eğer beni dinlerseniz bu avcının elinden kurtulabileceğimizi umuyorum. Diğer kuşlar bu kez Matuka ne derse yapmaya hazır olduklarını ifade ettiler. Matuka, onlara fikrini anlattı:

Hep birlikte kanat çırpalım. Kanatlarımız bir olduğunda hepimizin gücü birleşir belki böylece tuzağı yerinden kaldırabilir ve uçabiliriz.

Arkadaşları bu fikri çok yerinde buldu. Avcı nasıl olsa hepsi tuzağıma düştü bir yere kıpırdayamazlar diye düşündüğünden tuzağa doğru yaklaşıncı yavaş yavaş yürümeye ve gülmeye başladı. Bu anın keyfini çıkarmalıydı. Ne var ki kuşlar hep birlikte üç kez öttükten hemen sonra aynı anda kanat çırpmaya başlamış ve ayaklarındaki tuzakla birlikte havalanmayı başarmışlardı. Birlikteliğin gücü onca ağırlığı kaldırmaya yetmişti. Avcı pes etmedi. Kuşlar ayaklarındaki tuzakla fazla uzağa gidemezler diye düşünüyordu. Derhal koşmaya başladı. Matuka arkadaşlarını teşvik etmeye devam etti. Gayretlerini arttırdılar. Ağacın üzerinde bulunan çaylak kuşu güvercinlerin birlik halinde tuzağa uçurduğunu görünce onlara hayran kaldı. Kendi kendine bu ne güzel bir kurtuluş şekli diye mırıldandı. Güvercinlerin sonunun ne olacağını merak ediyordu. Güvercinler çok yol almış olsalar da avcı peşlerindeydi. Matuka ilerde bir ormanlık alan olduğunu fark etti ve hemen yönlerini oraya doğru çevirmelerini söyledi. Böylelikle avcının görüş alanından kurtulacaklardı. Avcı ormanda onları bulamazdı. Çaylak kuşu, güvercinlerin kurtuluşuna sevinmişti ama bu kez de

ayaklarındaki tuzaklardan nasıl kurtulacaklar acaba diye merak etmeye başladı.”(s.92).

Dinleme metninde güvercin Matuka ve arkadaşlarının başına gelenler anlatılmıştır. Metinde geçen “-Ben size acele etmeyelim demedim mi? İşte maalesef korktuğum şey başımıza geldi.” ifadeleriyle sabırlı olmanın öneminden bahsedilerek sabır değeri belirtilmiştir. Yine metinde geçen “Hep birlikte kanat çırpalım. Kanatlarımız bir olduğunda hepimizin gücü birleşir belki böylece tuzağı yerinden kaldırabilir ve uçabiliriz.” ifadeleriyle de dayanışmanın öneminden bahsedilerek dayanışma değeri vurgulanmıştır. Dinleme metninde ve metne ait etkinliklerde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.52: 3.Tema “Akıllı Güvercin Matuka” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Sabır	1	2
	Dayanışma	1	
6.Etkinlik	Estetik Değer	1	1
7.Etkinlik	Dayanışma	1	1
9.Etkinlik	Dayanışma	1	1
11.Etkinlik	Yardımseverlik	3	3

Tablo 3.52’ye bakıldığında dinleme metni ve metne ait etkinliklerde toplam 8 defa değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Dinleme metninde 11 etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinliklerden 4 tanesinde değer içeren ifadelere yer verildiği görülmüştür.

6.Etkinlik: (S.94) Metinle ilgili verilen soruların cevaplanmasının istendiği etkinlikte yer alan 1.soruda yer alan “Matuka’nın yaşadığı orman nasıl bir yerd?” sorusuna verilecek cevapla estetik değere vurgu yapıldığı görülmüştür.

7.Etkinlik: (S.94) Metnin konusu ve ana fikrinin belirlenmesinin istendiği etkinlikte ana fikre verilecek cevap ile dayanışma değerinin belirtildiği görülmüştür.

9.Etkinlik: (S.94) Verilen etkinlikte geçen “Birlikte hareket etmek bize ne kazandırır?” ifadesiyle dayanışma değerine vurgu yapıldığı görülmüştür.

11.Etkinlik: (S.95) Barış MANÇO’NUN mısralarına yer verilen etkinlikte geçen “Yaz Dostum! Yoksul görsen besle kaymak bal ile, Yaz Dostum! Garipleri giydir ipek şal

ile, *Yaz Dostum! Öksüz görsen sar kanadın, kolunu.*” ifadeleriyle yardımseverlik değerine yer verildiği görülmüştür.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Kaşığı (Ömer SEYFETTİN)

KAŞAĞI

“(…) Annem, İstanbul’a gittiği için benden bir yaş küçük olan kardeşim Hasan’la artık Dadaruh’un yanından hiç ayrılmıyorduk. Bu, babamın seyisi, yaşlı bir adamdı. (…)

At, ahır işlerinde yalnız tımarı beceremiyordum. Boyum atın karnına bile varmıyordu. Oysa en keyifli, en eğlenceli şey buydu. (…) Ben bir gün yalnız başıma kaldım. İçimde bir tımar etmek hırsı uyandı. (…) Yatağın altında, yeşil tahtadan bir sandık duruyordu. Onu açtım. Az daha sevincimden haykıracaktım. Annemin bir hafta önce İstanbul’dan gönderdiği armağanlar içinden çıkan fakfon kaşığı, pırıl pırıl parlıyordu. Hemen kaptım. Tosun’un yanına koştum. Karnına sürtmek istedim. Rahat durmuyordu.

— Sanırım acıtıyor, dedim. Gümüş gibi parlayan bu güzel kaşağının dişlerine baktım. Çok keskin, çok sivriydi. Biraz köreltmek için duvarın taşlarına sürtmeye başladım. Dişleri bozulunca yeniden denedim. Gene atların hiçbirisi durmuyordu. Kızdım. Öfkemi sanki kaşağıdan çıkarmak istedim. (…) İstanbul’dan gelen, üstelik Dadaruh’un kullanmaya kıyamadığı bu güzel kaşağıyı ezdim, parçaladım. Sonra yalağın içine attım.

Babam, her sabah dışarıya giderken bir kere ahıra uğrar, öteye beriye bakardı. Ben o gün gene ahırda yalnızdım. (…) Babam çeşmeye bakarken yalağın içinde kırılmış kaşağıyı gördü, Dadaruh’a haykırdı:

— Gel buraya! (…)

Dadaruh şaşırdı kırılmış kaşağı ortaya çıkınca babam bunu kimin yap tığını sordu.

Dadaruh:

— Bilmiyorum, dedi. Babamın gözleri bana döndü, daha bir şey sormadan,

— Hasan, dedim.

— Hasan mı?

— Evet, dün Dadaruh uyurken odaya girdi. Sandıktan aldı. Sonra yalağın taşında ezdi.

— Niye Dadaruh’a haber vermedin?

— Uyuyordu.

— Çağır şunu bakayım.

(...) Hasan’ı çağırdım. Zavallının bir şeyden haberi yoktu. Koşarak arkamdan geldi. Babam pek sertti. (...) Hasan’a dedi ki:

— Eğer yalan söylersen seni döverim!

— Söylemem.

— Pekâlâ, bu kaşağıyı niye kırdın? (...)

— Ben kırmadım, dedi.

— Yalan söyleme, diyorum.

— Ben kırmadım.

— Doğru söyle, darılmayacağım. Yalan çok kötüdür, dedi. Hasan inkârda direndi. Babam öfkелendi.

— Götür bunu eve, sakın bunu bir daha buraya sokma. Hep Pervin’le otursun, diye haykırdı.

(...) Hasan evde hapsedilmişti. Annem geldikten sonra da bağışlanmadı. (...)

Bir gün birdenbire hastalandı. (...) Doktor geldi. “Kuşpalazı” dedi. (...) Babam yatağın başucundan hiç ayrılmıyordu.

Dadaruh çok durgundu. Pervin hüüngür hüüngür ağlıyordu. (...)

— Niye ağlıyorsun, diye sordum.

— Kardeşin hasta.

— İyi olacak.

— İyi olmayacak.

— Ya ne olacak?

— Kardeşin ölecek, dedi.

— Ölecek mi?

Ben de ağlamaya başladım. (...) O gece hiç uyuyamadım. Dalar dalmaz, Hasan'ın hayali gözümün önüne geliyor “İftiracı! İftiracı!” diye karşımda ağlıyordu.

Pervin'i uyandırdım.

— Ben Hasan'ın yanına gideceğim, dedim.

— Niçin?

— Babama bir şey söyleyeceğim.

— Ne söyleyeceksin?

— Kaşığı ben kırmıştım, onu söyleyeceğim.

— Hangi kaşığı?

— Geçen yılki. Hani babamın Hasan'a darıldığı...

Sözümü tamamlayamadım. (...) Ağlaya ağlaya Pervin'e anlattım. Şimdi babama söylersem Hasan da duyacak belki beni bağışlayacaktı.

— Yarın söylersin, dedi.

— Hayır, şimdi gideceğim.

— Şimdi baban uyuyor, yarın sabah söylersin. Hasan da uyuyor. Onu öpersin, ağlarsın, seni bağışlar.

— Pekâlâ!

— Haydi şimdi uyu!

Sabaha kadar gene gözlerimi kapayamadım. Hava henüz ağarırken Pervin'i uyandırdım. (...) Ben içimdeki zehirden vicdan azabını boşaltmak için acele ediyordum. Yazık ki, zavallı suçsuz kardeşim, o gece ölmüştü. (...)” (ss.96-98).

Serbest okuma metninde, Ömer SEYFETTİN tarafından yazılmış olan Kaşığı isimli eser kısaltılarak verilmiştir. Serbest okuma metninde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde, metinle ilgili etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgili bilgi verilmemiştir.

Tablo 3.53: 3.Tema “Kaşığı” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Dürüstlük	1	3
	Sevgi	1	
	Affedici Olma	1	

Tablo 3.53’e bakıldığında serbest okuma metninde toplam 3 defa değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Metinde geçen “— *Doğru söyle, darılmayacağım. Yalan çok kötüdür, dedi.*” ifadesiyle dürüstlük değeri belirtilmiştir. Metinde geçen “*Bir gün birdenbire hastalandı. (...) Doktor geldi. “Kuşpalazı” dedi. (...) Babam yatağın başucundan hiç ayrılmıyordu.*” ifadesiyle sevgi değeri belirtilmiştir. Metinde yer verilen “— *Şimdi baban uyuyor, yarın sabah söylersin. Hasan da uyuyor. Onu öpersin, ağlarsın, seni bağışlar.*” ifadesiyle affedici olma değerinin belirtildiği görülmüştür.

3.2.1.4.4.Tema 4: Bilim ve Teknoloji

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): Bilim İnsanı Nasıl Olunur? (Stephen GLENN Çev. M. Salih ALTINSU)

BİLİM İNSANI NASIL OLUNUR?

“Bir bilim insanının tıp konusunda yeni ve çok önemli buluşları olmuştu. Bir gazete muhabiri röportaj yaparken kendisine ortalama bir insandan nasıl olup da daha farklı ve yaratıcı bir insan olduğunu sormuş, kendisini diğerlerinden ayıran özellik neymiş? Bilim insanı bu soruyu iki yaşındayken annesiyle yaşadığı bir deneyim nedeniyle diye yanıtlamış. Bilim insanı buzdolabından süt şişesini çıkartmaya çalışırken şişe elinden kayıp yere düşmüş ve ortalık süt gölüne dönmüş. Annesi mutfığa geldiğinde ona bağırarak söylenmek ya da cezalandırmak yerine:

-Ne kadar güzel bir hata yaptın daha önce bu kadar büyük bir süt gölü görmemiştim. Evet olan olmuş şimdi birlikte burayı temizlemeden önce biraz yerdeki sütle oynamak ister misin?” demiş. O da eğilip oynamış yere dökülen sütle. Birkaç dakika sonra annesi:

-Bu tür bir şey yaptığında bunu senin temizlemen ve her şeyi eski haline getirmen gerektiğini biliyor musun? Bunu nasıl yapmak istersin bir sünger mi kullanalım bir havlu ya da bir bez mi hangisini istersin?” demiş.

Süngerini seçmiş ve birlikte yere dökülen sütü temizlemişler. Daha sonra annesi:

- Biliyor musun burada yaşadığımız olay senin iki minik elinle bir süt şişesini taşıyamadığı kötü bir deneyimdi. Şimdi arka bahçeye çıkalım ve şişeyi suyla doldurup senin dolu bir şişeyi düşürmeden taşımanı sağlayalım demiş. Küçük çocuk şişeyi boğazından iki eliyle tutarsa düşürmeden taşıyabileceğini öğrenmiş. Bu ünlü bilim insanı daha sonra bir hata yaptığı zaman bundan korkmaması gerektiğini öğrenmiş. Yapılan hataların yeni bir şeyler öğrenmek için çok güzel fırsatlar olduğunu anlamış.”(s.124).

Metnin başlığı olan “*Bilim insanı nasıl olunur?*” ifadesiyle bilimsel değer vurgulanmıştır. Metinde geçen “*-Bu tür bir şey yaptığında bunu senin temizlemen ve her şeyi eski haline getirirken gerektiğini biliyor musun? demiş.*” ifadesiyle temiz olmanın öneminden hareketle temizlik değerine vurgu yapılmıştır. Yine metinde yer alan “*Süngerini seçmiş ve birlikte yere dökülen sütü temizlemişler.*” ifadesiyle de temizlik değeri belirtilmiştir. Metnin son paragrafında yer alan “*Küçük çocuk şişeyi boğazından iki eliyle tutarsa düşürmeden taşıyabileceğini öğrenmiş. Bu ünlü bilim insanı daha sonra bir hata yaptığı zaman bundan korkmaması gerektiğini öğrenmiş. Yapılan hataların yeni bir şeyler öğrenmek için çok güzel fırsatlar olduğunu anlamış.*” ifadeleriyle de öz güven sahibi olmanın öneminden bahsedilerek öz denetim değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Dinleme metninde ve metne ait etkinliklerde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.54: 4.Tema “Bilim İnsanı Nasıl Olunur?” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Bilimsel Değer	1	4
	Temizlik	2	
	Öz Denetim	1	
4.Etkinlik	Bilimsel Değer	2	3
	Temizlik	1	
5.Etkinlik	Öz Denetim	1	1
9.Etkinlik	Bilimsel Değer	1	2
	Çalışkanlık	1	
11.Etkinlik	Bilimsel Değer	1	2
	Çalışkanlık	1	

Tablo 3.54'e bakıldığında dinleme metni ve metne ait etkinliklerde toplam 12 defa değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Dinleme metninde 11 etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinliklerden 4 tanesinde değer içeren ifadelere yer verildiği görülmüştür.

4.Etkinlik: (S.125) Metinle ilgili verilen soruların cevaplanmasının istendiği etkinlikte yer alan 1.soruda geçen “*Gazete muhabiri, bilim insanına ne sormuş?*” ifadesiyle bilimsel değere yer verildiği görülmüştür. Yine 2. soruda yer alan “*Bilim insanı, çocukken buzdolabından neyi almak istemiş?*” ifadesiyle de bilimsel değere vurgu yapıldığı görülmüştür. Yine bu etkinlikte yer alan 4.sorudaki “*Dökülen sütü temizleme işini kimler yapmış?*” ifadesiyle de temizlik değerinin belirtildiği görülmüştür.

5.Etkinlik: (S.126) Metnin konusu ve ana fikrinin yazılmasının istendiği etkinlikte ana fikre yazılacak “*Hata yapmaktan korkmama ve özgüvenli olmak.*” cevabından hareketle öz denetim değeri belirtilmiştir.

9.Etkinlik: (S.126) Yay ayraç noktalama işaretiyle ilgili metin verilen bu etkinlikte yer alan metinde geçen “*Bilim insanları farklı alanlarda çalışmalar yürütürler.*” ifadesiyle bilimsel değere vurgu yapıldığı görülmüştür. Yine metinde biyolog, jeolog, mühendis, gökbilimci gibi çeşitli mesleklerde yapılması istenen çalışmalardan bahsedilerek çalışkanlık değerine yer verildiği görülmüştür.

11.Etkinlik: (S.127) Bu etkinlikte aşağıda verilmiş olan şiirin öğrenciler tarafından yazılması istenmiştir.

“BİLİM VE TEKNOLOJİ (Muhsin DURUCAN)

Bilim, bilgi pınarım

Teknolojiyle varım

Çağı yakalayarak

İnsanlığa sunarım

Teknikle çalışalım

Zamanla yarışalım

İstençle ve coşkuyla

Zirvede buluşalım”(s.127).

Verilen şiirde bilimsel değer ile çalışkanlık değerine yer verildiği görülmüştür.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): İbni Sina (Yaz. Nefise ATÇAKARLAR & Çiz. Volkan YENEN, Okan YENEN)

Serbest okuma metni, çizgi roman şeklinde verilmiştir. Metinde ünlü bilim insanı İbni Sina'ya ait bir eser olan “Tıbbın Kanunu” nun tanıtımı yapılmıştır. Serbest okuma metninde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde, metinle ilgili etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgi bilgi verilmemiştir.

Tablo 3.55: 4.Tema “İbni Sina” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Temizlik	3	6
	Bilimsel Değer	2	
	Sabır	1	

Tablo 3.55’e bakıldığında serbest okuma metninde toplam 6 defa değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Metinde yer alan “*Hastalığı ve beslenme, temizlik, uyku alışkanlıklarının sağlığa etkisini tanımlar.*” ifadesiyle temizlik değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Yine metinde geçen “*Hocam kitabınızda temizliğin sağlık için çok önemli olduğunu anlatmışsınız. Ben temizliğin bu kadar önemli olduğunu bilmiyordum*” ifadeleriyle de temizlik değerine yer verildiği görülmüştür. Metinde geçen “*Temiz olmadığımız zaman gözle göremediğimiz minik kurtçuklar sağlığımızı bozar.*” ifadesiyle de yine temizliğin öneminden bahsedilerek temizlik değerinin vurgulandığı görülmüştür. Metinde yer alan “*Ne güzel yazıyorsunuz. Ben de büyüyünce sizin gibi bir bilim insanı olmak istiyorum.*” ifadeleriyle de bilimsel değer belirlendiği görülmüştür. Metinde yer alan “*On yıl boyunca aynı kitabı yazmak için uğraşmanıza şaşırdım. Ben de kitap yazmak istiyorum ama hemen bitsin istiyorum.*” ifadeleriyle de sabır değerine yer verildiği görülmüştür. Metinde geçen “*Çok sayıda bilim insanı bu kitap ve İbni Sina hakkında övgü dolu yazılar yazmış; çalışmalar yapmıştır.*” ifadeleriyle de bilimsel değere vurgu yapılmıştır.

3.2.1.4.5.Tema 5: Doğa ve Evren

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): Akdeniz’le Röportaj (Orhan BİLİR)

AKDENİZ’LE RÖPORTAJ

“Akdeniz’e sordum bana kendini tanıtır mısın?”

- Memnuniyetle efendim dedi başladı tanıtmaya.

- Adım soyadım Akdeniz. Üç kardeşim daha var. Ege, Marmara, Karadeniz. En sevdiğim renk mavi bir de tatlı suları severim. Rüzgâr arkadaşım olur onun da bazen fırtınacılık oynarız. Yelkenlileri gemileri yüzdürürüz. Hobim ayla gel git oynamak. O gel deyince ben gelirim o git deyince ben giderim. Hani siz deve cüce oynarsınız ya aynen öyle. Fobim tsunami. Tarih şahittir ki hiçbir tsunamiye adım karışmadı.

- Peki sen hep yerinde mi durursun?

- Aşk olsun, dedi. Akdeniz, hiç yerinde durur mu durmaz tabii ki hem yerinde duran sular kokuşur. Azıcık dikkat etsen sen de görürsün. Ben sessiz sedasız Ege'ye Marmara'ya oradan da Karadeniz'e kadar giderim. Elim boş gitmem. Giderken tonlarca zurna balığı götürürüm. Onlar da bana hamsi tava yaparlar. Eksik olmasın hamsileri bol olsun. Bir ayağım Atlas Okyanusu'ndadır diğeri Hint Okyanusu'na uzanır. İki adım sonra Büyük Okyanus'a ulaşırm.

Senin suların neden tuzludur?

-Ah yavrum ah, dedi. Belli ki duygulandı. Mavi gözlerinden sisli dumanlar yükseldi. Bir süre sessizce bekledi biraz sonra toparlanıp sözlerine devam etti.

- Benim suyun tuzlu olmasını da kimin suyu tuzlu olsun? Bir kere sıcak bir bölgedeyim. Sıcakkanlı oluşumu da bu yüzdendir. Güneş tam tepemde durur. Yaz boyunca ter atarım. Tatlı sularla da yeterince besleniyorum. Tuz rejimi yaptığım halde fazla tuzlarımdan kurtulamadım. Atlas Okyanusu üzerinden batıya açılma imkânım vardır. Fakat onunla da yıldızımız barışmıyor. Aramıza bir engel konulmuştur. Onun suları tatlıdır benim sularımsa tuzludur. Bu yüzden birbirimize karışamayız. Onun balıkları bana gelmez benimkiler de ona gitmez. İnan ki bir balığa kış bile demedim.

-Seni çok cömert olduğunu söylüyor doğru mu?

- E tabii ki, dedi. Göğsü kabardı, saçları kıvrım kıvrım oldu. Her kıvrımı bir dalgaya yol verdi. Kıbrıs'ı bağrına bastı. Mora'nın, Girit'in, Rodos'un başını okşadı. Anlaşılan alçak gönüllülüğe gerek yoktu.

- Son bir sorum daha olacak. Sana neden Akdeniz demişler oysa sen mavi ile anılıyorsun?

- Bu ismi verenler siz insanlarsınız asıl ben sormalıyım neden Akdeniz sen söyle bakalım?

- Bunu cevabını sahiden bilmiyordum, teşekkür edip ayrıldım.

- Su gibi aziz ol, dedi. İki yanağımdan şilop şilop öptü. Nehirlerde, küçük göllerde, akvaryumlarda ne kadar balık varsa hepsine selam söyledi.”(s.158).

Dinleme metninde bir çocuğun Akdeniz’le olan röportajına yer verilmiştir. Metinde geçen “Rüzgâr arkadaşım olur onun da bazen fırtınacılık oynarız” ifadesiyle dostluk değerine vurgu yapılmıştır. Metinde yer alan “-Seni çok cömert olduğunu söylüyor doğru mu? - E tabii ki, dedi. Göğsü kabardı, saçları kıvrım kıvrım oldu.” ifadeleriyle de cömertlik değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Dinleme metninde ve metne ait etkinliklerde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.56: 5.Tema “Akdeniz’le Röportaj” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Dostluk	1	2
	Cömertlik	1	
9.Etkinlik	Temizlik	1	1
12.Etkinlik	Merhamet	1	1

Tablo 3.56’ya bakıldığında dinleme metni ve metne ait etkinliklerde toplam 4 kez değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Dinleme metninde 12 etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinliklerden 2 tanesinde değer içeren ifadelere yer verildiği görülmüştür.

9.Etkinlik: (S.160) Etkinlikte verilen “Denizlerin kirlenmesi, canlıları nasıl etkiler?” sorusuyla temizlik değerine vurgu yapıldığı görülmüştür.

12.Etkinlik: (S.161) Bu etkinlikte aşağıda verilmiş olan şiirin öğrenciler tarafından yazılması istenmiştir.

YAĞMUR (Şevket TERZİ)

“Bulutlanan göklerden,
Ovalara, dağlara,
Sicim gibi yağarsın,
Susayan topraklara.

*Penceremden odama,
Gelir şefkatli sesin.
Eksik olma üstümüzden,
Soframızda nimetsin.”(s.161).*

Verilen şiirin ikinci kıtasında şefkatli olmadan bahsedilerek merhamet değerine vurgu yapıldığı görülmüştür.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Deniz Çok Uzak (Mustafa UÇURUM)

DENİZ ÇOK UZAK

“Her gün aynı köprüden geçiyorum.

Altından sessiz bir ırmak akıyor.

Ne güzel akıyor diyorum babama,

Ne olur biraz dursak?

İrmağa girsem, ıslatsam her yanımlı,

Kumlarla oynasam.

Ayaklarıma değse küçük balıklar.

Islatsam elbiselerimi

Kızarmı annem?

Deniz çok uzakmış bize,

Hiç görmedim denizi.

İrmaklar denizlere akıyormuş,

Kocaman oluyormuş deniz.

Sevgili Yeşilırmak,

Kavuşunca denize,

Benden selam söyle olur mu?
Senden çok uzaklarda,
Seni çok seven bir çocuk var de,
Öp benim yerime olur mu?”(s.162).

Serbest okuma metninde bir çocuğun, akan ırmakla konuşmasına yer verilmiştir. Serbest okuma metninde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde, metinle ilgili etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgili bilgi verilmemiştir.

Tablo 3.57: 5.Tema “Deniz çok Uzak” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçerisinde	Doğa Sevgisi	3	3

Tablo 3.57’ye bakıldığında serbest okuma metninde toplam 3 defa değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Şiir şeklinde verilmiş olan serbest okuma metninin ilk iki kıtasında doğa sevgisi üzerinde durulduğu ve doğa sevgisi değerinin vurgulandığı görülmüştür. Yine son kıtada yer alan “*Sevgili Yeşilirmak, Kavuşunca denize, Benden selam söyle olur mu? Senden çok uzaklarda, Seni çok seven bir çocuk var de, Öp benim yerime olur mu?*” ifadeleriyle de doğa sevgisi değerinin belirtildiği görülmüştür.

3.2.1.4.6.Tema 6: Milli Kültürümüz

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): Şiir Şiir Türkiye (Orhan BİLİR)

ŞİİR ŞİİR TÜRKİYE

“Dörtmala gelip Uzak Asya’dan
Akdeniz’e bir kısrak başı gibi uzanan
Bu memleket, bizim.
Seni boydan boya sevmişim,
Ta Kars’a kadar Edirne’dan.
Sen vatanımsın, ekmeğimsin
Bin bir türlü kokuyorsa yaylalar
Benim yüreğimde boylu boyunca

*Memleketim var
İnsan yaşadığı yere benzer
O yerin suyuna, o yerin toprağına benzer
Sen Türkiye'sin ekmeğim tuzum
Türkiye Alnımın teri gözlerimin nuru Türkiye
Yeniden yapraklanan şu çınarın gölgesi
Şu beyaz minareden dökülen ezan sesi
Ve tesbihe dönüşür zaman
Geçer parmak uçlarımızdan
Yaşamıştır derim, en hoş ve uzun rüyada
Sende çok yıl yaşayan, sende ölen, sende yatan
Şimdi bir güvercinin uçuşunu bölüşüyoruz
Gökyüzünün o meşhur maviliğinde
Velhasıl yalnız kalamıyoruz
Kalabalık bir haldeyiz
Bırak, gelsin: ılık, ses, temas
Söyle sevda içinde türkümüzü
Türkiye'm, anayurdum, sebebim, çarem...
Taşına toprağına vurgunluğum bundandır
Bütün bunların üstüne
Hepsinin üstüne sevda sözleri söylediğim
Vatanım milletim tüm insanlar kardeşlerim
İnsanların insanların, ah senin insanların
Bizi sen sevgisiz, susuz, havasız
Ve vatansız bırakma Allah'ım.”(s.190).*

Şiir şeklinde verilmiş olan dinleme metninde ülkemiz Türkiye'ye olan sevgiden coşkulu ve bol benzetimli bir şekilde bahsedilmiştir. Metinde geçen “Bu memleket, bizim.

Seni boydan boya sevmişim,” ifadeleriyle vatanseverlik değeri vurgulanmıştır. Vatanseverlikle değeriyle ilgili olarak başka bir ifade ise “*Benim yüreğimde boylu boyunca, Memleketim var*” ifadesidir. Yine metinde yer verilen “*Söyle sevda içinde türkümüzü, Türkiye’im, anayurdum, sebebim, çarem...*” ifadeleriyle de vatanseverlik değerine yer verildiği görülmüştür. Yine metinde geçen “*Hepsinin üstüne sevda sözleri söylediğim, Vatanım milletim tüm insanlar kardeşlerim*” ifadeleriyle de vatanseverlik değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Son kıtada geçen “*Bizi sen sevgisiz, susuz, havasız, Ve vatansız bırakma Allah’ım.*” ifadeleriyle de vatanseverlik değerinin belirtildiği görülmüştür. Dinleme metninde ve metne ait etkinliklerde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.58: 6.Tema “Şiir Şiir Türkiye” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Vatanseverlik	4	4
3.Etkinlik	Vatanseverlik	1	1
6.Etkinlik	Vatanseverlik	1	1

Tablo 3.58’e bakıldığında dinleme metni ve metne ait etkinliklerde toplam 6 kez değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Dinleme metninde 12 etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinliklerden 2 tanesinde değer içeren ifadelere yer verildiği görülmüştür.

3.Etkinlik: (S.191) Etkinlikte verilen “*Film hangi amaçla hazırlanmıştır?*” ifadesine verilecek cevap ile vatanseverlik değerinin vurgulandığı görülmüştür.

6.Etkinlik: (S.192) Metinle ilgili soruların cevaplanmasının istendiği etkinlikte yer alan 3.soruda “*Şair, “Benim yüreğimde boylu boyunca memleketim var.”*” sözünü ne demek istemiştir?” ifadesine verilecek cevapla vatanseverlik değerinin belirtildiği görülmüştür.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Oğuz Kaan Destanı (Bilgehan ATSIZ GÖKDAĞ/ Kemal ÜÇÜNCÜ)

OĞUZ KAAN DESTANI

“(...) (Türkler, İslamiyet’ten önce de sonra da Oğuz Kağan’ı ata saymışlardır. Tarih, Hunlardan Osmanlılara kadar bütün Türklerin, Horasan, Azerbaycan, Irak, Anadolu, Balkanlar, Kırım, Ukrayna, Kuzey Afrika’da devlet kurmuş Türk topluluklarının hep aynı Hun- Oğuz birliğinin torunları olduğu nu

gösteriyor. Oğuz Kağan'ın annesi Ay Kağan idi. Destan, Ay Kağan'ın Oğuz'u doğurduğu günden başlıyor ve Oğuz Kağan'ın yaşlanıp büyük Türk ilini oğullarına paylaştırması ile sona eriyor. (...) Aşağıda Oğuz Kağan'ın bir canavarla mücadelesi ve yurdunu oğullarına paylaştırdığı bölümler verilmiştir.)

Bu çağda Türk ülkesine yakın bir yerde ulu bir orman vardı. Ormanın içinde çok dereler, çok ırmaklar vardı. Hepsi de ihtişamla akardı. Buraya gelen avlar, uçuşan kuşlar sayısızdı. Ormanın içinde gergedana benzer bir canavar, gelene gidene acımaz, he men yerdı. Nice cesur gözü pek avcılar, aslanları iple tutan korkusuz yiğitler, bu amansız canavarın elinde parçalanıp gitmişti. Kimse ormana girmeye, av avlamaya, kuş kuşlamaya cesaret edemez olmuştu. Canavar bununla da kalmaz, at sürülerini ve halkı yer dururdu. Bu büyük yaman canavar halkı yavaş yavaş baskıyla sindirmiş, ezmişti. Oğuz Kağan, cesur bir yiğit olduğundan bir gün canavarı avlamayı dilerdi. Günler den bir gün kılıç, ok, kargı ve kalkantıyla ormanda tek başına ava çıktı. Avladığı bir geyiği söğüt dallarıyla ağaca bağladı ve gitti. Sabah oldu, tan yeri ağarırken tekrar geldi. Bir de ne görsün! Canavar geyiği yiyip yutmuş. Sonra bir daha ava gidip iri bir ayı yakaladı, onu da altın kuşağıyla ağaca bağlayıp gitti. Sabah olup tan ağardığında gördü ki; canavar, ayıyı da yiyip gitmiş.

Oğuz böylece ne kadar güçlü ve ne kadar acımasız bir düşmanla karşı karşıya kaldığını anladı ama hiç korkmadı. Onunla bizzat mücadele etme ye karar verdi. Bu sefer ağacın dibinde kendisi durdu. Canavar gelip başıyla Oğuz'un kalkanına vurdu. Oğuz ani den kargısıyla canavarın başına öyle şiddetle vurdu ki canavar olduğu yere yığılıp kaldı. (...)

(...) Oğuz Kağan yurdunu, oğulları arasında paylaştırdı. Son olarak şunları söyledi:

“Ey oğullarım! Ben çok yaşadım. Çok savaşlar gördüm. Yay ile çok oklar attım. Atla çok yolculuk yaptım. Düşmanlarımı ağlatıp dostlarımı güldürdüm. Sanırım Gök Tanrı'ya borcumu ödedim. Sizlere de yurdumu veriyorum. Bu yurdun kıymetini bilin, aranızda birlik olun, düşmana fırsat vermeyin. Yay gibi gergin, ok gibi doğru olmazsanız dostlarınızı çok ağlatırsınız. Size ve ulusuma iki töre bırakıyorum. Birincisi, töre konuşunca Han su sar. Yani yasalar her şeyin üstündedir. İkincisi; ilinize (ülkenize, topraklarınıza), dilinize

(Türkçenize), belinize (soyunuza) sahip olun!..” (...) Oğullarına ve halkına da uzun bir ömür ile diğer milletler üzerinde hâkimiyet verdi.”(ss.194-195).

Serbest okuma metninde Oğuz Kaan Destanı özet halinde verilmiştir. Serbest okuma metninde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde, metinle ilgili etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgi bilgi verilmemiştir.

Tablo 3.59: 6.Tema “Oğuz Kaan Destanı” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Dostluk	2	4
	Dayanışma	1	
	Vatanseverlik	1	

Tablo 3.59’a bakıldığında serbest okuma metninde toplam 4 defa değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Metinde geçen “*Düşmanlarımı ağlatıp dostlarımı güldürdüm.*” ifadesiyle dostluk değerine vurgu yapıldığı görülmüştür. Yine metinde geçen “*Bu yurdun kıymetini bilin, aranızda birlik olun, düşmana fırsat vermeyin.*” ifadesiyle de dayanışma değerinin belirtildiği görülmüştür. Yine metinde yer alan “*Yay gibi gergin, ok gibi doğru olmazsanız dostlarınızı çok ağlatırsınız.*” ifadesiyle de dostluk değerine bir kez daha vurgu yapıldığı görülmüştür. Metinde yer alan “*İkincisi; ilinize (ülkenize, topraklarınıza), dilinize (Türkçenize), belinize (soyunuza) sahip olun!..*” ifadesiyle de vatanseverlik değerinin belirtildiği görülmüştür.

3.2.1.4.7.Tema 7: Sağlık ve Spor

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): Bir İlaç Masalı (Prof. Dr. Rüştü ONUR)

BİR İLAÇ MASALI

“Bir sabah Elif uyandığında başının ağrıdığını hissetti. Hem başı ağrıyor hem de yutkunurken boğazı ağrıyordu. Ne kadar fena bir duyguydu bu. Annesi yanına geldi ve Elif’in neşesiz olduğunu fark edince üzüldü. Her sabah gülererek ve annesiyle şakalaşarak uyanan kızının suratı asıktı. Önce elini alnına değdirdi Elif’in sonra da bir dereceyle ateşini ölçtü. Küçük kızın ateşi vardı. Annesi Elif’i hemen doktora götürdü. Doktor Elif’i muayene etti, ateşini ölçtü, boğazına baktı, sırtını dinledi. Sonra:

- Elif 'ciğim senin boğazını iltihaplanmış, anjin olmuşsun. dedi. "Şimdi sana bir ilaç vereceğim bunu bir hafta kullanacaksın ve sapa sağlam olacaksın hiç merak etme." dedi. Doktor annesine Elif'in ilacı nasıl kullanacağını iyice tarif etti. Beraberce eve geldiler annesi elif yatağına yatırdı ve ilacını içirdi. Ne olmuştu Elif'e böyle hasta olmuştu galiba. Neden hasta olmuştu? Bütün bunları düşünürken uyuyakaldı. Uyandığında akşam olmak üzereydi ve kendisini daha iyi hissetti. Yemekten sonra annesi ilacını tekrar içirdi. Elif yatıp uyudu. Ertesi sabah artık Elif kendisini daha iyi hissediyordu. Doktorun verdiği ilaç Elif'i hızla iyileştiriyordu. Neydi bu ilaç denilen şey acaba? Nasıl oluyordu da bu ilaçları içince insanın hastalığı düzeliyordu? Sizce ilaçlar hastalığı nasıl düzeltiyor?

Ertesi sabah Elif, kendisini tamamen iyileşmiş gibi hissediyordu. Bahçeye oyun oynamak için çıktığında Arda Amca'yı gördü.

-Arda Amca, Arda Amca biliyor musun ben hasta olmuştum doktor amca da bana ilaç verdi şimdi artık iyileştim. Sen ilaç doktoruymuşsun, bana ilaçların içinde ne var anlatır mısın? dedi. Arda Amca gülümseyerek Elif'e dedi ki... Sizce arda Amca Elif'e ne söylemiş olabilir?

-Elif'ciğim ilaçların içinde çok özel kimyasal maddeler vardır. Hastalandığımız zaman bu kimyasal maddeler yardımıyla hastalıklardan kurtulmaya çalışırız ilaçlar hastalıkların bazılarını tedavi etmeye yardımcı olurlar. İçlerindeki kimyasal maddelere biz ilaç deriz. İlaçları bulmak için binlerce bilim insanı yıllarca deney yapar. Bilim insanları önce hastalıkların nasıl meydana geldiğini anlamak için çalışır. Sonra da bu hastalıkları tedavi etmek için hangi maddeler hem o hastalığı tedavi edebilmeli hem de o ilacı kullanan hastalara zarar vermemelidir?

Elif, Arda Amca'nın anlattıklarından ilaçların çok yararlı olduğunu anladı. Ama onların yanlış kullanılmaları halinde zarar vermelerinin ne demek olduğunu anlayamadı. İlaçlar insana nasıl zarar verir? Zararlıysalar neden insanlar onları kullanır? diye Arda Amca'ya sordu. Arda amca bu soruya nasıl cevap vermiş olabilir?

Arda Amca:

-Her ilaç her hastalıkta kullanılmaz. Her ilacın kimyasal yapısı farklıdır ve faydalı oldukları hastalıklar da farklıdır. İlaçları hastaya bir doktorun tavsiye etmesi gerekir. İlaçların da o hastalıkta faydalı olabilmeleri için doktorun

önerdiği miktarda ve doktorun tavsiye ettiği sürede kullanılması gerekir. Bunun dışında kullanılan ilaçlar, hastayı daha başka şekillerde hastalandırabilirler hatta zehirleyebilirler. Onun için çok dikkatli olmak gerekir Elif' ciğim. dedi.

Elif, Arda Amca'ya verdiği bilgiler için çok teşekkür etti ve arkadaşlarıyla oynamakta olduğu oyununa devam etti. Artık hastalığını da kullandığı ilaçları da unutmuşsa benziyordu çünkü tamamıyla iyileşmişti ne boğazı ağrıyordu ne de başı. İştahı da düzelmişti. Akşama annesinin yapacağı yemekleri düşünüyordu bir taraftan da. Annesi Elif'in çok sevdiği ispanaklı böreği pişireceğine söz vermişti.”(s.219).

Dinleme metninde, hasta olan Elif'in tedavi sürecinde yaşadıkları ve tedavi süreciyle ilgili öğrendiklerine dair bilgilere yer verilmiştir. Dinleme metninde yer alan “İlaçları bulmak için binlerce bilim insanı yıllarca deney yapar.” ifadesiyle bilimsel değere vurgu yapıldığı görülmüştür. Yine metinde geçen “Bilim insanları önce hastalıkların nasıl meydana geldiğini anlamak için çalışır.” ifadesiyle de bilimsel değere yer verildiği görülmüştür. Dinleme metninde ve metne ait etkinliklerde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.60: 7.Tema “Bir İlaç Masalı” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Bilimsel Değer	2	2
4.Etkinlik	Bilimsel Değer	1	1

Tablo 3.60'a bakıldığında dinleme metni ve metne ait etkinliklerde toplam 3 defa değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Dinleme metninde 12 etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinliklerden 1 tanesinde değer içeren ifadelere yer verildiği görülmüştür.

4.Etkinlik: (S.221) Verilen soruların dinleme metnine göre cevaplanmasının istendiği etkinlikte yer alan ikinci soruda “Bilim insanları ilaçları bulmak için neler yaparlar?” ifadesiyle bilimsel değere vurgu yapıldığı görülmüştür.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Mezgit Mehmet (Nuran TURAN)

MEZGİT MEHMET

“Yüzme kursu, her zaman olduğu gibi, havuzda yüzme antrenmanı yapan çocukların eğlence çığlıklarıyla doluydu. Çocuklar yüzme tahtalarına tutunmuş, “git gel” alıştırmasını yapıyorlardı.

Mehmet, havuzun kenarında mayosu üzerinde sandalyesine oturmuş bilgisayar oyunu oynuyordu. Mehmet’in engelli sandalyesinin yanında oturan annesi ise gazete okuyarak yüzme sırasının Mehmet’e gelmesini bekliyordu. Diğer çocukların yüzme antrenmanı bitince Mehmet girecekti havuza. Mehmet’i, geçirdiği trafik kazası sandalyeye bağlamıştı. Bacaklarını oynatamıyordu ama suda yüzmeyi gayet güzel öğrenmişti.

Çocukların antrenmanı bitmişti ki hocaları: “On beş gün sonraki yarış için takım kurma zamanımız geldi. Bayrak yarışı için her kategoride¹ sizi kendi aranızda yarıştıracam. En iyi yüzenlerinizi takıma alacağım. Önce sırtüstü yarışacakları seçelim. Hadi bakalım erkek takımından başlayalım.” dedi.

Sırtüstü yüzmeye Levent bütün arkadaşlarını geçti. Kelebeklemede² ise Bülent her zamanki gibi en önde gitti. Kurbağalamada³ iyi yüzebilenler daha çoktu. Sonunda Melih seçildi takıma. Sıra serbest yüzmeye gelmişti. Aralarında yapacakları yarış için çocuklar yerlerini aldılar.

Mehmet serbest yüzmeyi iyi becerdiğinden bu yarışa daha çok ilgi duydu. Bilgisayarını annesine verdi. Yarışı izlemek üzere sandalyesini havuza doğru sürdü. Bu yarıştan sonra sıra kız takımını seçmeye gelecekti. Mehmet kız kardeşi Ayşe’nin de takımda yer almasını gönülden istiyordu.

Düdük çaldığında yüzücüler hep birlikte suya atladılar. O sırada heyecanla yerinde zıplayan Ayşe’nin ayağı kaydı ve Mehmet’in sandalyesine çarptı. Sandalye havuza doğru gitmeye başladı. Mehmet’in annesi yerinden fırladığı gibi sandalyeyi yakaladı. Mehmet o hızla sandalyeden fırladı ve şap diye havuza düştü. Can havliyle yüzmeye başlayan Mehmet yarışa katılanlarla birlikte havuzdan çıktı. Semavi Hoca Mehmet’in yüzüş stilini görünce şaşırdı. “Mehmet, ben senin bu kadar iyi yüzdüğünü bilmiyordum. Bundan sonra antrenmanlara sen de katıl. Kendini geliştirebilersen takıma seni almayı düşünebilirim. O zaman serbest stilde seni yüzdürürüm.” dedi. Mehmet sevinçle daha iyi yüzebilmek için neler yapması gerektiğini sordu: “Antrenmanları kaçırmamalısın. Uykuna ve yiyeceklerine dikkat etmelisin. Neler yemen gerektiğini sana yazar veririm.” dedi hocası.

Mehmet artık her gün annesiyle erkenden havuza gidip önce kendi kendine yüzüyordu. Sonra da arkadaşları geldiğinde, hocanın gözetiminde çalışıyordu. Takıma girmeyi öyle çok istiyordu ki! Yüzücülerin hayatlarına dair kitaplar oku yor, internetten araştırma yapıyor, bu konuda bilgisi olanlara ulaşmaya çalışıyordu. Balıkların nasıl hızlı yüzebildiklerini inceliyordu. Semavi Hoca'nın bir gün "İstavrit gibi yüzmeyi bırak yunus gibi yüzmeye bak artık." dediğini duydu. "İstavrit nasıl yüzüyor, yunus nasıl yüzüyor bilmiyorum ki."

"Hayır Mehmet onu sana söylemedim. İstavritler de yunuslar da kuyruklarını vurarak hız alırlar. Yani bacaklarını güzel kullan, dedim arkadaşına. (...) "Mehmet sen bacaklarını kullanamıyorsun ama kollarını son zamanlarda çok güçlendirdin. Farkındaysan takımın en iyi serbest yüzücüsü oldun. Bu büyük bir başarı..."

"Yani hocam beni takıma alıyor musunuz?"

"Elbette, sen takımın bel kemiğisin, yani takımı taşıyorsun. Kendi bacaklarını kullanamıyorsun ama takım senin bacaklarınla ayakta duracak! Hem sen istavrit değil mezgıt gibi yüzüyorsun. İnce uzun bedenli mezgıt balığını tanıyor musun? Tanımıyorsan bir an önce tanışmalısın kendisiyle. O zaman ne demek istediğimi daha iyi anlayacaksın." Doğal olarak Mehmet'in ilk işi mezgıt balığını araştırmak oldu."(ss.225-226).

Serbest okuma metninde engelli bir birey olan Mehmet'in azimle çalışarak yüzmeye takımına seçilmesi sürecinde yaşadıkları anlatılmıştır. Serbest okuma metninde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde, metinle ilgili etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgili bilgi verilmemiştir.

Tablo 3.61: 7.Tema "Mezgıt Mehmet" Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Çalışkanlık	2	3
	Başarma Hissi	1	

Tablo 3.61'e bakıldığında serbest okuma metninde toplam 3 kez değer ifadesine yer verildiği görülmüştür.

Metinde geçen "“Mehmet, ben senin bu kadar iyi yüzdüğünü bilmiyordum. Bundan sonra antrenmanlara sen de katıl. Kendini geliştirebilirsen takıma seni almayı

düşünebilirim. O zaman serbest stilde seni yüzdürürüm.” dedi.” ifadeleriyle çalışkanlık değerine vurgu yapıldığı görülmüştür.

Yine metinde geçen *“Mehmet artık her gün annesiyle erkenden havuza gidip önce kendi kendine yüzüyordu. Sonra da arkadaşları geldiğinde, hocanın gözetiminde çalışıyordu. Takıma girmeyi öyle çok istiyordu ki!”* ifadeleriyle de çalışkanlık değerinin belirtildiği görülmüştür.

Metin de yer alan *“Mehmet sen bacaklarını kullanamıyorsun ama kollarını son zamanlarda çok güçlendirdin. Farkındaysan takımın en iyi serbest yüzücüsü oldun. Bu büyük bir başarı...”* ifadeleriyle de başarıma hissi değerine yer verildiği görülmüştür.

3.2.1.4.8.Tema 8: Sanat

İncelenen Metnin Adı (Dinleme Metni): Resimdeki Kuşlar (Efnan Dervişoğlu)

RESİMDEKİ KUŞLAR

“Kuşlar çiziyor annem resimlerinde

Bakışları ürkek serçeler

Su içen güvercinler çiziyor

Kuşlar çiziyor annem resimlerinde

Göç eden kırlangıçlar,

Geniş kanatlı martılar boyuyor

Sergiler açıyor annem

Kuşlar çerçevenmiş resimlerinde

Annemse gülümsüyor yaptıkları beğenildikçe

Elimde yarım simidimle

Kuşları beklesem de

Çıkıp çerçevelerden gelmiyorlar elime”(s.251).

Şiir şeklinde verilmiş olan dinleme metninde bir çocuğun gözünden resim yapan annesinin yaptığı resimler anlatılmıştır. Şiirin başında geçen *“Kuşlar çiziyor annem*

resimlerinde, *Bakışları ürkek serçeler, Su içen güvercinler çiziyor,*” dizelerinde estetik değere vurgu yapıldığı görülmüştür.

Yine şiirde geçen *“Kuşlar çiziyor annem resimlerinde, Göç eden kırlangıçlar, Geniş kanatlı martılar boyuyor.”* dizelerinde de estetik değere yer verildiği görülmüştür.

Dinleme metninde ve metne ait etkinliklerde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.62: 8.Tema “Resimdeki Kuşlar” Dinleme Metninde ve Etkinliklerinde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Estetik Değer	2	2
1.Etkinlik	Estetik Değer	2	2
3.Etkinlik	Estetik Değer	1	1
8.Etkinlik	Estetik Değer	1	1
9.Etkinlik	Estetik Değer	2	2
10.Etkinlik	Estetik Değer	3	4
	Çalışkanlık	1	

Tablo 3.62’ye bakıldığında dinleme metni ve metne ait etkinliklerde toplam 12 defa değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Dinleme metninde 10 etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinliklerden 5 tanesinde değer içeren ifadeler yer verildiği görülmüştür.

1.Etkinlik: (S.252) Dilenilen şiirin boş bırakılan yerlerinin yazılarak doldurulmasına dayalı etkinlikte şiirin yazılması istenmiştir. Buradan hareketle şiirin başında geçen *“Kuşlar çiziyor annem resimlerinde, Bakışları ürkek serçeler, Su içen güvercinler çiziyor,”* dizelerinde estetik değere vurgu yapıldığı görülmüştür. Yine şiirde geçen *“Kuşlar çiziyor annem resimlerinde, Göç eden kırlangıçlar, Geniş kanatlı martılar boyuyor.”* dizelerinde de estetik değerin belirtildiği görülmüştür.

3.Etkinlik: (S.253) Metinle ilgili soruların cevaplanmasının istendiği etkinlikte yer alan 3.soruda *“Kuşlar resimde nasıl çizilmiştir?”* ifadesiyle estetik değerin belirtildiği görülmüştür.

8.Etkinlik: (S.256) Etkinlikte verilen *“Sanat altın bileziktir.”* atasözüyle estetik değere vurgu yapıldığı görülmüştür.

9.Etkinlik: (S.256) Etkinlikte 2 adet fotoğraf verilmiş ve bu fotoğraflarla ilgili düşüncelerin açıklanması istenmiştir. Verilen fotoğrafların altında açıklayıcı ifadeler olarak yer alan “*Cumhurbaşkanı Atatürk, Adana İsmet Paşa Kız Enstitüsünde el sanatı çalışmalarını izlerken (19 Kasım 1937)*” ifadesi ile estetik değere vurgu yapıldığı görülmüştür. Yine diğer fotoğraf altında bulunan “*Cumhurbaşkanı Atatürk, Dolmabahçe Sarayı’nda açılan resim ve heykel sergisine gelirken.*” ifadesiyle de estetik değere yer verildiği görülmüştür.

10. Etkinlik: (S.257) Atatürk’ün sözlerinin yazılmasının istendiği etkinlikte verilen “*Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir.*” ile “*Sanatkâr, toplumda uzun çaba çalışmalardan sonra alnında ışığı ilk duyan insandır.*” ve “*Bir milletin yenileşmesinde ölçü, musikide değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir.*” sözlerinin her birinde estetik değerlere vurgu yapıldığı görülmüştür. Ayrıca “*Sanatkâr, toplumda uzun çaba çalışmalardan sonra alnında ışığı ilk duyan insandır.*” ifadesiyle çalışkanlık değerinin belirtildiği görülmüştür.

İncelenen Metnin Adı (Serbest Okuma Metni): Bahar Neşesi (Der. Şahabettin RAHİM)

BAHAR NEŞESİ

“Meyva, meyva üstüne

Dolar vatan bahçesi

Meyva, meyva üstüne

Gelir bahar neşesi

Cilve konar yüzüne

Ah, ah cilve üstüne

Ah, ah meyva üstüne

Açar nice çiçekler

Çiçek çiçek üstüne

Dolar nice gömeçler

Petek, petek üstüne

Ah, ah çiçek üstüne

Ah, ah petek üstüne

Sürüm olur tarlada

Toprak, toprak üstüne

Açar güller bahçede

Yaprak, yaprak üstüne

Ah, ah toprak üstüne

Ah, ah yaprak üstüne

İşler kalbe türküler

Kalpler sevgi üstüne

Dolar güzel anılar

Emek, emek üstüne

Ah, ah sevgi üstüne

Ah, ah emek üstüne” (s.258).

Serbest okuma metninde baharın gelişiyle vatan toprakları üzerinde yaşanan değişim sevgi değeri çerçevesinde ele alınarak anlatılmıştır. Serbest okuma metninde tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma metinlerinde, metinle ilgili etkinlik bulunmadığından tabloda etkinliklerle ilgili bilgi verilmemiştir.

Tablo 3.63: 8.Tema “Bahar Neşesi” Serbest Okuma Metninde Yer Alan Değerler

Etkinlik Adı	Tespit Edilen Değerler	Frekans	Toplam
Metin İçeriğinde	Sevgi	2	4
	Çalışkanlık	2	

Tablo 3.63’e bakıldığında serbest okuma metninde toplam 4 kez değer ifadesine yer verildiği görülmüştür. Metinde geçen “*İşler kalbe türküler, Kalpler sevgi üstüne*” ifadeleriyle sevgi değerine yer verildiği görülmüştür. Yine şiirde yer alan “*Emek, emek üstüne, Ah, ah sevgi üstüne, Ah, ah emek üstüne*” ifadeleriyle de sevgi ve çalışkanlık değerlerine vurgu yapıldığı görülmüştür. İlkokul 4.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde on kök değerle ilgili olarak tespit edilen değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.64: İlkokul 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Tespit Edilen Kök Değerler

Sınıf Düzeyi	Tespit Edilen Kök Değerler	Frekans
4.Sınıf	Vatanseverlik	13
	Yardımseverlik	8
	Sevgi	6
	Dostluk	3
	Sabır	3
	Öz Denetim	2
	Saygı	2
	Dürüstlük	1
	Sorumluluk	1
	Adalet	0

Tablo 3.64 incelendiğinde ilkokul 4.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde MEB tarafından belirlenen on kök değerden en fazla vatanseverlik değerine yer verildiği görülmüştür. Metinlerde en az yer verilen değerlerin dürüstlük ve sorumluluk olduğu görülmüştür. Adalet değerine ise hiç yer verilmediği görülmüştür.

İlkokul 4.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde on kök değerle ilgili olarak tespit edilen alt değerler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.65: İlkokul 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Tespit Edilen Alt Değerler

Sınıf Düzeyi	Tespit Edilen Alt Değerler	Frekans
4.Sınıf	Çalışkanlık	14
	Bilimsel Değer	13
	Estetik Değer	13
	Temizlik	9
	Dayanışma	4
	Doğa Sevgisi	3
	Kahramanlık	3
	Kitap Sevgisi	3
	Fedakârlık	2
	Affedici Olma	1
	Başarma Hissi	1
	Cömertlik	1

Tablo 3.65 incelendiğinde ilkokul 4.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metnlerinde on kök değer haricinde bazı alt değerlere de yer verildiği görülmüştür. Metinlerde en çok yer verilen alt değerlerin çalışkanlık, estetik değer ve bilimsel değer olduğu görülmüştür.

3.2.2. Görüşme Formuna Ait Verilerin Analizinden Elde Edilen Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın problem cümlesi ve alt problemleri doğrultusunda ilkokul 1-4. sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmeler analiz edilmiş ve elde edilen bulgular belirtilmiştir.

3.2.2.1. İlkokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metnlerinde Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular

Bu bölümde ilkokul 1-4.sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerin okutmuş oldukları sınıf düzeylerine ait Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metnlerinde hangi değerlerin yer aldığına ilişkin görüşlerine ait verilere yer verilmiştir.

3.2.2.1.1. İlkokul 1.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metnlerinde Yer Alan Değerlere İlişkin Bulgular

İlkokul 1.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnlerinde hangi değerlerin yer aldığına ilişkin görüşlerine ait veriler analiz edilerek tablo halinde verilmiştir.

Tablo 3.66: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metnlerindeki Değerlerin Dağılımına İlişkin Görüşleri

Sıra No	Kök Değerler	Frekans
1	Sevgi	18
2	Vatanseverlik	15
3	Dostluk	7
4	Saygı	7
5	Yardımseverlik	7
6	Sorumluluk	5
7	Öz Denetim	2
8	Dürüstlük	1
9	Adalet	0
10	Sabır	0

Tablo 3.66'ya bakıldığında görüşme yapılan ilkökul 1.sınıf öğretmenlerinin, Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde en fazla sevgi değeri bulunduğı yönünde görüş bildirdiğı görülmüştür. Öğretmenler, sevgi değerin haricinde vatanseverlik değeri de fazla sayıda yer verildiğı yönünde görüş bildirmişlerdir. Yine hiçbir öğretmen metinlerde adalet ve sabır değerlerine yer verildiğini belirtmezken öz denetim ve dürüstlük değerlerinin de az yer aldığı öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Görüşme yapılan öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.1.2.'ye göre *“Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde en çok sevgi değeri üzerinde durulmuştur. Bunun dışında hoşgörü, empati, özgüven değerleri de bulunmaktadır.”*

Ö.1.5.'e göre *“Sevgi, saygı, sorumluluk, hoşgörü, empati, cesaret, liderlik, yardımlaşma.”*

Ö.1.9.'a göre *“Sevgi, vatanseverlik, milli değerler, bilimsel değerler, yardımseverlik, saygı, sorumluluk, empati.”*

3.2.2.1.2. İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlere ilişkin Bulgular

İlkokul 2.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin yer aldığına ilişkin görüşlerine ait veriler analiz edilerek tablo halinde verilmiştir.

Tablo 3.67: İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin Dağılımına İlişkin Görüşleri

Sıra No	Kök Değerler	Frekans
1	Sevgi	11
2	Vatanseverlik	10
3	Yardımseverlik	10
4	Sorumluluk	8
5	Saygı	7
6	Dürüstlük	3
7	Adalet	1
8	Dostluk	0
9	Öz Denetim	0
10	Sabır	0

Tablo 3.67'ye göre görüşme yapılan ilkokul 2.sınıf öğretmenleri, Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde en fazla sevgi değeri bulunduğu ve sevgi değerinin haricinde vatanseverlik ve yardımseverlik değerlerine de fazla miktarda yer verildiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Tablo3.67'ye göre dostluk, öz denetim ve sabır değerleri ise metinlerde hiç yer almamıştır. Görüşme yapılan öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.2.3.'e göre *“Hoşgörü, vatanseverlik, sevgi, saygı, bağımsızlık, sorumluluk, yardımseverlik, farklılıklara saygı değerleri bulunmaktadır.”*

Ö.2.9.'a göre *“Sevgi, saygı, sorumluluk, çalışkanlık, dürüstlük.”*

Ö.2.13.'e göre *“İnsan sevgisi, yardımlaşma, vatan sevgisi, bilimsel merak vb. değerler bulunmaktadır. Örnek verecek olursak "Sevgi Bir Kuştur" metninde insan sevgisi "Farklı Arkadaşım" metninde hoşgörü, "Aklımdaki İcatlar" metninde bilimsel merak "29 Ekim ve Çocukluğumdaki Bayramlar" metinlerinde geçmişini ve milli kültürünü tanıma, vatan ve bayrak sevgisi ve inanç değerleri işlenmiştir.”*

3.2.2.1.3. İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlere ilişkin Bulgular

İlkokul 3.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin yer aldığına ilişkin görüşlerine ait veriler analiz edilerek tablo halinde verilmiştir.

Tablo 3.68: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin Dağılımına İlişkin Görüşleri

Sıra No	Kök Değerler	Frekans
1	Sevgi	16
2	Yardımseverlik	15
3	Vatanseverlik	13
4	Saygı	11
5	Sorumluluk	8
6	Dostluk	6
7	Dürüstlük	4
8	Adalet	2
9	Öz Denetim	1
10	Sabır	1

Tablo 3.68’e bakıldığında görüşme yapılan ilkökul 3.sınıf öğretmenlerinin, Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde en fazla sevgi değeri bulunduğı ve sevgi dışında en çok yardımseverlik, vatanseverlik ve saygı değerlerinin yer aldığı yönünde görüş belirttiğı görülmüştür. Tablo 3.68’e bakıldığında adalet, öz denetim ve sabır değerlerine çok az yer verildiğı görülmüştür. Görüşme yapılan öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.3.2.’ye göre “Sevgi, saygı, paylaşma, merhamet, yardımseverlik, dostluk, dürüstlük, vatanseverlik.”

Ö.3.4.’e göre “Sevgi, hoşgörü, dostluk, yardımlaşma değerlerinin daha ön planda olduğunu düşünüyorum. Diğer değerler daha az hissettirilerek yayılmış metinlere. Her metin genellikle bir değeri yansıtıyor. Ayrıca vatanseverlik değeri çok sık bir şekilde vurgulanmış.”

Ö.3.8.’e göre “Yardımseverlik, merhamet, empati, sevgi, çalışkanlık, bilimsellik, sorumluluk, temizlik, misafirperverlik, mutluluk, vatanseverlik, milli değerler, cesaret, liderlik, kahramanlık, arkadaşlık.”

3.2.2.1.4. İlkokul 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlere ilişkin Bulgular

İlkokul 4.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin yer aldığına ilişkin görüşlerine ait veriler analiz edilerek tablo halinde verilmiştir.

Tablo 3.69: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin Dağılımına İlişkin Görüşleri

Sıra No	Kök Değerler	Frekans
1	Sevgi	15
2	Saygı	14
3	Vatanseverlik	12
4	Dürüstlük	10
5	Yardımseverlik	9
6	Sorumluluk	5
7	Dostluk	3
8	Sabır	2
9	Adalet	1
10	Öz Denetim	0

Tablo 3.69’a bakıldığında görüşme yapılan ilkokul 4.sınıf öğretmenlerinin, Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde en fazla sevgi değeri bulunduğu yönünde görüş bildirdiği görülmüştür. Sevgi değerini sırasıyla saygı, vatanseverlik ve dürüstlük değerleri izlemiştir. Tablo 3.69’a göre öz denetim değerine metinlerde hiç yer verilmediği, sabır ve sorumluluk değerlerinin de en az yer verilen değerlerden olduğu görülmüştür.

Görüşme yapılan öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.4.2.’ye göre “*Dürüstlük, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik.*”

Ö.4.4.’e göre “*Temaya uygun metinler seçilmiş ve o metinlerde o temaya uygun değerler verilmiş. Örneğin; sevgi, saygı, yardımseverlik, sorumluluk, çalışkanlık, hoşgörü...*”

Ö.4.10.’a göre “*Dostluk, dürüstlük, vatan sevgisi, millet sevgisi, insan ve hayvan sevgisi, saygı.*”

3.2.2.2.İlkokul Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Bulunan Değerlerin MEB’in belirlediği ve Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan On Kök Değerle Uyumuna İlişkin Bulgular

Bu bölümde ilkokul 1-4.sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde sorulan “*Okutmuş olduğunuz sınıf düzeyine ait Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerler Milli Eğitim Bakanlığı’nın belirlediği ve Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan değerlerle uyumlu mudur?*” sorusuna verilen cevaplara dair bulgulara yer verilmiştir.

3.2.2.2.1.İlkokul 1.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Bulunan Değerlerin MEB’İN belirlediği ve Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan On Kök Değerle Uyumuna İlişkin Bulgular

Görüşme yapılan ilkokul 1.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin MEB’İN belirlediği ve öğretim programlarında yer almasını tavsiye ettiği on kök değerle uyumlu olduğuna dair cevapları analiz edilerek aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.70: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Bulunan Değerlerin MEB’İN belirlediği ve TDÖP’DA Yer Alan On Kök Değerle Uyumlu Olduğuna Dair Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 1.Sınıf Türkçe ders kitabında bulunan serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerler, MEB’İN belirlediği ve TDÖP’DE yer alan on kök değerle uyumludur	Verilen değerlerin on kök değerle uyumlu olması	12

Tablo 3.70’e bakıldığında görüşme yapılan ilkokul 1.sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun metinlerde yer alan değerlerin on kök değer içerisinden seçildiğini belirttiği görülmüştür. Verilen cevaplardan hareketle ilkokul 1.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan değerlerin MEB’İN belirlediği on kök değerle uyumlu olduğu söylenebilir. İlkokul 1.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde bulunan değerlerin MEB’İN belirlediği ve TDÖP’DA yer alan on kök değerle uyumlu olduğuna dair görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.1.9’ göre “Evet her ikisinde de yer alan değerlerle uyumlu.”

Ö.1.16’ya göre “10 kök değerle uyumludur.”

Görüşme yapılan ilkokul 1.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin MEB’İN belirlediği ve öğretim programlarında yer almasını tavsiye ettiği on kök değerle uyumlu olmadığına dair cevapları analiz edilerek aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.71: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Bulunan Değerlerin MEB’İN belirlediği ve TDÖP’DA Yer Alan On Kök Değerle Uyumlu Olmadığına Dair Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 1.Sınıf Türkçe ders kitabında bulunan serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerler, MEB’İN belirlediği ve TDÖP’DE yer alan on kök değerle uyumlu değildir.	Verilen değerlerin on kök değerle uyumlu olmaması	7

Tablo 3.71'e bakıldığında görüşme yapılan öğretmenlerin yarısından azının ilkökul 1.Sınıf Türkçe ders kitabında bulunan serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DE yer alan on kök değerle uyumlu olmadığı yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür. Görüşme yapılan öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.1.2.'ye göre *“Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metninde yer alan değerleri kısmen uyumlu buluyorum.”*

Ö.1.19'a göre *“Bir kısmı uyumlu. Dürüstlük, yalan söylememek. İsrاف etmemek değerleri öncelikle verilmeli. Teknolojik alet ve eşyalar değer değildir.”*

3.2.2.2.2.İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metninde Bulunan Değerlerin MEB'İN belirlediği ve Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan On Kök Değerle Uyumuna İlişkin Bulgular

Görüşme yapılan ilkökul 2.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metninde yer alan değerlerin MEB'İN belirlediği ve öğretim programlarında yer almasını tavsiye ettiği on kök değerle uyumlu olduğuna dair cevapları analiz edilerek aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.72: İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metninde Bulunan Değerlerin MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DA Yer Alan On Kök Değerle Uyumlu Olduğuna Dair Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 2.Sınıf Türkçe ders kitabında bulunan serbest okuma ve dinleme metnindeki değerler, MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DE yer alan on kök değerle uyumludur	Verilen değerlerin on kök değerle uyumlu olması	9

Tablo 3.72 incelendiğinde görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun metninde yer alan değerlerin on kök değerle uyumlu olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür. İlkokul 2.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metninde bulunan değerlerin MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DA

yer alan on kök değerle uyumlu olduğuna dair görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.2.3.'e göre *“Serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerler Milli eğitim Bakanlığı'nın belirlediği ve öğretim programlarında yer alan değerlerle uyumludur.”*

Ö.2.5.'e göre *“Türkçe Dersi Öğretim programında yer alan değerlerle uyumludur.”*

Ö.2.13'e göre *“Sevgi, saygı, adalet, yardımseverlik, vatanseverlik vb. öğretim programında yer alan kök değerler ders kitabında da daha fazla aktarılan değerlerdir. Öğretim programında yer alan değerler ders kitabıyla uyum içerisinde aktarılmaktadır. Metinlerde bu değerler kimi zaman tek başına aktarılmakta, kimi zaman ise diğer değerlerle birlikte verilmektedir.”*

Görüşmeye katılan öğretmenlerden olan ve Ö.2.13. kodlu 2.sınıf öğretmeni metinlerde yer alan değerlerin on kök değerle uyumuyla ilgili olarak; *“Sevgi, saygı, adalet, yardımseverlik, vatanseverlik vb. öğretim programında yer alan kök değerler ders kitabında da daha fazla aktarılan değerlerdir. Öğretim programında yer alan değerler ders kitabıyla uyum içerisinde aktarılmaktadır. Metinlerde bu değerler kimi zaman tek başına aktarılmakta, kimi zaman ise diğer değerlerle birlikte verilmektedir.”* şeklinde açıklamada bulunmuştur. Alınan cevaptan hareketle 2.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan değerlerin on kök değerle uyumlu olduğu ve bu değerlerin bazen tek başına bazense başka değerlerle birlikte verildiği anlaşılmıştır. Görüşme yapılan ilkokul 2.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin MEB'İN belirlediği ve öğretim programlarında yer almasını tavsiye ettiği on kök değerle uyumlu olmadığına dair cevapları analiz edilerek aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.73: İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Bulunan Değerlerin MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DA Yer Alan On Kök Değerle Uyumlu Olmadığına Dair Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 2.Sınıf Türkçe ders kitabında bulunan serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerler, MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DE yer alan on kök değerle uyumlu değildir.	Verilen değerlerin on kök değerle uyumlu olmaması	4

Tablo 3.73 incelendiğinde görüşme yapılan öğretmenlerin yarısından azının metinlerde yer alan değerlerin on kök değerle uyumlu olmadığına dair görüş bildirdikleri görülmüştür. İlkokul 2.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde bulunan değerlerin MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DA yer alan on kök değerle uyumlu olmadığına dair görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.2.1.'e göre *“Evet kısmen olumlu buluyorum.”*

Ö.2.8.'e göre *“Hepsi uyumlu değil.”*

3.2.2.2.3.İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Bulunan Değerlerin MEB'İN belirlediği ve Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan On Kök Değerle Uyumuna İlişkin Bulgular

Görüşme yapılan ilkokul 3.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin MEB'İN belirlediği ve öğretim programlarında yer almasını tavsiye ettiği on kök değerle uyumlu olduğuna dair cevapları analiz edilerek aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.74: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Bulunan Değerlerin MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DA Yer Alan On Kök Değerle Uyumlu Olduğuna Dair Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 3.Sınıf Türkçe ders kitabında bulunan serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerler, MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DE yer alan on kök değerle uyumludur.	Verilen değerlerin on kök değerle uyumlu olması	12

Tablo 3.74 incelendiğinde görüşme yapılan öğretmenlerin yarısından fazlasının ilkokul 3.Sınıf Türkçe ders kitabında bulunan serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DE yer alan on kök değerle uyumlu olduğu yönünde görüş belirttiği görülmüştür. Görüşme yapılan öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.3.2.'ye göre *“Evet, Türkçe ders kitabındaki metinlerde yer alan değerler Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirlediği değerlerle uyumludur.”*

Ö.3.13'e göre “Genel olarak baktığımızda metinlerde yer alan değerler Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirlediği değerler ile uyumludur.”

Görüşme yapılan ilkokul 3.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin MEB'İN belirlediği ve öğretim programlarında yer almasını tavsiye ettiği on kök değerle uyumlu olmadığına dair cevapları analiz edilerek aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.75: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Bulunan Değerlerin MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DA Yer Alan On Kök Değerle Uyumlu Olmadığına Dair Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 3.Sınıf Türkçe ders kitabında bulunan serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerler, MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DE yer alan on kök değerle uyumlu değildir.	Metinlerde verilmek istenen değer tam olarak yansıtılamaması	1
	Bazı metinlerde herhangi bir değer olmaması	2
	Bazı kök değerler hiç verilmemesi	4
	Değerler eğitimiyle ilgili etkinlik olmaması	1

Tablo 3.75 incelendiğinde görüşme yapılan öğretmenlerden yarıya yakınının ilkokul 3.Sınıf Türkçe ders kitabında bulunan serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin, MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DE yer alan on kök değerle uyumlu olmadığına dair görüş bildirdikleri görülmüştür. Öğretmenler bu görüşlerine metinlerde verilmek istenen değer tam olarak yansıtılamaması, bazı metinlerde herhangi bir değer olmaması, bazı kök değerler hiç verilmemesi, değerler eğitimiyle ilgili etkinlik olmaması gibi gerekçeler sunmuşlardır. Görüşme yapılan öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.3.5.'e göre “Kısmen uyumlu; genelde aynı değerler üzerinde durulmuş. Bazı metinlerde ise (bence) herhangi bir değer yok. Mesela "Telefonun İcadı" serbest okuma metni bilgilendirici metin olduğu için herhangi bir değere yer verilmemiş.”

Ö.3.12'ye göre “Uyumlu ama yeterli olduğunu düşünmüyorum. Tam olarak bakanlığımız tarafından belirlenen değerleri kapsadığını düşünmüyorum.”

Ö.3.19.'a göre “Çok fazla değerler eğitimi işlenmemiştir. Daha çok güncel konular üzerine metinler konulmuş. Masal eğilimli metin konulmuş.”

Değerlerin uyumlu olmadığı yönünde görüş bildiren öğretmenlerden Ö.3.5. kendisine yöneltilen soruya “Kısmen uyumlu; genelde aynı değerler üzerinde durulmuş. Bazı metinlerde ise (bence) herhangi bir değer yok. Mesela "Telefonun İcadı" serbest okuma metni bilgilendirici metin olduğu için herhangi bir değere yer verilmemiş.” şeklinde cevap vermiş ve genellikle aynı değerler üzerinde durularak on kök değerlerin aynı düzeyde verilmemesinden dolayı uyumlu olmadığı görüşünü belirtmiştir. Yapılacak genel değerlendirmeye göre ilkökul 3.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinin MEB’İN belirlediği on kök değerle uyumlu olduğu görülmüştür.

3.2.2.2.4.İlkokul 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Bulunan Değerlerin MEB’İN belirlediği ve Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan On Kök Değerle Uyumuna İlişkin Bulgular

Görüşme yapılan ilkökul 4.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin MEB’İN belirlediği ve öğretim programlarında yer almasını tavsiye ettiği on kök değerle uyumlu olduğuna dair cevapları analiz edilerek aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.76: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Bulunan Değerlerin MEB’İN belirlediği ve TDÖP’DA Yer Alan On Kök Değerle Uyumlu Olduğuna Dair Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 4.Sınıf Türkçe ders kitabında bulunan serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerler, MEB’İN belirlediği ve TDÖP’DA yer alan on kök değerle uyumludur	Verilen değerlerin on kök değerle uyumlu olması	16

Tablo 3.76 incelendiğinde görüşme yapılan ilkökul 4.sınıf öğretmenlerinin neredeyse tamamına yakınının Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde bulunan değerlerin MEB’İN belirlediği ve TDÖP’DA yer alan on kök değerle uyumlu olduğuna dair görüş bildirdikleri görülmüştür. Öğretmenler metinlerde

verilen değerlerin kök değerlerle uyumlu olduğu yönünde bazı gerekçeler sunmuşlardır. Görüşme yapılan öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.4.3.'e göre “*Evet, uyumlu olduğunu düşünüyorum.*”

Ö.4.13.'e göre “*Türkçe ders kitabındaki değerler ile öğretim programındaki değerler uyumludur.*”

Görüşme yapılan ilkokul 4.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin MEB'İN belirlediği ve öğretim programlarında yer almasını tavsiye ettiği on kök değerle uyumlu olmadığına dair cevapları analiz edilerek aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.77: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Bulunan Değerlerin MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DA Yer Alan On Kök Değerle Uyumlu Olmadığına Dair Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 4.Sınıf Türkçe ders kitabında bulunan serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerler, MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DE yer alan on kök değerle uyumlu değildir.	Bütün değerlere yer verilmemesi	1

Tablo 3.77 incelendiğinde görüşme yapılan öğretmenlerden sadece 1 tanesinin Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde bulunan değerlerin MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DA yer alan on kök değerle uyumlu olmadığına dair görüş bildirdiği görülmüştür. Öğretmen 4.2. “*Uyumlu ancak bütün değerlere yer verilmediğini gözlemledim.*” ifadesiyle metinlerde bütün değerlere yer verilmediğini belirtmiştir.

Sonuç olarak yapılacak genel değerlendirmeye göre ilkokul 4.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinin MEB'İN belirlediği on kök değerle uyumlu olduğu görülmüştür.

3.2.2.3. İlkokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Bu Metinlerde Bulunan Etkinliklerin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Bu bölümde ilkokul 1-4.sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerin okutmuş oldukları sınıf düzeylerine ait Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde bulunan etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olup olmadığına dair görüşlerine ait verilere yer verilmiştir.

3.2.2.3.1. İlkokul 1.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Bu Metinlerde Bulunan Etkinliklerin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Bu kısımda ilkokul 1.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olup olmadığına ilişkin görüşlerine ait bilgiler aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 3.78: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Etkinliklerinin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olduğuna İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 1.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinlikler değerler eğitimi açısından yeterlidir.	Verilen metinler ve metinlere ait etkinliklerin yeterli olması	4

Tablo 3.78’e bakıldığında 4 öğretmenin İlkokul 1.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olduğuna dair görüş belirttiği görülmektedir. Öğretmenler bu tema altında verilen metinlerin ve bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olduğunu savunmuşlardır. İlkokul 1.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olduğu yönünde görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.1.2.’ye göre “*Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin yeterli olduğunu düşünüyorum.*”

Ö.1.5’e göre “*Yeni okuma yazmaya geçmiş 1.sınıf öğrencileri için yeterli olduğu düşünüyorum.*”

Aşağıda verilmiş olan tablo 3.79’da ise ilkokul 1.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olmadığı yönünde görüş bildiren öğretmenlerin bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 3.79: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Etkinliklerinin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olmadığına İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
	Değerlerin açık ve anlaşılır olmaması	7
İlkokul 1.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinlikler değerler eğitimi açısından yeterli değildir.	Değerlerle ilgili etkinliklerin az olması	3
	Değerlerle ilgili görsellerin az olması	1
	Metinlerin sınıf seviyesine uygun olmaması	1
	Değerlerle ilgili uygulamalı eğitimin olmaması	1
	Metinlerin farklı değerler içermemesi	1
	Değerlerle ilgili etkinliklerin olmaması.	1

Tablo 3.79’a bakıldığında görüşme yapılan öğretmenlerin %79’unun ilkokul 1.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlerde bulunan etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olmadığı yönünde görüş bildirdiği görülmektedir. Yapılan kodlama çalışması sonucunda öğretmenlerin görüşlerinden; değerlerin açık ve anlaşılır olmaması, değerlerle ilgili etkinliklerin az olması, değerlerle ilgili görsellerin az olması, metinlerin sınıf seviyesine uygun olmaması, değerlerle ilgili uygulamalı eğitimin olmaması, metinlerin farklı değerler içermemesi, değerlerle ilgili etkinliklerin olmaması gibi kodlara ulaşılmıştır.

İlkokul 1.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olmadığı yönünde görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.1.1.1.’e göre “Yeterli olduğunu düşünmüyorum. Çünkü seçilen metinlerin çoğu çocuklara verilmek istenen değerleri örtük kullanmış. Birinci sınıf çocuğuna daha açık olmalıydı.”

Ö.1.3.'e göre “Yetersiz olarak düşünüyorum. Çünkü 1. sınıf öğrencisi için daha çok açık bir şekilde olmalıdır. Dinleme metinlerini zaten anlamlandırmakta güçlük çekiyorlar. Serbest okuma metinleri de oku geç gibi olduğu için tam oturmuyor.”

Ö.1.4.'e göre “Kitaplardaki metinleri genel olarak yeterli ve seviyeye uygun bulmamaktayım. Değerler eğitimi açısından da yeterli değil. Bazı değerler yüzeysel olarak bulunmaktadır. Bunları içselleştirip, davranış biçimi haline getirmek için yeterli değil.”

Ö.1.9.'a göre “Yeterli olduğunu düşünmüyorum. Türkçe ders kitabı için seçilen metinlerin, verilmesi ya da üzerinde durulması gereken değerlerin öğrencilere daha kolay hissettirilmesi ya da benimsetilmesi açısından anlaşılır olması gerektiğini düşünüyorum. 1.sınıftaki bir öğrenci bir metni okuduğunda, metnin bütününde işlenen değeri kolaylıkla hissedebilmeli. Bu nedenle kitapta yer alan etkinliklerin verilmek istenen değeri ortaya çıkarmada eksik olduğunu söyleyebilirim.”

Ö.1.19.'a göre “Yeterli değildir. Değerler ile ilgili etkinlikler yer almalı. Uygulama yapılmalıdır.”

Aşağıda verilmiş olan tablo 3.80’de ise ilkökul 1.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olabilmesi için önerilerde bulunan öğretmenlerin görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 3.80: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Etkinliklerinin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olabilmesi İçin Önerileri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 1.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olabilmesi için öneriler	Metinlerde değerlere eşit şekilde yer verilmelidir.	1
	Etkinliklerde değerlerle ilgili görsellere yer verilmelidir.	1
	Değerler hayatın içinden her alanla ilgili olmalıdır.	1
	Değerler çocukların ilgisini çekecek masallarla verilmelidir.	1
	Değerlerle ilgili uygulamalı etkinliklere yer verilmelidir.	1

Tablo 3.80 incelendiğinde öğretmenlerin verilen temayla ilgili bazı önerilerine yer verilmiştir. Tabloya bakıldığında öğretmenlerin İlkokul 1.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olabilmesi için metinlerde değerlere eşit şekilde yer verilmesi gerektiği, etkinliklerde değerlerle ilgili görsellere yer verilmesi gerektiği, değerlerin hayatın içinden her alanla ilgili olması gerektiği, değerlerin çocukların ilgisini çekecek masallarla verilmesi gerektiği, değerlerle ilgili uygulamalı etkinliklere yer verilmesi gerektiği şeklinde önerilerde bulunduğu görülmektedir.

İlkokul 1.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olması için öneriler belirten öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.1.7.'ye göre *“Yeterlidir. Fakat bazı değerlere fazla yer verilmesi gerekir. Metinlerde genellikle "sevgi" üzerinde durulmuştur. Diğer değerlere daha çok yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum.”*

Ö.1.8.'e göre *“Yeterli olduğunu düşünmüyorum. Birçok değer nitelik açısından yeterli ancak aktarımında daha fazla görseller kullanılarak çocuğu içine çekecek metinler olabilir. İçselleştireceği uygulamalı etkinlikler bulunmuyor.”*

Ö.1.12.'ye göre *“Yeterli değil. Sadece bu metinlerle bu değerleri kazandıramayız. Genel olarak değerler eğitimi sadece okulda değil, çocuğun bulunduğu her ortamda üzerine düşülmelidir. Değerler evde başlıyor.”*

Ö.1.14.'e göre *“Bence yeterli değil. Bana göre 1. sınıf her değerın temelinin atıldığı dönemdir. Daha fazla değerler metni konulmalı kitaplara. Her temada bir değer yerine çoğunluğu değerlerle ilgili olmalıdır. Masal tadında metinler konulabilir.”*

Ö.1.19.'a göre *“Yeterli değildir. Değerler ile ilgili etkinlikler yer almalı. Uygulama yapılmalıdır.”*

3.2.2.3.2. İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Bu Metinlerde Bulunan Etkinliklerin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Bu kısımda ilkokul 2.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olup olmadığına ilişkin görüşlerine ait bilgiler aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 3 81: İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Etkinliklerinin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olduğuna İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 2.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinlikler değerler eğitimi açısından yeterlidir.	Verilen metinler ve metinlere ait etkinliklerin yeterli olması	1

Tablo 3.81’e bakıldığında görüşme yapılan ilkokul 2.sınıf öğretmenlerinden sadece 1 tanesinin ilkokul 2.Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerleri yeterli bulduğu görülmektedir.

İlkokul 2.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olduğu yönünde görüş bildiren öğretmenin görüşü şu şekildedir.

Ö.2.6.’ya göre “Yeterli olduğunu düşünüyorum. Ancak öğretmenlerin bu etkinlikleri de diğerleri gibi önemsemesi üzerinde durması gerekir.”

İlkokul 2.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olup olmadığına dair görüşleri sorulan ilkokul 2.sınıf öğretmenlerinden 1 kişi hariç geriye kalanların hepsi ilkokul 2.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olmadığı yönünde görüş bildirmiştir.

Aşağıda verilmiş olan tablo 3.82’ de ise 2.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olmadığı yönünde görüş bildiren öğretmenlerin bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 3.82: İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Etkinliklerinin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olmadığına İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 2.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olmaması	Değerlerle ilgili etkinliklerin az olması	3
	Değerlerin açık ve anlaşılır olmaması	3
	Serbest okuma metinlerinde etkinlik bulunmaması	2
	Metinlerin ve etkinliklerin sınıf seviyesine uygun olmaması.	2
	Değerlerle ilgili etkinliklerin sorgulama yapıp harekete geçirecek nitelikte olmaması	2

Tablo 3.82 incelendiğinde görüşme yapılan öğretmenlerin %92'sinin İlkokul 2.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olmadığı yönünde görüş belirttikleri görülmektedir. Görüşme yapılan öğretmenler ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yetersiz olmasıyla ilgili olarak; değerlerle ilgili etkinliklerin az olması, değerlerin açık ve anlaşılır olmaması, serbest okuma metinlerinde etkinlik bulunmaması, metinlerin ve etkinliklerin sınıf seviyesine uygun olmaması, değerlerle ilgili etkinliklerin sorgulama yapıp harekete geçirecek nitelikte olmaması gibi gerekçeler belirttikleri görülmüştür.

İlkokul 2.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olmadığı yönünde görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.2.2.'ye göre “Yeterli değil diye düşünüyorum. Bazı metinler çok uzun ve birden çok değeri bir arada vermiş, bu da çocukların kafasını karıştırıyor. Metinlerin sonuna değere ait bir uygulama eklenmeli bence. Değer teoride kalmamış olur uygulanmış olur. Dinleme metinlerine birden çok görsel eklenirse daha verimli olabilir.”

Ö.2.3.’ göre “Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinin etkinlikleri bence değerler eğitimi açısından yeterli değil. Dinleme metinlerinde yer alan etkinlikler daha çok dil bilgisi, okuma anlama ve dinleme kurallarına yönelik. Serbest okuma metinlerinde ise zaten etkinlik kısmı yok. Serbest okuma metinlerinin etkinliklerini ben hazırlıyorum.”

Ö.2.5.’e göre “Serbest okuma metinlerinin etkinlikleri bulunmamaktadır. Bu açıdan bu büyük bir eksiklik. Dinleme metinlerindeki etkinlikler ise çok fazla değerler eğitime yer vermemektedir.”

Ö.2.8.’e göre “Bazı serbest okuma parçalarının amaca uygun olmadığını düşünüyorum.”

Ö.2.9.’a göre “Yeterli değil. Verilmek istenen mesaj daha net olmalı. Ve çocuk günlük yaşantısında bu değerlerle iç içe olmalı.”

Ö.2.10.’ a göre “Serbest okuma ve dinleme metinlerinin bazıları değerler eğitimi içeriyor. Yeterli sayıda etkinlik de yer almalı. Daha fazla bu konuda metin çalışması ve etkinliğe yer verilebilir.”

Ö.2.13.’ göre “Ders kitaplarında değerlere yer verilmesi çocukların kişiliklerinin geliştiği bu dönem için önemlidir. Serbest okuma ve dinleme metinleri ile Türkçe kitabındaki diğer etkinlikleri karşılaştırsak işleniş tarzı açısından benzerlik göstermektedir. Kitapta sürekli aynı tarz etkinliklerin olması bir süre sonra rutin haline gelecek ve öğrencilerin sıkılmasına neden olacaktır. Bu yüzden etkinlikler çeşitlendirilmelidir. Bazı metinlerin uzun olması da öğrencinin anlamasını zorlaştırmaktadır. Aktarılan değere odaklanmak yerine metni anlamaya çalışmaktadır. Değer ikinci plana düşmektedir. Kitabın sonuna dinleme metinleri konularak öğrencilerin okulda olmadığı zamanlarda dersten geri kalmasını önleyebilir. Serbest okuma metinlerinde ise sadece aktarılan değerle ilgili birkaç soru konulabilir.”

Aşağıda verilmiş olan tablo 3.83’ de ise ilkokul 2.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olabilmesi için önerilerde bulunan öğretmenlerin görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 3.83: İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Etkinliklerinin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olabilmesi İçin Önerileri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 2.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olabilmesi için öneriler	Dinleme metinlerinde tek değer verilip onunla ilgili birden çok görsele yer verilmelidir.	1
	Öğretmenler bu metinlere ait etkinlikleri de diğer metinlerdeki gibi önemsemelidir.	1
	Değer eğitimi okulla beraber hayatın içerisinde de olmalıdır.	1
	Etkinlikler araştırmaya yönelten ve hayatta uygulanabilecek değerlerden oluşmalıdır.	1
	Kısa metinler verilip etkinlikler çeşitlendirilmeli ayrıca serbest okuma metinlerinin sonunda aktarılmak istenen değerlerle ilgili sorular sorulmalıdır.	1

Tablo 3.83'e bakıldığında görüşme yapılan öğretmenlerin mevcut ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinin değerler eğitimi noktasında yeterli olabilmesi için bazı önerilerde bulunduğu görülmektedir. Öğretmenler öneriler olarak; dinleme metinlerinde tek değer verilip onunla ilgili birden çok görsele yer verilmesi gerektiği, öğretmenlerin bu metinlere ait etkinlikleri de diğer metinlerdeki gibi önemsemeleri gerektiği, değer eğitiminin okulla beraber hayatın içerisinde de olması gerektiği, etkinliklerin araştırmaya yönelten ve hayatta uygulanabilecek değerlerden oluşması gerektiği, kısa metinler verilip etkinlikler çeşitlendirilmeli ayrıca serbest okuma metinlerinin sonunda aktarılmak istenen değerlerle ilgili sorular sorulması gerektiği şeklinde görüşler bildirmişlerdir.

İlkokul 2.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olması için öneriler belirten öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.2.2.’ye göre “Yeterli değil diye düşünüyorum. Bazı metinler çok uzun ve birden çok değeri bir arada vermiş, bu da çocukların kafasını karıştırıyor. Metinlerin sonuna değere ait bir uygulama eklenmeli bence. Değer teoride kalmamış olur uygulanmış olur. Dinleme metinlerine birden çok görsel eklenirse daha verimli olabilir.”

Ö.2.9.’a göre “Yeterli değil. Verilmek istenen mesaj daha net olmalı. Ve çocuk günlük yaşantısında bu değerlerle iç içe olmalı.”

Ö.2.11.’e göre “Yeterli olduğunu düşünmüyorum. Etkinliklerin sadece cevap verilmeye yönelik olmasını istemezdim. Çocukların sorgulamasını, araştırmasını ve hayata geçirebileceği etkinlikler olmasını isterdim.”

3.2.2.3.3. İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Bu Metinlerde Bulunan Etkinliklerin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Bu kısımda ilkokul 3.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olup olmadığına ilişkin görüşlere ait bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.84: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Etkinliklerinin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olduğuna İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 3.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinlikler değerler eğitimi açısından yeterlidir.	Verilen metinler ve metinlere ait etkinliklerin yeterli olması.	6

Tablo 3.84’e bakıldığında görüşme yapılan öğretmenlerden yaklaşık üçte birinin ilkokul 3.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinin değerler eğitimi açısından yeterli olduğuna dair görüş bildirdiği görülmüştür. Öğretmenlerin bu cevaplarından “Verilen metinler ve metinlere ait etkinliklerin yeterli olması” koduna ulaşılmıştır.

İlkokul 3.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olduğu yönünde görüş bildiren öğretmenlerin bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.3.6.’ya göre “*Evet yeterli. Öğretmenlerin de bu değerleri daha da detaylandırıp öğrencilere aktarmasıyla yeterli hale geliyor.*”

Ö.3.8’e göre “*Yeterli olduğunu düşünüyorum. Gerek görsellerle gerek hazırlık sorularıyla olsun metni dinlemeden/izlemeden önce çocuklar yaklaşık tahminlerde bulunuyorlar. Akabinde ise metne ait soruları amaca uygun olarak cevaplandırıyorlar.*”

Aşağıda verilmiş olan tablo 3.85’ e ise ilkokul 2.sınıf Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olmadığı yönünde görüş bildiren öğretmenlerin bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 3.85: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Etkinliklerinin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olmadığına İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 3.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olmaması	Değerlerle ilgili uygulama etkinliklerinin olmaması	2
	Değerler eğitimi için müstakil bir ders olmaması	1
	Verilen etkinliklerin hep aynı türden etkinlikler olması.	1
	Metin öncesi ve sonrasındaki etkinliklerin yeterli olmaması.	3
	Metinlerde ve etkinlerde değerler ile ilgili çalışmaların yer almaması	3
	On kök değerlerin bir bütün olarak yer almaması	2
	Metinlerin ve etkinliklerin soyut düşünme gerektirmesi	1
	Değerlerle ilgili yeterli görsellerin olmaması	1

Tablo 3.85 incelendiğinde görüşme yapılan ilkökul 3.sınıf öğretmenlerinin %70'inin İlkokul 3.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olmadığı yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür. Öğretmenlerin görüşlerinden hareketle bu temada , değerle ilgili uygulama etkinliklerinin olmaması, değerler eğitimi için müstakil bir ders olmaması, verilen etkinliklerin hep aynı türden etkinlikler olması, metin öncesi ve sonrasındaki etkinliklerin yeterli olmaması, metinlerde ve etkinlerde değerler ile ilgili çalışmaların yer almaması, on kök değerin bir bütün olarak yer almaması, metinlerin ve etkinliklerin soyut düşünme gerektirmesi, değerlerle ilgili yeterli görsellerin olmaması gibi kodlara ulaşılmıştır. İlkokul 3.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olmadığı yönünde görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.3.2.'ye göre *“Hayır yeterli değil. Ders kitabındaki etkinlikler daha çok soru-cevap şeklinde değer eğitimi için daha çok uygulamaya yönelik etkinlikler olmalıydı.”*

Ö.3.5.'e göre *“Türkçe ders kitabındaki hiçbir etkinliği geliştirici bulmuyorum. Genelde metinle ilgili sorular çok basit ve bilgi düzeyinde. Hemen her etkinlikte aynı tür etkinlikler (Metinle ilgili sorular, bilinmeyen 3 kelimenin anlamını bulmak, eş anlamlı-zıt anlamlı kelimeleri eşleştirmek, metine yeni başlık bulmak, ana duygu, ana düşünce) hep aynı ve sıkıcı etkinlikler. Hayal gücünü, yaratıcı düşünmeyi geliştirici farklı etkinliklere yer verilmediği için yetersiz olduğunu düşünüyorum.”*

Ö.3.10.'a göre *“Düşünmüyorum. Değerler eğitiminde yer alan 10 temel değerinin tamamını kapsaması gerektiğini ve bu değerleri bir bütün olarak ele alınması gerektiğini düşünüyorum.”*

Ö.3.16.'ya göre *“Değerler daha ilgi çekici resimler ve farklı anlatım tarzıyla öğrenciye sunulurken daha verimli hale getirilebilir.”*

Aşağıda verilmiş olan tablo 3.86' da ise 3.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olabilmesi için önerilerde bulunan öğretmenlerin görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 3.86: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Etkinliklerinin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olabilmesi İçin Önerileri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 3.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olabilmesi için öneriler	Uygulamaya yönelik etkinlikler çoğunlukta olmalıdır.	1
	Değerler daha ilgi çekici resimler ve farklı anlatım tarzıyla öğrenciye sunulurken daha verimli hale getirilmelidir.	1

Tablo 3.86’ e bakıldığında görüşme yapılan öğretmenlerin mevcut ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinin değerler eğitimi noktasında yeterli olabilmesi için bazı önerilerde bulunduğu görülmektedir. Öğretmenler öneriler olarak, uygulamaya yönelik etkinlikler çoğunlukta olması gerektiği, değerler daha ilgi çekici resimler ve farklı anlatım tarzıyla öğrenciye sunulurken daha verimli hale getirileceği şeklinde önerilerde bulunmuşlardır.

İlkokul 3.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olması için öneriler belirten öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.3.2.’ye göre “*Hayır yeterli değil. Ders kitabındaki etkinlikler daha çok soru-cevap şeklinde değer eğitimi için daha çok uygulamaya yönelik etkinlikler olmalıydı.*”

Ö.3.16.’ya göre “*Değerler daha ilgi çekici resimler ve farklı anlatım tarzıyla öğrenciye sunulurken daha verimli hale getirilebilir.*”

3.2.2.3.4. İlkokul 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Bu Metinlerde Bulunan Etkinliklerin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Bu kısımda ilkokul 4.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olup olmadığına ilişkin görüşlere ait bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.87: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Etkinliklerinin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olduğuna İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 4.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinlikler değerler eğitimi açısından yeterlidir.	Metinler ve metinlere ait etkinliklerde değerler eğitime yer verilmesi	4
	Etkinliklerin görsellerle güçlendirilmiş olması	1

Tablo 3.87 incelendiğinde görüşme yapılan öğretmenlerin yaklaşık üçte birinin İlkokul 4.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olduğuna dair görüş bildirdiği görülmektedir. Öğretmenler bu görüşlerine, metinler ve metinlere ait etkinliklerde değerler eğitime yer verilmesi, etkinliklerin görsellerle güçlendirilmiş olması şeklindeki gerekçeleri sunmuşlardır. İlkokul 4.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olduğu yönünde görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.4.7.'ye göre *“Evet yeterli. Metinler içerik açısından değerler eğitime hitap ediyor. Etkinliklerde ve metin içerisinde bu değerlere yönelik açık uçlu sorular soruluyor.”*

Ö.4.10.'a göre *“Evet yeterli olduğunu düşünüyorum. Görsellerle de güçlendirilmiş oluyor.”*

Ö.4.16.'ya göre *“Mümkün olduğu kadar değerler eğitime yer verilmiştir.”*

Aşağıda verilmiş olan tablo 3.88'e ise ilkökul 4.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olmadığı yönünde görüş bildiren öğretmenlerin bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 3.88: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Etkinliklerinin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olmadığına İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
	Her temada sadece bir değere yer verilmiş olması	1
	Değerler eğitimiyle ilgili yeterli miktarda etkinlik olmaması	3
	Metinlerin uzun ve zor olması	1
İlkokul 4.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olmaması	Dinleme metinlerindeki etkinliklerin yeterli olmaması, serbest okuma metinlerinde hiç etkinlik bulunmaması	2
	Değerlerin açık ve anlaşılır olmaması	3
	Dikkat çekici olmayan ve sürekli tekrar edilen etkinliklerin olması	1
	Metinlerde değerlere yer verilip etkinliklerde yer verilmemesi	1

Tablo 3.88’e bakıldığında görüşme yapılan ilkokul 4.sınıf öğretmenlerinin %71’inin İlkokul 4.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olmadığına dair görüş bildirdiği görülmektedir.

Öğretmenler bu görüşlerine dayanak olarak, her temada sadece bir değere yer verilmiş olması, değerler eğitimiyle ilgili yeterli miktarda etkinlik olmaması, metinlerin uzun ve zor olması, dinleme metinlerindeki etkinliklerin yeterli olmaması, serbest okuma metinlerinde hiç etkinlik bulunmaması, değerlerin açık ve anlaşılır olmaması, dikkat çekici olmayan ve sürekli tekrar edilen etkinliklerin olması, metinlerde değerlere yer verilip etkinliklerde yer verilmemesi gibi gerekçeleri ileri sürmüşlerdir. İlkokul 4.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait

etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olmadığı yönünde görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.4.2.'ye göre *“Hayır yeterli değil. Dinleme metnlerinin etkinlikleri değerler eğitimi odaklı değil de daha çok dil bilgisi ağırlıklı. Serbest okuma metnlerinin ise zaten etkinlik kısmı bulunmuyor. Bu yüzden de biz öğretmenler tarafından bile çoğu zaman görmezden gelinerek geçiliyor.”*

Ö.4.5.'e göre *“Serbest okuma metnlerinde etkinlik bulunmuyor. Dinleme metni etkinlikleri ise maalesef değerler eğitimi açısından yeterli değil. Metinde değerler var ama etkinlik içeriğinde değerlere dokunulmamış.”*

Ö.4.12.'ye göre *“Yeterli olduğunu düşünmüyorum. Etkinlikler yetersiz ve aynısını tekrara ediyor. Dikkat çekici değil, değerleri ön planda vermiyor.”*

Ö.4.13.' e göre *“Yeterli olduğunu düşünmüyorum. Özellikle etkinlik konusunda büyük eksiklikler var. Okuttuğumuz metin içerisinde değeri hissediyor öğrenci fakat bu yeterli olmuyor. Metne bağlı etkinliklerde özellikle işlenen değere yönelik etkinliklere yer verilmesi çocuğun bu değeri daha iyi anlamasını ve özümsemesini sağlayacaktır. Gerekirse bazı etkinlikler için öğrenciler sınıf dışına yönlendirilmeli, uygulama yapılmalı, drama etkinlikleri ile oyunlaştırılıp kalıcı bir öğrenme sağlanmalıdır.”*

Ö.4.14.'e göre *“Yeterli olduğunu düşünmüyorum. Ders programının yoğunluğundan dolayı metinleri sadece okuyup geçiyoruz. Serbest okuma metinleri yerine, daha fazla etkinlik içeren metinler şeklinde verilmesinin daha faydalı olacağını düşünüyorum. Dinleme metinleri de genellikle yazılmadığından dolayı çocuklar algılamakta zorluk çekiyor, çok etkili olmadığını düşünüyorum.”*

Ö.4.15'e göre *“Yeterli değil. Türkçe ders kitabındaki metinler güzel ancak değerler eğitimi konusunda yeterince hissedilir konular olaylar verildiğini düşünmüyorum. Ve ana fikir ana düşünce hep çocuklara soruluyor. Bazı metinlerin alışılmışın dışına çıkıp metin içerisinde çarpıcı sonuçlara ulaşması gerektiğini düşünüyorum.”*

Aşağıda verilmiş olan tablo 3.89'da ise 4.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi

açısından yeterli olabilmesi için önerilerde bulunan öğretmenlerin görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 3.89: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Serbest Okuma ve Dinleme Metinleri ile Etkinliklerinin Değerler Eğitimi Açısından Yeterli Olabilmesi İçin Önerileri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 4.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olabilmesi için öneriler	Daha anlaşılır, sade, net mesajın alınacağı metinler seçilmelidir.	1
	Etkinliklerde hayatın içinden uygulamalara dayalı etkinliklere yer verilmelidir.	1
	Serbest okuma metinleri yerine daha fazla etkinlik içeren metinlere yer verilmelidir.	1
	Alışılmışın dışında heyecan dolu metinlere yer verilmelidir.	1

Tablo 3.89 incelendiğinde görüşme yapılan öğretmenlerin ilkökul 4.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olabilmesi için bazı öneriler sunduğu görülmektedir. Öğretmenler bu önerileri olarak, daha anlaşılır, sade, net mesajın alınacağı metinler seçilmesi gerektiği, etkinliklerde hayatın içinden uygulamalara dayalı etkinliklere yer verilmesi gerektiği, serbest okuma metinleri yerine daha fazla etkinlik içeren metinlere yer verilmesi gerektiği, alışılmışın dışında heyecan dolu metinlere yer verilmesi gerektiği şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

İlkokul 4.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olması için öneriler belirten öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.4.11.'e göre *“Yeterli değil. Daha anlaşılır, sade, net mesajın alınacağı metinler seçilebilir.”*

Ö.4.13.'e göre *“Yeterli olduğunu düşünmüyorum. Özellikle etkinlik konusunda büyük eksiklikler var. Okuttuğumuz metin içerisinde değeri hissediyor öğrenci fakat bu*

yeterli olmuyor. Metne bağılı etkinliklerde özellikle işlenen değere yönelik etkinliklere yer verilmesi çocuğun bu değeri daha iyi anlamasını ve özümsemesini sağlayacaktır. Gerekirse bazı etkinlikler için öğrenciler sınıf dışına yönlendirilmeli, uygulama yapılmalı, drama etkinlikleri ile oyunlaştırılıp kalıcı bir öğrenme sağlanmalıdır.”

Ö.4.14.’e göre “Yeterli olduğunu düşünmüyorum. Ders programının yoğunluğundan dolayı metinleri sadece okuyup geçiyoruz. Serbest okuma metinleri yerine, daha fazla etkinlik içeren metinler şeklinde verilmesinin daha faydalı olacağını düşünüyorum. Dinleme metinleri de genellikle yazılmadığından dolayı çocuklar algılamakta zorluk çekiyor, çok etkili olmadığını düşünüyorum.”

3.2.2.4.İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Bu bölümde ilkokul 1-4.sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerin okutmuş oldukları sınıf düzeylerine ait Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrencilerin sınıf düzeyi düşünüldüğünde onlar açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olup olmadığına dair görüşlerine ait verilere yer verilmiştir.

3.2.2.4.1.İlkokul 1.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Bu kısımda ilkokul 1.sınıf öğretmenlerinin, Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrencilerin sınıf düzeyi düşünüldüğünde onlar açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olup olmadığına ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular aşağıda verilen tablolar ile açıklanmıştır.

Tablo 3.90: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olduğuna İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
	Verilen değerlerin anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olması	4
İlkokul 1.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerler öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olması	Verilen değerlerin somut olması ve bu nedenle anlaşılıp hayata uygulanabilir olması	1
	Metinler basit düzeyde olduğundan anlaşılabilir olması	1

Tablo 3.90 incelendiğinde görüşme yapılan öğretmenlerin üçte birinin ilkokul 1.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrencilerin sınıf düzeyi düşünüldüğünde onlar açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olduğuna ilişkin görüş bildirdikleri görülmüştür. Öğretmenler değerlerin kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olmasına, verilen değerlerin anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olması, verilen değerlerin somut olması ve bu nedenle anlaşılıp hayata uygulanabilir olması, metinler basit düzeyde olduğundan anlaşılabilir olması gibi gerekçeler sunmuşlardır. İlkokul 1.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrencilerin sınıf düzeyi düşünüldüğünde onlar açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olduğuna ilişkin görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.1.7.’ye göre “*Metinlerde anlatılan değerler kolay anlaşılabilir. Sınıf içinde bu değerlerin uygulanabilir olduğu görülmektedir.*”

Ö.1.15.’e göre “*Evet anlaşılabilir. Daha çok somut değerler verilmiş. Örneğin; arkadaşlık, aile sevgisi vs. Bu sebeple hayata da uygulanabilirliği kolay.*”

Aşağıda verilmiş olan tablo 3.91’ de ise ilkokul 1.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrencilerin sınıf düzeyi düşünüldüğünde onlar açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olmadığına ilişkin görüş bildiren öğretmenlerin bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 3.91: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitaplarındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olmadığına İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
	Değerlerin açık ve anlaşılır olmaması	3
	Değerlerin hayata uygulanabilir olmaması	2
	Soyut değerlere yer verilmesi	2
İlkokul 1.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerler öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olmaması	Önceki öğrenmelerin yeni öğrenmeleri engellemesinden ötürü değerlerin hayata uygulanamaması	1
	Metinlerin uzun olmasından dolayı değerlerin anlaşılabilmesi	3
	Değerlerin sınıf seviyesine uygun olmaması	1

Tablo 3.91 incelendiğinde görüşme yapılan ilkökul 1.sınıf öğretmenlerinin üçte ikisinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrencilerin sınıf düzeyi düşünüldüğünde onlar açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olmadığına dair görüş bildirdikleri görülmüştür. Öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen kodlamalardan, değerlerin açık ve anlaşılır olmaması, değerlerin hayata uygulanabilir olmaması, soyut değerlere yer verilmesi, önceki öğrenmelerin yeni öğrenmeleri engellemesinden ötürü değerlerin hayata uygulanamaması, metinlerin uzun olmasından dolayı değerlerin anlaşılabilmesi, değerlerin sınıf seviyesine uygun olmaması kodlarına ulaşılmıştır.

İlkokul 1.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrencilerin sınıf düzeyi düşünüldüğünde onlar açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olmadığına ilişkin görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.1.11.'e göre “Öğrenciyi o değere odaklamalı ve öğrenci o metinden o değeri kendiliğinden vurgulamalı işleniş etkinliklerinde anladığı değeri belirtmeli. Öğrenci metinden o değeri çıkaramıyorsa kavrayamaz ve hayatta uygulayamaz. Metindeki

değerler öğrencinin odaklanmasına ve anlama gücüne bağlı olarak kavranıyor. Okuması zayıf olan birinci sınıf öğrencisi okuduğu cümleyi toparlamayınca metni anlaması çok daha zor. Bunun için kısa ve şok metinlere ağırlık verilmesi lazım. Nasreddin Hoca fıkraları gibi.”

Ö.1.12.’ye göre “1.sınıf metinleri çocuklar için fazlaca uzun bu yüzden seviyelerine uygun olduğunu düşünmüyorum. Metinlerin daha anlaşılır, kısa, açık ve net olması gerekmektedir.”

Ö.1.2.’ye göre “Değerlerin sınıfım açısından kolay anlaşılabilir olduğunu fakat hayata uygulanabilirlik açısından tam uygun olmadığını düşünüyorum.”

Ö.1.3.’e göre “Hayır anlamaları için benim de açıklama yapmam gerekiyor.”

Aşağıda verilmiş olan tablo 3.92’ de ise ilkokul 1.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrencilerin sınıf düzeyi düşünüldüğünde onlar açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olabilmesi için önerilerde bulunan öğretmenlerin görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 3.92: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olması İçin Önerileri

Tema	Kod	Frekans
	1.sınıftaki değer içeren metinler daha kısa olmalıdır.	3
İlkokul 1.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olması için öneriler	Vatan-millet sevgisi gibi değerler daha basit ve anlaşılır bir dille anlatılmalıdır.	1
	Değerler ile ilgili etkinlikler basit ve uygulanabilir olmalıdır.	1

Tablo 3.92 incelendiğinde öğretmenlerin 1.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayat uygulanabilir olması için bazı önerilerde bulunduğu görülmektedir.

Öğretmenler önerilerini, 1.sınıftaki değer içeren metinler daha kısa olması, vatan-millet sevgisi gibi değerlerin daha basit ve anlaşılır bir dille anlatılması, değerler ile ilgili etkinliklerin basit ve uygulanabilir olması şeklinde ifade etmişlerdir.

İlkokul 1.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olması için önerilerde bulunan öğretmenlerin bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.1.11.'e göre *“Öğrenciyi o değere odaklamalı ve öğrenci o metinden o değeri kendiliğinden vurgulamalı işleniş etkinliklerinde anladığı değeri belirtmeli. Öğrenci metinden o değeri çıkaramıyorsa kavrayamaz ve hayatta uygulayamaz. Metindeki değerler öğrencinin odaklanmasına ve anlama gücüne bağlı olarak kavranıyor. Okuması zayıf olan birinci sınıf öğrencisi okuduğu cümleyi toparlamayınca metni anlaması çok daha zor. Bunun için kısa ve şok metinlere ağırlık verilmesi lazım. Nasreddin Hoca fıkraları gibi.”*

Ö.1.12.'ye göre *“1.sınıf metinleri çocuklar için fazlaca uzun bu yüzden seviyelerine uygun olduğunu düşünmüyorum. Metinlerin daha anlaşılır, kısa, açık ve net olması gerekmektedir.”*

Ö.1.13.'e göre *“Bazı metinler gerektiğinden fazla uzun olduğu için öğrenciler odaklanmakta sıkıntı çekiyor.”*

Ö.1.19.'a göre *“Seviyeye uygun değil. Basit ve uygulanabilir olmalı.”*

3.2.2.4.2.İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Bu kısımda ilkokul 2.sınıf öğretmenlerinin, Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrencilerin sınıf düzeyi düşünüldüğünde onlar açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olup olmadığına ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular aşağıda verilen tablolar ile açıklanmıştır.

Tablo 3.93: İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olduğuna İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 2.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerler öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir	Verilen değerlerin anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olması	2

Tablo 3.93 incelendiğinde görüşme yapılan öğretmenlerin yaklaşık yüzde onluk bir kısmının İlkokul 2.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerler öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayat uygulanabilir olduğu yönünde görüş bildirdiği görülmüştür.

Öğretmenler buna gerekçe olarak, verilen değerlerin anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olması görüşünde birleşmişlerdir.

İlkokul 2.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrencilerin sınıf düzeyi düşünüldüğünde onlar açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olduğuna ilişkin görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.2.2.'ye göre *“Zor diyemem ama daha eğlenceli, çocuklaştırılabilir. Hayata uygulanabilir ama uygulama örneği verilmeli ve yaptırılmalı. Dönüt alan çalışmalar eklenebilir.”*

Ö.2.6.'ya göre *“Evet kolaylıkla öğrenciler verilmek istenen mesajı alıyorlar.”*

Aşağıda verilmiş olan tablo 3.94'te ise ilkokul 2.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrencilerin sınıf düzeyi düşünüldüğünde onlar açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olmadığına ilişkin görüşlerine ait bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 3.94: İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olmadığına İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 2.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerler öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olmaması	Değerlerin açık ve anlaşılır olmaması	1
	Bazı metinlerin değerler eğitimi açısından öğrencilerin bilişsel düzeylerinin üzerinde olması	5
	Ailesel ve çevresel faktörlerden dolayı değerlerin uygulanamaması	1
	Metinlerin uzun olmasından dolayı değerlerin anlaşılabilmesi	1
	Değerlerle ilgili etkinliklerin ve açıklamaların yetersiz olması	1
	Değerleri hayata uygulamanın uzun bir süreç gerektirmesi	1
	Metinlerin gündelik hayatın içinden olmaması	1

Tablo 3.94'e bakıldığında görüşme yapılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun İlkokul 2.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerler öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayat uygulanabilir olmadığı yönünde görüş belirttikleri görülmektedir. Öğretmenler bu görüşlerine gerekçe olarak değerlerin açık ve anlaşılır olmaması, bazı metinlerin değerler eğitimi açısından öğrencilerin bilişsel düzeylerinin üzerinde olması, ailesel ve çevresel faktörlerden dolayı değerlerin uygulanamaması, metinlerin uzun olmasından dolayı değerlerin anlaşılabilmesi, değerlerle ilgili etkinliklerin ve açıklamaların yetersiz olması, değerleri hayata uygulamanın uzun bir süreç gerektirmesi, metinlerin gündelik hayatın içinden olmaması

gibi görüşleri sunmuşlardır. İlkokul 2.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrencilerin sınıf düzeyi düşünüldüğünde onlar açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olmadığına ilişkin görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.2.3.' göre *“Bazı metinlerin sınıftaki öğrencilerin dünyasına ve bilgi birikimlerine hitap etmediğini düşünüyorum.”*

Ö.2.4.' göre *“Ailelerin eğitim düzeyi, yetiştiği çevre, ekonomik yapısından dolayı her değer eğitimi çocuğa yeterince verilemiyor.”*

Ö.2.5.'e göre *“Bazı metinlerdeki değerler öğrencilerimizin kendi başlarına okuyup anlayacakları seviyede değil. Bu nedenle metinlerdeki değeri vermek için mutlaka bizlerin müdahale etmesi gerekmektedir.”*

Ö.2.7.'ye göre *“Bazıları evet ama bazıları hayır. Hepsi sınıf düzeyine uygun değil.”*

Ö.2.9.'a göre *“Bazı metinlerde yeterli değil. Etkinlikler daha açıklayıcı olabilir.”*

Ö.2.10.'a göre *“Bence biraz üst seviyede olabilir. Öğrenciler bu değerleri anlarken ve hayata uygularken zorlanıyorlar. Onların seviyelerine daha uygun olan değerler verilebilir.”*

Ö.2.13.'e göre *“Metin türü, içeriği ve uzunluğu aktarılan değerlerin anlaşılabilirliği açısından önemlidir. Adalet, fedakârlık vb. değerler bu sınıf düzeyinde öğrencilere soyut gelmektedir. Bunun gibi değerler şiir yerine hikâyeleştirilip somutlaştırılarak verilmelidir. Okulda değerler her ne kadar verilse de öğrencinin çevresi sadece okuldan oluşmamaktadır. Akran gurubu ve veli de değerlerin hayata uygulanması açısından önemlidir. Okul, veli ve akran grubu iş birliği halinde olursa, doğru davranışları pekiştirirse kalıcı hale gelebilir.”*

Aşağıda verilmiş olan tablo 3.95' te ise ilköğretim 2.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrencilerin sınıf düzeyi düşünüldüğünde onlar açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olabilmesi için görüş bildiren öğretmenlerin bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 3.95: İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olabilmesi İçin Önerileri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 2.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olması için öneriler	Uygulama örnekleri verilerek öğrencilere uygulamalı eğitim yapılmalıdır.	1
	Değerlerle ilgili metinler daha kısa tutulmalıdır.	1
	Değerler eğitiminde okul, veli, akran iş birliği olmalıdır.	1

Tablo 3.95 incelendiğinde görüşme yapılan öğretmenlerin İlkokul 2.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayat uygulanabilir olması için uygulama örnekleri verilerek öğrencilere uygulamalı eğitim yapılması, değerlerle ilgili metinlerin daha kısa tutulması, değerler eğitiminde okul, veli, akran iş birliği olması gerektiği şeklinde önerilerde bulunmuşlardır.

İlkokul 2.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olması için önerilerde bulunan öğretmenlerin bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.2.2.'ye göre “Zor diyemem ama daha eğlenceli, çocuklaştırılabilir. Hayata uygulanabilir ama uygulama örneği verilmeli ve yaptırılmalı. Dönüt alan çalışmalar eklenebilir.”

Ö.2.8.'e göre “Okuma metinleri kısaltılabilir.”

Ö.2.13.'e göre “Metin türü, içeriği ve uzunluğu aktarılan değerlerin anlaşılabilirliği açısından önemlidir. Adalet, fedakârlık vb. değerler bu sınıf düzeyinde öğrencilere soyut gelmektedir. Bunun gibi değerler şiir yerine hikâyeleştirilip somutlaştırılarak verilmelidir. Okulda değerler her ne kadar verilse de öğrencinin çevresi sadece okuldan oluşmamaktadır. Akran gurubu ve veli de değerlerin hayata uygulanması açısından

önemlidir. Okul, veli ve akran grubu iş birliği halinde olursa, doğru davranışları pekiştirirse kalıcı hale gelebilir.”

3.2.2.4.3.İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Bu kısımda ilkokul 3.sınıf öğretmenlerinin, Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrencilerin sınıf düzeyi düşünüldüğünde onlar açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olup olmadığına ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular aşağıda verilen tablolar ile açıklanmıştır.

Tablo 3.96: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olduğuna İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 3.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerler öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olması	Metinlerin öğrencilerin yaş seviyesine uygun olması	1
	Metinlerde yer alan değerlerin anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olması.	9

Tablo 3.96 incelendiğinde görüşme yapılan öğretmenlerin yarısının İlkokul 3.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayat uygulanabilir olduğu yönünde görüş bildirdiği görülmüştür.

Öğretmenler bu görüşlerine gerekçe olarak metinlerin öğrencilerin yaş seviyesine uygun olması ve metinlerde yer alan değerlerin anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olması görüşlerini ileri sürmüşlerdir.

İlkokul 3.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrencilerin sınıf düzeyi düşünüldüğünde onlar açısından kolay

anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olduğuna ilişkin görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.3.1.'e göre *“Uygulanabilir, bütün metinlerin kahramanları aynı yaş grubundan ve benzer sosyal çevreden seçilmiştir.”*

Ö.3.3.'e göre *“Evet kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir.”*

Ö.3.5.'e göre *“Evet, eğer metinde bir değere yer verilmişse bu kolay anlaşılır bir şekilde verilmiş oluyor. Özellikle dürüstlük ve yardımlaşmayla ilgili değerler söz konusu olduğunda çocuklar bunlara günlük hayatta da örnekler verebiliyor.”*

Ö.3.6'ya göre *“Evet kolay, anlaşılabilir. Hayata uygulanabilir. İstenen değer, öğrenciye verilebiliyor. Okuma parçaları ve dinleme metinleri anlaşılır. Sınıf içi tartışma yapıldığı zaman her öğrenci bir şeyler söyleyebiliyor.”*

Ö.3.8.'e göre *“Kesinlikle sınıf düzeyine uygun. 3.sınıf düzeyindeki öğrencilerimin soyut kavramları somutlaştırma konusunda problem yaşamadıklarını gözlemledim.”*

Ö.3.18.'e göre *“Değerler anlaşılabilirlik açısından bakıldığında sınıf düzeyine göre anlaşılır. Fakat çocuğun bunu özümsemesi ve hayatına yansıtabilmesi noktasında yeterli etkiye sahip değiller.”*

Aşağıda verilmiş olan tablo 3.97' da ise ilkokul 3.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrencilerin sınıf düzeyi düşünüldüğünde onlar açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olmadığına ilişkin görüş bildiren öğretmenlerin görüşlerine ait bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 3.97 incelendiğinde görüşme yapılan öğretmenlerin yarısının ilkokul 3.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olmadığına dair görüş bildirdikleri görülmüştür. Öğretmenlerin bu görüşlerine gerekçe olarak değerlerin açık ve anlaşılır olmaması, değerlerin sınıf seviyesine uygun olmaması, soyut değerlere yer verilmesi, değerlerin anlaşılır olup uygulama da ise yeterli etkiye sahip olmaması, metinlerin uzun olmasından dolayı değerlerin anlaşılabilmesi, değerleri metinlerdeki örnek durumlar dışında uygulamanın güç olması, dinleme metinlerinde yapılan seslendirmelerin dikkat çekici ve anlaşılır olmaması, şiir içerisinde verilen

değerlerin anlaşılıp hayata uygulanabilirliğinin zor olması gibi görüşleri ileri sundukları görülmüştür.

Tablo 3.97: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olmadığına İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
	Değerlerin açık ve anlaşılır olmaması.	1
	Değerlerin sınıf seviyesine uygun olmaması	1
	Soyut değerlere yer verilmesi	2
	Değerlerin anlaşılır olup uygulama da ise yeterli etkiye sahip olmaması	2
İlkokul 3.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerler öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olmaması	Metinlerin uzun olmasından dolayı değerlerin anlaşılabilmesi	1
	Değerleri metinlerdeki örnek durumlar dışında uygulamanın güç olması.	1
	Dinleme metinlerinde yapılan seslendirmelerin dikkat çekici ve anlaşılır olmaması	1
	Şiir içerisinde verilen değerlerin anlaşılıp hayata uygulanabilirliğinin zor olması.	1

Aşağıda verilmiş olan tablo 3.98’ de ise ilkökul 3.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrencilerin sınıf düzeyi

düşünüldüğünde onlar açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olabilmesi için görüş bildiren öğretmenlerin görüşlerine ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3.98: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olabilmesi İçin Önerileri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 3.Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayat uygulanabilir olması için öneriler	Metinlerde somut değerlere yer verilmelidir.	1
	Metinler somut örnekler içerecek tarzda gerçek hayat ilişkilerine yer vermelidir.	1

Tablo 3.98 incelendiğinde görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinin İlkokul 3.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayat uygulanabilir olması için bazı önerilerde bulunduğu görülmüştür. Öğretmenler öneriler olarak metinlerde somut değerlere yer verilmesi ile metinlerin somut örnekler içerecek tarzda gerçek hayat ilişkilerine yer vermesi şeklinde görüş bildirmişlerdir.

İlkokul 3.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olması için önerilerde bulunan öğretmenlerin bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.3.7.'ye göre *“Daha kolay anlaşılabilir, etkileyici olmalıdır. Uygulanabilir olanlar var. Çocuklara daha somut olanlarla ilgili metinler içermelidir.”*

Ö.3.11.'e göre *“Metinler için oluşturulan hikâye örgüsü daha somut örnekler içerecek tarzda gerçek hayat ilişkilerine yer verebilir. Bu noktadaki eksiklikler metinlerin anlaşılabilirliğini güçleştirirken, öğrencilerin günlük hayata transferlerinde engel oluşturmaktadır.”*

3.2.2.4.4.İlkokul 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Bu kısımda ilkokul 4.sınıf öğretmenlerinin, Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrencilerin sınıf düzeyi düşünüldüğünde onlar açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olup olmadığına ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular aşağıda verilen tablolar ile açıklanmıştır.

Tablo 3.99: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olduğuna İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 4.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerler öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayat uygulanabilir olması	Verilen değerlerin anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olması.	10

Tablo 3.99 incelendiğinde görüşme yapılan öğretmenlerin yaklaşık üçte ikisinin İlkokul 4.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerler öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayat uygulanabilir olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür. Öğretmenler bu görüşlerine gerekçe olarak verilen değerlerin anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olmasını göstermiştir. İlkokul 4.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrencilerin sınıf düzeyi düşünüldüğünde onlar açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olduğuna ilişkin görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.4.3.'e göre *“4.sınıf seviyesine uygun serbest okuma ve dinleme metinleri olduğunu düşünüyorum. Fakat dinleme metinlerinin yazılı metin şeklinde Türkçe ders kitabının sonuna ek olarak koyulmasının faydalı olacağına inanıyorum.”*

Ö.4.6' ya göre *“Kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir. Günlük hayatta karşılaştıkları ya da toplumda ve ailede yapması gerekenleri ilettiği için uygundur.”*

Ö.4.8'e göre *“Kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir.4.sınıf oldukları için soyut kavramları anlamakta sıkıntı çekmiyorlar.”*

Ö.4.10' a göre “Evet anlaşılabilir düzeydedir. Günlük hayatta birçok kez karşısına çıktığı için değerleri anlaması kolay oluyor.”

Ö.4.14.'e göre “Sınıf düzeyine uygun olduğunu düşünüyorum. Bu metinlerin vermek istediği mesajı benimseyen çocuklar az da olsa hayatına uygulamaya çalışıyor. Örneğin arkadaşıyla daha düzenli konuşuyor, arkadaşının fikirlerine saygı duymayı ve herkesin onunla aynı düşüncede olmayabileceğini öğreniyor. Bu bağlamda çok aşırı bir hayata uygulama olmasa da hayatlarına etki ediyor.”

Aşağıda verilmiş olan tablo 3.100' de ise ilkokul 4.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrencilerin sınıf düzeyi düşünüldüğünde onlar açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olmadığına ilişkin görüş bildiren öğretmenlerin bulgularına yer verilmiştir.

Tablo 3.100: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olmadığına İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
	Değerlerin anlaşılabilmesi ve hayata uygulanabilir olmaması	3
İlkokul 4.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerler öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayat uygulanabilir olmaması	Kitapta verilen etkinliklerin yeterli olmaması	1
	Çocukların hazır bulunuşluk seviyesinin düşük olması.	1

Tablo 3.100 incelendiğinde görüşme yapılan öğretmenlerin yaklaşık üçte birinin İlkokul 4.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerler öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayat uygulanabilir olmadığı yönünde görüş bildirdiği görülmüştür. Öğretmenlerin cevaplarından hareketle değerlerin anlaşılabilmesi ve hayata uygulanabilir olmaması, kitapta verilen etkinliklerin yeterli olmaması, çocukların hazır bulunuşluk seviyesinin düşük olması kodlarına ulaşılmıştır. İlkokul 4.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrencilerin sınıf düzeyi düşünüldüğünde onlar açısından kolay anlaşılabilir

ve hayata uygulanabilir olmadığına ilişkin görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.4.2.'ye göre *“Kolay anlaşılabilir olduğunu düşünmüyorum. Çünkü değerler çok dolaylı olarak veriliyor. Ayrıca çok üstünde durulmadan da geçildiği için yaşama uygulamak pek mümkün olmuyor.”*

Ö.4.11'e göre *“Bazı metinler öğrenci seviyelerine uygun değil. Metinler hayatımıza ve tarihimize uygun olmalı.”*

Ö.4.13' göre *“Değerler soyut kavramlar olduğu için öğrencilerin bunları algılaması bazen zorlaşabiliyor. Ders kitaplarında bizi somut etkinliklere yöneltecek bazı proje ve etkinliklere yer verilirse bu durum daha anlamlı ve anlaşılır hale gelecektir. Örneğin; çocuğa yardımlaşma veya saygıyı öğretiyorsak kitabın içeriği bizi bir huzurevine yönlendirmeli ve öğrenciler orda her şeyi yaparak yaşayarak algılamalı.”*

Ö.4.17'ye göre *“Hayır etkinlikler uygulanmıyor. Çünkü verilen değerler çocukta yeterince oturmuyor. Bunda da ailenin eğitim düzeyi, çocuğa ilgisi, ekonomik düzeyi etkili oluyor.”*

Tablo 3.101: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Yer Alan Değerlerin Öğrencilerin Sınıf Düzeyi Düşünüldüğünde Onlar Açısından Kolay Anlaşılabilir ve Hayata Uygulanabilir Olabilmesi İçin Önerileri

Tema	Kod	Frekans
	Dinleme metinleri kitap sonuna ek olarak konulmalıdır.	1
İlkokul 4.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayat uygulanabilir olması için öneriler	Metinler tarihimize ve güncel yaşama uygun olmalıdır.	1
	Değerler somut olarak verilmeli ve uygulamalı etkinliklere imkân tanınmalıdır.	1
	Metinler bilimsel içerikli ve üretmenin heyecanını hissettirecek şekilde tasarlanmalıdır.	1

Yukarıda verilmiş olan Tablo 3.101’ de ise ilkokul 4.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrencilerin sınıf düzeyi düşünüldüğünde onlar açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olabilmesi için görüş bildiren öğretmenlerin görüşlerine ait bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 3.101’e bakıldığında öğretmenlerin, ilkokul 4.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayat uygulanabilir olması için bazı önerilerde bulunduğu görülmüştür. Öğretmenlerin görüşme sırasında dinleme metinlerinin kitap sonuna ek olarak konulması, metinlerin tarihimize ve güncel yaşama uygun olması, değerlerin somut olarak verilmesi ve uygulamalı etkinliklere imkân tanınması, metinlerin bilimsel içerikli ve üretmenin heyecanını hissettirecek şekilde tasarlanması şeklinde önerilerde bulunmuşlardır.

İlkokul 4.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin öğrenciler açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olması için önerilerde bulunan öğretmenlerin bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.4.3.’e göre “4.sınıf seviyesine uygun serbest okuma ve dinleme metinleri olduğunu düşünüyorum. Fakat dinleme metinlerinin yazılı metin şeklinde Türkçe ders kitabının sonuna ek olarak koyulmasının faydalı olacağına inanıyorum.”

Ö.4.11.’e göre “Bazı metinler öğrenci seviyelerine uygun değil. Metinler hayatımıza ve tarihimize uygun olmalı.”

Ö.4.13.’e göre “Değerler soyut kavramlar olduğu için öğrencilerin bunları algılaması bazen zorlaşıyor. Ders kitaplarında bizi somut etkinliklere yönlentecek bazı proje ve etkinliklere yer verilirse bu durum daha anlamlı ve anlaşılır hale gelecektir. Örneğin; çocuğa yardımlaşma veya saygıyı öğretiyorsak kitabın içeriği bizi bir huzurevine yönlendirmeli ve öğrenciler orda her şeyi yaparak yaşayarak algılamalı.”

3.2.2.5.Sınıf Öğretmenlerine Göre İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Hangi Değerlerin Öncelikli Olarak Bulunması Gerekliğine İlişkin Bulgular

Bu bölümde ilkokul 1-4.sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerin okutmuş oldukları sınıf düzeylerine ait Türkçe ders kitaplarında yer alan

serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin öncelikli olarak bulunması gerektiğine dair görüşlerini tespit etmek için onlara “Siz, okutmuş olduğunuz sınıf düzeyine ait Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin öncelikli olarak bulunmasını isterdiniz? Neden?” sorusu sorulmuş ve bu soruya verilen cevaplara ait verilere yer verilmiştir.

3.2.2.5.1. İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerine Göre Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Hangi Değerlerin Öncelikli Olarak Bulunması Gerektiğine İlişkin Bulgular

Görüşme yapılan 1.sınıf öğretmenlerinin ilkökul 1.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde on kök değer yanında bazı farklı değerlerin de yer alması gerektiğini belirttiği görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin 1.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin niçin öncelikli olarak bulunması gerektiğine ilişkin cevaplarına ait veriler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.102: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin niçin öncelikli olarak bulunması gerektiğine ilişkin Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 1.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin niçin öncelikli olarak bulunması gerektiği	Kök değerler olması	9
	Çocukların birbirlerini daha iyi anlayabilecek olması	1
	Çocuklara öncelikle ahlaki değerlerin eğitiminin verilmesi	1
	Toplum içerisinde uygulanabilir olması ve daha kolay anlaşılıp kalıcı olabilmesi	1
	Çocukların kişilik ve karakter gelişimi çağında olması	1
	Somut düşünme düzeyinde olan çocukların okula uyum sürecini çabuk ve rahat aşabilmesi	4
	Öğrencilere verilecek ilk eğitimin karakter eğitimi olması	1

Tablo 3.102 incelendiğinde görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde öncelikli olarak bulunmasını istedikleri değerlerin niçin bulunmasına gerekçe olarak kök değerler olması, çocukların birbirlerini daha iyi anlayabilecek olması, çocuklara öncelikle ahlaki değerlerin eğitiminin verilmesi, toplum içerisinde uygulanabilir olması ve daha kolay anlaşılıp kalıcı olabilmesi, çocukların kişilik ve karakter gelişimi çağında olması, somut düşünme düzeyinde olan çocukların okula uyum sürecini çabuk ve rahat aşabilmesi, öğrencilere verilecek ilk eğitimin karakter eğitimi olması şeklinde gerekçeler öne sürdükleri görülmüştür. İlkokul 1.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin niçin öncelikli olarak bulunması gerektiğine ilişkin görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.1.2.'ye göre *“Metinlerde empati değerinin öncelikle bulunmasını isterim. Çocukların bu sayede birbirlerini daha iyi anlayabileceklerini düşünüyorum.”*

Ö.1.3.'e göre *“Sevgi, saygı, hoşgörü, empati, farklılıklara saygı, çevreye saygı. Çocukların öncelikle ahlaki değerlerinin eğitilmesi gerektiğini düşünüyorum.”*

Ö.1.8.'e göre *“Paylaşma, dayanışma, çalışkanlık, temizlik, sorumluluk, nazik olma, hoşgörü, empati, sevgi değerlerini öncelikli olarak isterdim. Toplulukla uygulanabileceği, anlaşılabilir, somut olduğu için kalıcı olacağını düşünüyorum.”*

Ö.1.9.'a göre *“Öğrencilerimiz kişiliklerini ve karakterlerini geliştirdikleri daha doğrusu oluşturdıkları dönemde oldukları için sorumluluk, dayanışma, empati, hoşgörü, adalet, sevgi, saygı, yardımseverlik değerlerinin öncelikli olarak bulunmasını isterim.”*

Ö.1.10'a göre *“Bu sınıf düzeyinde çocuklar oldukça somut düşünüyorlar. Ve okul ve sınıfa uyum süreçleri oldukça zor. Bundan dolayı özellikle: Sevgi, saygı, hoşgörü, alçakgönüllülük, sorumluluk olmalı.”*

Aşağıdaki tabloda görüşme yapılan ilkokul 1.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde öncelikli olarak bulunmasını istediği değerler belirtilmiştir.

Tablo 3.103: İlkokul 1.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Öncelikli Olarak Yer alması İstenen Değerler

Sıra No	Değerler	Frekans
1	Sevgi	12
2	Hoşgörü	9
3	Saygı	9
4	Dürüstlük	7
5	Vatanseverlik	5
6	Sorumluluk	4
7	Temizlik	3
8	Adalet	2
9	Dayanışma	2
10	Tabiata Saygı	2
11	Özgüven	2
12	Ahlak	1
13	Çalışkanlık	1
14	Çevreye Saygı	1
15	Empati	1
16	Farklılıklara Saygı	1
17	Kahramanlık	1
18	Nezakat	1
19	Paylaşma	1
20	Toplum Bilinci	1

Tablo 3.103’ te görüşme yapılan ilkokul 1.sınıf öğretmenlerinin ilkokul 1.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde öncelikli olarak bulunmasını istediği değerler görülmektedir. Tablodaki değerlerin bir kısmının kök değerler iken bir kısmının da kök değerlerden farklı değerler olduğu görülmüştür. Verilen değerlerden ilkokul 1.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde en çok yer alması istenenlerin sevgi, hoşgörü, saygı, dürüstlük, vatanseverlik ve sorumluluk değerleri olduğu görülmüştür.

İlkokul 1.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde öncelikli olarak bulunması istenen değerlere ilişkin görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.1.4.’e göre “*Sevgi, saygı, sorumluluk, hoşgörü, dürüstlük, iyilik.*”

Ö.1.5.'e göre “İnsanın yapı taşı olan sevgi, saygı, dürüstlük, hoşgörü, yardımlaşma, değerlerinin öncelikli olmasını isterim. İnsanın kendisine ve başkalarına faydalı olacağını düşündüğün temel değerler bunlardır.”

Ö.1.10.'a göre “Bu sınıf düzeyinde çocuklar oldukça somut düşünüyorlar. Ve okul ve sınıfa uyum süreçleri oldukça zor. Bundan dolayı özellikle: Sevgi, saygı, hoşgörü, alçakgönüllülük, sorumluluk olmalı.”

3.2.2.5.2. İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerine Göre Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Hangi Değerlerin Öncelikli Olarak Bulunması Gerektiğine İlişkin Bulgular

Görüşme yapılan 2.sınıf öğretmenlerinin ilkökul 2.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde on kök değer yanında bazı farklı değerlerin de yer alması gerektiğini belirttiği görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin 2.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin niçin öncelikli olarak bulunması gerektiğine ilişkin cevaplarına ait veriler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.104: İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin niçin öncelikli olarak bulunması gerektiğine ilişkin Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 2.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin niçin öncelikli olarak bulunması gerektiği	Öğrencilerde bencil düşüncelerin önlenmesi	1
	Aileden alınması gereken değerlerin alınmamış olması	1
	Öğrencilerde görülen değer eksiklikleri	2
	Öğrencilerin alması gereken öncelikli değerler olması	5
	Küçük yaşta kazanılması gereken değerlerden olması	3

Tablo 3.104 incelendiğinde görüşme yapılan ilkökul 2.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde öncelikle bulunması gerektiğini belirttiği değerlerin niçin öncelikli bulunması gerektiğine dair bazı gerekçeler

ileri sürdükleri görülmüştür. Öğretmenler bu gerekçeleri olarak öğrencilerde bencil düşüncelerin önlenmesi, aileden alınması gereken değerlerin alınmamış olması, öğrencilerde görülen değer eksiklikleri, öğrencilerin alması gereken öncelikli değerler olması, küçük yaşta kazanılması gereken değerlerden olması ifadelerini öne sürmüşlerdir.

İlkokul 2.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin niçin öncelikli olarak bulunması gerektiğine ilişkin görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.2.1.'e göre *“Özellikle empati ve yardımlaşmanın olmasını isterim. Çocuklar çok bencilce düşündükleri için.”*

Ö.2.2.'ye göre *“Sorumluluk: Ailenin vermediği sorumluluk bilinci tamamen bize kalıyor çünkü. Saygı ve nezaket: Çocuklar arasında kaba davranışlar, zorbalık olaylarının arttığını düşünüyorum. Azimli/çalışkan olmak: Çocuklarda her istediklerine ulaştıklarından mı bilmem boş vermişlik hissi hâkim.”*

Ö.2.10'a göre *“Hoşgörü, saygı, temizlik, paylaşma, merhamet, dürüstlük, sorumluluk. Çünkü bu değerler en temel ve küçük yaş grubundaki çocukların öncelikli kazanması gereken değerlerdir. En başta kazanılması gereken bu değerleri anlayan ve uygulayan çocuk diğer değerlerimizi de daha iyi kavrar.”*

Ö.2.11.'e göre *“Merhamet, sorumluluk, iyilik, duyarlılık, saygı gibi değerlere öncelik verilmesini isterdim. Çünkü teknoloji çağındayız ve çocuklar çoğu zaman teknolojiyi bilinçsizce kullandığı için bu değerlerden yoksun olabiliyor. Geleceğe; merhametli, sorumluluğunu bilen, duyarlı ve saygılı bireyler bırakırsak aktarım devam eder.”*

Aşağıdaki tabloda görüşme yapılan ilkokul 2.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde öncelikli olarak bulunmasını istediği değerler belirtilmiştir.

Tablo 3.105 incelendiğinde görüşme yapılan öğretmenlerin birçok farklı değer ilkokul 2.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde öncelikle bulunmasını istediği görülmüştür.

Tablo 3.105: İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Öncelikli Olarak Yer alması İstenen Değerler

Sıra No	Değerler	Frekans
1	Saygı	6
2	Sorumluluk	6
3	Dürüstlük	5
4	Vatanseverlik	5
5	Yardımseverlik	4
6	Empati	3
7	Adalet	2
8	Hoşgörü	2
9	Temizlik	2
10	Bilimsel Merak	1
11	Çalışkanlık	1
12	Dayanışma	1
13	Doğa Sevgisi	1
14	Duyarlılık	1
15	Geçmişini ve Milli Kültürünü Tanıma	1
16	İnsan Sevgisi	1
17	İyilik	1
18	Merhametli Olma	1
19	Milli ve Dini Değerler	1
20	Nezaket	1
21	Paylaşma	1

Tabloya bakıldığında görüşme yapılan ilkokul 2.sınıf öğretmenleri tarafından belirtilen değerler içerisinde on kök değer dışında empati, bilimsel merak gibi farklı değerler de bulunduğu görülmektedir. Verilen değerlerden ilkokul 2.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde en çok yer alması istenenlerin saygı, sorumluluk, dürüstlük, vatanseverlik, yardımseverlik ve empati değerleri olduğu görülmüştür.

İlkokul 2.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde öncelikli olarak bulunması istenen değerlere ilişkin görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.2.4.'e göre “*Saygı, sevgi, sorumluluk, yardımlaşma, doğruluk, dürüstlük, temizlik, vatan sevgisi, insan sevgisi, doğa sevgisi, empati.*”

Ö.2.6.'ya göre “*Sorumluluk, adalet, sevgi, saygı, vatanseverlik.*”

Ö.2.8.'e göre “Duyarlılık, sorumluluk, dürüstlük, vatan sevgisi, temizlik, paylaşmak. Öncelikli olarak vatan sevgisinin olmasını isterdim.”

Ö.2.9.'a göre “Yardımlaşma, dürüstlük ve dayanışma.”

3.2.2.5.3. İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerine Göre Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Hangi Değerlerin Öncelikli Olarak Bulunması Gerektiğine İlişkin Bulgular

Görüşme yapılan 3.sınıf öğretmenlerinin ilkökul 3.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde on kök değer yanında bazı farklı değerlerin de yer alması gerektiğini belirttiği görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin 3.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin niçin öncelikli olarak bulunması gerektiğine ilişkin cevaplarına ait veriler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.106: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitaplarındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Hangi Değerlerin Niçin Öncelikli Olarak Bulunması Gerektiğine İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 3.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin niçin öncelikli olarak bulunması gerektiği	Yaşamda önemli yer edinen temel değerler olması	9
	Günümüzde sosyal medya ve komşuluk ilişkileri nedeniyle yardımseverliğin azalmış olması	1
	Bazı değerlerin yeterince ilgi çekici etkinliklerle verilmemesi	1
	Erken yaşta kazanılması gereken değerlerden olması	1
	Geçmiş kültürel birikimimizin bilinmemesi ve toplumsal huzurun sağlanmaması	4
	Birlik ve beraberlik duygularının gelişmemesi	2
	Öğrencilerin çevresiyle ve kendisiyle barışık olmaması	1
	Öğrencilerde okula uyum sorunu olması	1

Tablo 3.106 incelendiğinde görüşme yapılan ilkokul 3.sınıf öğretmenlerinin, Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin niçin öncelikli olarak bulunması gerektiğiyle ilgili olarak birçok farklı gerekçeler öne sürdükleri görülmüştür. Öğretmenler gerekçeler olarak yaşamda önemli yer edinen temel değerler olması, günümüzde sosyal medya ve komşuluk ilişkileri nedeniyle yardımseverliğin azalmış olması, bazı değerlerin yeterince ilgi çekici etkinliklerle verilmemesi, erken yaşta kazanılması gereken değerlerden olması, geçmiş kültürel birikimimizin bilinmemesi ve toplumsal huzurun sağlanmaması, birlik ve beraberlik duygularının gelişmemesi, öğrencilerin çevresiyle ve kendisiyle barışık olmaması, öğrencilerde okula uyum sorunu olması ifadelerini belirtmişlerdir.

İlkokul 3.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin niçin öncelikli olarak bulunması gerektiğine ilişkin görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.3.2.'ye göre *“Öncelikle paylaşma ve yardımseverlik değerinin verilmesini isterdim. Çünkü çocuklar artık apartmanlarda büyüyor. Tv, tablet, telefon dünyası yeni nesil çocukları etkisi altına almış. Bu durum çocukları yalnızlaştırıp asosyal yapıyor. Arkadaşlık ilişkilerinden uzaklaştırıyor. Paylaşma ve yardımlaşma bilinci oluşmuyor.”*

Ö.3.5.'e göre *“Saygı (Bu değeri sadece büyüklere saygı olarak değil de çocukların yaşıtlarına da saygı duymaları gerektiği konusunda (Mesela birisi konuşurken onu dinlemeyi öğrenmek) gerekli olduğunu düşünüyorum. Empati, yine çocuklar bu konuda zayıf ve acımasız olduğu için gerekli olduğunu düşünüyorum. Dürüstlük, çocuklarda bu konuda da sorunlar yaşadığımız için gerekli.”*

Ö.3.6.'ya göre *“Vatanseverlik, sevgi-saygı, hoşgörü. Her öğrenci vatan sevgisiyle büyümeli, tarihini bilmeli, geçmişten ders alıp geleceğine yön vermeli. Sevgi-saygı olamayan bir toplumda huzurdan ve refahtan bahsedilemez.”*

Ö.3.11.'e göre *“Sevgi, saygı sorumluluk, öz denetim öncelik sırasına alınabilir. Çünkü ilkokulda öğrenciler evdeki yaşamlarından ilk kez ayrılıp sosyal bir örgüt olan okulların ikliminde yer almaya başlıyorlar. Burada başkalarıyla bir arada olma, okul kurallarına uyma ve aile desteği olmadan kendi yönetimini gerçekleştirmeleri gerekmektedir.”*

Aşağıdaki tabloda görüşme yapılan ilkokul 3.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde öncelikli olarak bulunmasını istediği değerler belirtilmiştir.

Tablo 3.107: İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Öncelikli Olarak Yer alması İstenen Değerler

Sıra No	Değerler	Frekans
1	Saygı	12
2	Yardımseverlik	8
3	Vatanseverlik	6
4	Hoşgörü	5
5	Sorumluluk	5
6	Adalet	2
7	Ahlak	2
8	Arkadaşlık	2
9	Öz Denetim	2
10	Alçak Gönüllülük	1
11	Doğruluk	1
12	Dostluk	1
13	Dürüstlük	1
14	Empati	1
15	İyilik	1
16	Kamu Malına Sahip Çıkma	1
17	Merhamet	1
18	Nezaket	1
19	Özür Dileme	1
20	Sabır	1
21	Tabiat Sevgisi	1
22	Tutumluluk	1
23	Yaşama Sevgisi	1

Tablo 3.107 incelendiğinde görüşme yapılan öğretmenlerin on kök değer dışında birçok farklı değer de ilkokul 3.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde bulunabileceğine dair görüş ve öneride bulunduğu görülmüştür. Verilen değerlerden İlkokul 3.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde en çok yer alması istenenlerin saygı, yardımseverlik, vatanseverlik, hoşgörü ve sorumluluk değerleri olduğu görülmüştür.

İlkokul 3.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde öncelikli olarak bulunması istenen değerlere ilişkin görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.3.1.'e göre “Hoşgörü, saygı, doğruluk, adalet.”

Ö.3.6.'ya göre “Vatanseverlik, sevgi-saygı, hoşgörü. Her öğrenci vatan sevgisiyle büyümeli, tarihini bilmeli, geçmişten ders alıp geleceğine yön vermeli. Sevgi-saygı olamayan bir toplumda huzurdan ve refahtan bahsedilemez.”

Ö.3.13.'e göre “Benim için en önemli 3 değer var. En başta ahlak, sonra sevgi ve saygı gelir. Bu değerlerin olmadığı yerde diğerlerinden söz etmemiz doğru olmaz. Bana göre temelde bu değerler yer almadıkça değerler binasını inşa edemeyiz.”

3.2.2.5.4. İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerine Göre Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Hangi Değerlerin Öncelikli Olarak Bulunması Gerektiğine İlişkin Bulgular

Görüşme yapılan 4.sınıf öğretmenlerinin ilkökul 4.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde on kök değerın yanında bazı farklı değerlerin de yer alması gerektiğini belirttiği görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin 4.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin niçin öncelikli olarak bulunması gerektiğine ilişkin cevaplarına ait veriler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 3.108: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Hangi Değerlerin Niçin Öncelikli Olarak Bulunması Gerektiğine İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	Frekans
	Erken yaşta kazanılması gereken değerlerden olması	3
İlkokul 4.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin niçin öncelikli olarak bulunması gerektiği	Yaşamda önemli yer edinen temel değerler olması	9
	Geçmiş kültürel birikimimizin bilinmemesi ve toplumsal huzurun sağlanmaması	5

Tablo 3.108 incelendiğinde görüşme yapılan ilkökul 4.sınıf öğretmenlerinin ilkökul 4.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin niçin öncelikli olarak bulunması gerektiğine ilişkin erken yaşta kazanılması gereken değerlerden olması, yaşamda önemli yer edinen temel değerler olması, geçmiş kültürel birikimimizin bilinmemesi ve toplumsal huzurun sağlanmaması görüşlerini öne

sürdükleri görülmüştür. İlkokul 4.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin niçin öncelikli olarak bulunması gerektiğine ilişkin görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.4.2.'ye göre *“Dürüstlük, hoşgörü ve saygı değerlerine öncelik verilmesini isterdim. Çünkü bu değerleri yeterince benimseyebilmiş ve yaşamında uygulayan çocuklar zaten diğer değerleri de bir şekilde dolaylı olarak hayatlarına sokmuş oluyorlar.”*

Ö.4.7.'ye göre *“Vatanseverlik, yardımseverlik ve saygının öncelikli olmasını isterdim. Bence bu değerler olmadan eğitim ve öğretimin anlamı kalmaz.”*

Ö.4.14.'e göre *“Günümüzde çocuklar aşırı derecede bencil, vatan nedir, vatan sevgisi nedir konusunda fikirleri bile yok denecek kadar az. Bundan dolayı “Vatanseverlik, yardımlaşma, sevgi” değerlerine öncelik verirdim.”*

Ö.4.17.'ye göre *“Vatan sevgisi, empati, yardımlaşma. Sınıfımın önceliğinin bu değerler olduğunu düşünüyorum.”*

Aşağıdaki tabloda görüşme yapılan ilkokul 4.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde öncelikli olarak bulunmasını istediği değerler belirtilmiştir.

Tablo 3.109: İlkokul 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Öncelikli Olarak Yer alması İstenen Değerler

Sıra No	Değerler	Frekans
1	Saygı	9
2	Vatanseverlik	9
3	Dürüstlük	7
4	Sevgi	7
5	Yardımseverlik	6
6	Hoşgörü	5
7	Sorumluluk	5
8	Empati	2
9	Adalet	1
10	Allah Sevgisi	1
11	Aile Sevgisi	1
12	Doğruluk	1

Tablo 3.109: İlkokul 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinde Öncelikli Olarak Yer alması İstenen Değerler (Devamı)

13	Doğa Sevgisi	1
14	Dostluk	1
15	Güzel Ahlak	1
16	Hayvan Sevgisi	1
17	Merhamet	1
18	Öz Denetim	1
19	Peygamber Sevgisi	1
20	Sabır	1

Tablo 3.109 incelendiğinde görüşme yapılan öğretmenlerin birçok değerini öncelikli olarak ilkokul 4.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde bulunmasını istediği görülmüştür. Verilen değerlerden ilkokul 4.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde en çok yer alması istenenlerin saygı, vatanseverlik, dürüstlük, sevgi, yardımseverlik, hoşgörü ve sorumluluk değerleri olduğu görülmüştür.

İlkokul 4.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde öncelikli olarak bulunması istenen değerlere ilişkin görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.4.2.'ye göre *“Dürüstlük, hoşgörü ve saygı değerlerine öncelik verilmesini isterdim. Çünkü bu değerleri yeterince benimseyebilmiş ve yaşamında uygulayan çocuklar zaten diğer değerleri de bir şekilde dolaylı olarak hayatlarına sokmuş oluyorlar.”*

Ö.4.3.'e göre *“Dostluk, öz denetim, sevgi, saygı ve vatanseverlik değerlerinin öncelikli olmasını isterdim.”*

Ö.4.8.'e göre *“Sorumluluk, saygı, dürüstlük, empati, sevgi, hoşgörülülük, yardımseverlik. (Bu değerlerin öğrencilere aşılması gerektiğini düşünüyorum.)”*

3.2.2.6. İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlanılan Yöntem ve Tekniklerin Neler Olduğuna İlişkin Bulgular

Bu bölümde ilkokul 1-4.sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerin okutmuş oldukları sınıf düzeylerine ait Türkçe ders kitaplarında yer alan

serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin öğrencilere öğretiminde hangi yöntem ve teknikleri kullandıklarına dair soru sorulmuş ve bu soruya verilen cevaplara ait verilere aşığıda yer verilmiştir.

3.2.2.6.1. İlkokul 1.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metnindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlanılan Yöntem ve Tekniklerin Neler Olduğuna İlişkin Bulgular

Görüşme yapılan ilkokul 1.sınıf öğretmenlerinin ilkokul 1.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnlerinde yer alan değerleri öğrencilere kazandırmada sınıf içerisinde hangi yöntem ve teknikleri kullandıklarına dair verilerden elde edilen bulgular aşığıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.110: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metnindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlandıkları Yöntem ve Teknikleri Seçimine İlişkin Bulgular

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 1.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerleri öğrencilere kazandırmada sınıfta yararlanılan yöntem ve tekniklerin seçilmesi	Yaşamla bağ kurularak değerlerin verilmesi	3
	Düz anlatım yoluyla değerlerin verilmesi	6
	Oyunlaştırmayla değerlerin verilmesi	2
	Materyallerle değerlerin verilmesi	1
	Rol model alma yoluyla değerlerin verilmesi	2
	Dramayla değerlerin verilmesi	5

Tablo 3.110 incelendiğinde görüşme yapılan ilkokul 1.sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi yaparken kullandıkları yol ve yöntemleri yaşamla bağ kurularak değerlerin verilmesi, düz anlatım yoluyla değerlerin verilmesi, oyunlaştırmayla

değerlerin verilmesi, materyallerle değerlerin verilmesi, rol model alma yoluyla değerlerin verilmesi, dramayla değerlerin verilmesi gibi şekillerde belirttikleri görülmüştür. Görüşme yapılan öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.1.3.'e göre *“Düz anlatım, bazen metnin yapılabiliğine göre drama, eğer çok anlamlandıramıyorlarsa internetten konuya ilişkin video ile destekliyorum. Soru cevapla pekiştiriyorum.”*

Ö.1.9.'a göre *“Somut işlemler döneminde oldukları için Türkçe dersinde işlediğimiz metinlerden sonra verilmek istenen değer öğrenciler tarafından fark edilip, kavranılması amacıyla daha çok drama, rol oynama, altı şapkalı düşünme tekniklerinden faydalaniyorum. Bunların yanında örnek olay yöntemini ve tartışma yöntemini de kullanıyorum.”*

Ö.1.12.'ye göre *“Oyunlarla, dramalarla ve canlandırma tekniklerini kullanıyorum.”*

Ö.1.15.'e göre *“Öncelikle metinleri anlatımda düz anlatım kullanıyoruz. Sonra öğrenciler ile konuyla alakalı tartışmalar yapıyoruz. Herkes fikrini söylüyor. Metinde anlatılan olayı ve değerleri kavramaları için çevresinde yaşanan örnek olayları anlatımı kullanıyoruz.”*

Ö.1.17.'ye göre *“Okuduğumuz metinler üzerine sınıfta konuşuyoruz. Soru cevap yaparak düşünmelerine ve empati yapmalarına yardımcı olmaya çalışıyorum. Bazen de kendi tepkilerini, düşüncelerini belirtmeleri için canlandırma yapmıştık.”*

Aşağıdaki tabloda görüşme yapılan ilkökul 1.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerleri öğrencilere kazandırmada kullandıkları yöntem ve teknikler belirtilmiştir.

Tablo 3.111: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlandığı Yöntem ve Tekniklere İlişkin Bulgular

Sıra No	Yöntem ve Teknikler	Frekans
1	Drama	14
2	Soru-Cevap Yöntemi	8
3	Düz Anlatım	7
4	Eğitsel Video/Film İzleme	5

Tablo 3.111: İlkokul 1.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlandığı Yöntem ve Tekniklere İlişkin Bulgular (Devamı)

5	Rol Model Alma	5
6	Beyin Fırtınası	3
7	Oyun Yoluyla Öğretim	3
8	Bilgilendirici Metin Okuma	2
9	Kukla Gösterisi	2
10	Tartışma	2
11	Altı Şapkalı Düşünme Tekniği	1
12	Araştırma-İnceleme Yoluyla Öğretim	1
13	Bilgilendirici Kitap Okuma	1
14	Gezi Gözlem Yöntemi	1
15	Olumlu ve Olumsuz Pekiştirme	1

Tablo 3.111 incelendiğinde görüşme yapılan öğretmenlerin sırasıyla en çok drama, soru cevap, düz anlatım, eğitsel video/film izleme, rol model alma gibi yöntem ve teknikleri kullandıkları görülmüştür.

İlkokul 1.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerleri öğrencilere kazandırmada kullandıkları yöntem ve teknikler hakkında görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.1.4.'e göre *“Eğitici oyunlar, drama, sunum, soru cevap.”*

Ö.1.5.'e göre *“Anlatım metodu, soru-cevap, problem çözme, drama yöntemlerinden faydalanmaktayım.”*

Ö.1.9.'a göre *“Somut işlemler döneminde oldukları için Türkçe dersinde işlediğimiz metinlerden sonra verilmek istenen değer öğrenciler tarafından fark edilip, kavranılması amacıyla daha çok drama, rol oynama, altı şapkalı düşünme tekniklerinden faydalaniyorum. Bunların yanında örnek olay yöntemi ve tartışma yöntemi de kullanıyorum.”*

Ö.1.10.'a göre *“Örnek hikâye, video izleme, sınıf içi ve sınıf dışı oyunlar, sorumluluk verme, drama, beyin fırtınası, açıklama, sergi, ödev, gösteri, model, soru-cevap.”*

3.2.2.6.2. İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlanılan Yöntem ve Tekniklerin Neler Olduğuna İlişkin Bulgular

Görüşme yapılan ilkokul 2.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerleri öğrencilere kazandırmada sınıfta içerisinde hangi yöntem ve teknikleri kullandıklarına dair verilerden elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.112: İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlandıkları Yöntem ve Teknikleri Seçimine İlişkin Bulgular

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlanılan Yöntem ve Tekniklerin Seçilmesi	Soru-cevap yöntemiyle değerlerin verilmesi	2
	Yaşamla bağ kurularak değerlerin verilmesi	3
	Düz anlatım yoluyla değerlerin verilmesi	2
	Dramayla değerlerin verilmesi	6

Tablo 3.112 incelendiğinde görüşme yapılan ilkokul 2.sınıf öğretmenlerinin, ilkokul 2.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerleri öğrencilere kazandırmada sınıfta yararlandıkları yöntem ve teknikleri seçimine ilişkin soru-cevap yöntemiyle değerlerin verilmesi, yaşamla bağ kurularak değerlerin verilmesi, düz anlatım yoluyla değerlerin verilmesi, dramayla değerlerin verilmesi görüşlerini belirttikleri görülmüştür. İlkokul 2.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerleri öğrencilere kazandırmada sınıfta yararlanılan yöntem ve tekniklerin seçilmesine ilişkin görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.2.2.'ye göre “*Güncel hayattan, metinlerde problem çözmeyi, örnek olay yöntemini dramayı, konuşma halkasını kullanıyorum. Soyut konularda (İnsan olmak) beyin fırtınası, tartışma bireysel çalışma gibi yöntem tekniklerden yararlanıyorum.*”

Ö.2.5.'e göre “Bu yaştaki öğrencilerin değerleri daha çok yaparak-yaşayarak öğrendiğini düşünüyorum. Bu yüzden en çok drama yöntemini kullanıyorum. Her ay bir değerle ilgili çizgi film seyrettirmeye özen gösteriyorum.”

Ö.2.13.'e göre “Öncelikle metni dinletip/okuttuktan sonra öğrencilerden anladıklarını anlatmalarını istiyorum. Metin dramaya uygunsa bu yolla canlandırmalarını istiyorum. Kitaptaki metinle ilgili etkinlikleri tamamlıyorum. Günlük yaşantılarımızdan örnekler vererek aktarılan değerlerin somut hale gelmesini sağlıyorum. Bazen bireysel bazen de grup halinde istasyon tekniğiyle resim, hikâye tamamlama etkinlikleri yapıyorum.”

Aşağıdaki tabloda görüşme yapılan ilkökul 2.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerleri öğrencilere kazandırmada kullandıkları yöntem ve teknikler belirtilmiştir.

Tablo 3.113: İlkokul 2.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlandığı Yöntem ve Tekniklere İlişkin Bulgular

Sıra No	Yöntem ve Teknikler	Frekans
1	Drama	10
2	Düz Anlatım	7
3	Beyin Fırtınası	5
4	Örnek Olay İnceleme	5
5	Tartışma	3
6	Araştırma-İnceleme Yoluyla Öğretim	2
7	Eğitsel Video İzleme	2
8	Soru-Cevap Tekniği	2
9	Altı Şapkalı Düşünme Tekniği	1
10	Gösterip Yaptırma	1
11	Hikâye Oluşturma/Tamamlama	1
12	Konuşma Halkası	1
13	İstasyon Tekniği	1
14	Oyun Yoluyla Öğretim	1
15	Yaparak Yaşayarak Öğrenme	1

Tablo 3.113 incelendiğinde görüşme yapılan ilkökul 2.sınıf öğretmenlerinin ilkökul 2.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin eğitiminde en çok kullandıkları yöntem ve teknikler olarak drama, düz anlatım, beyin fırtınası ve örnek olay inceleme şeklinde görüş belirttikleri görülmüştür.

İlkokul 2.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerleri öğrencilere kazandırmada kullandıkları yöntem ve teknikler hakkında görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.2.2.'ye göre *“Güncel hayattan, metinlerde problem çözmeyi, örnek olay yöntemini dramayı, konuşma halkasını kullanıyorum. Soyut konularda (İnsan olmak) beyin fırtınası, tartışma bireysel çalışma gibi yöntem tekniklerden yararlanıyorum.”*

Ö.2.3.'e göre *“Anlatım, soru-cevap, drama, yaparak yaşayarak öğrenme, örnek olay, hikâye oluşturma, hikâye tamamlama.”*

Ö.2.4.'e göre *“Drama, gösterip yaptırma, örnek olay inceleme, soru-cevap.”*

Ö.2.5.'e göre *“Bu yaştaki öğrencilerin değerleri daha çok yaparak-yaşayarak öğrendiğini düşünüyorum. Bu yüzden en çok drama yöntemini kullanıyorum. Her ay bir değerle ilgili çizgi film seyrettirmeye özen gösteriyorum.”*

Ö.2.11.'e göre *“Beyin fırtınası, soru-cevap, örnek olay yöntemi, anlatım yöntemi, problem çözme yöntemi, tartışma yöntemi...”*

Ö.2.13.'e göre *“Öncelikle metni dinletip/okuttuktan sonra öğrencilerden anladıklarını anlatmalarını istiyorum. Metin dramaya uygunsa bu yolla canlandırmalarını istiyorum. Kitaptaki metinle ilgili etkinlikleri tamamlıyorum. Günlük yaşantılarımızdan örnekler vererek aktarılan değer somut hale gelmesini sağlıyorum. Bazen bireysel bazen de grup halinde istasyon tekniğiyle resim, hikâye tamamlama etkinlikleri yapıyorum.”*

3.2.2.6.3. İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metnindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlanılan Yöntem ve Tekniklerin Neler Olduğuna İlişkin Bulgular

Görüşme yapılan ilkokul 3.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metninde yer alan değerleri öğrencilere kazandırmada sınıfta içerisinde hangi yöntem ve teknikleri kullandıklarına dair verilerden elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.114: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlandıkları Yöntem ve Teknikleri Seçimine İlişkin Bulgular

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlanılan Yöntem ve Tekniklerin Seçilmesi	Dramayla değerlerin verilmesi	13
	Düz anlatım yoluyla değerlerin verilmesi	2
	Tartışma tekniğiyle değerlerin verilmesi	1
	Yaşamlarla bağ kurularak değerlerin verilmesi	1
	Buluş yoluyla değerlerin verilmesi	1
	Oyunlaştırmayla değerlerin verilmesi	1
	Eğitsel videolar ile değerlerin verilmesi	1

Tablo 3.114 incelendiğinde görüşme yapılan ilkök 3.sınıf öğretmenlerinin ilkök 3.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerleri öğrencilere kazandırmada sınıfta yararlandıkları yöntem ve teknikleri seçimine ilişkin dramayla değerlerin verilmesi, düz anlatım yoluyla değerlerin verilmesi, tartışma tekniğiyle değerlerin verilmesi, yaşamlarla bağ kurularak değerlerin verilmesi, buluş yoluyla değerlerin verilmesi, oyunlaştırmayla değerlerin verilmesi, eğitsel videolar ile değerlerin verilmesi gibi görüşleri ileri sürdükleri görülmüştür. Görüşme yapılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun değerler eğitiminde dramayı kullandığı görülmüştür.

İlkokul 3.sınıf Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerleri öğrencilere kazandırmada sınıfta yararlanılan yöntem ve tekniklerin seçilmesine ilişkin görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.3.4.'e göre “Sınıfımda daha çok drama etkinliğini kullanıyorum. Bazı değerler daha soyut düşünmeyi gerektirdiği için bu değerleri somutlaştırmak çok daha fazla etki yaratıyor. Aynı zamanda metin ile alakalı görseller veya animasyonlar izleyerek somutlaştırma yapabiliyorum.”

Ö.3.5.'e göre “Drama (Sınıfta en çok uyguladığımız teknik, öğrenciler bu sayede değeri birebir yaşıyorlar.). Pantomim (İletişim kurmada da bazı şeyleri hissettirmeye çalışıyorlar.). Hikâye üretmek. Arkadaşlık- dostluk değerinde birbirlerine mektup yazmışlardı.”

Ö.3.6.'ya göre “Öğretime öncelikle tartışmalarla başlanır. Düz anlatımlar yapılır. Problem çözme yöntemi uygulanır. Grup çalışmaları yapılır. Soru-cevap yöntemi.”

Ö.3.8.'e göre “Yararlandığım yöntemler; canlandırma, soru-cevap, beyin fırtınası, rol oynama, gösteri, örnek olay yöntemi, problem çözme yöntemi vb.”

Ö.3.11.'e göre “Drama, örnek olay üzerinden empati kurma, hikâye edici ve öyküleyici metinler oluşturma ve okuma, rol model olacak kişileri gözlemleme fırsatı sunma, pano çalışmalarına yer verme.”

Ö.3.12.'ye göre “Genellikle eğitici oyunlar, rol yapma, hikâye ve drama gibi teknik ve yöntemleri kullanıyorum. Özellikle rol yapma ve drama da hayatla bağdaştırdıkları için daha kalıcı öğrenmeler sağlanabiliyor.”

Ö.3.15.'e göre “Buluş yoluyla öğretme ve araştırma-inceleme yoluyla öğretme yöntemlerini kullanıyorum. Beyin fırtınası, örnek olay incelemesi, problem çözme tekniklerinden yararlanıyorum.”

Aşağıdaki tabloda görüşme yapılan ilkokul 3.sınıf öğretmenlerinin ilkokul 3.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerleri öğrencilere kazandırmada kullandıkları yöntem ve teknikler belirtilmiştir.

Tablo 3.115: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metnindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlandığı Yöntem ve Tekniklere İlişkin Bulgular

Sıra No	Yöntem ve Teknikler	Frekans
1	Drama	17
2	Örnek Olay İnceleme	7
3	Araştırma-İnceleme Yoluyla Öğretim	5
4	Düz Anlatım	5
5	Soru-Cevap Yöntemi	4
6	Tartışma	4
7	Beyin Fırtınası	3
8	Hikâye Oluşturma	2

Tablo 3.115: İlkokul 3.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlandığı Yöntem ve Tekniklere İlişkin Bulgular (Devamı)

9	Buluş Yoluyla Öğrenme	1
10	Eğitsel Animasyonlar	1
11	Eğitsel Görseller	1
12	Gösterip Yaptırma	1
13	Müzikal Etkinlikler	1
14	Oyun Yoluyla Öğretim	1
15	Pantomim	1
16	Pano Çalışmaları	1
17	Yaparak Yaşayarak Öğrenme	1

Tablo 3.115 incelendiğinde görüşme yapılan ilkokul 3.sınıf öğretmenlerinin ilkokul 3.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerle ilgili değerler eğitimi yaparken daha çok drama tekniğini kullandıkları yönünde görüş belirttikleri görülmüştür. Dramayı örnek olay inceleme, araştırma-inceleme yoluyla öğretim, düz anlatım, soru-cevap, tartışma gibi yöntem ve tekniklerin takip ettiği görülmüştür.

İlkokul 3.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerleri öğrencilere kazandırmada kullandıkları yöntem ve teknikler hakkında görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.3.1.'e göre “*Drama, problem çözme, örnek olay, tartışma.*”

Ö.3.5.'e göre “*Drama (Sınıfta en çok uyguladığımız teknik, öğrenciler bu sayede değeri birebir yaşıyorlar.). Pantomim (İletişim kurmada da bazı şeyleri hissettirmeye çalışıyorlar.). Hikâye üretmek. Arkadaşlık- dostluk değerinde birbirlerine mektup yazmışlardı.*”

Ö.3.13.'e göre “*Genellikle anlatım yöntemini kullanıyorum. Ondan sonra ise soru-cevap şeklinde ilerliyorum. Arada sırada benzetim yaparak ya da beyin fırtınası yaparakta uyguluyorum.*”

Ö.3.15.'e göre “*Buluş yoluyla öğretme ve araştırma-inceleme yoluyla öğretme yöntemlerini kullanıyorum. Beyin fırtınası, örnek olay incelemesi, problem çözme tekniklerinden yararlanıyorum.*”

3.2.2.6.4. İlkokul 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlanılan Yöntem ve Tekniklerin Neler Olduğuna İlişkin Bulgular

Görüşme yapılan ilkokul 4.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerleri öğrencilere kazandırmada sınıfta içerisinde hangi yöntem ve teknikleri kullandıklarına dair verilerden elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.116: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlandıkları Yöntem ve Teknikleri Seçimine İlişkin Bulgular

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlanılan Yöntem ve Tekniklerin Seçilmesi	Örnek olay inceleme yöntemiyle değerlerin verilmesi	3
	Dramayla değerlerin verilmesi	5
	Soru-cevap tekniğiyle değerlerin verilmesi	2
	Düz anlatım yoluyla değerlerin verilmesi	5
	Yaşamla bağ kurularak değerlerin verilmesi	1
	Beyin fırtınası tekniğiyle değerlerin verilmesi	1

Tablo 3.116 incelendiğinde görüşme yapılan ilkokul 4.sınıf öğretmenlerinin ilkokul 4.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerleri öğrencilere kazandırmada sınıfta yararlandıkları yöntem ve teknikleri seçimine ilişkin örnek olay inceleme yöntemiyle değerlerin verilmesi, dramayla değerlerin verilmesi, soru-cevap tekniğiyle değerlerin verilmesi, düz anlatım yoluyla değerlerin verilmesi, yaşamla bağ kurularak değerlerin verilmesi, beyin fırtınası tekniğiyle değerlerin verilmesi şeklinde görüşler belirtmişlerdir. İlkokul 4.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerleri öğrencilere kazandırmada sınıfta yararlanılan yöntem ve tekniklerin seçilmesine ilişkin görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.4.1.'e göre “Daha çok örnek olaylarla zenginleştirmeye çalışıyorum.”

Ö.4.3.'e göre “Soru-cevap, rol yapma, beyin fırtınası, eleştirel düşünme gibi yöntem ve tekniklerden yararlanıyorum.”

Ö.4.7.'e göre “Öncelikle sesi ve sessiz okuma yapıyoruz. Ardından çocukların metinden anladıklarını sıra arkadaşlarıyla ardından bütün sınıfa paylaşımlarını istiyorum. Uygun metinlerin canlandırmasını yapıyoruz.”

Ö.4.9.'a göre “Düz anlatım, gösterip yaptırma, drama teknikleri kullanıyorum.”

Ö.4.13.'e göre “Beyin fırtınası tekniğini kullanarak onların öncelikle konuyla alakalı fikirlerini sorguluyorum. Soru-cevap tekniği kullanarak neyi eksik veya neyi doğru bildiğini anlamaya çalışıyorum. Zaman zaman drama etkinlikleri yaparak serbest okuma metinlerini canlandırıyoruz. Bu da öğrenmede kalıcılığı yakalamamızı sağlıyor.”

Ö.4.15.'e göre “Örnek olayları, okuyup empati yapmaya yönlendirmeye çalışıyorum. Günlük olaylarımızı değerler eğitimi ile ilişkilendirmeye çalışıyorum.”

Aşağıdaki tabloda görüşme yapılan ilkökul 4.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerleri öğrencilere kazandırmada kullandıkları yöntem ve teknikler belirtilmiştir.

Tablo 3.117: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlandığı Yöntem ve Tekniklere İlişkin Bulgular

Sıra No	Yöntem ve Teknikler	Frekans
1	Drama	12
2	Soru-Cevap Yöntemi	10
3	Örnek Olay İncelemesi	5
4	Beyin Fırtınası	4
5	Düz Anlatım	4
6	Tartışma	4
7	Gezi Gözlem Yöntemi	3
8	Sesli ve Sessiz Okuma	2
9	Oyun Yoluyla Öğretim	2
10	Yaparak Yaşayarak Öğrenme	2
11	Eğitsel Video/Film İzleme	1
12	Gösterip Yaptırma	1
13	Hikâye Oluşturma	1
14	İstasyon Tekniği	1

Tablo 3.117: İlkokul 4.Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerleri Öğrencilere Kazandırmada Sınıfta Yararlandığı Yöntem ve Tekniklere İlişkin Bulgular (Devamı)

15	Kukla Gösterisi	1
16	Rol Model Alma	1
17	Sunuş Yoluyla Öğretim	1

Tablo 3.117 incelendiğinde görüşme yapılan ilkokul 4.sınıf öğretmenlerinin ilkokul 4.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerle ilgili değerler eğitimi yaparken daha çok drama tekniğini kullandıkları yönünde görüş belirttikleri görülmüştür. Dramayı soru-cevap, örnek olay incelemesi, beyin fırtınası ve düz anlatım gibi yöntem ve tekniklerin takip ettiği görülmüştür.

İlkokul 4.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerleri öğrencilere kazandırmada kullandıkları yöntem ve teknikler hakkında görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.4.3.'e göre *“Soru-cevap, rol yapma, beyin fırtınası, eleştirel düşünme gibi yöntem ve tekniklerden yararlanıyorum.”*

Ö.4.5.'e göre *“Anlatım, soru cevap, drama, tartışma, gözlem, örnek olay, yaparak yaşayarak, günlük hayattan örnekler...”*

Ö.4.8.'e göre *“Drama, rol yapma, soru cevap, örnek olay, tartışma teknikleri.”*

Ö.4.15.'e göre *“Örnek olayları, okuyup empati yapmaya yönlendirmeye çalışıyorum. Günlük olaylarımızı değerler eğitimi ile ilişkilendirmeye çalışıyorum.”*

3.2.2.7.İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin Eğitimiyle Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Yer Alan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşanıp Yaşanmadığına İlişkin Bulgular

Bu bölümde ilkokul 1-4.sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerin okutmuş oldukları sınıf düzeylerine ait Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde bir farklılık yaşanıp yaşanmadıklarına dair soruya verilen cevaplara ait verilere yer verilmiştir.

3.2.2.7.1. İlkokul 1.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin Eğitimiyle Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Yer Alan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşamıp Yaşanmadığına İlişkin Bulgular

Görüşme yapılan ilkokul 1.sınıf öğretmenlerinden ilkokul 1.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşamadıklarını belirten öğretmenlerin görüşlerine ait verilerden elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.118: İlkokul 1.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metnindeki Değerlerin Eğitimiyle Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Yer Alan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşanmadığına İlişkin Bulgular

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 1.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşanmamaktadır.	Herhangi bir farklılık yaşanmaması	12

Tablo 3.118 incelendiğinde görüşme yapılan ilkokul 1.sınıf öğretmenlerinin ilkokul 1.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin eğitimiyle, kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde bir farklılık yaşamadıkları yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür. Görüşme yapılan ilkokul 1.sınıf öğretmenlerinden Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin eğitimiyle, kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde bir farklılık yaşamadıkları yönünde görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.1.15.'e göre “Hayır yaşamıyorum.”

Ö.1.17.'ye göre “Hayır yaşamadık. Serbest okuma metnlerinde de belli değerler yer alıyor.”

Görüşme yapılan ilkokul 1.sınıf öğretmenlerinden Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşadıklarını belirten öğretmenlerin görüşlerine ait verilerden elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.119: İlkokul 1.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metnindeki Değerlerin Eğitimiyle Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Yer Alan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşandığına İlişkin Bulgular

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 1.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşanmaktadır.	Dinleme metnlerinin 1.sınıf öğrencileri için zorlayıcı olması	1
	Şiirlerde verilen değerlerin kolay anlaşılıp hissedilememesi	1
	Dinleme metnlerinin kitaptaki diğer metinlere göre soyut kalması	1
	1.sınıf öğrencilerinin yeni okumaya geçmiş olması ve yavaş okumasının metinleri anlamayı zorlaştırması	1
	Serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin daha kolay aktarılabilmesi	1
	Dinleme metnlerinin uzun olmasından ötürü anlam bütünlüğünün sağlanamaması	1
	Metinlerdeki değerlerin açık ve anlaşılır olmaması	1

Tablo 3.119 incelendiğinde görüşme yapılan ilkokul 1.sınıf öğretmenlerinin Türkçe ders kitabında yer alan serbest okuma ve dinleme metninde değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşadıklarına dair gerekçelerini dinleme metnlerinin 1.sınıf öğrencileri için zorlayıcı olması, şiirlerde verilen değerlerin kolay anlaşılıp hissedilememesi, dinleme metnlerinin kitaptaki diğer metinlere göre soyut kalması, 1.sınıf öğrencilerinin yeni okumaya geçmiş olması ve yavaş okumasının metinleri

anlamayı zorlaştırması, serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin daha kolay aktarılabilmesi, dinleme metninin uzun olmasından ötürü anlam bütünlüğünün sağlanamaması, metnindeki değerlerin açık ve anlaşılır olmaması şeklinde sıralamışlardır. Görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.1.9.'a göre *“Şu açıdan zorluk yaşadığım zamanlar oluyor: Özellikle şiirlerde yer alan değerleri hissettirebilmek bazen okunan şiire göre zor olabiliyor. Şiirin bütünündeki değere ulaşabilmek öğrenciler için bazen güçleşebiliyor. Bu durumu da ekstra olarak yaptığımız etkinliklerle ortadan kaldıracabiliyoruz. Çünkü okuma metnlerinde değerler çoğunlukla açık bir şekilde görülebiliyor ya da fark edilebiliyor. Şiir gibi kısa olan metinlerde verilen değer çoğu zaman açık olamayabiliyor.”*

Ö.1.10'a göre *“Özellikle dinleme metinleri, kitapta yer alan diğer metinlere göre soyut kalıyor.”*

Ö.1.11.'e göre *“Evet, okuma seviyesi düşük öğrenciler metnin tamamını kavrayamıyor. Çünkü en başta okuduğu cümleyi kavrayamıyor. Yaşı 7 diye her öğrenci birinci sınıfa alınmamalı okulda oluşturulan bir kurul rehberlik araştırma merkezi ile iletişim ve ortak çalışmayla özel eğitime sene başında yönlendirilmeli bu sene içinde veya sonunda oluyor. O öğrenci bir ortama alışıyor. Sonra kendisini yetersiz buluyor. Kendine olan inanç ve güveni kayboluyor. Nasıl engelleri kabul ediyorsak, bireysel eğitim gerektiren çocuklara en başta bireysel eğitime yönlendirmeliyiz.”*

Ö.1.12.'ye göre *“Serbest okuma ve dinleme metnindeki değerleri daha kolay anlayabiliyorlar. Çünkü dinlerken vurgu ve tonlamalardan verilmek istenen mesajı daha kolay kavrayıyorlar. Diğer metinlerde ise verilmek istenen mesajı daha zor kavrayabiliyorlar.”*

Ö.1.13.'e göre *“Evet. Dinleme metinleri uzun olduğu için öğrencilere hem sıkıcı geliyor hem de metindeki ayrıntılar çok kolay gözden kaçıyor.”*

3.2.2.7.2. İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metnindeki Değerlerin Eğitimiyle Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Yer Alan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşanıp Yaşanmadığına İlişkin Bulgular

Görüşme yapılan ilkokul 2.sınıf öğretmenlerinden ilkokul 2.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşamadıklarını belirten öğretmenlerin görüşlerine ait verilerden elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.120: İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metnindeki Değerlerin Eğitimiyle Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Yer Alan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşanmadığına İlişkin Bulgular

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 2.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşanmamaktadır.	Herhangi bir farklılık yaşanmaması	5

Tablo 3.120 incelendiğinde görüşme yapılan ilkokul 2.sınıf öğretmenlerinin yarıya yakınının ilkokul 2.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşamadığına dair görüş bildirdiği görülmüştür.

Görüşme yapılan ilkokul 2.sınıf öğretmenlerinden Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin eğitimiyle, kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde bir farklılık yaşamadıkları yönünde görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.2.3.'e göre *“Yaşamıyorum. Hatta serbest okuma ve dinleme metnindeki daha güzel sade ve anlaşılır bir dille anlatıldığını düşünüyorum. Öyküleyici metinler ve şiirler değerler eğitimine vurgu açısından zayıf.”*

Ö.2.11.'e göre *“Hayır birbiriyle uyumlu konular olduğu için bir sıkıntı yaşamıyorum.”*

Görüşme yapılan ilkökul 2.sınıf öğretmenlerinden Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnlerindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşadıklarını belirten öğretmenlerin görüşlerine ait verilerden elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.121: İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metnlerindeki Değerlerin Eğitimiyle Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Yer Alan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşandığına İlişkin Bulgular

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 2.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnlerindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşanmaktadır.	Değerler eğitiminin uygulamaya yönelik olması ve uygulama yapmayı gerektirmesi	1
	Dinleme metnlerinde yeterince görsele yer verilmemesi ve metinlerin uzun olması	1
	Şiir türünde değerler eğitimi verilmesinin zor olması	2
	Bu metinlerde değerlerle ilgili yeterli etkinliklere yer verilmemiş olması	1
	Herhangi bir farklılık yaşanması	1
	Dinleme metnlerinin kitapta yazılı olmaması, serbest okuma metnlerinin fazla uzun olması	2

Tablo 3.121 incelendiğinde görüşme yapılan ilkökul 2.sınıf öğretmenlerinin yarıdan fazlasının ilkökul 2.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnlerindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşadıklarına dair görüş bildirdikleri görülmüştür.

Görüşme yapılan öğretmenler bu görüşlerini değerler eğitiminin uygulamaya yönelik olması ve uygulama yapmayı gerektirmesi, dinleme metnlerinde yeterince görsele yer verilmemesi ve metinlerin uzun olması, şiir türünde değerler eğitimi verilmesinin zor olması, bu metinlerde değerlerle ilgili yeterli etkinliklere yer verilmemiş

olması, herhangi bir farklılık yaşanması, dinleme metnlerinin kitapta yazılı olmaması, serbest okuma metnlerinin fazla uzun olması gibi gerekçeler öne sürdükleri görülmüştür.

Görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.2.2.'ye göre *“Diğer metinlerde konu ve ana fikir bulmak yeterli gibi geliyor. Ama iş değerler eğitimi adı altında bir şeyler kazandırmaya gelince uygulamaya yönelik olsun istiyorum. Bu da biraz zorluyor. Sonuçta akademik konular ile aynı kategoride değerlendirilemez.”*

Ö.2.4.'e göre *“Dinleme ile birlikte görselliğin yeterince olmamasından dolayı, ayrıca çocukların dikkat sürecinin azlığından çocukların yeterince ilgisini çekmiyor.”*

Ö.2.5.'e göre *“Evet özellikle şiir türlerinde zorluk yaşıyorum. Verilmek istenen değer zor olduğunu düşünüyorum.”*

Ö.2.13.'e göre *“Dinleme metnindeki etkinlikler kitaptaki diğer etkinliklerle benzerlik gösterdiğinden fazla bir sorun yaşamamaktayım. Bununla birlikte kitapta dinleme metnlerinin bulunmamasından dolayı etkinlik sırasında öğrenci unuttuğunda geriye dönüp bakamadığından soruları yapamamaktadır. Aynı sorundan kaynaklı öğrenci okula gelmediği vakit metne ulaşamadığından evde dinleme metniyle ilgili etkinlikleri yapamamaktadır. Öğrenciler şiirlerde ve bilgi verici metinlerde değeri bulmakta zorlanıyorlar. Ayrıca metinlerin uzun olması da bulmalarını zorlaştırmaktadır.”*

3.2.2.7.3. İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metnilerindeki Değerlerin Eğitimiyle Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Yer Alan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşanıp Yaşanmadığına İlişkin Bulgular

Görüşme yapılan ilkokul 3.sınıf öğretmenlerinden Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnilerindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşamadıklarını belirten öğretmenlerin görüşlerine ait verilerden elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.122: İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin Eğitimiyle Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Yer Alan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşanmadığına İlişkin Bulgular

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 3.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşanmamaktadır.	Herhangi bir farklılık yaşanmaması	14

Tablo 3.122 incelendiğinde görüşme yapılan ilkokul 3.sınıf öğretmenlerinin yarısından fazlasının, Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşamadıklarına dair görüş bildirdikleri görülmüştür. Görüşme yapılan ilkokul 3.sınıf öğretmenlerinden Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin eğitimiyle, kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde bir farklılık yaşamadıkları yönünde görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.3.1.'e göre *“Hayır yaşamıyorum.”*

Ö.3.6.'ya göre *“Hayır herhangi bir farklılık yok.”*

Ö.3.8.'e göre *“Herhangi bir zorluk yaşamıyorum.”*

Ö.3.19.'a göre *“Hayır hayatta çok benzer arada çok fark yok normal metinler gibi içerik konulmuş. Özellikle değerleri vurgulayan metinler seçilmemiş.”*

Görüşme yapılan ilkokul 3.sınıf öğretmenlerinden Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşadıklarını belirten öğretmenlerin görüşlerine ait verilerden elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.123: İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin Eğitimiyle Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Yer Alan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşandığına İlişkin Bulgular

Tema	Kod	Frekans
	Serbest okuma metinlerinde değerlerle ilgili etkinlik olmaması	1
	Soyut değerleri aktarmanın güç olması	1
İlkokul 3.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşanmaktadır.	Dinleme metinlerinin uzun ve sıkıcı olması	1
	Metinlerin uzun, görsellerin yetersiz olması ve etkinliklere yer verilmemesi	1
	Metinlerde öğrencilerin gündelik hayatta karşılaşacağı türden yeterli etkinlik olmaması	1

Tablo 3.123 incelendiğinde görüşme yapılan ilkokul 3.sınıf öğretmenlerinin, ilkokul 3.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşandığına dair görüş bildirdikleri görülmüştür.

Öğretmenler bu görüşlerine esas olarak yaşadıkları farklılıklarla ilgili olarak serbest okuma metinlerinde değerlerle ilgili etkinlik olmaması, soyut değerleri aktarmanın güç olması, dinleme metinlerinin uzun ve sıkıcı olması, metinlerin uzun, görsellerin yetersiz olması ve etkinliklere yer verilmemesi, metinlerde öğrencilerin gündelik hayatta karşılaşacağı türden yeterli etkinlik olmaması gibi düşüncelerini ileri sürmüşlerdir.

Görüşme yapılan ilkokul 3.sınıf öğretmenlerinden Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin eğitimiyle, kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşadıkları yönünde görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.3.4.'e göre “Serbest okuma metinlerinde etkinlik olmadığı için bu metinlerde saklı olan değeri ortaya çıkarmak daha zor oluyor. Bu sebeple serbest okuma metinleriyle aynı doğrultuda farklı etkinlikleri bulmak biz öğretmenlere kalıyor.”

Ö.3.10.'a göre “Evet. Özellikle dinleme metinleri uzun, sıkıcı oluyor. Çocukların dikkatine çekmekte yetersiz kalıyor.”

Ö.3.11.'e göre “Metinler daha sade değer mesajını ön plana çıkararak kurguda oluşturulabilir. Kurgudaki olayların karmaşıklığı mesajın önüne geçebilmektedir. Ayrıca görseller metin içeriğini yansıtmada yetersiz kalmaktadır. Etkinliklere yer verilmemesi alınan değer mesajını derinleştirmede zorluğa neden olmaktadır.”

Ö.3.15.'e göre “Evet yaşıyorum. Değerler eğitimi işlediğimiz metinler üzerinde çalışılmadığında anlamını yitiriyor. İncelenmesi yapılmazsa amacını gerçekleştirmiş olmuyor. Ancak diğer metinler zaten iyi yapılandırıldığı için çok yardım gerekmiyor. Değerler eğitimindeki metinler soyut kavramlarla ilişkilendirildiğinden çocuk kendi hayatında örnek alacağı durumlarla karşılaşmamışsa içselleştirme yapmıyor.”

3.2.2.7.4. İlkokul 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin Eğitimiyle Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Yer Alan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşanıp Yaşanmadığına İlişkin Bulgular

Görüşme yapılan ilkokul 4.sınıf öğretmenlerinden Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşamadıklarını belirten öğretmenlerin görüşlerine ait verilerden elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.124: İlkokul 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin Eğitimiyle Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Yer Alan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşanmadığına İlişkin Bulgular

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 4.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşanmamaktadır.	Herhangi bir farklılık yaşanmaması	11

Tablo 3.124 incelendiğinde görüşme yapılan İlkokul 4.sınıf öğretmenlerinin yarından fazlasının, Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşamadıkları yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür. Görüşme yapılan ilkökul 4.sınıf öğretmenlerinden Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin eğitimiyle, kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşadıkları yönünde görüş bildiren öğretmenlerden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.4.3.'e göre *“Bir farklılık ve zorluk yaşamıyorum.”*

Ö.4.8.'e göre *“Hayır yaşamıyorum.”*

Ö.4.13.'e göre *“Herhangi bir sorun yaşamıyorum. Ama dediğim gibi etkinliklerin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Biz öğretmenler durumun anlaşılır hale gelmesi için kendimiz etkinlikler yapıp sınıf ortamını zenginleştirmeye çalışıyoruz.”*

Görüşme yapılan ilkökul 4.sınıf öğretmenlerinden Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşadıklarını belirten öğretmenlerin görüşlerine ait verilerden elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 3.125: İlkokul 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metnindeki Değerlerin Eğitimiyle Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Yer Alan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşandığına İlişkin Bulgular

Tema	Kod	Frekans
	Metinlerdeki değerlerin öğrencilerin anlayabileceği düzeyde olmaması	1
İlkokul 4.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşanmaktadır.	Serbest okuma ve dinleme metnlerinde değerlerin yüzeysel bir şekilde ele alınması	1
	Dinleme metnlerinde çocuklarda odaklanma problemi yaşanması	2
	Dinleme metnlerinin akılda kalıcı olmaması	1

Tablo 3.125'e bakıldığında görüşme yapılan ilkokul 4.sınıf öğretmenlerinin, 4.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşadıklarına dair görüş bildirdikleri görülmüştür.

Öğretmenler bu görüşlerini, metnindeki değerlerin öğrencilerin anlayabileceği düzeyde olmaması, serbest okuma ve dinleme metninde değerlerin yüzeysel bir şekilde ele alınması, dinleme metninde çocuklarda odaklanma problemi yaşanması, dinleme metninin akılda kalıcı olmaması gibi gerekçelere dayandırdıkları görülmüştür.

Görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.4.2.'ye göre *“Serbest okuma ve dinleme metninde değerler eğitiminin çok üstünde durulmadığını ve geçirtilerek verildiğini düşünüyorum.”*

Ö.4.9.'a göre *“Evet dinleme metninde çocuklar tam olarak odaklanmadıkları için konuyu kavrayamıyor. Bu da istenilen hedefin gerçekleşmesine engel oluyor.”*

Ö.4.11.'e göre *“Dinleme metninde öğrenciler etkinliklerini cevaplarken zorlanıyorlar. İzledikten sonra soruları cevaplarken ses veya video kaydını durdurmam gerekiyor. Yazılı kısmını da açıklama bölümünde verebilirler.”*

Ö.4.17.'ye göre *“Zorluk yaşıyoruz. Çünkü çocukların dikkat süreleri az olduğu için başta dinlediklerini unutuyor bağlantı kopukluğu oluyor.”*

Aşağıda verilmiş olan tablo 118' de ise ilkokul 4.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşanmaması için önerilerde bulunan öğretmenlerin görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 3.126: İlkokul 4.sınıf Türkçe Ders kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metnindeki Değerlerin Eğitimiyle Kitapta Yer Alan Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Bulunan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşanmaması İçin Öneriler

Tema	Kod	Frekans
------	-----	---------

Tablo 3.126: İlkokul 4.sınıf Türkçe Ders kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin Eğitimiyle Kitapta Yer Alan Diğer Metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) Bulunan Değerlerin Eğitiminde Farklılık Yaşanmaması İçin Öneriler (Devamı)

	Dinleme metinleri de kitapta yazılı olarak verilmelidir	1
İlkokul 4.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşanmaması için öneriler	Metinlerde verilen etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli hale getirilmelidir	1
	Metinler daha basit ve somut halde verilmelidir	1

Tablo 3.126'ya bakıldığında görüşme yapılan ilkökul 4.sınıf öğretmenlerinin İlkokul 4.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin eğitimiyle kitapta yer alan diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) bulunan değerlerin eğitiminde farklılık yaşanmaması için bazı önerilerde bulunduğu görülmüştür. Öğretmenlerin önerileri dinleme metinleri de kitapta yazılı olarak verilmelidir, metinlerde verilen etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli hale getirilmelidir, metinler daha basit ve somut halde verilmelidir şeklinde sıralanmıştır. Görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.4.11.'e göre “*Dinleme metinlerinde öğrenciler etkinliklerini cevaplarken zorlanıyorlar. İzledikten sonra soruları cevaplarken ses veya video kaydını durdurmam gerekiyor. Yazılı kısmını da açıklama bölümünde verebilirler.*”

Ö.4.13.'e göre “*Herhangi bir sorun yaşamıyorum. Ama dediğim gibi etkinliklerin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Biz öğretmenler durumun anlaşılır hale gelmesi için kendimiz etkinlikler yapıp sınıf ortamını zenginleştirmeye çalışıyoruz.*”

Ö.4.14.'e göre “*Zorluk yaşamıyorum genel olarak sadece daha soyut olduğunu düşündüğüm "Vatanseverlik" ile ilgili metinlerin daha basit olmasının çocuklar için daha faydalı olacağını düşünmekteyim. Daha basit ve anlaşılır olması çocukların konuyu kavramasını ve özümsemesini kolaylaştıracaktır.*”

3.2.2.8.İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavrı ve Davranışlarında Gözlemlenebilmesine İlişkin Bulgular

Bu bölümde ilkokul 1-4.sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmeler sonucunda öğretmenlerin kendilerine sorulan “Okutmuş oldukları sınıf düzeyine ait Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerleri, uyguladığınız değerler eğitiminden sonra öğrencilerinizin tavrı ve davranışlarında gözlemleyebiliyor musunuz? Cevabınız evetse örnek verir misiniz?” şeklindeki soruya verdikleri cevaplara ait bulgulara yer verilmiştir.

3.2.2.8.1. İlkokul 1.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavrı ve Davranışlarında Gözlemlenme Durumuna İlişkin Bulgular

Görüşme yapılan ilkokul 1.sınıf öğretmenlerinden Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavrı ve davranışlarında gözlemlenemediğine dair görüş bildiren öğretmenlerin görüşlerine ait bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.127: İlkokul 1.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavrı ve Davranışlarında Gözlemlenmediğine İlişkin Bulgular

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 1.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerler, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavrı ve davranışlarında gözlemlenmemektedir.	Değerlerin öğrencilerin tavrı ve davranışlarında gözlemlenmemesi	2
	Dinleme metinlerinin değerleri öğrencilere kazandırmada yetersiz kalması	1

Tablo 3.127 incelendiğinde görüşme yapılan üç öğretmenin ilkokul 1.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavrı ve davranışlarında gözlemlenmediği yönünde görüş

bildirdikleri görülmüştür. Görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinin görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.1.8.'e göre “Hayır.”

Ö.1.13.'e göre “Sadece dinleme metinlerinin değerler eğitimi kazanımlarında eksik kaldığını düşünüyorum. Mutlaka canlandırma ile takviye edilmeli. Bu şekilde edinilen kazanımlar davranışlara daha net bir şekilde yansıyor.”

Ö.1.16.'ya göre “Değerler konusunda okulun sadece yeterli olduğunu düşünmüyorum. Ne kadar katkı sağladığımı bilemiyorum.”

Tablo 3.128: İlkokul 1.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavrı ve Davranışlarında Gözlemlenebildiğine İlişkin Bulgular

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 1.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerler, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavrı ve davranışlarında gözlemlenmektedir.	Değerlerin öğrencilerin tavrı ve davranışlarında gözlemlenebilmesi	5
	Arkadaşının yardıma ihtiyacı olduğunda yardım edilmesi	1
	Çevresindeki engelli bireylere karşı empati yapılması ve farklılıklarına saygı duyulması	1
	Yardımseverlik ve hayvan sevgisi ile ilgili davranışlar görülmesi	1
	Vatanseverlik değeri ile ilgili davranışlar görülmesi	1
	Milli ve manevi değerlerimize daha farklı ve anlayışla yaklaşılması	1
	Sorunlarını çözmede empatinin kullanılması	2
	Yanlış davranışlarında öğrencilerin birbirlerini uyarması	1
	Okula uyum ve arkadaşlık ilişkilerinde olumlu davranışlar gösterilmesi	1
	Ev işlerinde ebeveynlerine yardımcı olunması	1
	Sınıfın temiz tutulması, hayvanların sevilmesi	1

Görüşme yapılan ilkokul 1.sınıf öğretmenlerinden Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenebildiğine dair görüş bildiren öğretmenlerin görüşlerine ait bulgular yukarıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.128 incelendiğinde görüşme yapılan ilkokul 1.sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnlerinde yer alan değerleri, sınıfta uyguladıkları değerler eğitiminden sonra öğrencilerinin tavır ve davranışlarında gözlemleyebildikleri yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür. Öğretmenler bu görüşlerini, değerlerin öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenebilmesi, arkadaşının yardıma ihtiyacı olduğunda yardım edilmesi, çevresindeki engelli bireylere karşı empati yapılması ve farklılıklarına saygı duyulması, yardımseverlik ve hayvan sevgisi ile ilgili davranışlar görülmesi, vatanseverlik değeri ile ilgili davranışlar görülmesi, milli ve manevi değerlerimize daha farklı ve anlayışla yaklaşılması, sorunlarını çözmede empatinin kullanılması, yanlış davranışlarında öğrencilerin birbirlerini uyarması, okula uyum ve arkadaşlık ilişkilerinde olumlu davranışlar gösterilmesi, ev işlerinde ebeveynlerine yardımcı olunması, sınıfın temiz tutulması, hayvanların sevilmesi gibi başlıklar altında belirtmişlerdir. Görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.1.2.'ye göre *“Bazı öğrencilerin metinlerden sonra davranışlarında olumlu eğilim olduğunu gözlemliyorum. Arkadaşının yardıma ihtiyacı olduğunda yardım etmeye istekli olduğunu fark ettim.”*

Ö.1.5.'e göre *“Tabi birçok öğrencide davranış değişikliği gözlemleyebiliyoruz. Özellikle yardımlaşma, sevgi (Hayvan sevgisi gibi) değerlerinde.”*

Ö.1.6.'ya göre *“Milli değerler, vatan sevgisi. Örnek; bayrağı yere düşürmeme, yırtmama.”*

Ö.1.7.'ye göre *“Evet. Mesela "vatanseverlik" ile ilgili bir metni işledikten sonra sınıf içinde çocuklarda milli ve manevi değerlerimize daha farklı ve anlayışlı yaklaşıldığı görülmüştür.”*

Ö.1.9.'a göre *“Bu soruya kesinlikle evet diyebilirim. Örneğin; kitaptaki ilk metinlerden biri olan "Kurbağa ile Kaydırak" metninde ağırlıklı olarak işlenen empati değeri idi. Bu metni ve etkinliklerini öğrencilerle birlikte yaptıktan sonra öğrenciler*

empatinin ne olduğunu kavramış oldular. Artık sınıf içinde, bahçede, birlikte oldukları her alanda bir sorunla karşılaştıklarında "Biraz empati kuralım bence" sözünü birbirlerine karşı çok fazla kullandıklarına şahit oldum. Sorunlarını öğrendiğimiz bu değer sayesinde çözebilmeleri beni çok mutlu etmişti.”

Ö.1.15.’e göre “Evet gözlemliyorum. Özellikle okula uyum ve arkadaşlık ilişkilerinde olumlu şekilde yansımalar oluyor.”

3.2.2.8.2. İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavır ve Davranışlarında Gözlemlenme Durumuna İlişkin Bulgular

Görüşme yapılan ilkokul 2.sınıf öğretmenlerinden Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenemediğine dair görüş bildiren öğretmenlerin görüşlerine ait bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.129: İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavır ve Davranışlarında Gözlemlenmediğine İlişkin Bulgular

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 2.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerler, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenmemektedir.	Dinleme metninin değerler eğitiminde yetersiz kalması	1
	Değerlerin öğrenciler tarafından içselleştirilememesi ve bu nedenle davranışların süreklilik kazanmaması	1
	Değerlerin öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenmemesi	1

Tablo 3.129 incelendiğinde görüşme yapılan ilkokul 2.sınıf öğretmenlerinden üçünün, Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerler, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenmediğine dair görüş belirttikleri görülmüştür. Görüşme yapılan ilkokul 2.sınıf öğretmenlerinin bu görüşlerini dinleme metninin değerler eğitiminde yetersiz kalması, değerlerin öğrenciler tarafından içselleştirilememesi ve bu nedenle davranışların

süreklilik kazanmaması, değerlerin öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenememesi şeklinde belirttikleri görülmüştür. Görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinin görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.2.9.'a göre “*Dinleme metinlerinde değerler eğitimi kazanımlarında eksik kaldığını düşünüyorum.*”

Ö.2.11.'e göre “*Bilgilenme konusunda evet tavır ve davranış konusunda farklılık pek göremiyorum. Tavır ve davranış haline gelebilmesi için konuların daha da içselleştirici, alışkanlık boyutuna geçmesi ve süreç içinde devamlılık göstermesi gerekiyor. Sürecin kısa değil, uzun tutulması gerekiyor. O zaman çözüm de kalıcı olur.*”

Ö.2.12.'ye göre “*Bilgilendirmeler yapılıyor fakat öğrenciler bu öğrendiklerini hayatlarında uygulamıyorlar.*”

Tablo 3.130: İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavır ve Davranışlarında Gözlemlenebildiğine İlişkin Bulgular

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 2.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerler, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenmektedir.	İnsanlara ve hayvanlara karşı merhametli olunması	1
	İnsanlara karşı yardımsever olunması	2
	İstiklal Marşı'mız okunurken saygı gösterilmesi, yerdeki bayrağın kaldırılması	1
	Değerlerin öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenebilmesi	3
	Öğrencilerin birbirlerine dostane davranışlar sergilemesi	1
	Arkadaşların birbirlerine karşı paylaşma davranışları sergilemesi, birbirlerine dürüst davranılması ve merhametli olunması	1
	Arkadaşların birbirlerine karşı nezaketli olunması, vatanseverlikle ve hayvanseverlikle ilgili davranışlar sergilenmesi ve yardımsever olunması	1

Görüşme yapılan ilkokul 2.sınıf öğretmenlerinden Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin, uygulanan değerler eğitiminden

sonra öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenebildiğine dair görüş bildiren öğretmenlerin görüşlerine ait bulgular yukarıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.130 incelendiğinde görüşme yapılan ilkokul 2.sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun, Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlendiğine dair görüş bildirdikleri görülmüştür. Görüşme yapılan öğretmenlerin bu görüşlerini insanlara ve hayvanlara karşı merhametli olunması, insanlara karşı yardımsever olunması, İstiklal Marşı'mız okunurken saygı gösterilmesi, yerdeki bayrağın kaldırılması, değerlerin öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenebilmesi, öğrencilerin birbirlerine dostane davranışlar sergilemesi, arkadaşların birbirlerine karşı paylaşma davranışları sergilemesi, birbirlerine dürüst davranılması ve merhametli olunması, arkadaşların birbirlerine karşı nezaketli olunması, vatanseverlikle ve hayvanseverlikle ilgili davranışlar sergilenmesi ve yardımsever olunması şeklinde ifade ettikleri görülmüştür. Görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.2.1.'e göre *“Öğrencilerin çoğunda olumlu anlamda değişim görülmektedir. Örneğin merhamet konusunu işlediğimiz zaman insanlara ve hayvanlara karşı daha duyarlı olduklarını gözlemledim.”*

Ö.2.3.'e göre *“Evet, tavır ve davranışlarında değişiklik gözlemliyorum.” Çocukluğumdaki Bayramlar” metnini işledikten sonraki günlerde erkek öğrencilerimin bayram namazına gittiklerini bu konuda ısrarcı olduklarını duydum. “Farklı Arkadaşım” serbest okuma metni işledikten sonra okulda, kolunun biri olmayan arkadaşlarına yardımcı olmaya çalıştıklarına şahit oldum.”*

Ö.2.4.'e göre *“Milli değerlerde İstiklal Marşı'nda esas duruşta durmaları, çocuğun yerdeki bayrağı kaldırması.”*

Ö.2.6.'ya göre *“Evet, örneğin; dostlukla ilgili bir metin işledikten sonra, öğrenciler birbirlerine daha sevecen yaklaştılar, birbirlerini daha az şikâyet ettiler.”*

Ö.2.10.'a göre *“Bazı öğrenciler bu öğrendikleri değerleri hem yaşantılarına hem de sınıftaki tavırlarına yansıtıyorlar. Örn; paylaşmanın önemini bilen çocuk yediği bir meyveden arkadaşına da veriyor. Dürüstlüğü öğrenen çocuk yalanın kötü bir şey olduğunun farkına varıp dürüst davranmaya çalışıyor. Merhameti bilen çocuk*

arkadaşlarına vurmamayı ya da bir hayvan gördüğünde ona kötü davranılmayacağını anlıyor ve uyguluyor.”

Ö.2.13.'e göre “Beden eğitimi ve oyun dersinden birinde, oynayacağı oyuna kendilerinin seçmesine bırakmamla birlikte artık daha kısa sürede ve hep beraber karar veriyorlar. Oyun kurallarına daha fazla uyuyorlar. Kazananı tebrik ediyorlar. Nezaket ifadelerini işledikten sonra arkadaşlarından bir şey isterken kullanmaya başladılar. Okul çevresinde bulunan kediye besleyip seviyorlar. Okul bahçesinde bulunan bayrağın yenisıyla değiştirildiğini gördüğünde seviniyorlar. Sınıfa yeni gelen arkadaşlarına yardımcı oluyorlar. Okul bahçesinde bulduğu paraları nöbetçi öğretmenlerine teslim ediyorlar. Yapabildikleri işlerde anne babasına yardımcı oluyorlar.”

3.2.2.8.3. İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavrı ve Davranışlarında Gözlemlenme Durumuna İlişkin Bulgular

Görüşme yapılan ilkokul 3.sınıf öğretmenlerinden Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavrı ve davranışlarında gözlemlenemediğine dair görüş bildiren öğretmenlerin görüşlerine ait bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.131: İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavrı ve Davranışlarında Gözlemlenmediğine İlişkin Bulgular

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 3.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerler, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavrı ve davranışlarında gözlemlenmemektedir.	Davranışların süreklilik kazanmaması	2
	Metinlerdeki etkinliklerin yetersiz olması	1

Tablo 3.131 incelendiğinde görüşme yapılan ilkokul 3.sınıf öğretmenlerinin üçünün, Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavrı ve davranışlarında gözlemlenmediğine dair görüş bildirdikleri görülmüştür. Öğretmenler bu görüşlerini,

davranışların süreklilik kazanmaması ve metinlerdeki değerlerle ilgili etkinliklerin yetersiz oluşuyla açıklamışlardır. Görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinin görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.3.3.'e göre *“Anlık dönütler oluyor, sonrasında unutulup gidiyor.”*

Ö.3.5.'e göre *“Maalesef kısa süreli davranış değişikliği oluyor. Ama sorumluluk sahibi saygılı öğrencilerde farkındalıklar oluşuyor tabi ama biraz daha umursamaz bildiği gibi davranan çocuklar da değerlerin kattığı davranış değişikliği çok uzun sürmüyor.”*

Ö.3.15.'e göre *“Bu değişimlerin oluşması için Türkçe kitabında belirtilen kaynaklar yeterli olmuyor. Sadece kitaptaki kaynak gösterilirse cevabım hayır olur. Ancak okul yaşamı boyunca başına gelen olaylar değerler bağlamında doğal bir şekilde uzun süre vurgulanırsa değişim gözlemleyebiliyorum. Değerler işlenecekse her alanda biraz biraz öğrenciye aktarılmalıdır. Şunu da söylemeliyim ki değerler ailede aktarılmaya başlanmalı, okulda bu eğitim fayda sağlayacak şekilde işlenmelidir.”*

Görüşme yapılan ilkokul 3.sınıf öğretmenlerinden Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenebildiğine dair görüş bildiren öğretmenlerin görüşlerine ait bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.132 incelendiğinde görüşme yapılan ilkokul 3. sınıf öğretmenlerinin büyük bir kısmının, İlkokul 1.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenebildiğine dair görüş bildirdikleri görülmüştür. Görüşme yapılan öğretmenler bu görüşlerini değerlerin öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenebilmesi, sınıf içinde çıkan sorunlarda değerlere dikkat edilerek çözümler üretilmesi, yardımseverlik ile ilgili davranışlar sergilenmesi, öğrencilerin erdemli davranışlar sergiliyor olması, birbirlerine saygı ve sevgi göstermeleri, öğrencilerde dürüst davranışlar ve yalan söylememe davranışlarının görülmesi, depremzede öğrencinin yeni katıldığı sınıfta arkadaşları tarafından sevgiyle karşılanması ve uyum problemi yaşamaması, yiyeceklerin paylaşılması, çöplerin çöp kutusuna atılması, adil bir şekilde sırada beklenilmesi, kuşlar için yemlik yapılması ve yemlerin takibinin yapılması, öğrencilerin küçüklerine sevgiyle büyüklerine saygıyla yaklaşması, öğrencilerde saygı

merkezli davranış değişiklikleri görülmesi, yiyeceklerin temizliğine dikkat edilmesi, öğrencilerin nezaket ifadelerini kullanması şeklindeki düşüncelerle ifade etmişlerdir.

Tablo 3.132: İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavrı ve Davranışlarında Gözlemlenebildiğine İlişkin Bulgular

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 3.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerler, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavrı ve davranışlarında gözlemlenmektedir.	Değerlerin öğrencilerin tavrı ve davranışlarında gözlemlenebilmesi	5
	Sınıf içinde çıkan sorunlarda değerlere dikkat edilerek çözümler üretilmesi	1
	Yardımseverlik ile ilgili davranışlar sergilenmesi	2
	Öğrencilerin erdemli davranışlar sergiliyor olması, birbirlerine saygı ve sevgi göstermeleri.	1
	Öğrencilerde dürüst davranışlar ve yalan söylememe davranışlarının görülmesi	1
	Depremzede öğrencinin yeni katıldığı sınıfta arkadaşları tarafından sevgiyle karşılanması ve uyum problemi yaşamaması	1
	Yiyeceklerin paylaşılması, çöplerin çöp kutusuna atılması, adil bir şekilde sırada beklenilmesi	1
	Kuşlar için yemlik yapılması ve yemlerin takibinin yapılması	1
	Öğrencilerin küçüklerine sevgiyle büyüklerine saygıyla yaklaşması	1
	Öğrencilerde saygı merkezli davranış değişiklikleri görülmesi	1
	Yiyeceklerin temizliğine dikkat edilmesi	1
	Öğrencilerin nezaket ifadelerini kullanması	1

Görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinden bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.3.6.'ya göre “Verilen değerlerden sonra öğrencilerde değişim gözlemliyorum. Öncekiye göre daha olgun, istenen davranışlar sergiliyor. Örneğin; Sevgi, saygı, hoşgörü değeri verildikten sonra öğrencilerin birbirlerini bana şikâyet etme oranı azaldı. Birbirlerine karşı daha saygılılar.”

Ö.3.8.'e göre “Gözlemleyebiliyorum. Örneğin; depremde etkilenen ve sınıfıma Kahramanmaraş'tan gelen öğrencim, sınıfta çalışma sürecini çok çabuk atlattı. Bunun, sınıftaki diğer öğrencilerimin ona karşı yaklaşımı tutumu, duyarlılığı, yardımseverliği, paylaşımcı yaklaşımı, duydukları sahiplenme hissi, dayanışma, sevgi, saygı, gibi değerlerin öğrencilerimde verimli bir şekilde aşılmasını olmasının etkisi asla yadsınamaz.”

Ö.3.9.'a göre “Tabi ki davranışlarında değişiklikler görülüyor. Yediklerini paylaşımları, sıraya girdiklerinde başkalarının önüne geçmemeleri (Hak), sınıf veya bahçede çöpleri çöp kutusuna getirip atmak.”

Ö.3.11.'e göre “Anlatım ve okuma boyutunda işlendiğinde kalıcılık az oluyor. Fakat öğretmen ve öğrenciler birbirine rol model olduğunda, aylık bir süreçte farklı proje, etkinlik ve çalışmalarla bu süreç çeşitlendirildiğinde olumlu davranış değişikliği yaşanmaktadır. Örneğin; Yardımseverlik değeri için kuşlara, hayvanları koruma haftasında yemlikler hazırlamıştık. Öğrenciler hala haftanın ilk günü ve Cuma günleri yemlikleri kontrol etmekte, hayvanlara yardım etmek için evden yiyebilecekleri ürünler getirmektedir.”

Ö.3.12.'ye göre “Evet, bunu gözlemleyebiliyoruz. Sevgi ile ilgili değerler eğitimi çalışması yaptıktan sonra, öğrencilerimin alt sınıflardaki öğrencilere karşı daha iyi davrandıklarını gördüm. Saygı ile ilgili çalışma yaptıktan sonra, büyüklerine ve diğer öğretmenlere karşı daha dikkatli ve saygılı davrandıklarını gözlemleyebiliyoruz.”

Ö.3.17.'ye göre “Evet. Örneğin sebze ve meyvelerin temizliği ile ilgili bir metin işledikten sonra yedikleri yiyeceklerin temiz olmasına önem veriyorlar.”

Aşağıda verilmiş olan Tablo 3.133'te ise İlkokul 3.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenebilmesi için önerilerde bulunan öğretmenlerin görüşlerine yer verilmiştir.

Tablo 3.133: İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavır ve Davranışlarında Gözlemlenebilmesi İçin Öneriler

Tema	Kod	Frekans
------	-----	---------

Tablo 3.133: İlkokul 3.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavır ve Davranışlarında Gözlemlenebilmesi İçin Öneriler (Devamı)

İlkokul 3.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenebilmesi için öneriler	Öğretmen ve öğrenciler davranışlarıyla birbirlerine rol model olmalıdır.	1
	Metinler görsellerle desteklenmelidir.	1
	Değerler eğitimi ailede başlamalıdır.	1

Tablo 3.133 incelendiğinde görüşme yapılan bazı öğretmenlerin, İlkokul 3.sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenebilmesi için önerilerde bulunduğu görülmüştür. Öğretmenler bu önerilerini öğretmen ve öğrenciler davranışlarıyla birbirlerine rol model olmalıdır, metinler görsellerle desteklenmelidir, değerler eğitimi ailede başlamalıdır şeklinde belirtmişlerdir. Görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinden öneride bulunanların görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.3.11.'e göre “Anlatım ve okuma boyutunda işlendiğinde kalıcılık az oluyor. Fakat öğretmen ve öğrenciler birbirine rol model olduğunda, aylık bir süreçte farklı proje, etkinlik ve çalışmalarla bu süreç çeşitlendirildiğinde olumlu davranış değişikliği yaşanmaktadır. Örneğin; Yardımseverlik değeri için kuşlara, hayvanları koruma haftasında yemlikler hazırlamıştık. Öğrenciler hala haftanın ilk günü ve Cuma günleri yemlikleri kontrol etmekte, hayvanlara yardım etmek için evden yiyebilecekleri ürünler getirmektedir.”

Ö.3.16.'ya göre “Metin sonrası metni farklı görsellerle de desteklediğim ve empati kurdukları zamanlar gözlemliyorum. Yardımseverlik konusunda o gün herkesin birbirine yardım ettiğini gözlemliyorum.”

Ö.3.18.'e göre “Ara ara gözlemleyebiliyorum. Fakat değerler eğitiminin ilk olarak ailede başlayıp yeşerdiğini düşünüyorum. Ailenin bu değerlere sahip olup çocuğuna aşılması gerekiyor ilk olarak.”

3.2.2.8.4. İlkokul 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavır ve Davranışlarında Gözlemlenme Durumuna İlişkin Bulgular

Görüşme yapılan ilkokul 4.sınıf öğretmenlerinden Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenemediğine dair görüş bildiren öğretmenlerin görüşlerine ait bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.134: İlkokul 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavır ve Davranışlarında Gözlemlenmediğine İlişkin Bulgular

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 4.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerler, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenmemektedir.	Değerleri günlük yaşama uyarlamada sorun yaşanması	1
	Çevresel faktörler nedeniyle değerlerin gözlemlenememesi	1
	Değerlerin öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenememesi	2

Tablo 3.134 incelendiğinde görüşme yapılan ilkokul 4.sınıf öğretmenlerinin dördünün, Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenmediğine dair görüş bildirdikleri görülmüştür. Öğretmenler bu görüşlerini, değerleri günlük yaşama uyarlamada sorun yaşanması, çevresel faktörler nedeniyle değerlerin gözlemlenememesi, değerlerin öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenememesi şeklinde açıklamışlardır. Görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinin bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.4.2.'ye göre *“Hayır. Çünkü günlük yaşama uygulayabilmek için üzerinde yeterince durulması ve bol etkinlik yapılması gerekiyor. Bu da pek mümkün olmuyor.”*

Ö.4.3.'e göre “Etkili bir şekilde gözlemleyebildiğimi düşünmüyorum. Öğrencinin yaşadığı çevrenin edindiği değerlere çok etki ettiğini düşünüyorum. Metinler ile büyük ölçüde değer öğretiminin etkili olmadığı kanaatindeyim.”

Görüşme yapılan ilkokul 4.sınıf öğretmenlerinden Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenebildiğine dair görüş bildiren öğretmenlerin görüşlerine ait bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.135: İlkokul 4.Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metnindeki Değerlerin, Uygulanan Değerler Eğitiminden Sonra Öğrencilerin Tavır ve Davranışlarında Gözlemlenebildiğine İlişkin Bulgular

Tema	Kod	Frekans
İlkokul 4.Sınıf Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerler, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenmektedir.	Değerlerin öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenebilmesi	3
	Arkadaşların birbirine yardımcı olup hoşgörülü davranması	1
	Arkadaşların birbirine yardımcı olup hoşgörülü davranması, sorumluluk sahibi bireyler olması	1
	Öğrenciler tarafından ebeveynlerine sevgi ve saygı gösterilmesi	1
	Öğrencilerin birbirlerine sevgiyle yaklaşması, yardımseverlik davranışları göstermesi	1
	Öğrencilerin sınıf ve okul sorumluluklarını yerine getirmesi	1
	Depremzede öğrenciler ile göçmen öğrencinin sınıfa ve arkadaşlarına uyum sağlamasında sınıf arkadaşlarının yardımcı olması	1
	Vatanseverlik değeriyle ilgili tavır ve davranışlar sergilenmesi	1
	Yardımseverlik ve vatanseverlik ile ilgili davranışlar sergilenmesi	1
	Yardımseverlik ve merhametli olma davranışlarının sergilenmesi, okul kaynaklarının israf edilmeden kullanılması	1
	Öğrencilerin yardımseverlik ve temizlik konularında örnek davranışlar sergilemesi	1

Tablo 3.135 incelendiğinde görüşme yapılan ilkokul 4.sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun, Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metnindeki değerlerin, uygulanan değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenmediğine dair görüş bildirdikleri görülmüştür.

Öğretmenler bu görüşlerini, değerlerin öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenebilmesi, arkadaşların birbirine yardımcı olup hoşgörülü davranması, arkadaşların birbirine yardımcı olup hoşgörülü davranması, sorumluluk sahibi bireyler olması, öğrenciler tarafından ebeveynlerine sevgi ve saygı gösterilmesi, öğrencilerin birbirlerine sevgiyle yaklaşması, yardımseverlik davranışları göstermesi, öğrencilerin sınıf ve okul sorumluluklarını yerine getirmesi, depremzede öğrenciler ile göçmen öğrencinin sınıfa ve arkadaşlarına uyum sağlamasında sınıf arkadaşlarının yardımcı olması, vatanseverlik değeriyle ilgili tavır ve davranışlar sergilenmesi, yardımseverlik ve vatanseverlik ile ilgili davranışlar sergilenmesi, yardımseverlik ve merhametli olma davranışlarının sergilenmesi, okul kaynaklarının israf edilmeden kullanılması, öğrencilerin yardımseverlik ve temizlik konularında örnek davranışlar sergilemesi şeklinde açıklamışlardır. Görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinin bazılarının görüşlerinden yapılan doğrudan alıntılar şu şekildedir.

Ö.4.5.'e göre *“Değerler eğitimi bir süreç. Hemen olmasa da değeri belirli zaman aralıklarında tekrar edip, takibini yaptığınızda davranış değişiklikleri gözlemlenebiliyor. Arkadaşlarına adil davranma, yardım etme, sorumluluklarını yerine getirme, dürüst olma... gibi.”*

Ö.4.7.'ye göre *“Bütün öğrenciler olmasa da çoğu öğrenci de davranış değişikliği gözlemliyorum. Örneğin arkadaşlarıyla küs olan varsa özür dileyip barışabiliyor. Ya da hiç paylaşımcı olmayan öğrenciler arkadaşlarıyla paylaşımda bulunuyor.”*

Ö.4.10.'a göre *“Evet kesinlikle faydasını görebiliyorum. Örneğin 6 Şubat tarihinde yaşanan üzücü afet sonrasında sınıfa gelen üç (3) depremzede öğrencinin sınıfa ve şartlara arkadaşları tarafından uyum sağlaması kolaylaştırıldı. Ayrıca sınıfımda yer alan Iraklı öğrencim için de ellerinden geleni yapıyorlar.”*

Ö.4.12.'ye göre *“Evet, düşünüyorum. Vatanseverlik değerini işlerken Seyit Onbaşı'nın kısa filmini izletmiştim. Öğrencilerim çok etkilenmişlerdi. Bazı erkek*

öğrencilerim ben de asker olup, vatanımı korumak istiyorum demişti. Kimisi keşke ben de orda olsaydım ona yardım edebilseydim, demişti.”

Ö.4.13.’e göre “Gözlemleyebiliyorum. Öncelikle birbiriyle bir şeyler paylaşmaya öğrenciler de yardımlaşma değerini öğrendikten sonra gözle görülür bir değişim olduğunu gördük. Özellikle marş ve bayrak sevgisi konusunda çocukların saygı boyutunda sıkıntıları vardı. Vatanseverlik değerini özümledikten sonra vatan ve bayrak sevgilerinde önemli bir artış atalarına büyük bir saygı duyulmaya başlandı.”

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmayla ilkokul 1-4.sınıflarda Türkçe derslerinde materyal olarak kullanılan Türkçe ders kitaplarında bulunan, serbest okuma ve dinleme metnlerinin içerdiği değerlerin tespiti ile bu metnlerin değerler eğitimi açısından yeterliliğinin öğretmen görüşleriyle beraber değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yapılan çalışmada ilkokul Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metnlerinde bulunan değerlerin dağılımı, var olan değerlerin MEB'İN belirlediği ve TDÖP'DE yer alan on kök değerle uyumu, değerler ilgili olarak metnlerin ve etkinliklerin yeterliliği, değerlerin kolay anlaşılabilirliği ile gündelik yaşama uygulanabilirliği, sınıf öğretmenlerine göre bu metinlerde öncelikli olarak hangi değerlerin bulunması gerektiği, bu metinlerle sınıfta değerler eğitimi yapılırken hangi yöntem ve tekniklerden yararlanıldığı, bu metinlerle kitaplarda yer alan diğer metinlerdeki değerlerle değerler eğitimi uygulamaları yapılırken herhangi bir farklılık yaşanıp yaşanmadığı ve bu metinlerdeki değerlerin öğretimi için yapılan değerler eğitimi çalışmalarından sonra öğrencilerin tavır ve davranışlarında söz konusu değerlerin gözlemlenip gözlemlenemediği sorularına cevaplar belirlenmeye çalışılmıştır.

Değerler, günlük yaşam içerisinde hayatımızın birçok noktasında yer almaktadır. Aile ilişkileri, akraba ve komşuluk ilişkilerinin yanı sıra birçok sosyal etkinlikte (Düğün, bayram, cenaze vb.), eğitim hayatımızda ve daha birçok noktada değerler de bulunmaktadır (Çelikkaya, 2022, s.40).

Günümüzde dünya genelinde her alanda yaşanan hızlı değişim ve gelişim eğitim alanını da etkilemekte bununla beraber dilsel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden kendisini geliştirmiş donanımlı bireyler yetiştirmeyi gerekli kılmaktadır. Kendisini geliştirmiş bireylerin yetiştirilmesinde değerler ve nitelikli bir değerler eğitimi oldukça önem arz etmektedir. Toplumu oluşturan bireyler olarak anne, baba, öğrenci, öğretmenler gibi birçok kişi gerek evde gerek sosyal çevrede gerekse okulda birçok değer sorunuyla karşı karşıya kalmaktadır. Tüm bu sorunların üstesinden gelmenin yolu ise etkili ve nitelikli bir değer eğitiminin yapılmasıyla mümkün olacaktır. Yapılacak bu eğitimle çocuklar kendi değerlerini fark edecek benimseyecek ve kendi yaşantılarına rehber olarak aksettireceklerdir (Güneş, 2016, s.5).

Hayatımızda böylesine yer edinmiş ve tavır ve davranışlarımızın eyleme dönüşmesinde önemli bir hareket noktası olan değerlerin, bireylere değerler eğitimi adı altında küçük yaşlardan itibaren kaliteli bir eğitimle kazandırılması önem arz etmektedir. Bu açıdan baktığımızda aileden sonra önemli bir eğitim öğretim merkezi olan okullara büyük görev düşmektedir.

Türkiye’de de 2018 yılında düzenlenen yeni ilkököl öğretim programlarının yukarıda bahsedilen hususlar göz önünde bulundurularak hazırlandığı görülmüştür. Yeni öğretim programlarında öğrencilere kazandırılması hedeflenen değer ve becerilerden bahsedilmiştir. Yine programlarda değerlerimiz başlığı altında on kök değer olarak belirtilen adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik değerlerinden bahsedilerek öğretim programlarında bu değerlerin öğrencilere kazandırılması hedef olarak belirtilmiştir (MEB, 2019, s.4).

Okullarda birer eğitim materyali olarak kullanılan ders kitapları da değerler eğitimi açısından önem arz etmektedir. Öğretim programlarına göre hazırlanmış ders kitaplarıyla eğitim öğretim yapılan okullarda öğretmenler bu kitaplar aracılığıyla bir taraftan ders öğretimi yaparken diğer taraftan da değerler eğitiminde de bu kitaplardan yararlanmaktadır (Ersoy & Şahin, 2012, s. 1537).

Alanyazında yapılan birçok araştırma incelendiğinde Türkçe dersinde en çok tercih edilen öğretim materyali olarak ders kitapları belirtilmiş ve bu ders kitaplarının da değerler eğitiminde çok önemli bir role sahip olduğu ortaya koyulmuştur (Oğuz Namdar, 2020, s.122)

Bu kısımdan itibaren araştırmada yer alan alt problemlere ait sonuçlar ve tartışmalar paragraflar halinde verilmiştir. Yapılan araştırmanın alt problemlerinden birincisi olan *“1.İlkokul kademesindeki(1-4.sınıf) Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerler bulunmaktadır?”* sorusuyla ilgili olarak İlkokul 1. ve 3. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan serbest okuma ve dinleme metinlerinde en fazla sevgi değerine yer verildiği görülmüştür. Yağan Güder (2015) editörlüğünde hazırlanan “Okul Öncesi ve İlkokul Döneminde Değerler Eğitimi” isimli kitapta ilkököl döneminde öğrencilere kazandırılacak değerler başlıklı bölümde sevgi değeri de ilk sıralarda yer almaktadır.

Yine araştırma sonucunda İlkokul 2.sınıf Türkçe ders kitabında bulunan serbest okuma ve dinleme metinlerinde en fazla yardımseverlik değerine, ilkokul 4.sınıf Türkçe ders kitabında bulunan serbest okuma ve dinleme metinlerinde ise vatanseverlik değerine yer verildiği görülmüştür. Yapılan incelemede ilkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde en az yer verilen değerlerin dürüstlük, adalet, öz denetim, sorumluluk ve sabır değerleri olduğu görülmüştür.

Araştırmanın bir diğer alt problemi olan “2.İlkokul kademesindeki Türkçe ders kitaplarında bulunan serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerler, Türkçe Dersi Öğretim Programı’ndaki on kök değerle uyumlu mudur?” sorusuyla ilgili olarak ilkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde 1.sınıftan 4.sınıfa kadar on kök değerlerin tamamına yer verildiği ancak değerler verilirken on kök değer için eşit bir dağılım yapılmadığı ve bazı değerlerin daha az verildiği görülmüştür.

İlkokul ve ortaokul Türkçe dersi okuma parçaları değerler eğitimi açısından oldukça önemlidir. Hikâye türü metinlerinde değerler eğitimiyle ilgili yapılan bir başka çalışmada metinlerde azim ve kararlılık, çalışkanlık, güvenilir olma, hoşgörü, sabır, sevgi saygı vb. gibi on yedi değer bulunduğuna tespit edilmiştir (Emek, 2010, s.317). Yine yapılan incelemede ilkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde Milli Eğitim Bakanlığı TTKB’NİN belirlediği on kök değer dışında başka değerlere de (Bilimsel değer, estetik değer vb.) yer verildiği görülmüştür.

Yapılan araştırma sonucunda ilkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerlerin, MEB tarafından belirlenen ve Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda yer alan on kök değerle uyumlu olduğu görülmüştür.

Araştırma alt problemlerinden üçüncüsü olan “3.İlkokul kademesindeki Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinlikler değerler eğitimi açısından yeterli midir?” sorusuyla ilgili olarak araştırmada elde edilen bulgulardan hareketle görüşme yapılan 1-4.sınıf öğretmenlerinin %78’inin ilkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri ve bu metinlerdeki etkinliklerin değerler eğitimi açısından yetersiz olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür(Tablo 3.79, Tablo 3.82, Tablo 3.85, Tablo 3.88).

İlkokul Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olmadığı yönünde görüş bildiren öğretmenlerin bu görüşlerini, değerlerin açık ve anlaşılır olamaması, değerlerle ilgili etkinliklerin az olması, değerlerin öğrencilerin seviyesinde somut bir şekilde değil soyut olarak ele alınması ve soyut düşünme gerektirmesi, değerlerle gündelik hayat arasında bağ kurulmaması, dinleme metinlerinin uzun olması ve anlaşılır olmaması, metinlerin ve etkinliklerin sınıf seviyesine uygun olmaması metinlerde ve etkinliklerde görsellerin yetersiz olması, benzer nitelikte etkinliklere sürekli olarak yer verilmesi ve uygulamaya dayalı etkinliklerin olmaması gibi gerekçelerle ileri sürdükleri görülmüştür.

Yapılan araştırma sonucunda bazı metinlerde verilen değerlerin tamamının, metinlerin devamı sayılan etkinliklerde her zaman verilmemiş olmasının tespit edilmesi oldukça önemlidir (Tablo 3.2, Tablo 3.8, Tablo 3.18, Tablo 3.42, Tablo 3.44, Tablo 3.56 gibi). Tespit edilen bu durum metinler ve etkinlikleri arasında değerler eğitimi açısından bütünlük sağlanmasını engellemektedir. Öğrenciler metinde karşılaştıkları değerleri etkinliklerde de görecekseler daha kalıcı ve etkili bir değerler eğitiminden söz edilebilirdi. Bazı metinlerde verilen değerlerin tamamının metinlerin devamı sayılan etkinliklerde her zaman verilmemesi nedeniyle öğretimsel devamlılığın ve bütünlüğün sağlanmamış olması kaliteli bir değerler eğitimi noktasında metinlerde tespit edilmiş en önemli yetersizliklerden birisidir.

Yapılan araştırmayla dinleme metinlerinin oldukça uzun olduğu ve değer aktarımında bunun sorun teşkil ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle ilkokul 1.sınıfların yeni okuma yazma sürecine geçmiş öğrencilerden oluştuğu düşünüldüğünde uzun metinleri dinleme ve metin anlam bütünlüğünü sağlamada öğrencilerin zorlandıkları dolayısıyla metinlerde var olan değerlerin fark edilemediği belirtilmiştir.

Yine araştırma sonuçlarına göre dinleme metinlerine ait etkinliklerde değerlerle ilgili yeterli etkinlik yer almadığı, öğretmenlerin değerleri öğrencilere gerek metni dinleme sırasında gerekse etkinliklerin yapımı sırasında hissettirmeye çalıştığı ve bu şekilde değerler eğitimi yapıldığı anlaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bir başka sonuç ise dinleme metinlerinin farklı farklı kişiler tarafından seslendirilmesi ve bazı kayıtların hızlı bir şekilde telaffuz edilmiş

olması metinlerin anlaşılabilirliği ve dolayısıyla değerlerin de anlaşılabilirliğini olumsuz olarak etkilemesidir.

Yine dinleme metinlerinin yazılı olarak kitapta yer almamasının, bazı etkinliklerin evde tamamlanması sırasında internete ulaşım imkânı olmayan öğrenciler için sorun teşkil ettiği anlaşılmıştır.

“4.İlkokul kademesindeki Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metnindeki değerler öğrenciler tarafından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir midir?” alt problemiyle ilgili olarak ilkökul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri ve etkinliklerinde yer alan değerlerin öğrencilerin yaş ve sınıf seviyesi düşünüldüğünde onlar açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Görüşme yapılan sınıf öğretmenleri bu konuyla ilgili olarak değerlerin açık ve anlaşılır olmamasını, değerlerin hayata uygulanabilir olmamasını, önceki yanlış öğrenmelerin değerlerle ilgili yeni öğrenmeleri güçleştirmesini, metinlerde ve etkinliklerde soyut değerlere yer verilmesini, metinlerin uzun olmasını ve bu nedenle değerlerin anlaşılmasını, bazı metinlerin öğrencilerin bilişsel düzeylerinin üzerinde olmasını, değerleri hayata uygulamanın uzun bir süreç gerektirmesini değerlerin kolay anlaşılmasına ve hayata uygulanmasına birer engel olarak dile getirmişlerdir.

“5.İlkokul kademesindeki Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metninde hangi değerler öncelikli olarak bulunmalıdır?” alt problemi ile ilgili olarak görüşme yapılan ilkökul 1-4. sınıf öğretmenleri, bazı değerlerin öğrenilmesinin ilkökul düzeyindeki öğrenciler için daha önemli olduğunu ve ilk olarak bu değerlerin öğrencilere kazandırılması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir.

Nitekim Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın amaçlarına bakıldığında “Öğrencilerin milli, manevi, ahlaki, tarihi, kültürel, sosyal, estetik ve sanatsal değerlere önem vermesini sağlamak; milli duygu ve düşüncüyü sağlamak.” şeklinde amaçların sıralandığı görülmektedir. Buradan hareketle öncelikle ilkökul düzeyinde kazandırılması gereken ortak değerlerin belirlenmesi ile belirlenen değerlerin ilkökul düzeyinde var olan derslerde öğrencilere planlı ve programlı bir şekilde kazandırılması ile MEB’İN amaçladığı hedeflere ulaşılmasında önem arz etmektedir. İlkokul döneminde öğrencilere kazandırılacak değerler olarak sorumluluk, sevgi, saygı, hoşgörü, doğruluk-dürüstlük,

yardımsızlık, bilimsellik ve demokratik değerler öne çıkmaktadır (Kasa, 2015, ss.113-117).

Görüşme yapılan sınıf öğretmenleri de yukarıda belirtildiği hususlara benzer nedenlerle büyük ölçüde aynı değerlerin Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alıp öncelikli olarak öğrencilere öğretilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu yaş grubu öğrencileri okulla yeni tanışıp okula ilk adımlarını atarak arkadaş çevresi edinip sosyalleşmeye başladığı için saygı, sevgi, hoşgörü, dostluk, yardımsızlık, sorumluluk değerlerinin öğrencilere öncelikli olarak öğretilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Ayrıca görüşme yapılan sınıf öğretmenleri ilkokul Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde öncelikli olarak bulunmasını istedikleri değerlerin niçin öncelikli olarak bulunması gerektiği sorusuna o değerlerin kök değerler olması, çocukların birbirlerini daha iyi anlayabilecek olması, çocuklara öncelikle ahlaki eğitimin verilmesi gerekliliği, ilkokulun çocukların kişilik ve karakterlerinin gelişim çağı olması, somut düşünme becerisine sahip olan çocukların okula uyum sürecini çabuk ve rahat bir şekilde aşabilmesi, aileden alınması gereken bazı değerlerin bu çağda öncelikle alınması gerekmesi, bu değerlerin erken yaşta kazanılması gereken değerler olması, birlik ve beraberlik duygularının gelişmesi, geçmiş kültürel birikimlerimizin bilinmesi ve toplumsal huzurun sağlanabilmesi gibi nedenleri ileri sürmüşlerdir.

İlkokul kademesiyle zorunlu eğitim öğretim hayatına başlayacak olan çocukların okula uyum sorunu yaşamamaları ve arkadaşlarıyla sosyalleşebilmeleri için İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde öncelikli olarak sevgi, saygı, hoşgörü, yardımsızlık ve empati değerlerinin bulunabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

“6.İlkokul kademesindeki Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin öğretiminde sınıf öğretmenleri hangi yöntem ve teknikleri kullanarak değerleri öğrencilere kazandırmaya çalışmaktadır?” alt problemiyle ilgili olarak araştırmadan elde edilen, ilkokul sınıf öğretmenlerinin okulda Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleriyle değerler eğitimi yaparken kullandıkları yöntem ve tekniklerin neler olduğuna dair bilgiler de önemlidir. Görüşme formundan elde edilen sonuçlara bakıldığında sınıf öğretmenlerin değerler

eğitimi sırasında kullandıkları yöntem ve teknikleri, dramayla değerlerin verilmesi, düz anlatım yoluyla değerlerin verilmesi, yaşamla bağ kurularak değerlerin verilmesi, materyallerle değerlerin verilmesi, rol model alma yoluyla değerlerin verilmesi, soru-cevap yöntemiyle değerlerin verilmesi, tartişma tekniğiyle değerlerin verilmesi, buluş yoluyla değerlerin verilmesi, oyunlaştırma yoluyla değerlerin verilmesi, eğitsel videolar ile değerlerin verilmesi, örnek olay inceleme yöntemiyle değerlerin verilmesi, beyin fırtınası tekniğiyle değerlerin verilmesi şeklinde açıkladıkları görülmüştür.

“7.İlkokul kademesindeki Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri ile kitaplarda yer alan diğer metinler (Öyküleyici ve bilgilendirici metinler, şiirler vb.) arasında değerler eğitimi açısından farklılık/zorluk yaşanmakta mıdır?” alt problemiyle ilgili olarak görüşmelerden elde edilen sonuca göre ilkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleriyle yapılan değerler eğitimiyle kitaplarda yer alan diğer metinlerle değerler eğitimi yaparken öğretmenler pek bir farklılık hissetmediklerini belirtmiş olsa da görüşme yapılan ilkokul sınıf öğretmenlerinin yarıya yakın kısmı ilkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleriyle yapılan değerler eğitimiyle kitaplarda yer alan diğer metinlerle değerler eğitimi yaparken bazı farklılıklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu konuda belirttiklerinden hareketle dikkati çeken en önemli hususlar; dinleme metinlerinin birinci sınıflar için uzun ve zorlayıcı olması, dinleme metinlerinde diğer metinlere göre yeterince görsele yer verilmemesi, serbest okuma metinlerinin uzun olması, bu metinlerde değerlerle ilgili etkinliklerin diğer metinlere göre daha az olması gibi görüşlerdir.

“8.İlkokul kademesindeki Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerler, uygulanan değerler eğitimi sonrasında öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenebilmekte midir?” alt problemiyle ilgili olarak ilkokul Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerler ile yapılan değerler eğitiminden sonra bu değerlerin öğrencilerin tavır ve davranışlarında da görülebiliyor olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Görüşlerine başvurulan ilkokul sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu sınıfta bu metinlerle uyguladıkları değerler eğitiminden sonra öğrencilerin tavır ve davranışlarında değerleri gözlemlediğini belirtirken bu konuyla ilgili olumsuz görüş bildirenler de olmuştur. Öğrencilerin tavır ve davranışlarında değerlerin gözlemlenmemesiyle ilgili olarak öğretmenler, değerlerin öğrenciler tarafından

içselleştirilmemesi, bazı çevresel faktörler nedeniyle değerlerin öğrencilerin tavır ve davranışlarında gözlemlenememesi gibi görüşler öğretmenler tarafından ileri sürülmüştür.

“Öğretmen Adaylarının Değer Öğretimine İlişkin Görüşleri” isimli çalışmada öğretmen adaylarının değerlerin öğrenciler tarafından içselleştirilmesinde yararlanılabilecek etkinlikleri, öğrencilerin değerlerini açıklamasına imkan verilmesi, öğrencilerin değerleri içeren tiyatro, sinema ve tv seyretmesi, değerlerin uygulanabileceği sosyal projelerde öğrencilere görevler verilmesi, öğrencilerden okulda ve toplumda bazı değerleri gözlemlemesinin istenmesi ve örnek olaylar hazırlanarak öğrencilerin bu örnek olayları analiz etmesi şeklinde sıraladığı görülmüştür (Kurtde de Fidan, 2009, s.16).

Öneriler

➤ Metinlerde yer alan bazı değerlerin metin etkinliklerinde bulunmaması ve etkinliklerde farklı değerlere yer verilmesi değerler eğitimi açısından kopukluğa neden olmaktadır. Metin içerisinde bulunan değerlere metin etkinliklerinde de yer verilerek metinler ve etkinlikleri arasında değerler eğitimi açısından bütünlük sağlanmalıdır. Etkinlikler metinlerde yer alan değerlerin pekiştirilmesine yardımcı olmalıdır. Bu nedenle metinlerle etkinlikler aynı değerleri içerecek şekilde hazırlanmalıdır.

➤ Dinleme metinlerinin uzun olması özellikle 1.sınıf öğrencileri için metni anlama ve metinde var olan değerleri fark etme açısından sorun oluşturabilmektedir. Bu nedenle ilkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan dinleme metinleri daha kısa tutulabilir.

➤ Dinleme metinlerinin farklı kişilerce seslendirilmesi ve bazı metinlerin hızlı bir seslendirmeye sahip olması metinleri anlamayı güçleştirmektedir. Bu nedenle ilkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan dinleme metinlerinin öğrencilerin yaş ve sınıf seviyeleri de düşünülerek seslendirilmesi yararlı olabilir.

➤ Dinleme metinleri ders kitaplarında yazılı olarak yer almamaktadır. Ancak dinleme metinlerinin etkinlikleri yarım kaldığında ve internete ulaşma imkânı olmadığında dinleme metninin etkinlikleri öğrenciler tarafından tam olarak yapılamamaktadır. Bu nedenle ders kitapları sonunda kaynakça kısmında dinleme metinleri de ek olarak verilebilir.

➤ İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerde değerlerle ilgili yeterli etkinlik bulunmamaktadır. Bu nedenle metinlerinde değerlerle ilgili olarak birkaç etkinlik bulunması değerler eğitimi açısından faydalı olabilir.

➤ İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri ile etkinliklerinde yer alan değerlerle ilgili görseller bulunmamaktadır. Bu nedenle ilkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerde değerlerle ilgili görsellere yer verilmesi değerler eğitimi açısından yararlı olabilir.

➤ İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alacak değerlerin gündelik hayatta ve okul ortamında çokça kullanılan değerlerden başlayarak hayatla bağ kurulacak şekilde verilmesi değerler eğitimi açısından faydalı olabilir.

➤ İlkokul Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinleri öğrencilerin yaş ve sınıf seviyelerine uygun olarak daha anlaşılır ve sade olabilir.

➤ İlkokul Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerler öğrencilerin ilgisini çekebilecek tarzda kendi kültürümüze ait masallar, hikayelerle verilebilir.

➤ İlkokul Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde değerler ve değerler eğitimiyle ilgili olarak somut örnekler içerecek tarzda gerçek hayat ilişkilerine yer verilebilir.

➤ İlkokul Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde kısa metinler verilerek etkinlikler çeşitlendirilebilir ayrıca serbest okuma metinlerinin sonunda aktarılmak istenen değerlerle ilgili sorular sorulabilir.

➤ İlkokul Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki etkinliklerde öğrenciler için değerlerle ilgili uygulamalı etkinlik örnekleri, proje ödevleri vb. verilebilir.

➤ Değerler eğitimi ailede başlayıp okulla devam eden uzun bir süreç olduğu için okulda uygulanan değerler eğitiminde öğrenilen davranışların kalıcı olmasında akran, aile ve çevrenin de katkısı önemlidir. Bu nedenle değerler eğitiminde akranlar, okul ve aile de işin içerisine katılarak uygulamalar ve etkinlikler yapılabilir.

➤ Okulda uygulanan değerler eğitiminde öğretmenler öğrencilere birer rol model olmalıdır.

➤ Sınıf öğretmenlerinin değerler eğitimi ile ilgili alabilecekleri hizmet içi eğitim sayıları artırılarak öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitim almaları teşvik edilebilir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, O. (2004). *Türk Milli Eğitim Sisteminin Duyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akbaş, O. (2008). Değer Eğitimi Akımlarına Genel Bir Bakış. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), (ss.9-27).
- Akbaş, O. (2015). Değerler Eğitimi Yaklaşımları. Bircan, H. H.& Dilmaç, B. (Ed.) *Değerler Bilançosu Felsefe, Sosyoloji, Kamu, Eğitim*. (ss.251-265). Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları
- Albayrak, B. (2023). *2019 Türkçe Dersi Öğretim Programının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi ve Türkçe Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine İlişkin Görüşleri (Muğla İli Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Alıcı, F. (2019). *İlkokul 2.Sınıf Türkçe Ders Kitabı Metinlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Altıntaş, M.E. (2012). Bireycilik ve Toplumculuk Tartışmaları Bağlamında Değerler Eğitimi Yaklaşımları. *Değerler Eğitimi Dergisi*. 10(24). (ss.31-54).
- Alyıldız Uğurlu, A. (2020). İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerde Yer Alan Değerler. Oğuz Namdar, A. (Ed.). *İlkokulda Drama ile Değerler Eğitimi Uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi
- Aydın, M. (2019). *Sınıf Öğretmenlerinin Değerler Eğitimine İlişkin Görüşleri (Isparta İli Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aydın, M. Z. & Akyol Gürler, Ş. (2020). *Okulda Değerler Eğitimi (Yöntemler, Etkinlikler, Kaynaklar) (6. Baskı)*. Ankara: Nobel.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2021). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (31.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Civelek, D., Yılmaz Gündüz, D. & Karafilik, F. (2022). *İlkokul Türkçe 1 Ders Kitabı*. MEB Yayınları.

- Çelikkaya, T. (2022). *Karakter ve Değer Eğitimi (Değerlerimizi Yaşa(t)mak)*. (2. Basım). Ankara: Nobel.
- Çopur, E. (2018). *İlkokul 1.2.3.4.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Öyküleyici Metinlerin Değer Analizi Yaklaşımına Göre Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dam, H. (2019). Din, Ahlak ve Değer. Köylü, M. (Ed.) *Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi*. (ss.17-34). Ankara: Nobel.
- Demirhan İşcan, C. (2021). Değerler Eğitiminde Temel Kavramlar. Ersoy & Ünüvar. (Ed.) *Karakter ve Değerler Eğitimi*. (ss.1-26). Ankara: Anı Yayıncılık
- Dılmaç, B. (2007). *Bir Grup Fen Lisesi Öğrencisine Verilen İnsani Değerler Eğitiminin İnsani Değerler Ölçeği ile Sınanması*. (Yayımlanmış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ekiz, D. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (5.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Emek, M. (2010). Hikâye Türündeki Metinlerde Yer Alan Türkçe ve Edebiyat Öğretmeni Karakterinin İlköğretim Programındaki Eğitim Değerleri Bakımından İncelenmesi. *TÜBAR (Türklük Bilimi Araştırmaları) Dergisi*. (27) (s.317).
- Epçaçan, C. (2013). Temel Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme ve Dinleme Eğitimi. *Adıyaman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*.6(11),331-352.
- Erdal, N. (2022). *İlkokul Türkçe 2 Ders Kitabı*. Ada Matbaacılık Yayıncılık.
- Erdem, A.T. & Tutar, H. (2020). *Örnekleriyle Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Spss Uygulamaları*. Seçkin.
- Erkılıç, T. A. (2021). Değişim ve Değerler Eğitiminin Gerekçeleri. Ersoy, F. & Ünüvar, P. (Ed.) *Karakter ve Değerler Eğitimi*. (ss.1-26). Ankara: Anı Yayıncılık
- Ersoy, F. & Şahin, T. (2012). Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Değerler Eğitimi Yaklaşımları Açısından İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(2), (ss.1535-1558.)
- Güneş, F. (2016). Değerler Eğitiminde Yaklaşım ve Modeller. Güvenç Saygın, A. & Saygın., M. (Ed.). *Eğitimde Gelecek Arayışları: Dünden Bugüne Türkiye’de Beceri, Ahlak ve Değerler Eğitimi Uluslararası Sempozyumu*. (ss.1-20). Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.

- Güneş, F. (2016). Değerler Eğitiminde Yaklaşım ve Modeller. *Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları*. Cilt I.
- Gürdoğan Bayır, Ö. (2015). Değer Eğitimi Yaklaşımları ve Uygulama Örnekleri. Yağan Güder, S. (Ed.). *Okul Öncesi ve İlkokul Döneminde Değerler Eğitimi*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Güven, A. Z. (2014). *Değerler Eğitimi ve Türkçe Dersinde Değerlerin Kullanımı*. Konya: Palet Yayınları.
- Hökenekli, H. (2010). Modern Eğitimde Yeni Bir Paradigma: Değerler Eğitimi. *Eğitime Bakış Dergisi*. 6(18), (ss.4-9).
- Kaftan Ayan, H., Arslan, Ü., Kul, S. & Yılmaz, N. (2022). *İlkokul Türkçe 4 Ders Kitabı*. MEB Yayınları.
- Karabacak, A. (2023). *Türkçe Ders Kitapları Üzerine Değerler Eğitimi Bağlamında Karşılaştırmalı Bir İnceleme*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karaduman, B. E., Özdemir, E. & Yılmaz, O. (2022). *İlkokul Türkçe 3 Ders Kitabı*. MEB Yayınları.
- Karagöz, B. (2009). *Yapılandırmacı Yaklaşımına Göre İlköğretim 6 ve 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Değerlerin İncelenmesi (Muğla İli Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kasa, B. (2015). İlkokul Döneminde Değerlerin Kapsamı. Yağan Güder, S. (Ed.). *Okul Öncesi ve İlkokul Döneminde Değerler Eğitimi*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Kaya, M. & Taşkın, O. (2019). Okulda Değerler Eğitimi. KÖYLÜ, M. (Ed.) *Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi*. (ss.17-34). Ankara: Nobel.
- Kaya, M. & Taşkın, O. (2019). Din, Ahlak ve Değer. Köylü, M. (Ed.) *Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi*. (ss.89-113). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Kaymakcı, S. & Yiğittir, S. (2012). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Uygulama Kılavuzu'nda Yer Alan Etkinliklerin Değer Eğitimi Yaklaşımları Açısından İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (2), (ss.49-73).

- Ketenalp, B. (2020). *İlkokul 1-4. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Değerler İletimi Açısından İncelenmesi (Bingöl İli Örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Koç, M. (2013). *8.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Değerler Bakımından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Korkmaz, M. (2019). Değerler Eğitimi Yaklaşımları. Köylü, M. (Ed.) *Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi*. (ss.37-61). Ankara: Nobel.
- Köylü, M (Ed.). (2016). *Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi*. Ankara: Nobel.
- Kurtdede Fidan, N. (2009). Öğretmen Adaylarının Değer Öğretimine İlişkin Görüşleri. *Kurumsal Eğitim Bilim Dergisi*. 2(2) (s.16).
- Kurtdede Fidan, N. (2021). Değer Eğitimi Yaklaşımları. Ersoy, F. & Ünüvar, P. (Ed.) *Karakter ve Değerler Eğitimi*. (ss.1-26). Ankara: Anı Yayıncılık
- Levent, A. F. (2021). *Eğitimde Ahlak ve Etik*. Ankara: Nobel.
- Meydan, H. & Kaymakcan, R. (2011). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programları ve Öğretmenlerine Göre Değerler Eğitimi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 9(21), (ss.29-55).
- Meydan, H. (2014). Okulda değerler Eğitiminin Yeri ve Değerler Eğitimi Yaklaşımları Üzerine Bir Değerlendirme. *Bülent Ecevit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 1(1). (ss.93-108).
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1,2,3,4,5,6,7,8 ve 9. sınıflar)*. Ankara.
- Milli Eğitim Temel Kanunu (METK) (1973). 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.1739.pdf> adresinden 23.10.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Sağlam, H. İ. (2021). *Karakter ve Değer Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi
- Soylu, N. (2019). *İlkokul 1.Sınıf Türkçe Ders Kitabı Metinlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Şimşek, H. & Yıldırım, A. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (12. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Tahiroğlu & Tay (2020). Değerler ve Değerler Eğitimi. Oğuz Namdar, A. (Ed.) *İlkokulda Drama ile Değerler Eğitimi*. (ss.1-44). Ankara: Pegem Akademi
- Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB) (2010). 18. Milli Eğitim Şurası Kararları, https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29170222_18_sura.pdf adresinden 01.03.2024 tarihinde erişilmiştir.
- Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB) (2017). Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine, https://kandira.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/04202207_18160003_basin_aciklamasi-program.pdf adresinden 01.03.2024 tarihinde erişilmiştir.
- Tok, B. (2019). *Sınıf Öğretmenlerinin Fen Bilimleri Dersinde Değer Eğitimi Yönelik Görüşleri: Durum Çalışması*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Türk Dil Kurumu (2023, Aralık 25) <https://sozluk.gov.tr/>
- Ward Creswell, J. (2016). *Nitel Araştırma Yöntemleri (Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni)*. (3.Baskı). (Çev. M. Bütün & S.B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Yılmaz, M. (2018). *Değerler Eğitimi ve Okul Etkinlikleri*. (3.Basım). İstanbul: Dem Yayınları
- Yiğittir, S. & Öcal, A. (2010). İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Değer Yönelimleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (24). (ss.407-416)

EKLER

EK-1.: Etik Kurul Onayı

T.C

ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
İNSAN ARAŞTIRMALARI EĞİTİM BİLİMLERİ
ETİK KURULU KARARI

Etik Kurul Toplantı Tarihi	28/04/2023
Protokol No	04/08
Araştırma Başlığı	İlkokul Türkçe Ders Kitaplarındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi (Bayburt İli Örneği)
Araştırma Türü	Nitel- Diğer (Olgubilim (Fenomenoloji) Araştırması)
Araştırmacılar	Onur ERGÜN (Tez Öğrencisi) Prof. Dr. Necdet TOZLU (Danışman)
Karar	Başvuru dosyanıza ait araştırmanız etik açıdan uygun bulunmuştur.
Açıklama:	1. Etik Kurul Onayı, uygulama ve/veya veri toplama için araştırmacının ilgili kurum veya kuruluşlardan izin alma sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. 2. Kurul üyelerine ait araştırma önerileri görüşülürken, ilgili yönerge gereğince, öneri sahibi üye görüşmelere katılmamış ve oy kullanmamıştır.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Hüseyin Hüsnü BAHAR
İnsan Araştırmaları Eğitim Bilimleri
Etik Kurul Başkanı

EK-2.: Bayburt İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma ve Uygulama İzin Belgesi

T.C.
BAYBURT VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-15470842-604.01.01-76409268
Konu :Araştırma ve Uygulama İzin Talebi
(Onur ERGÜN)

17.05.2023

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

İlgi: Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın 11.05..2023 tarihli ve E-93368059-730.08.03-261098 Sayılı yazısı.

Erzincan Binali Yıldırım Sosyal Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Onur ERGÜN**'ün " İlkokul Türkçe Ders Kitabındaki Serbest Okuma ve Dinleme Metinlerinin Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi" konulu araştırması için il/ilçe milli eğitim müdürlüklerine bağlı resmi ilkokullarda araştırma izni verilmesi istenmektedir.

İlgili Yüksek Lisans Programı öğrencisi Onur ERGÜN'ün ayse.meb.gov.tr adresinden başvurusunu yapmış olup, araştırma çalışmasını il/ilçe milli eğitim müdürlüklerine resmi ilkokullarda (2022-2023) eğitim öğretim yılı içinde 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun ve yürürlükteki diğer tüm düzenlemelerde belirtilen hüküm, esas ve amaçlara aykırılık teşkil etmeyecek şekilde denetimi okul/kurum idaresinde olmak üzere gönüllülük esasına göre okul müdürlüğünün sorumluluğunda ders dışında ve dersleri aksatmamak kaydıyla yapılması müdürlüğümüzce uygun mütala edilmiştir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

İsa AKGÜN
Şube Müdürü

Ek: İlgili yazı ve ekleri (22 sayfa)

OLUR
Mehmet GÜVEN
Vali a.
İl Milli Eğitim Müdürü.

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Gencosman Mah.Turgut ÖZAL Bulvarı No:113 Posta Kutusu 1
69000/Merkez/BAYBURT
Telefon No : 0 (458) 280 69 40
E-Posta: isticatistik69@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Bilgi için: Selman BAYDEMİR (V.H.K.)
Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni
İnternet Adresi: www.bayburt.meb.gov.tr Faks: 4582806940

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrak.sorgu.meb.gov.tr> adresinden b987-0528-3e9f-81d0-6307 kodu ile teyit edilebilir.

EK-3.: Görüşme Formu

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Görüşme Tarihi:

Görüşmenin Yapıldığı Yer:

Saygıdeğer Öğretmenim;

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, Sınıf Eğitimi Bilim Dalı tezli yüksek lisans öğrencisiyim. Yapmış olduğum çalışmayla “İlkokul Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinin değerler eğitimi açısından değerlendirilmesi” amaçlanmaktadır. Bu nedenle ilkokul Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinin değerler eğitimi açısından değerlendirilebilmesi için, değerler eğitimi uygulamalarında görev alan siz değerli öğretmen arkadaşlarımla görüşleri oldukça önem arz etmektedir. Araştırmamın yukarıda bahsettiğim amacına ulaşabilmesi için sizlerin katkılarına ihtiyaç duymaktayım. Sizinle yapacağım görüşmeden elde edilen bulgular tamamen bilimsel amaca yönelik olarak kullanılacaktır.

Katkınız ve yardımlarınız için teşekkür ederim.

Onur ERGÜN

Yüksek Lisans Öğrencisi

A. KİŞİSEL BİLGİLER:

1.Yaşınız:

2.Cinsiyetiniz:

3.Mezun Olduğunuz Fakülte/ Bölüm:

4. Meslekteki Kıdem Yılıınız:

5.Değerler eğitimiyle ilgili herhangi bir seminer, kurs vb. aldınız mı?

EK-3.: Görüşme Formu (Devamı)

B. ÖĞRETMEN GÖRÜŞME SORULARI

Okutmuş Olduğunuz Sınıf Düzeyi:

1.Okutmuş olduğunuz sınıf düzeyine ait Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerler bulunmaktadır?

2.Okutmuş olduğunuz sınıf düzeyine ait Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerler Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirlediği ve Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan değerlerle uyumlu mudur?

3. Okutmuş olduğunuz sınıf düzeyine ait Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinleri ile bu metinlere ait etkinliklerin değerler eğitimi açısından yeterli olduğunu düşünüyor musunuz? Açıklar mısınız?

4.Okutmuş olduğunuz sınıf düzeyine ait Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde yer alan değerler öğrencilerinizin sınıf düzeyi düşünüldüğünde onlar açısından kolay anlaşılabilir ve hayata uygulanabilir midir? Neden?

EK-3.: Görüşme Formu (Devamı)

5.Siz, okutmuş olduğunuz sınıf düzeyine ait Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerinde hangi değerlerin öncelikli olarak bulunmasını isterdiniz? Neden?

6.Okutmuş olduğunuz sınıf düzeyine ait Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerleri, değerler eğitimi bağlamında öğrencilerinize kazandırmak için sınıfta hangi uygulamalardan (Yöntem ve tekniklerden) yararlanıyorsunuz?

7. Okutmuş olduğunuz sınıf düzeyindeki Türkçe ders kitaplarındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerlerin eğitimiyle diğer metinlerde (Öyküleyici metinler, şiirler vb.) yer alan değerlerin eğitiminde bir farklılık/zorluk yaşıyor musunuz? Cevabınız evetse nedenlerini açıklar mısınız?

8.Okutmuş olduğunuz sınıf düzeyine ait Türkçe ders kitabındaki serbest okuma ve dinleme metinlerindeki değerleri, uyguladığınız değerler eğitiminden sonra öğrencilerinizin tavır ve davranışlarında gözlemleyebiliyor musunuz? Cevabınız evetse örnek verir misiniz?

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Onur ERGÜN	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Fakülte	Eğitim Fakültesi
Bölümü	Sınıf Öğretmenliği
Lisans	
Üniversite	Bayburt Üniversitesi
Fakülte	Eğitim Fakültesi
Bölümü	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
Yüksek Lisans	
Üniversite	
Enstitü Adı	
Ana Bilim Dalı	
Programı	
Makale ve Bildiriler (Varsa)	
1.	
2.	